

Det 21. Kirkemøtet i Den norske kirke
ble holdt i Bodø
fra mandag 15. november til lørdag 20. november 2004.
Møtets forhandlinger fant sted på Radisson SAS Bodø Hotell.

Kirkemøtet på Internett

Taler og vedtak fra Kirkemøtet er tilgjengelig på <http://www.kirken.no>. Der finnes også taler og vedtak fra kirkemøtene i perioden 1997-2003.

Protokoll Kirkemøtet 2004

© Kirkerådet, Den norske kirke 2004

Opplag: 250

Bestilles fra:

Kirkerådets materiellekspedisjon

Postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo

Tlf. 23081200

Faks: 23081201

E-post: materiell@kirken.no

Innhold

ÅPNING AV KIRKEMØTET 2004	1
KONSTITUERING	2
EN BEKJENNENDE KIRKE	3
STRATEGI FOR KONFIRMANTARBEIDET I DEN NORSKE KIRKE.....	4
SAKSLISTE	5
KOMITÉINNSTILLINGER OG PLENUMVEDTAK.....	6
KM 1/04 Innstilling fra protokollkomiteen.....	6
KM 2/04 Valg og oppnevninger	7
KM 3/04 Statsbudsjettet 2006	9
KM 4/04 Orienteringssaker.....	23
KM 5/04 Valg av bispedømmeråd	25
KM 6/04 Strategiplan for Den norske kirke 2005-2008.....	28
KM 7/04 Tenesteordninger for diakon, kantor og kateket	36
KM 8/04 Diakonal tjeneste i Den norske kirke.....	52
KM 9/04 Ressursnivået i Den norske kirke	68
KM 10/04 Nytt prosedyrereglement for liturgisaker. Regional godkjenning av liturgiske forsøk.....	77
KM 11/04 Den norske kirkes identitet og oppdrag	90
DELTAKERE PÅ KIRKEMØTET 2004	117
ØVRIGE PROGRAMINNSLAG	124
TALER, FOREDRAG OG HILSENER	125
Hilsningstelegram fra HM Kongen	125
Kirkerådsleder Thor Bjarne Bores tale	126
Statsråd Valgerd Svarstad Hauglands tale.....	136

KUF-komit�lederens hilsen	139
Ei vedkjennande kyrkje.....	141

Åpning av Kirkemøtet 2004

Åpningsmøtet

Kirkemøtet åpnet mandag 15. november kl. 13 med at biskop Øystein I. Larsen ønsket velkommen til Nord-Norge. Kirkerådets leder Thor Bjarne Bore holdt så sin tale (gjengitt på s. 126). Statsråd Valgerd Svarstad Haugland og Rolf Reikvam, leder i Stortingets Kirke-, undervisnings- og forskningskomité, brakte hilsener til Kirkemøtet (gjengitt på s. 136 og s. 139).

Halvdan Sivertsen sto for musikalsk innslag i åpningsmøtet.

Plenumssamtale (til leders tale)

Disse hadde ordet:

Ann-Mari Aas, Ole D. Mjøs, Thor Strandenæs, Øystein I. Larsen, Oddvar D. Andersen, Ingrid Vad Nilsen, Gunnar Stålsett, Knut Lundby, Ole Jakob Modalsli, Alf Rolin, Hans Nic. Nilsen, Finn Wagle, Tina Strømdal Wik, Ernst Baasland.

Åpningsmiddagen

Kl. 18 var Kirkemøtets delegater og gjester samlet til middag. Det ble brakt hilsener fra Bodøs ordfører Odd-Tore Fygle, Norges kristne råds leder Arnfinn Løyning og viseordfører Pirjo Pyhäjärvi fra Finlands evangelisk-lutherske kirke.

Åpningsgudstjenesten

Jubelmessen som var nyskrevet i anledning feiringen av Hålogaland bispedømmers 200-årsjubileum, ble feiret som Kirkemøtets åpningsgudstjeneste i Bodø domkirke kl. 20.30. Musikken var ved Bjørn Andor Drage og teksten ved Trond Hellemo.

Konstituering

Kirkemøtet ble konstituert under åpningsmøtet mandag 15. november.

Valg av dirigentskap

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende dirigenter med varadirigenter:

Else Marie Olasveen (hoveddirigent)	Hamar
Personlig varadirigent: Benedicte Aschjem	Borg
Arne Grønningssæter	Oslo
Personlig varadirigent: Hanna Sødal	Nidaros
Ole Jakob Modalsli	Borg
Personlig varadirigent: Trond Gran	Nord-Hålogaland

Innkallingen

Det var ingen innvendinger mot innkallingen til årets Kirkemøte. Møtet ble satt.

Sakslisten

Sakslisten ble vedtatt.

Kirkemøtet ga sin tilslutning til forslag til prosedyre for behandling av sakene og fordeling av sakene i komiteene.

Valg av tellekorps

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag til tellekorps:

Berit Nyborg (leder)
Øyvind Tobiassen
Eileen Nergård
Kristin Fæhn
An-Magritt Granli

Valg av komitéledere

Kirkemøtet ga sin tilslutning til følgende forslag til komitéledere:

Komité A - Einar Salvesen
Komité B - Tina Strømdal Wik
Komité C - Trond Gran
Komité D - Ådne Berge
Komité E - Arne Dag Kvamsøe
Komité F - Inger Anne Naterstad

En bekjennende kirke

Kirkemøtets hovedtema 2004 var "En bekjennende kirke". Generalsekretær i Mellomkirkelig råd, Olav Fykse Tveit, holdt mandag 15. november kl. 16.45 foredraget "Ei vedkjennande kyrkje" (gjengitt på s. 141). Foredraget ble fulgt opp i en plenumssamtale tirsdag 16. november kl. 9.

Plenumssamtale

Dirigent: Ole Jakob Modalsli

Disse hadde ordet:

Gunnar Heiene, Arne Grønningsæter, Helge Kvanvig, Roar Strømme, Jorund Andersen, Tina Strømdal Wik, Odd Bondevik, Ann-Mari Aas, Benedicte Aschjem, Per L. Kjos, Marit Tingelstad, Ole Christian Kvarme, Bjarne Sveinall, Finn Wagle, Hans Nic. Nilsen, Per Oskar Kjølaas, Tone B. Aanderaa, Gyrid Espeland, Arne Dag Kvamsøe, Thor Strandenæs, Gunnar Tveit Sandvin, Oddvar D. Andersen, Kari Sørheim, Gunnhild Hermstad, Gunnar Stålsett, Alf Rolin, Olav Fykse Tveit.

Strategi for konfirmantarbeidet i Den norske kirke

Presentasjon

Kirkerådet vedtok i sitt septembermøte å legge frem for Kirkemøtet ”Strategi for konfirmantarbeidet i Den norske kirke” ved en presentasjon i plenum med påfølgende samtale.

Kirkerådets ungdomskonsulent Øivind Holvedahl og undervisningskonsulent An-Magritt Granli ledet presentasjonen som bestod av filmer fra konfirmantarbeid i ulike deler av landet. Integreringskonsulent Torill Edøy bidro også via filmopptak. Konfirmanter fra Saltstraumen menighet deltok med dans.

Plenumssamtale

Dirigent: Else Marie Olasveen

Disse hadde ordet:

Ørnulf A. Elseth, Gyrid Espeland, Knut Lundby, Rolf Steffensen, Tone B. Aanderaa, Kristine Berbom, Terje Hærås, Ingmar Areklett, Ann-Mari Aas, Arne Dag Kvamsøe, Ernst Baasland, Harald Gundersen, Gunnhild Hermstad, Sindre Kulø, Bente Hjertenæs, Jenny Skumsnes Moe, Arnfinn Mo, Runar Godø, Randi Oksavik Oltedal, Gunnar Stålsett.

Det er utarbeidet et samtalereferat som skal følge arbeidet med konfirmantarbeidet i Den norske kirke videre som et ressursdokument.

Saksliste

- Sak KM 01/04 Innstilling fra protokollkomiteen
- Sak KM 02/04 Valg og oppnevninger
- Valg av dirigentskap
 - Valg av tellekorps
 - Valg av komitéledere
 - Valg av leder til Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd
 - Oppnevning av delegasjon til Kirkenes verdensråds generalforsamling
 - Oppnevning av medlem til Kirkenes verdensråds sentralkomité
 - Oppnevning av medlem til Kirkens Nødhjelps representantskap
- Sak KM 03/04 Statsbudsjettet 2006
- Sak KM 04/04 Orienteringssaker
- Statusrapport for arbeidet med ”Trosopplæring i en ny tid”
 - Statusrapport for arbeidet med kirkelige reformer
 - Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2004
 - Protokoll fra Bispemøtet 2003-2004
 - Årsmelding 2003 Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet
 - Årsmelding 2003 Døvekirkenes fellesråd
 - Tilstandsrapport for Den norske kirke 2002-2003 med årsmelding for de sentralkirkelige råd 2003 og Rapport om oppfølging av strategiplan for kvinnespørsmål og likestilling
- Sak KM 05/04 Valg av bispedømmeråd
- døvekirkelig representasjon i Oslo bispedømmeråd
 - forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådsvalg
- Sak KM 06/04 Strategiplan for Den norske kirke 2005-2008
- Sak KM 07/04 Tenesteordningar for diakon, kantor og kateket
- Sak KM 08/04 Diakonal tjeneste i Den norske kirke med hovedvekt på diakontjenesten og embetsforståelsen
- Sak KM 09/04 Ressursnivået i Den norske kirke
- Sak KM 10/04 Nytt prosedyrereglement for liturgisaker. Regional godkjenning av liturgiske forsøk
- Sak KM 11/04 Den norske kirkes identitet og oppdrag. Uttalelse til regjeringens stat-kirke-utvalg

”Konfirmasjonstiden i Den norske kirke” – presentasjon av temaet med etterfølgende samtale i plenum.

Komit innstillinger og plenumvedtak

KM 1/04 Innstilling fra protokollkomiteen

Saksdokumenter

Dokument 1.1/04 Saksorientering
Dokument 1.2/04 Innstilling fra protokollkomiteen

Innstilling fra protokollkomiteen

Protokollkomiteen har hatt to m ter siden Kirkemøtet 2003.

Medlemmene i protokollkomiteen har gjennomgått vedtaksprotokollen fra Kirkemøtet 2003 f r utsendelse.

Protokollkomiteen har f r Kirkemøtet 2004 kontrollert oppfølgingen av vedtakene fra Kirkemøtet 2003. Komiteen har tatt utgangspunkt i protokollene fra Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd og opplysninger fra de sentralkirkelige råds sekretariat.

På dette grunnlag finner Protokollkomiteen at de tre rådene har fulgt opp Kirkemøtets vedtak på en tilfredsstillende m te.

Sekretariatet har gjennom sine arbeidsrutiner gitt Protokollkomiteen gode arbeidsvilkår.

Plenumsbehandling

Dirigent: Else Marie Olasveen
Protokollkomiteens leder: Ingmar Areklett

Disse hadde ordet:

Gunnar Stålsett, Finn Wagle.

Kirkemøtets vedtak

Innstillingen fra protokollkomiteen tas til etterretning.

82 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

KM 2/04 Valg og oppnevninger

Dirigent: Ole Jakob Modalsli
Saksordfører: Rolf Steffensen

Valg av leder til Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd

Saksdokumenter

Dokument KM 2.4/04

Innstilling fra valgkomiteen

Kandidat til leder av Kirkerådet for perioden 2005-2006: Thor Bjarne Bore
Kandidat til leder av Mellomkirkelig råd for perioden 2005-2006: Ingrid Vad Nilsen
Kandidat til leder av Samisk kirkeråd for perioden 2005-2006: Oddvar David Andersen

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet velger Thor Bjarne Bore som leder i Kirkerådet for perioden 2005-2006.
Kirkemøtet velger Ingrid Vad Nilsen som leder i Mellomkirkelig råd for perioden 2005-2006.
Kirkemøtet velger Oddvar David Andersen som leder i Samisk kirkeråd for perioden 2005-2006.

81 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Oppnevning av delegasjon til Kirkenes verdensråds generalforsamling

Saksdokumenter

Dokument KM 2.5/04

Innstilling fra valgkomiteen

Kirkemøtet oppnevner følgende delegater fra Den norske kirke til Kirkenes verdensråds generalforsamling i Porto Alegre, Brasil i februar 2006:

Ingrid Vad Nilsen med Tina Strømdal Wik som vara.
Harald Gundersen med Tale Hungnes som vara.
Biskop Per Oskar Kjølås med biskop Ernst Baasland som vara.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet oppnevner følgende delegater fra Den norske kirke til Kirkenes verdensråds generalforsamling i Porto Alegre, Brasil i februar 2006:

Ingrid Vad Nilsen med Tina Strømdal Wik som vara.

Harald Gundersen med Tale Hungnes som vara.

Biskop Per Oskar Kjølaas med biskop Ernst Baasland som vara.

81 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Nominasjon av kandidat til Kirkenes verdensråds sentralkomité

Saksdokumenter

Dokument KM 2.6/04

Innstilling fra valgkomiteen

Kirkemøtet nominerer Ingrid Vad Nilsen som Den norske kirkes kandidat til medlem av Kirkenes verdensråds sentralkomité for kommende periode.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet nominerer Ingrid Vad Nilsen som Den norske kirkes kandidat til medlem av Kirkenes verdensråds sentralkomité for kommende periode.

81 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Oppnevning av medlem til Kirkens Nødhjelps representantskap

Saksdokumenter

Dokument KM 2.7/04

Innstilling fra valgkomiteen

Kirkemøtet oppnevner for perioden 2004-2007 Sør-Hålogaland biskop som medlem av Kirkens Nødhjelps representantskap med domprosten som vararepresentant.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet oppnevner for perioden 2004-2007 Sør-Hålogaland biskop som medlem av Kirkens Nødhjelps representantskap med domprosten som vararepresentant.

81 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

KM 3/04 Statsbudsjettet 2006

Saksdokumenter

Dokument 3.1/04	Saksorientering
Vedlegg 3.1.1/04	Felles brev av 28. juni 2004 til statsråd Valgerd Svarstad Haugland fra Kirkerådet, Bispemøtet og Presteforeningen
Vedlegg 3.1.2/04	Budsjettforslag 2005 fra Kirkerådet
Dokument 3.2/04	St.prp. nr. 1 (2004-2005), Kultur- og kirkedepartementet

Første innstilling fra komité B

Sammendrag av saksorienteringen

Det er i budsjettet for 2006 som i budsjettet for 2005 lagt opp til en mer samordnet budsjettprosess med deltakelse både fra bispedømmerådene og de sentralkirkelige råd.

Målsettingen med en mer samordnet budsjettprosess er:

- samordning av prosessen i henhold til de ulike faser og mange aktører slik at kirkens innspill blir mer enhetlig og får bedre gjennomslagskraft i budsjettprosessen.
- ivaretagelse av behovet for felles helhetlige satsinger og prioriteringer sammenholdt med at de ulike instanser ivaretar og fremmer særlige anliggender
- koordinering av innspill og påvirkning av statsråd, departement og Storting

Det er foreslått ti hovedsatsingsområder i prioritert rekkefølge for økte tildelinger for 2006:

Trosopplæringsreformen, økte ressurser ved innføring av ny tjenesteordning for proster, reform av kirkens gudstjenesteliv, ung i kirken, menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning, spesialstillinger som student- og fengselsprester m.v., kirkelig reformarbeid, nytt kirkeboksregister, strategisk satsing på informasjon og kommunikasjon og kontingenter til økumeniske organisasjoner.

Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Regjeringen i St.prp.nr. 1 (2004-2005) under "Hovedmål for kirkepolitikken", understreker "at det er nødvendig å sikre gode rammebetingelser for kirkens arbeid. Både de organisatoriske, økonomiske og rettslige rammene er viktig for å bevare og videreutvikle målet om en levende og åpen folkekirke."

Lokalkirkens økonomi

Komiteen er glad for at det i budsjettforliket, inngått mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet for 2005, er foreslått tildelt ytterligere 3 000 mill. kroner til kommunene. Komiteen forutsetter at lokalkirkens økonomi også vil styrkes ved en slik økning i tildelingen. Videre er det gledelig at en ønsker å etablere et fond for utlån til kommunene til vedlikehold/restaurering av kirkebygg. Komiteen vil likevel peke på at selv om lånene er rentefrie, så vil ordningen kun få betydning hvor fellesrådene har nødvendig økonomi til å ta opp lån og nedbetale disse. Fellesrådenes økonomi vil igjen være avhengig av kommunenes økonomi og bevilgninger til kirkelige formål.

Komiteen vil spesielt peke på at det her er stor forskjell mellom kommunene, noe som medfører at det er vanskelig for den lokale kirke å opprettholde et likeverdig tilbud over hele landet. Komiteen vil peke på at en ytterligere bedring av kommuneøkonomien er nødvendig for at også kirken skal få tilstrekkelige bevilgninger til å opprettholde sin virksomhet.

Komiteen vil sterkt understreke at utredningen "Ressursnivået i Den norske kirke" viser at det er et betydelig gap mellom de ressurser som er stilt til disposisjon for lokalkirken og det som forsiktig anslått er kirkens egentlige ressursbehov.

Komiteen har merket seg at i budsjettforslaget for 2005 er tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene dreiet fra i hovedsak å dekke kostnader i fellesrådene lokalt, til at en større del går til sentrale tiltak. Disse tiltakene skal i neste omgang redusere utgiftene for fellesrådene. Komiteen vil bemerke at ethvert kutt i fellesrådenes økonomi er vanskelig i den pressede situasjonen fellesrådene er kommet i.

Komiteen er kjent med at Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har gjennomført en undersøkelse om hvor stor del av fellesrådenes kostnader til diakon- og kateketstillinger som blir refundert fra staten i henhold til inngåtte avtaler. Undersøkelsen som omfatter 66 % av stillingene viser at det er en underdekning på 4,3 mill. kroner. Hvis en antar at disse stillingene er representative også for de resterende 34 %, finner en at underdekningen i forhold til inngåtte avtaler er på 6,5 mill. kroner.

Komiteen er kjent med at den nylig fremlagte NOU 2004:22 "Vedlikeholdte bygninger gir mer til alle" dokumenterer et betydelig vedlikeholdsetterslep når det gjelder våre kirker, i størrelsesorden 4 mrd. kroner. Utredningen understreker at kirkene jevnt over er i dårligere stand enn kommunenes øvrige bygninger. Utvalget foreslår en rekke tiltak for å rette opp dette. Komiteen er kjent med at Kirkerådet har bedt Regjeringen om et møte for å drøfte NOU 2004:22 sammen med utredningen "Ressursnivået i Den norske kirke".

Komiteen er også kjent med at Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har foretatt beregninger som også omfatter utvikling/utbedring av kirker og øvrig bygg. Beregningene viser et behov på ytterligere 4 mrd. kroner. Etter komiteens mening synliggjør utredningene det store gapet mellom de dokumenterte behov og de faktiske bevilgninger.

Komiteen finner grunn til å understreke alvoret i situasjonen. Komiteen har tiltro til at disse utfordringene/behovene vil bli fulgt opp i stortingsmeldingen om kirkeøkonomien som vil bli lagt fram våren 2005.

Reformarbeid i kirken

Trosopplæringsreformen

Komiteen er glad for at Regjeringen har fremmet forslag om økning til Trosopplæringsreformen på ytterligere 25 mill. kroner for 2005, selv om dette er betydelig lavere enn det som ble forutsatt fra kirkens side for å ha tilstrekkelig framdrift i et erfaringsbasert prosjekt som dette. Slik komiteen forstår det, vil tildelingen likevel gjøre det mulig å utvikle nye forsøksprosjekter i 2005. Det vil være helt nødvendig at denne tildelingen økes betydelig for 2006 for å sikre en nødvendig progresjon i forsøksvirksomheten i flest mulig menigheter over hele landet.

Komiteen har merket seg at det er behov for en betydelig økning av bemanningen innenfor flere typer stillinger som kateketer, dåpslærere, diakoner, kirkemusikere og prester. Det må i tillegg tilføres nødvendige administrative ressurser. Jo mer ressurser det tilflyter prosjektet, jo flere menigheter vil kunne trekkes med i prosjektet.

Komiteen har også merket seg at det i 2006 blir viktig å satse bredt på personaltiltak som kompetanseutvikling og rekruttering.

Komiteen vil videre bemerke at reformen har et ambisiøst mål om en høy oppslutning fra målgruppen, og at tiltak for informasjon som nettsted, brosjyrer, foreldremøter for å nå ut til hele bredden av foreldre, barn og unge, må prioriteres både på sentralt og lokalt nivå.

Komiteen har merket seg at det også forutsettes at det skal drives forsøksvirksomhet i menigheter med en dominerende samisk kultur. I alle de tre samiske områdene er det et betydelig behov for ressurser til utvikling og oversettelse av materiell på alle de tre samiske språkene. Komiteen vil også påpeke behovet for ulike kategorier stillinger på ulike nivåer innen det kristendoms- og samisk-faglige i alle de tre språkområdene.

Ny tjenesteordning for proster

Komiteen vil vise til ny tjenesteordning for proster og menighetsprester. Komiteen har merket seg at det kun er foreslått 1 mill. kroner i økte bevilgninger til reformen i budsjettforslaget for 2005. Komiteen er kjent med at mange bispedømmer er kommet godt i gang med implementeringen av reformen og er klare til å sette i gang. Komiteen vil understreke behovet for administrative ressurser til prostene. På samme tid vil det være nødvendig å erstatte prostens daglige funksjon i sin menighet etter hvert som den nye tjenesteordningen iverksettes. Komiteen vil be Kirkerådet understreke overfor Kultur- og kirke departementet at den nye tjenesteordningen blir fulgt opp med tilstrekkelige økonomiske ressurser til prostesetene i revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Reform av kirkens gudstjenesteliv

Kirkemøtet 2003 gav en tilslutning til en reformprosess etter et sterkt ønske om fornyelse av høymessen. Organiseringen av arbeidet er nå kommet godt i gang og vil starte opp for fullt fra 2005. Komiteen har merket seg at det ikke er gitt noen ressurser til reformprosessen utover det som er gitt over Opplysningsvesenets fond.

Komiteen vil understreke at skal reformen ha mulighet for å utvikle en ny høymesseliturgi i dialog med lokalmenighetene, må kirken tilføres ekstra økonomiske ressurser. Foruten et behov i Kirkerådet til styrket bemanning på feltet, må det også stilles økonomi til disposisjon for Kirkerådet til videre fordeling til menigheter som vil drive forsøksvirksomhet.

Kirkelig reformarbeid

Komiteen har merket seg at Kirkerådet har fulgt opp kirkemøtevedtak 09/02 ved å prosjektorganisere arbeidet med kirkelige reformer. De prioriterte områdene er kirkeforståelse, kirkelig organisering og økonomi, arbeidsgiveransvar og valgordninger. I følge Kirkerådets hovedplan avsluttes prosjektet i 2006. Komiteen har videre merket seg at det ikke er gitt tildeling til reformen verken i 2004 eller i forslaget til 2005. Midler til prosjektet er kun bevilget av Kirkerådets andel av midler over Opplysningsvesenets fond.

Komiteen vil understreke at det ut fra erfaringer hittil, vil ved siden av prosjektleder være behov for minst ett årsverk, sannsynligvis 2,5 årsverk, fordelt på sekretariatsressurser og styringsgruppeleder.

Forsøk innenfor ulike områder bl.a. forsøk med menighetsliknende forsamlinger, samordning av arbeidsgiveransvar og nye enheter på kirkens grunnivå vil kreve betydelig med ressurser hvis de skal lykkes og bli evaluert på en slik måte at kirken får vederheftig dokumentasjon.

Diakonal tjeneste i Den norske kirke

Komiteen er kjent med at vedtak i KM-sak 8/04 om *Diakonal tjeneste i Den norske kirke* innebærer et omfattende oppfølgingsarbeid i Kirkerådets sekretariat. Deler av vedtaket vil kunne følges opp ved omprioritering av pågående arbeidsoppgaver. Utredning av ordinasjons- og vigslingsliturgi samholdt med tidligere vedtak om reform av Kirkens gudstjenesteliv krever imidlertid at gudstjenestefeltet styrkes bemanningsmessig. Det samme gjelder bemanning innenfor feltet kirkeordning. Prosjektet kirkelige reformer krever allerede mer enn ressursituasjonen på feltet kan imøtekomme. Det blir ytterligere press på dette feltet med utredning av de arbeidsrettslige og kirkeordningsmessige konsekvenser av saken vedrørende diakonal tjeneste.

Nytt kirkebokregister

Komiteen har merket seg at det i regi av departementet i 2003 ble lagt fram en utredning om hvordan kirkebokføringen kan rasjonaliseres og effektiviseres ved hjelp av moderne teknologi. Komiteen har merket seg at det for 2005 heller ikke er gitt ressurser til oppstart av dette arbeidet. Komiteen vil sterkt understreke at anbefalingene i utredningen nå må følges opp med økonomiske ressurser og nødvendige endringer av regelverket. Komiteen har merket seg at utredningen dokumenterer en viss ressursbesparelse både i den lokale og nasjonale kirke dersom en tar i bruk ny teknologi i dette arbeidet.

Stillingsressurser

Ung i kirken

Ung i kirken har vært satsingsområde for kirken gjennom flere år, og det er viktig at det fortsatt er et satsingsområde. Komiteen har merket seg at Ung i kirken er en langsiktig satsing der det er nødvendig å følge opp de positive tendenser vi nå kan se. For at disse målene skal realiseres, mener komiteen det er nødvendig at det for 2006 prioriteres økonomi og stillingsressurser både sentralt og regionalt.

Komiteen vil også be Kirkerådet om å vurdere om det kan stilles en bevilgning til disposisjon for Ungdommens kirkemøte for fordeling på de formål som møtet ønsker skal prioriteres.

Menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning

Komiteen er kjent med at utredningen om ressursnivået i Den norske kirke viser at fordelingen mellom og innen de forskjellige bispedømmene er noe skjev i forhold til befolkningstilveksten. Komiteen mener det derfor er viktig at de områder som har for lite ressurser på grunn av befolkningsøkningen, må tilføres flere stillinger. Utredningen om ressursnivået viser at Trosopplæringen alene ikke løser ressursbehovet.

Spesialstillinger

Komiteen vil peke på at i Opptrappingsplanen for kirkelig bemanning er det ikke kartlagt eller vurdert behovet for spesialstillinger. Det var forutsatt at dette skulle gjøres på et senere tidspunkt.

Komiteen vil vise til at opptrapping av spesialstillinger har vært prioritert flere år, men det er langt igjen før behovet er dekket. Komiteen vil sterkt understreke at det er et betydelig behov både for fengselsprester, studentprester, og for diakon- og kateketstillinger i arbeidet blant døve.

Strategisk satsing på informasjon og kommunikasjon

Komiteen vil peke på at vi lever i et samfunn der planmessig og god kommunikasjon er blitt en forutsetning for at et budskap skal kunne nå fram til mottakerne. Komiteen vil understreke viktigheten av at det i all planlegging av kirkelig virksomhet – sentralt, regionalt og lokalt - er nødvendig å tenke informasjon og kommunikasjon fra første stund. Den norske kirkes omfattende satsing på trosopplæring og fornyelse av gudstjenestelivet og de kirkelige ritualer, forutsetter god kommunikasjon med kirkens medlemmer for å kunne lykkes.

Komiteen vil vise til St.prp. nr. 1 (2003-2004) Kultur- og kirke departementet blant annet legger til grunn at Kirkerådet og bispedømmerådene skal ”fremme samarbeid og god kommunikasjon med de frivillige kristelige organisasjonene, mellom kirkens organer og mellom kirke og samfunn”, og ”oppgaveløsningen skal være brukerorientert og preget av effektivitet og kvalitet”.

Komiteen vil derfor sterkt understreke at skal disse målene realiseres, er det nødvendig at det i 2006 tas et krafttak for å øke ressursene både sentralt og regional innenfor informasjon og kommunikasjon.

Kontingenter til økumeniske organisasjoner

Komiteen vil vise til at i budsjettåret 2002 ble bevilgningene til de økumeniske organisasjonene flyttet fra post 71.18 til ”Felleskirkelige tiltak” som dekkes i sin helhet av bevilgning fra Opplysningsvesenets fond. Dette er utgifter som er en del av den ordinære drift av Den norske kirke, slik den forstår seg selv som en del av et verdensvidt kirkefelleskap. Den norske kirke har tatt og skal ta sitt ansvar for at kirker i hele verden skal ha disse felles organer, og at de skal kunne gjøre en innsats for kirkelig enhet, fred, menneskerettigheter, likestilling m.m. og har en klar parallell til Norges deltakelse i FN. Komiteen mener at en tildeling på statsbudsjettet til økumeniske kontingenter er nødvendig.

Spesielle tiltak

Døvekirken

Komiteen er blitt gjort oppmerksom på at det i statsbudsjettet i dag bare finnes dekning for lønnsmidler til Døvekirkens ansatte, samt dekning av renter og avdrag på lån gitt av Opplysningsvesenets fond i forbindelse med anskaffelse av bygninger. Eiendomsforholdene til Døvekirkens bygninger ble ordnet før kirkeloven trådte i kraft og gjorde soknet til eget rettslig subjekt. En har derfor på noe varierende måte anvendt stiftelsesinstituttet i denne sammenheng. Dette setter drift og vedlikehold av Døvekirkens bygninger i en uklar stilling.

Det bør derfor tas de nødvendige skritt for å finne en tjenlig avklaring av eiendomsforholdene til Døvekirkens bygninger. Videre bør midler til drift og vedlikehold av disse sikres.

Givertjeneste

Komiteen vil understreke at det årlig samles inn betydelige midler og utføres betydelig dugnadsarbeid til frivillige organisasjoner, til menighetsarbeid, nybygg, vedlikehold av kirker og andre bygninger og til anskaffelse og vedlikehold av inventar. Komiteen mener det er en utfordring for menighetene å ta i bruk også de ordninger som skattefrie gaver gir mulighet til. Komiteen er kjent med at det finnes andre ordninger som f.eks ved utdeling av tippemidler, hvor lokal innsamling/bevilgning av midler generer også midler fra statlig hold. Komiteen vil oppfordre Kirkerådet å ta saken opp med departementet for om mulig å få etablert en tilsvarende ordning for kirken.

Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep

Komiteen er kjent med at tildelingen til Ressurssenteret er økt med 0,5 % for 2005 noe som utgjør noe mer enn prisstigningen. Komiteen er kjent med at Ressurssenteret ønsker å utvide sin virksomhet til også å omfatte overgrep mot gutter/menn.

Prioriteringer

Komiteen har ved prioritering av tiltakene lagt vesentlig vekt på de vedtak Kirkemøtet allerede har gjort, samt strategier og planer som ligger til grunn for kirkens virksomhet i årene fremover.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil sterkt understreke behovet for økte ressurser til Den norske kirke, og til lokalkirken spesielt.
2. Kirkemøtet anser en fortsatt opptrapping av *Trosopplæringsreformen* som den viktigste satsingen i årene fremover. I tillegg vil Kirkemøtet prioritere:
 - 1) - Ny tjenesteordning for proster
 - Reform av kirkens gudstjenesteliv
 - Ung i kirken
 - Inndekning av etterslep på ”Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk”
 - 2) - Menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning
 - Spesialstillinger
 - Kirkelig reformarbeid
 - Utredningen om Diakonal tjeneste i Den norske kirke
 - 3) - Strategisk satsing på informasjon og kommunikasjon
 - Kontingenter til økumeniske organisasjoner
 - Nytt kirkebokregister
3. Kirkemøtet ber Kirkerådet og Bispedømmerådene følge opp disse satsingene i budsjettforslagene for 2006. I rådenes endelige budsjettforslag for 2006 må de også ta hensyn til de prioriterte områder som eventuelt ikke er blitt tilgodesett i Stortingets endelige budsjettvedtak for 2005.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Arne Grønningsæter
Saksordfører: Randi Moskvil Letmolie

Disse hadde ordet:

Gunnar Stålsett, Rolf Steffensen, Kari Sørheim, Sindre Kulø, Finn Wagle, Oddvar D. Andersen, Laila Riksaasen Dahl, Harald Gundersen, Dag Landmark, Ernst Baasland.

Endringsforslag

Hamar og Bjørgvin ved Dag Landmark:

Nytt pkt. 3, 4 og 5 i vedtaket:

1. Kirkemøtet vil sterkt understreke behovet for økte ressurser til Den norske kirke, og til lokalkirken spesielt.
2. Kirkemøtet anser en fortsatt opptrapping av Trosopplæringsreformen som den viktigste satsingen i årene fremover.

I tillegg vil Kirkemøtet prioritere:

3. Ny tjenesteordning for proster
4. Ung i kirken
5. Menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet og Bispedømmerådene følge opp disse satsingene i budsjettforslagene for 2006. I rådenes endelige budsjettforslag for 2006 må de også ta hensyn til de prioriterte områder som eventuelt ikke er blitt tilgodesett i Stortingets endelige budsjettvedtak for 2005.

Gunnar Stålsett:

Tillegg i vedtak: Kirkemøtet oppfordrer alle menigheter så snart som mulig å etablere en ordnet givertjeneste.

Ernst Baasland:

Nytt pkt. 3:

I tillegg til trosopplæringsreformen vil Kirkemøtet prioritere følgende:

- 1) Ny tjenesteordning for proster
- 2) Ung i kirken
- 3) Diakonistillinger
 - inndekning av etterslep
 - 11 nye diakonistillinger
- 4) Prestestillinger
 - menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsvekst
 - spesialstillinger
- 5) Reformarbeid...

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité B

Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at Regjeringen i St.prp.nr. 1 (2004-05) under ”Hovedmål for kirkepolitikken”, understreker ”at det er nødvendig å sikre gode rammebetingelser for kirkens arbeid. Både de organisatoriske, økonomiske og rettslige rammene er viktig for å bevare og videreutvikle målet om en levende og åpen folkekirke.”

Lokalkirkens økonomi

Komiteen er glad for at det i budsjettforliket, inngått mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet for 2005, er foreslått tildelt ytterligere 3 000 mill. kroner til kommunene. Komiteen forutsetter at lokalkirkens økonomi også vil styrkes ved en slik økning i tildelingen. Videre er det gledelig at en ønsker å etablere et fond for utlån til fellestråd til vedlikehold/restaurering av kirkebygg. Komiteen vil likevel peke på at selv om lånene er rentefrie, så vil ordningen kun få betydning hvor fellestrådene har nødvendig økonomi til å ta opp lån og nedbetale disse. Fellestrådernes økonomi vil igjen være avhengig av kommunenes økonomi og bevilgninger til kirkelige formål.

Komiteen vil spesielt peke på at det her er stor forskjell mellom kommunene, noe som medfører at det er vanskelig for den lokale kirke å opprettholde et likeverdig tilbud over hele landet. Komiteen vil peke på at en ytterligere bedring av kommuneøkonomien er nødvendig for at også kirken skal få tilstrekkelige bevilgninger til å opprettholde sin virksomhet.

Komiteen vil sterkt understreke at utredningen ”Ressursnivået i Den norske kirke” viser at det er et betydelig gap mellom de ressurser som er stilt til disposisjon for lokalkirken og det som forsiktig anslått er kirkens egentlige ressursbehov.

Komiteen har merket seg at i budsjettforslaget for 2005 er tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene dreiet fra i hovedsak å dekke kostnader i fellestrådene lokalt, til at en større del går til sentrale tiltak. Disse tiltakene skal i neste omgang redusere utgiftene for fellestrådene. Komiteen vil bemerke at ethvert kutt i fellestrådernes økonomi er vanskelig i den pressede situasjonen fellestrådene er kommet i.

Komiteen er kjent med at Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har gjennomført en undersøkelse om hvor stor del av fellestrådernes kostnader til diakon- og kateketstillinger som blir refundert fra staten i henhold til inngåtte avtaler. Undersøkelsen som omfatter 66 % av stillingene viser at det er en underdekning på 4,3 mill. kroner. Hvis en antar at disse stillingene er representative også for de resterende 34 %, finner en at underdekningen i forhold til inngåtte avtaler er på 6,5 mill. kroner.

Komiteen er kjent med at den nylig fremlagte NOU 2004:22 ”Vedlikeholdte bygninger gir mer til alle” dokumenterer et betydelig vedlikeholdsetterslep når det gjelder våre kirker, i størrelsesorden 4 mrd. kroner. Utredningen understreker at kirkene jevnt over er i dårligere stand enn kommunenes øvrige bygninger. Utvalget foreslår en rekke tiltak for å rette opp dette. Komiteen er kjent med at Kirkerådet har bedt Regjeringen om et møte for å drøfte NOU 2004:22 sammen med utredningen ”Ressursnivået i Den norske kirke”.

Komiteen er også kjent med at Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har foretatt beregninger som også omfatter utvikling/utbedring av kirker og øvrig bygg. Beregningene viser et behov på ytterligere 4 mrd. kroner. Etter komiteens mening synliggjør utredningene det store gapet mellom de dokumenterte behov og de faktiske bevilgninger.

Komiteen finner grunn til å understreke alvorret i situasjonen. Komiteen har tiltro til at disse utfordringene/behovene vil bli fulgt opp i stortingsmeldingen om kirkeøkonomien som vil bli lagt fram våren 2005.

Reformarbeid i kirken

Trosopplæringsreformen

Regjeringen har fremmet forslag om økning til Trosopplæringsreformen på 25 mill. kroner for 2005. Dette er et absolutt minimum for å sikre framdriften i reformen. Det vil være helt nødvendig at denne tildelingen økes betydelig for 2006 for å sikre en nødvendig progresjon i forsøksvirksomheten i flest mulig menigheter over hele landet.

Komiteen vil påpeke at det er behov for en betydelig økning av bemanningen innenfor flere typer stillinger som kateketer, dåpslærere, diakoner, kirkemusikere og prester. Det må i tillegg tilføres nødvendige administrative ressurser. Jo mer ressurser det tilflyter prosjektet, jo flere menigheter vil kunne trekkes med i prosjektet.

Komiteen vil påpeke at det i 2006 blir viktig å satse bredt på personaltiltak som kompetanseutvikling og rekruttering.

Komiteen vil videre bemerke at reformen har et ambisiøst mål om en høy oppslutning fra målgruppen, og at tiltak for informasjon som nettsted, brosjyrer, foreldremøter for å nå ut til hele bredden av foreldre, barn og unge, må prioriteres både på sentralt og lokalt nivå.

Komiteen har merket seg at det også forutsettes at det skal drives forsøksvirksomhet i Døvekirken og i menigheter med samisk kultur. I alle de tre samiske områdene er det et betydelig behov for ressurser til utvikling og oversettelse av materiell på alle de tre samiske språkene. Komiteen vil også påpeke behovet for ulike kategorier stillinger på ulike nivåer innen det kristendoms- og samisk-faglige arbeidet i alle tre språkområdene.

Ny tjenesteordning for proster

Komiteen vil vise til ny tjenesteordning for proster og menighetsprester. Komiteen har merket seg at det kun er foreslått 1 mill. kroner i økte bevilgninger til reformen i budsjettforslaget for 2005. Komiteen er kjent med at mange bispedømmer er kommet godt i gang med implementeringen av reformen og er klare til å sette i gang. Komiteen vil understreke behovet for økte ressurser til prostesetene slik at prostenes lederfunksjon kan styrkes. Komiteen vil be Kirkerådet understreke overfor Kultur- og kirke departementet nødvendigheten av at den nye tjenesteordningen blir fulgt opp med tilstrekkelige økonomiske ressurser til prostesetene i revidert nasjonalbudsjett for 2005.

Reform av kirkens gudstjenesteliv

Kirkemøtet 2003 gav en tilslutning til en reformprosess etter et sterkt ønske om fornyelse av høymessen. Organiseringen av arbeidet er nå kommet godt i gang og vil starte opp for fullt fra 2005. Komiteen har merket seg at det ikke er gitt noen ressurser til reformprosessen utover det som er gitt over Opplysningsvesenets fond.

Komiteen vil understreke at skal reformen ha mulighet for å utvikle en ny høymesseliturgi i dialog med lokalmenighetene, må kirken tilføres ekstra økonomiske ressurser. Foruten et behov i Kirkerådet til styrket bemanning på feltet, må det også stilles økonomi til disposisjon for Kirkerådet til videre fordeling til menigheter som vil drive forsøksvirksomhet.

Komiteen vil påpeke at Reformen av kirkens gudstjenesteliv også må omfatte samisk gudstjenesteliv når det gjelder forsøk, uttrykksformer, salmebøker, bibeltekster og liturgibøker.

Kirkelig reformarbeid

Komiteen har merket seg at Kirkerådet har fulgt opp kirkemøtevedtak 09/02 ved å prosjektorganisere arbeidet med kirkelige reformer. De prioriterte områdene er kirkeforståelse, kirkelig organisering og økonomi, arbeidsgiveransvar og valgordninger. I følge Kirkerådets hovedplan avsluttes prosjektet i 2006. Komiteen har videre merket seg at det ikke er gitt tildeling til reformen verken i 2004 eller i forslaget til 2005. Midler til prosjektet er kun bevilget av Kirkerådets andel av midler over Opplysningsvesenets fond.

Komiteen vil understreke at det ut fra erfaringer hittil, vil ved siden av prosjektleder være behov for minst ett årsverk, sannsynligvis 2,5 årsverk, fordelt på sekretariatsressurser og styringsgruppeleder.

Komiteen har merket seg at 2,5 mill. kroner er foreslått avsatt til forsøks- og utviklingstiltak i kirken for 2005 og at Kirkerådet er tillagt forvaltningsansvaret. Forsøk innenfor ulike områder bl.a. forsøk med menighetsliknende forsamlinger, samordning av arbeidsgiveransvar og nye enheter på kirkens grunnivå, vil kreve betydelig med ressurser hvis de skal lykkes og bli evaluert på en slik måte at kirken får vederheftig dokumentasjon. Komiteen ser det som viktig at denne posten økes ytterligere for 2006.

Diakonal tjeneste i Den norske kirke

Komiteen er kjent med at vedtak i KM-sak 8/04 om *Diakonal tjeneste i Den norske kirke* innebærer et omfattende oppfølgingsarbeid i Kirkerådets sekretariat. Deler av vedtaket vil kunne følges opp ved omprioritering av pågående arbeidsoppgaver. Utredning av ordinasjons- og vigslingsliturgi samholdt med tidligere vedtak om reform av Kirkens gudstjenesteliv krever imidlertid at gudstjenestefeltet styrkes bemanningsmessig. Det samme gjelder bemanning innenfor feltet kirkeordning. Prosjektet kirkelige reformer krever allerede mer enn ressursituasjonen på feltet kan imøtekomme. Det blir ytterligere press på dette feltet med utredning av de arbeidsrettslige og kirkeordningsmessige konsekvenser av saken vedrørende diakonal tjeneste.

Nytt kirkebokregister

Komiteen har merket seg at det i regi av departementet i 2003 ble lagt fram en utredning om hvordan kirkebokføringen kan rasjonaliseres og effektiviseres ved hjelp av moderne teknologi. Komiteen har merket seg at det for 2005 heller ikke er gitt ressurser til oppstart av dette arbeidet. Komiteen vil sterkt understreke at anbefalingene i utredningen nå må følges opp med økonomiske ressurser og nødvendige endringer av regelverket. Komiteen har merket seg at utredningen dokumenterer en viss ressursbesparelse både i den lokale og nasjonale kirke dersom en tar i bruk ny teknologi i dette arbeidet.

Stillingsressurser

Ung i kirken

Ung i kirken har vært satsingsområde for kirken gjennom flere år, og det er viktig at det fortsatt er et satsingsområde. Komiteen har merket seg at Ung i kirken er en langsiktig satsing der det er nødvendig å følge opp de positive tendenser vi nå kan se. Økt bevissthet har gitt ungdom plass i råd og utvalg i Den norske kirke på alle nivåer. Det er opprettet

prosjektstilling på sentralt nivå og rådgivere/konsulenter i bispedømmene. Videre er det opprettet ungdomsting og ungdomsråd i de fleste bispedømmene samt Ungdommens kirkemøte på nasjonalt nivå. UKM og ungdomsråd har gitt viktige bidrag i saker som er av stor betydning for kirken. Komiteen mener det er nødvendig at det for 2006 prioriteres økonomi og stillingsressurser både sentralt og regionalt.

Komiteen vil også be Kirkerådet om å vurdere om det kan stilles en bevilgning til disposisjon for Ungdommens kirkemøte for fordeling på de formål som møtet ønsker skal prioriteres.

Menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning

Komiteen er kjent med at utredningen om ressursnivået i Den norske kirke viser at fordelingen mellom og innen de forskjellige bispedømmene er noe skjev i forhold til befolkningstilveksten. Komiteen mener det derfor er viktig at de områder som har for lite ressurser på grunn av befolkningsøkningen, må tilføres flere stillinger. Utredningen om ressursnivået viser at Trosopplæringen alene ikke løser ressursbehovet.

Spesialstillinger

Komiteen vil peke på at i Opptrappingsplanen for kirkelig bemanning er det ikke kartlagt eller vurdert behovet for spesialstillinger. Det var forutsatt at dette skulle gjøres på et senere tidspunkt.

Komiteen vil vise til at opptrapping av spesialstillinger har vært prioritert flere år, men det er langt igjen før behovet er dekket. Komiteen vil sterkt understreke at det er et betydelig behov både for fengselsprester og studentprester. Det er videre behov for diakon- og katekeststillinger i arbeidet blant døve og en prest for samisk kirkeliv i det sørlige Norge plassert i Oslo.

Strategisk satsing på informasjon og kommunikasjon

Komiteen vil peke på at vi lever i et samfunn der planmessig og god kommunikasjon er blitt en forutsetning for at et budskap skal kunne nå fram til mottakerne. Komiteen vil understreke viktigheten av at det i all planlegging av kirkelig virksomhet – sentralt, regionalt og lokalt - er nødvendig å tenke informasjon og kommunikasjon fra første stund. Den norske kirkes omfattende satsing på trosopplæring og fornyelse av gudstjenestelivet og de kirkelige ritualer, forutsetter god kommunikasjon med kirkens medlemmer for å kunne lykkes.

Komiteen vil vise til St.prp. nr. 1 (2003-2004) Kultur- og kirke departementet blant annet legger til grunn at Kirkerådet og bispedømmerådene skal ”fremme samarbeid og god kommunikasjon med de frivillige kristelige organisasjonene, mellom kirkens organer og mellom kirke og samfunn”, og ”oppgaveløsningen skal være brukerorientert og preget av effektivitet og kvalitet”.

Komiteen vil derfor sterkt understreke at skal disse målene realiseres, er det nødvendig at det i 2006 tas et krafttak for å øke ressursene både sentralt og regional innenfor informasjon og kommunikasjon.

Kontingenter til økumeniske organisasjoner

Komiteen vil vise til at i budsjettåret 2002 ble bevilgningene til de økumeniske organisasjonene flyttet fra post 71.18 til ”Felleskirkelige tiltak” som dekkes i sin helhet av bevilgning fra Opplysningsvesenets fond. Dette er utgifter som er en del av den ordinære drift av Den norske kirke, slik den forstår seg selv som en del av et verdensvidt kirkefelleskap. Den norske kirke har tatt og skal ta sitt ansvar for at kirker i hele verden skal ha disse felles organer, og at de skal kunne gjøre en innsats for kirkelig enhet, fred, menneskerettigheter,

likestilling m.m. og har en klar parallell til Norges deltakelse i FN. Komiteen mener at en tildeling på statsbudsjettet til økumeniske kontingenter er nødvendig.

Spesielle tiltak

Døvekirken

Komiteen er blitt gjort oppmerksom på at det på aktuelle poster i statsbudsjettet i dag er en underdekning på lønns- og driftsmidler til Døvekirken. Tildelingen dekker også renter og avdrag på lån gitt av Opplysningsvesenets fond i forbindelse med anskaffelse av bygninger. Eiendomsforholdene til Døvekirkens bygninger ble ordnet før kirkeloven trådte i kraft og gjorde soknet til eget rettslig subjekt. En har derfor på noe varierende måte anvendt stiftelsesinstituttet i denne sammenheng. Dette setter drift og vedlikehold av Døvekirkens bygninger i en uklar stilling.

Det bør derfor tas de nødvendige skritt for å finne en tjenlig avklaring av eiendomsforholdene til Døvekirkens bygninger. Videre bør midler til drift og vedlikehold av disse sikres.

Givertjeneste

Komiteen vil understreke at det årlig samles inn betydelige midler og utføres betydelig dugnadsarbeid til frivillige organisasjoner, til menighetsarbeid, nybygg, vedlikehold av kirker og andre bygninger og til anskaffelse og vedlikehold av inventar. Komiteen mener det er en utfordring for menighetene å ta i bruk også de ordninger som skattefrie gaver gir mulighet til. De menigheter som ikke har en ordnet givertjeneste, utfordres til å etablere dette, og det bør legges til rette for gode praktiske ordninger. Komiteen vil også foreslå at Kirkerådet arbeider for en ordning der lokalt innsamlede midler vil generere offentlige midler.

Kirkens ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep

Komiteen er kjent med at tildelingen til Ressurssenteret er økt med 0,5 % for 2005, noe som utgjør noe mindre enn prisstigningen. Komiteen er positiv til at Ressurssenteret ønsker å utvide sin virksomhet med et tilbud til gutter/menn som har vært utsatt for overgrep.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil sterkt understreke behovet for økte ressurser til Den norske kirke, og til lokalkirken spesielt.
2. Kirkemøtet anser en fortsatt opptrapping av *Trosopplæringsreformen* som den viktigste satsingen i årene fremover.
3. Kirkemøtet mener det er helt nødvendig å få tilstrekkelig med ressurser til ny tjenesteordning for proster for å få en forsvarlig implementering.
4. I tillegg vil Kirkemøtet prioritere:
 - Ung i kirken
 - Menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning
5. Kirkemøtet vil i tillegg til ovennevnte prioriteringer nevne følgende områder i prioritert rekkefølge:
 - Reform av kirkens gudstjenesteliv
 - Manglende prisregulering av "Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk"

- samt behovet for nye diakonstillinger
 - Spesialstillinger
 - Kirkelig reformarbeid
 - Utredningen om Diakonal tjeneste i Den norske kirke
 - Strategisk satsing på informasjon og kommunikasjon
 - Kontingenter til økumeniske organisasjoner
 - Nytt kirkebokregister
6. Kirkemøtet ber Kirkerådet og Bispedømmerådene følge opp disse satsingene i budsjettforslagene for 2006. I rådenes endelige budsjettforslag for 2006 må de også ta hensyn til de prioriterte områder som eventuelt ikke er blitt tilgodesett i Stortingets endelige budsjettvedtak for 2005.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Arne Grønningsæter
Saksordfører: Randi Moskvil Letmolie

Disse hadde ordet:

Kari Sørheim, Marit Tingelstad, Hans Petter Jahre, Per Oskar Kjølås, Rolf Steffensen, Per Christian Vollebæk, Ole Jakob Modalsli, Inger Anne Naterstad, Knut Lundby.

Endringsforslag

Marit Tingelstad:

Forslag til endring i vedtak pkt. 4, 2. strekpunkt: ”menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsvekst” bytter plass med pkt. 5, 2. strekpunkt: ”manglende prisregulering av ”Tilskudd til diakon, undervisning og kirkemusikk” samt behovet for nye diakonstillinger.”

Forslaget ble trukket.

Kari Sørheim: (omformulert av komitéleder etter tilslutning i plenum)

Nytt pkt. 4: ”Videre mener Kirkemøtet at det er helt nødvendig å prioritere manglende inndekning av prisregulering av ”Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk” for å unngå oppsigelser av besatte stillinger.”

I pkt. 5 (blir pkt. 6) beholdes strekpunkt 2 – nye diakonstillinger.

Votering

Kari Sørheims forslag ble vedtatt med 56 mot 21 stemmer.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet vil sterkt understreke behovet for økte ressurser til Den norske kirke, og til lokalkirken spesielt.
2. Kirkemøtet anser en fortsatt opptrapping av *Trosopplæringsreformen* som den viktigste satsingen i årene fremover.
3. Kirkemøtet mener det er helt nødvendig å få tilstrekkelig med ressurser til ny tjenesteordning for proster for å få en forsvarlig implementering.
4. Videre mener Kirkemøtet at det er helt nødvendig å prioritere manglende inndekning av prisregulering av ”Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk” for å unngå oppsigelser av besatte stillinger.
5. I tillegg vil Kirkemøtet prioritere:
 - Ung i kirken
 - Menighetsprester i menigheter med sterk befolkningsøkning
6. Kirkemøtet vil i tillegg til ovennevnte prioriteringer nevne følgende områder i prioritert rekkefølge:
 - Reform av kirkens gudstjenesteliv
 - Nye diakonstillinger
 - Spesialstillinger
 - Kirkelig reformarbeid
 - Utredningen om Diakonal tjeneste i Den norske kirke
 - Strategisk satsing på informasjon og kommunikasjon
 - Kontingenter til økumeniske organisasjoner
 - Nytt kirkebokregister
7. Kirkemøtet ber Kirkerådet og bispedømmerådene følge opp disse satsingene i budsjettforslagene for 2006. I rådenes endelige budsjettforslag for 2006 må de også ta hensyn til de prioriterte områder som eventuelt ikke er blitt tilgodesett i Stortingets endelige budsjettvedtak for 2005.

77 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

KM 4/04 Orienteringssaker

Saksdokumenter

- 4.1/04 Statusrapport for arbeidet med ”Trosopplæring i en ny tid”
- 4.2/04 Statusrapport for arbeidet med kirkelige reformer
- 4.3/04 Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2004
- 4.4/04 Protokoll fra Bispemøtet 2003-2004
- 4.5/04 Årsmelding 2003 Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet
- 4.6/04 Årsmelding 2003 Døvekirkenes fellesråd
- 4.7.1/04 Tilstandsrapport for Den norske kirke 2002-2003
- 4.7.2/04 Årsmelding for de sentralkirkelige råd 2003
- 4.7.3/04 Rapport om oppfølging av strategiplan for kvinnespørsmål og likestilling

Dirigent: Arne Grønningssæter

KM 4.1/04 Statusrapport for arbeidet med ”Trosopplæring i en ny tid”

Styringsgruppeleder Helga Haugland Byfuglien og prosjektleder Paul Erik Wirgenes orienterte.

Disse hadde ordet:

Knut Lundby, Rita Opdal Johnsen, Gunnar Heiene, Thor Strandenæs, Ole D. Mjøs, Laila Riksaasen Dahl, Preben H. Lindøe, Runar Godø, Ørnulf A. Elseth.

KM 4.2/04 Statusrapport for arbeidet med kirkelige reformer

Styringsgruppeleder Ådne Berge orienterte.

Disse hadde ordet:

Dag Landmark, Knut Lundby, Per L. Kjos, Odd Bondevik.

KM 4.3/04 Protokoll fra Ungdommens kirkemøte 2004

Disse hadde ordet:

Sindre Kulø, Dag Landmark, Gunnar Heiene, Thor Strandenæs, Odd Bondevik, Hans Nic. Nilsen, Gunnhild Hermstad, Jenny Skumsnes Moe, Bente N. Westermoen, Ernst Baasland.

KM 4.4/04 Protokoll fra Bispemøtet 2003-2004

Preses Finn Wagle orienterte.

Disse hadde ordet:

Harald Gundersen.

KM 4.5/04 Årsmelding 2003 Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet

Disse hadde ordet:

Asbjørn Vilkenen (Sjømannskirken/Norsk kirke i utlandet), Marit Tingelstad, Ørnulf A. Elseth.

KM 4.6/04 Årsmelding 2003 Døvekirkenes fellestråd

Disse hadde ordet:

Anett Christoffersen (Døvekirkenes fellestråd), Ole D. Mjøs, Tone B. Aanderaa, Gunnar Stålsett.

KM 4.7/04 Tilstandsrapport for Den norske kirke 2002-2003 med Årsmelding for de sentralkirkelige råd 2003 og Rapport om oppfølging av strategiplan for kvinnespørsmål og likestilling

Disse hadde ordet:

Til Tilstandsrapporten: Svein Malmbekk, Ole Christian Kvarme, Oddvar D. Andersen, Inger Anne Naterstad, Thor Strandenæs, Gunnar Stålsett.

Til Årsmeldingen: Rolf Steffensen, Knut Lundby, Oddvar D. Andersen, Arne Dag Kvamsøe.

Til Rapporten: Ole D. Mjøs, Finn Wagle, Benedicte Aschjem, Ole Jakob Modalsli, Inger Anne Naterstad, Hans Nic. Nilsen, Tina Strømdal Wik.

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet 2004 tar de fremlagte saker til orientering.

KM 5/04 Valg av bispedømmeråd

- døvekirkelig representasjon i Oslo bispedømmeråd
- forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådsvalg

Saksdokumenter

Dokument 5.1/04 Saksorientering

Innstilling fra komité D

Sammendrag av saksorienteringen

A. Døvekirkelig representasjon i Oslo bispedømmeråd

Kirkemøtet 2003 vedtok enkelte endringer i regler for valg av bispedømmeråd, jf. sak KM 13/03. I denne sammenheng drøftet Kirkemøtet et forslag om Døvekirkens representasjon i Oslo bispedømmeråd og fattet følgende vedtak:

Kirkemøtet ber Kirkerådet ta initiativ til nødvendig lovendring slik at Oslo bispedømmeråd utvides med en representant fra Døvekirken. Kirkemøtet ber Kirkerådet i samarbeid med Døvekirkenes fellelsråd og Oslo bispedømmeråd utarbeide forslag til prosedyre og kriterier for valgprosessen med sikte på iverksettelse ved neste bispedømmerådsvalg i 2006. Forslaget forutsettes fremmet for Kirkemøtet i 2004.

Kirkerådet har i samarbeid med Oslo bispedømmeråd fulgt opp denne saken i forhold til Kultur- og kirke departementet. Saken er ikke avklart ennå, men det er grunn til å tro at den vil finne en løsning i tråd med det Kirkemøtet 2003 har bedt om. Departementet har antydnet at forslag om endringer i kirkeloven på dette punkt vil bli fremmet i en Ot. prp. i høst i tilknytning til et forslag om endring i kirkeloven § 36 om konfirmasjonsopplæring, som ble sendt ut på høring 18. juni d.å.

På denne bakgrunn har Kirkerådet foreslått at Kirkemøtet delegerer til Kirkerådet å fastsette bestemmelser om saken når en lovendring er vedtatt. Dette bør da kunne gjøres på Kirkerådets møte i juni 2005.

B. Forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådsvalg

Kirkemøtet 2003 vedtok i sak KM 13/03 Valg av bispedømmeråd å be ”Kirkerådet utrede forslag til ulike valgordninger ved bispedømmerådsvalg, herunder direkte valg, med sikte på eventuelt å kunne gjennomføre forsøk ved første valg. Kirkemøtet ber om å få denne utredningen til behandling.”

Kirkemøtet ba Kirkerådet arbeide for å fremskaffe en generell lovhjemmel for forsøksvirksomhet som går utover de rammer som kirkeloven setter. Det har vært kontakt mellom Kirkerådet, departementet og Styringsgruppen for kirkelig reformarbeid, men det foreligger ennå ikke noe konkret resultat i denne saken. Det innebærer at valg til bispedømmeråd i 2006 vil skje etter gjeldende ordning.

Komiteens merknader

A. Døvekirkelig representasjon i Oslo bispedømmeråd

Det kirkelige arbeidet for døve har gjennomgått en utvikling fra å være en diakonal tjeneste på frivillig basis til å bli inkorporert i den kirkelige struktur i form av et eget prosti tilordnet Oslo bispedømme. De døve faller likevel utenfor den felles demokratiske struktur som er bygget opp for Den norske kirke. Det forhold at de nesten 5000 medlemmene av Døvekirken bor spredt ut over hele landet, samt at de er avhengig av tolk for å kunne delta, gjør at de ikke fanges opp av den ordinære rådsstrukturen.

Oslo bispedømmeråd behandler allerede i dag de sakene som omhandler Døvekirken. Når en ber om denne utvidelsen av rådet med ett medlem, er det for å kunne utføre dette arbeidet på en mer representativ måte. At denne gruppen av Den norske kirkes medlemmer slik blir representert av en av sine egne, med tolk, innebærer også en viktig synliggjøring av en virkelighet basert på tegnspråk. Den deltakelsen i det kirkelige demokrati som den foreslåtte ordningen muliggjør, er derfor et svært viktig fremskritt.

B. Forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådvalg

Komiteen tar den fremlagte statusrapporten om forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådvalg til etterretning, men finner likevel grunn til å understreke at det er viktig å komme videre med denne saken. Den må ikke bli liggende, noe som lett kan skje hvis alle involverte instanser venter på hverandre.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Døvekirkelig representasjon i bispedømmerådet vil medføre økte kostnader, bl.a. til døvetolker, og vil, dersom representanten velges utenfor det sentrale Østlandet, kunne medføre økte reiseutgifter. En antar at disse utgifter må dekkes over Oslo bispedømmeråds budsjett. Dette innebærer at rammene må økes.

Forslag til vedtak

- A. Under forutsetning av nødvendig lovendring i kirkeloven § 23, delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å fastsette nærmere regler for nominasjon og valg av representant og vararepresentant fra Døvekirken til Oslo bispedømmeråd. Reglene fastsettes slik at en representant fra Døvekirken kan velges i forbindelse med valg av nye bispedømmeråd våren 2006.
- B. Kirkemøtet tar statusrapporten om forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådvalg til etterretning. Kirkemøtet understreker viktigheten av at dette arbeidet følges opp i den videre reformprosessen.

Plenumsbehandling

Dirigent: Else Marie Olasveen
Saksordfører: Hanna Sødal

Disse hadde ordet:

Gunnar Stålsett.

Kirkemøtets vedtak

- A. Under forutsetning av nødvendig lovendring i kirkeloven § 23, delegerer Kirkemøtet til Kirkerådet å fastsette nærmere regler for nominasjon og valg av representant og vararepresentant fra Døvekirken til Oslo bispedømmeråd. Reglene fastsettes slik at en representant fra Døvekirken kan velges i forbindelse med valg av nye bispedømmeråd våren 2006.
- B. Kirkemøtet tar statusrapporten om forsøk med andre valgordninger ved bispedømmerådsvalg til etterretning. Kirkemøtet understreker viktigheten av at dette arbeidet følges opp i den videre reformprosessen.

82 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

KM 6/04 Strategiplan for Den norske kirke 2005-2008

Saksdokumenter

Dokument 6.1/04	Saksorientering
Vedlegg 6.1.1/04	Strategiplan
Vedlegg 6.1.2/04	Oversikt over bispedømmerådenes høringssvar
Vedlegg 6.1.3/04	Strategiplan: Versjon før høring
Vedlegg 6.1.4/04	Samtalereferater fra rådsmøter

Første innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet har bedt om en forenkling av fremtidige strategidokumenter, for bedre å kunne kommunisere med ulike nivåer i kirken (KM 04/98). Det foreliggende forslaget til strategiplan er derfor gitt en enkel og oversiktlig form. Oppfølgingen av strategiplanen rapporteres årlig gjennom de sentralkirkelige rådernes årsmelding.

I tildelingsbrev fra Kultur - og kirke departementet vektlegges det overordnede mål for Den norske kirke, samt de satsingsområder som Kirkemøtet vedtar. Departementet har lagt føringer på at Kirkemøtet skal vedta en strategiplan. Planen vil deretter legge føringer som vil synliggjøres i tildelingsbrev og St. prp. nr. 1, både til de sentralkirkelige råd og bispedømmene.

Det har vært en bred prosess frem til det foreliggende forslag til strategiplan. I arbeidet har nye strategiplaner fra bispedømmene vært viktig underlagsmateriale. I mars 2004 ble utkast til strategiplan sendt ut på høring i bispedømmene. Samtlige bispedømmeråd behandlet saken og sendte inn høringssvar. På bakgrunn av høringen ble det utarbeidet et nytt forslag som gikk til rådsbehandling i Samisk kirkeråd, Mellomkirkelig råd og Kirkerådet i løpet av juni-møtene. Det gikk også til behandling i Ungdommens kirkemøte og Nemnd for Gudstjenesteliv før utkastet nok en gang ble bearbeidet gjennom rådsbehandling i Kirkerådet før det nå legges frem for Kirkemøtet til vedtak.

Strategiplanen vil bli bearbeidet og utformet som en egen trykksak som vil bli formidlet til alle nivåer i Den norske kirke.

Komiteens merknader

Komiteen er godt fornøyd med forslaget til strategiplan. Spesielt er komiteen glad for forslagetets korte og konsise form. Denne planen er også et viktig skritt i riktig retning for å utvikle det langsiktige planarbeidet i Den norske kirke. Komiteen støtter at visjonen for kirken fra den foregående strategiplanen videreføres. Hovedmålene reflekterer viktige verdier for Den norske kirke.

Planen er et resultat av en omfattende prosess og er grundig gjennomarbeidet. Samtlige bispedømmeråd uttalte seg i prosessen og høringsuttalelsene vitner om et stort engasjement i rådene. Bispedømmerådernes anliggender fra høringen har blitt ivaretatt i det videre arbeid på en konstruktiv måte. Komiteen foreslår derfor bare begrensede endringer.

Planen favner vidt, men avspeiler ikke all virksomhet innenfor Den norske kirke. Tvert i mot forutsetter planen at det også foregår et løpende arbeid som ivaretar kirkens daglige virksomhet på ulike nivåer.

Strategiplanen er et arbeidsredskap og beskriver viktige, felles utfordringer og felles satsingsområder. Satsingsområdene skal gis et spesielt fokus og løft i den kommende fireårsperioden.

Som ressursdokument skal planen inspirere, motivere og gi retning for planlegging av kirkelig arbeid på de ulike nivåer. Komiteen påpeker at planen må tilpasses lokalt. Det må tas strategiske valg på bakgrunn av lokale forhold og tilgjengelige ressurser. Planen gir overordnede føringer for hva som skal ha et spesielt fokus i Den norske kirke, mens de ulike nivåer må finne svar på hvordan målene kan utformes og nås lokalt.

Komiteen forutsetter at de vedtatte satsingsområdene skal prioriteres når det gjelder tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond. Det gis bevilgninger til tidsbegrensede prosjekter innenfor satsingsområdene. Foruten midler fra OVF må også Kirkerådets statlige midler prioriteres i forhold til satsingsområdene. Komiteen forutsetter at de vedtatte satsingsområdene skal prioriteres når det gjelder personell og økonomi.

Samisk kirkeliv er ivaretatt gjennom Kirkemøtets vedtak i 1993 der det ble besluttet at samisk kirkeliv er et fast satsingsområde inntil Kirkemøtet gjør et annet vedtak. Dette betyr at samisk kirkeliv årlig blir tilgodesett med en bevilgning over Opplysningsvesenets fond.

Komiteen kan ikke se at forholdet mellom de tverrgående perspektivene og satsingsområdene er godt nok avklart i det foreliggende dokumentet. Komiteen ønsker at dette skal avklares bedre før neste kirkemøtebehandling av strategiplan. De tverrgående perspektivene må gjennomsyre arbeidet innenfor satsingsområdene. Dette vil være en utfordring når strategiene skal realiseres. De tverrgående perspektivene kan lett bli usynliggjort. Disse perspektivene må derfor innarbeides i planene på de ulike nivåene. Komiteen ønsker også at de tverrgående perspektivene tydeliggjøres i strategiplanens endelige grafiske utforming.

Fram mot neste kirkemøtebehandling av ny strategiplan er det viktig å legge til rette for en prosess som gir rom for nytenkning og rullering av satsingsområder.

Kommentarer til komiteens endringsforslag

Trosopplæring: De to endringsforslagene begrunnes ut fra et ønske om å forenkle språket uten at innholdet forandres.

Gudstjenesteliv: Det opprinnelige forslaget til utforming av fjerde strekpunkt gir assosiasjoner om vektlegging av et ensidig norsk kulturperspektiv. Dette fungerer ekskluderende.

Diakoni: Opprinnelig fjerde strekpunkt gjentar i for sterk grad anliggendet i tredje strekpunkt. Samtidig har strekpunktet en form som kan fungere bedre som et tverrgående perspektiv. Komiteen har dessuten et ønske om å synliggjøre internasjonale diakonale utfordringer og foreslår derfor et nytt fjerde strekpunkt.

Tverrgående perspektiver: Komiteen har dessuten lagt til ”kulturelt mangfold” og ”kontakt og samarbeid med andre kirker”. Dette begrunnes med at disse anliggender er en viktig del av kirkens selvforståelse og identitet.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil videreføre den gjeldende visjonen for Den norske kirke i perioden 2005 - 2008: Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.
2. Kirkemøtet vedtar følgende hovedmål for Den norske kirke for planperioden 2005-2008:
 - bekjennende, ved at vi stadig fornyes i troen på den treenige Gud.
 - misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus.
 - tjenende, ved at vi viser omsorg for medmennesker og arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket.
 - åpen, ved at vi bygger fellesskap med respekt for ulikheter.
3. Kirkemøtet vedtar følgende satsingsområder med målsettinger og delmål for Den norske kirke for planperioden 2005 - 2008:
 - Trosopplæring
 - Gudstjenesteliv
 - Diakoni
 - Ung i kirken
4. De vedtatte satsingsområder gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden 2006 - 2009.
5. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og regionale og lokale nivå i Den norske kirke om å innarbeide vedtatte satsingsområder i sine plandokumenter og gi dem prioritet.
6. Det forutsettes på alle nivå og felter at følgende tverrgående perspektiver innarbeides: menneskeverd og menneskerettigheter, kjønn og likestilling, kulturelt mangfold og urfolks rettigheter, kontakt og samarbeid med andre kirker, tilrettelegging for og integrering av mennesker med fysiske funksjonshemninger og psykiske utviklingshemninger, rekruttering og frivillighet.

Forslag til strategiplan er vedlagt bak i protokollen.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Ole Jakob Modalsli

Saksordfører: Per Oskar Kjølås

Disse hadde ordet:

Laila Riksaasen Dahl, Marit Tingelstad, Randi Moskvil Letmolie, Olav Skjevesland, Oddvar D. Andersen, Tina Strømdal Wik, Ole D. Mjøs, Per L. Kjos, Sindre Kulø, Alf Rolin, Ørnulf A. Elseth, Roar Strømme, Harald Gundersen, Knut Lundby, Gyrid Espeland, Ole Christian Kvarme, Per Christian Vollebæk, Preben H. Lindøe, Eivind Arnevåg, Finn Wagle.

Endringsforslag

Marit Tingelstad:

1. delmål i satsingsområdet Trosopplæring:

”gir kjennskap til den treenige Gud” erstattes med: ”gir forståelse for den kristne kulturtradisjon”

Laila Riksaasen Dahl:

Målsetting for satsingsområdet Trosopplæring:

Stryke ordet ”medlemmer” i setningen ”Den norske kirke vil gi tilbud om trosopplæring til alle medlemmer, med særlig vekt på ...”

Per L. Kjos:

Nytt pkt. 5 i vedtaket:

Alt. 1: Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og regionale og lokale nivå i Den norske kirke om å innarbeide vedtatte satsingsområder i sine plandokumenter.

Alt. 2: Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og regionale og lokale nivå i Den norske kirke om å innarbeide vedtatte satsingsområder i sine plandokumenter, og eventuelt ut fra lokale forhold velge hovedsatsingsområde(r).

Roar Strømme:

1. forslag: Tillegg i vedtakets pkt. 2 (hovedmål), andre strekpunkt:

”- misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus *og kaller til etterfølgelse av Ham*”

2. forslag: Satsingsområdet Gudstjenesteliv:

Endring i Målsetting: ”Den norske kirke vil utvikle et gudstjenesteliv som er preget av nærhet til Gud og mennesker.”

Endring i 2. delmål: ”Den norske kirke vil utvikle et rikt og variert gudstjenesteliv i møte med menneskers virkelighet.”

Knut Lundby:

Fjerne ”vi”-formen i vedtakets pkt. 2 (hovedmål) slik at det blir:

- Bekjennende, ved stadig å fornyes i...
- Misjonerende, ved lokalt og globalt å...
- Tjenende, ved å vise omsorg...
- Åpen, ved å bygge fellesskap...

Tina Strømdal Wik:

Forslag 1: Nytt siste strekpunkt under delmål for satsingsområdet Diakoni: ”Den norske kirke vil ha fokus på diakonalt arbeid blant flyktninger og asylsøkere.”

Forslag 2: Tillegg i 3. strekpunkt under delmål for satsingsområdet Diakoni: ”...kjempet mot det som truer menneskers liv, helse og menneskeverd, *både lokalt og internasjonalt.*”

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité F

Komiteens merknader

Komiteen er godt fornøyd med forslaget til strategiplan. Spesielt er komiteen glad for forslagetets korte og konsise form. Denne planen er også et viktig skritt i riktig retning for å utvikle det langsiktige planarbeidet i Den norske kirke. Komiteen støtter at visjonen for kirken fra den foregående strategiplanen videreføres. Hovedmålene reflekterer viktige verdier for Den norske kirke.

Planen er et resultat av en omfattende prosess og er grundig gjennomarbeidet. Samtlige bispedømmeråd uttalte seg i prosessen, og høringsuttalelsene vitner om et stort engasjement i rådene. Bispedømmerådene anliggende fra høringen har blitt ivaretatt i det videre arbeid på en konstruktiv måte. Komiteen foreslår derfor bare begrensede endringer.

Planen favner vidt, men avspeiler ikke all virksomhet innenfor Den norske kirke. Tvert i mot forutsetter planen at det også foregår et løpende arbeid som ivaretar kirkens daglige virksomhet på ulike nivåer.

Strategiplanen er et arbeidsredskap og beskriver viktige, felles utfordringer og felles satsingsområder. Satsingsområdene skal gis et spesielt fokus og løft i den kommende fireårsperioden.

Som ressursdokument skal planen inspirere, motivere og gi retning for planlegging av kirkelig arbeid på de ulike nivåer. Komiteen påpeker at planen må tilpasses lokalt. Det må tas strategiske valg på bakgrunn av lokale forhold og tilgjengelige ressurser. Planen gir overordnede føringer for hva som skal ha et spesielt fokus i Den norske kirke, mens de ulike nivåer må finne svar på hvordan målene kan utformes og nås lokalt.

Komiteen forutsetter at de vedtatte satsingsområdene skal prioriteres når det gjelder tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond. Det gis bevilgninger til tidsbegrensede prosjekter innenfor satsingsområdene. Foruten midler fra OVF må også Kirkerådets statlige midler prioriteres i forhold til satsingsområdene. Komiteen forutsetter at de vedtatte satsingsområdene skal prioriteres når det gjelder personell og økonomi.

Samisk kirkeliv er ivaretatt gjennom Kirkemøtets vedtak i 1993, der det ble besluttet at samisk kirkeliv er et fast satsingsområde inntil Kirkemøtet gjør et annet vedtak. Dette betyr at samisk kirkeliv årlig blir tilgodesett med en bevilgning over Opplysningsvesenets fond.

Komiteen kan ikke se at forholdet mellom de tverrgående perspektivene og satsingsområdene er godt nok avklart i det foreliggende dokumentet. Komiteen ønsker at dette skal avklares bedre før neste kirkemøtebehandling av strategiplan. De tverrgående perspektivene må gjennomsyre arbeidet innenfor satsingsområdene. Dette vil være en utfordring når strategiene skal realiseres. De tverrgående perspektivene kan lett bli usynliggjort. Disse perspektivene må derfor innarbeides i planene på de ulike nivåene. Komiteen ønsker også at de tverrgående perspektivene tydeliggjøres i strategiplanens endelige grafiske utforming.

Fram mot neste kirkemøtebehandling av ny strategiplan er det viktig å legge til rette for en prosess som gir rom for nytenkning og rullering av satsingsområder. Dette gjelder ikke minst i forhold til behovet for å utvikle en kommunikasjonsstrategi.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet vil videreføre den gjeldende visjonen for Den norske kirke i perioden 2005 - 2008: Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.
2. Kirkemøtet vedtar følgende hovedmål for Den norske kirke for planperioden 2005 - 2008:
 - bekjennende, ved at vi stadig fornyes i troen på den treenige Gud.
 - misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus.
 - tjenende, ved at vi viser omsorg for medmennesker og arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket.
 - åpen, ved at vi bygger fellesskap med respekt for ulikheter.
3. Kirkemøtet vedtar følgende satsingsområder med målsettinger og delmål for Den norske kirke for planperioden 2005 - 2008:
 - Trosopplæring
 - Gudstjenesteliv
 - Diakoni
 - Ung i kirken
4. Det forutsettes på alle nivå og felter at følgende tverrgående perspektiver innarbeides: menneskeverd og menneskerettigheter, kjønn og likestilling, kulturelt mangfold og urfolks rettigheter, kontakt og samarbeid med andre kirker, tilrettelegging for og integrering av mennesker med fysiske funksjonshemninger og psykiske utviklingshemninger, rekruttering og frivillighet.
5. De vedtatte satsingsområder gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden 2006 - 2009.
6. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og bispedømmerådene om å innarbeide vedtatte satsingsområder i sine plandokumenter og gi dem prioritet. Menighetene oppfordres til å tilpasse satsingsområdene ut fra sine forhold.

Forslag til strategiplan er vedlagt bak i protokollen.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Arne Grønningsæter
Saksordfører: Per Oskar Kjølås

Disse hadde ordet:

Harald Gundersen, Laila Riksaasen Dahl, Marit Tingelstad, Odd Sjøberg, Roar Strømme, Preben H. Lindøe, Knut Lundby.

Endringsforslag

Laila Riksaasen Dahl:

Målsetting for satsingsområdet Trosopplæring:

Stryke ”til alle medlemmer” i setningen ”Den norske kirke vil gi tilbud om trosopplæring til alle medlemmer med særlig vekt på...”

Forslaget ble trukket.

Marit Tingelstad:

1. strekpunkt under delmål for satsingsområdet Trosopplæring:

Stryke ”gir kjennskap til den treenige Gud” og erstatte med ”gir kjennskap til ulike kristne kulturtradisjoner”.

Forslaget ble trukket.

Harald Gundersen og Tina Strømdal Wik:

Tillegg i 3. strekpunkt under delmål for satsingsområdet Diakoni:

”...kjemp mot det som truer menneskers liv, helse og menneskeverd, *både i Norge og internasjonalt.*”

Roar Strømme:

Opprettholder sine forslag fra 1. behandling:

1. forslag: Tillegg i vedtakets pkt. 2 (hovedmål), andre strekpunkt:

”- misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus *og kaller til etterfølgelse av Ham*”

2. forslag: Satsingsområdet Gudstjenesteliv:

Endring i Målsetting: ”Den norske kirke vil utvikle et gudstjenesteliv som er preget av nærhet til Gud og mennesker.”

Endring i 2. delmål: ”Den norske kirke vil utvikle et rikt og variert gudstjenesteliv i møte med menneskers virkelighet.”

Votering

Harald Gundersen/Tina Strømdal Wiks forslag fikk 18 stemmer. Forslaget falt.

Roar Strømmes 1. forslag fikk 31 stemmer. Forslaget falt.

Roar Strømmes 2 forslag fikk 16 stemmer. Forslaget falt.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet vil videreføre den gjeldende visjonen for Den norske kirke i perioden 2005 - 2008: Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.
2. Kirkemøtet vedtar følgende hovedmål for Den norske kirke for planperioden 2005 - 2008:
 - bekjennende, ved at vi stadig fornyes i troen på den treenige Gud.
 - misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus.
 - tjenende, ved at vi viser omsorg for medmennesker og arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket.
 - åpen, ved at vi bygger fellesskap med respekt for ulikheter.
3. Kirkemøtet vedtar følgende satsingsområder med målsettinger og delmål for Den norske kirke for planperioden 2005 – 2008:
 - Trosopplæring
 - Gudstjenesteliv
 - Diakoni
 - Ung i kirken
4. Det forutsettes på alle nivå og felter at følgende tverrgående perspektiver innarbeides: menneskeverd og menneskerettigheter, kjønn og likestilling, kulturelt mangfold og urfolks rettigheter, kontakt og samarbeid med andre kirker, tilrettelegging for og integrering av mennesker med fysiske funksjonshemninger og psykiske utviklingshemninger, rekruttering og frivillighet.
5. De vedtatte satsingsområder gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden 2006 – 2009.
6. Kirkemøtet ber de sentralkirkelige råd og bispedømmerådene om å innarbeide vedtatte satsingsområder i sine plandokumenter og gi dem prioritet. Menighetene oppfordres til å tilpasse satsingsområdene ut fra sine forhold.

Vedtatt strategiplan er vedlagt bak i protokollen.

77 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

KM 7/04 Tenesteordningar for diakon, kantor og kateket

Saksdokument

Dokument 7.1/04	Saksorientering
Vedlegg 7.1.1/04	Høyringsbrev av 24.02.04
Dokument 7.2/04	Tilleggsdokument: Delegasjonsvedtak angående EØF direktiv 89/48

Første innstilling frå komité E

Samandrag av saksorienteringa

Kyrkjemøtet fastsette i 1996 tenesteordningar for diakon, kantor og kateket. I 2002 fastsette Kyrkjemøtet nye kvalifikasjonskrav for diakon, kantor og kateket. Kyrkjemøtet bad samstundes om ei evaluering av tenesteordningane. Kyrkjerådet har arbeidd med evaluering av tenesteordningane sidan våren 2002. Ein har bedt om evaluering frå diakonar, kateketar, kantorar, fellesråd og bispedømeråd. Seinare har Kyrkjerådet drøfta saka med tenesteorganisasjonane, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Bispemøtet. Våren 2004 sendte så Kyrkjerådet forslag til nye tenesteordningar på høyring til bispedømeråda, biskopane, tenesteorganisasjonane, nokre sokneråd og fellesråd og dei kyrkjelege utdanningsinstitusjonane.

Ut frå evalueringar og høyringssvar legg Kyrkjerådet fram forslag til nye tenesteordningar for diakon, kantor og kateket.

Som prinsipp for tenesteordningane har ein valt:

- Meir målretta tenesteordningar
- Gjere tydeleg soknerådet sitt ansvar andsynes kyrkjeleg undervisning, diakoni og kyrkjemusikk, jf. kl § 9 andre avsnitt.
- Stadfeste diakonen, kantoren og kateketen sin faglege plass i dette arbeidet.
- Ikkje taka oppatt element som er teke inn i andre lover og føresegner.

Den største endringa i tenesteordningane er i § 2. Kyrkjerådet gjer framlegg om å erstatte lista over oppgåver i paragrafen med ein definisjon av fagfeltet. Ein gjer og tydelegare at diakonen/kantoren/kateketen er forplikta på dei planar og program som soknerådet fastset for feltet.

Komiteen sine merknader

Komiteen har lagt til grunn at tenesteordningane skal gjelde ut frå dagens stillingsstruktur.

Komiteen er samd i prinsippa bak Kyrkjerådet sitt framlegg til nye tenesteordningar. Komiteen meiner det er viktig å få fram soknerådet sitt ansvar for fagfelte på ein tydelegare måte. Komiteen meiner også at det er god grunn til å ta opplistinga over stillingane sine arbeidsoppgåver ut av § 2. Dette er med å understreke arbeidsgjevars rett til å prioritere arbeidsoppgåver. For å gjere dette endå tydelegare gjer komiteen framlegg om å dele § 2 i tenesteordningane opp i to nye paragrafar. Ved dette klargjer ein også tilhøvet mellom føremål og rammer for tenesta betre.

A. Komiteen har lagt desse premissane til grunn for si handsaming av tenesteordningane:

1. § 3 i tenesteordningane føreset at det vert utarbeidd retningsgivande planar og program for alle tre fagfelta, jf kl 24 b. Komiteen ber om at Kyrkjerådet prioriterer dette arbeidet. Innan kyrkjemusikk er det i dag ikkje slike planar.
2. Komiteen ser at dei nye tenesteordningane stiller nye krav til utlysingstekstar for dei einskilde stillingane. Arbeidsgjevar må i utlysinga klårare definere kva innhald stillinga skal ha. Komiteen meiner at dette er i tråd med dagens tenking om tilsetjing og arbeidsleiing.
3. Fleirtalet i komiteen ynskjer å ta bort kravet om to stillingsutlysingar, når det ikkje kjem kvalifiserte søkjarar ved fyrste gongs utlysing, og meiner at dette kan vurderast av tilsettingsorganet. Eit medlem i komiteen ynskjer å behalde dagens ordning med krav om utlysing to gonger for diakon og kateket.
4. Komiteen ynskjer å vidareføre ordninga med at personar som er i stilling, og er kvalifisert etter dagens kvalifikasjonskrav, også er å rekne som kvalifiserte i framtida. Ein meiner likevel at det ikkje er nødvendig å ta med dette i tenesteordninga.
5. Komiteen meiner at plikt til samarbeid er sjølvstøtt i dagens arbeidsliv, og har vurdert om dette difor kan takast ut av tenesteordninga. For å fremje samarbeidskulturen i kyrkja vil komiteen likevel behalde noko om samarbeid, og har teke dette inn som del av ny § 3.
6. Komiteen ser gode grunnar for å ta inn eit punkt om den tilsette sitt ansvar for fagleg oppdatering og personleg fornying, slik ein finn det i tenesteordninga for kyrkjelydsprest. Dette er innarbeidd i § 3.
7. Komiteen har registrert ynskje frå fleire hald om eit breiare utdanningsmangfald innan kantortenesta, og viser mellom anna til sak UKM 05/04: "UKM utfordrer kantorutdanningen til å gi kompetanse til å legge til rette for kulturelt mangfold i menighetene, herunder spesielt gi kompetanse på ungdomskultur". Komiteen gjer difor framlegg om at Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet å vurdere også andre typar musikkutdanning som kvalifiserande til kantor.
8. Komiteen er samd i framlegget om å oppheve "Retningsliner for dei gudstenestelege funksjonane til kantoren" frå 1999. Komiteen ser likevel at det er nødvendig å samle dei reglane som gjeld for kantoren på dette området, og bed Kyrkjerådet utarbeide ei oversikt over desse. Komiteen ser elles at heimel for kantorens bruk av tenestedrakt ved gudstenestelege og liturgiske funksjonar blir borte når ein opphever nemnde retningsliner. Ein ber difor Kyrkjerådet om å arbeide dette inn i "Rettleiing om bruk av liturgisk drakt" i gudstenesteboka.

B. Komiteen har elles desse merknadene:

1. Komiteen har i Kyrkjerådet sitt saksframlegg (s. 9, siste avsnitt) merkt seg "at fleire er opptekne av å få avklårt "stillingar med lågare utdanning enn mastergrad". Kyrkjerådet vil jobbe vidare med både stillingar som krev lågare utdanning (sak KM 8/02) og innspelet frå Ungdomens kyrkjemøte om "ungdomspastor" i sokna (sjå sak UKM 8/04 Ungdomsarbeiderens status og stilling i Den norske kirke). Kyrkjerådet følgjer i den samanheng nøye dei erfaringar som ein gjer i samband med

trusopplæringprosjektet og kva for rekruttering ein har til stillingane der”.
Komiteen ser fram til å få dette lagt fram for Kyrkjemøtet.

2. EØF direktiv 89/48 gjer det nødvendig for Den norske kyrkja å lage regelverk for autorisasjon for personar som er kvalifiserte som diakon, kantor eller kateket i eit anna EØS-land. Komiteen har innarbeidd dette i framlegget til vedtak punkt 5.

Mindretalet sitt framlegg til vedtak

Tenesteordningar for diakon og kateket § 4, siste ledd får fylgjande ordlyd:

”Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene ved 2. gangs utlysning, kan bispedømmerrådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni/ kirkelig undervisning.”

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet fastset vedlagte tenesteordningar for diakon, kantor og kateket, gjeldande frå 1. januar 2005. Desse avløyser tenesteordningane frå 1996.
2. Kyrkjemøtet opphever frå 1. januar 2005 ”Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren”, vedtekne av Kyrkjemøtet 1999.
3. Retningsliner om bruk av tenestedrakt for kantor vert tekne inn i ”Rettleiing om bruk av liturgisk drakt” i gudstenesteboka.
4. Kyrkjemøtet er opptatt av å leggje til rette for større breidd i kyrkjias musikalske liv. Kyrkjemøtet ber difor Kyrkjerådet vurdere å godkjenne musikkutdanningar som er fagleg jamgode med kantorutdanning, som normale kvalifikasjonskrav til kantorstilling.
5. Kyrkjemøtet delegerer til Kyrkjerådet mynde til å utarbeide regelverk etter EØF-rådsdirektiv nr 89/48 for godkjenning av utanlandsk kvalifikasjon som grunnlag for tilsetting i Den norske kyrkja, og til å gjere einskildvedtak om autorisasjon, jf. kyrkjelova § 24 tredje ledd bokstav c.

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner

Fastsatt av Kirkemøtet2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf Grl. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som diakon i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkens diakonale tjeneste har som formål å fremme medmenneskelig omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og er den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød.

Diakonen leder menighetens diakonitjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Diakonen er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig

*fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for diakonitjenesten i Den norske kirke.
Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.*

Arbeidsgiver fastsetter hvilke tjenesteoppgaver som ligger til stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse skal vedkommende diakon, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg. Innenfor disse rammer har diakonen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen.

Diakonen har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Diakonen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som diakon kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med :

a) Minst en 3-årig fagutdanning på høghskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet

b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minimum 30 studiepoeng

c) Praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og med veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

eller:

2. Teologisk embetseksamen og praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis godkjennes som diakon.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerrådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetning skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Diakonen vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for diakonens tjeneste og livsførsel.

Diakonen står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står diakonen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes *nærmeste overordnede*. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

Kirkemøtet gir retningslinjer for diakonens gudstjenestelige funksjoner.

§ 8. Taushetsplikt

Diakonen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer

Fastsatt av Kirkemøtet ...2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf Grl. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kantor i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkemusikkjenesten har som formål å gi menigheten et musikalsk uttrykk i gudstjeneste og øvrig menighetsliv. Kantoren leder menighetens kirkemusikalske virksomhet, og skal være med å forvalte og

gjøre levende tradisjonelle og nye kirkemusikalske verdier, og bidra til bredde og kvalitet i det kirkemusikalske og kulturelle arbeidet i menigheten. *Kantoren har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.*

§ 3. Tjenestens rammer

Kantoren er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for kirkemusikktjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Kantoren gjør tjeneste ved forordnede gudstjenester, andre gudstjenester fastsatt i menighetens gudstjenesteprogram og ved kirkelige handlinger som forrettes i kirken eller i gravkapell etter Den norske kirkes ordninger.

Arbeidsgiver fastlegger hvilke andre tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse, skal vedkommende kantor, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Innenfor disse rammer har kantoren et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de oppgaver som er tillagt stillingen.

Kantoren har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Kantoren skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som kantor kan tilsettes person som har:

1. 4 års kirkemusikkutdanning med 240 studiepoeng.

eller:

2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/praksis godkjennes som kantor.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Kantoren vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kantorens tjeneste og livsførsel.

Kantoren står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kantoren under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom *partenes nærmeste overordnede*. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

Kirkemøtet gir retningslinjer for kantorens gudstjenestelige funksjoner.

§ 8. Taushetsplikt

Kantoren har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer

Fastsatt av Kirkemøtet2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf Grl. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kateket i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkens undervisningstjeneste har som formål å fremme dåpsopplæringen i menigheten, styrke troen hos alle døpte, gi *hjelp til livsmestring og kalle til etterfølgelse*. Kateketen leder menighetens undervisningstjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Kateketen er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for undervisningstjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Arbeidsgiver fastsetter hvilke tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse, skal vedkommende kateket, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg. Innenfor disse rammer har kateketen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen.

Kateketen har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Kateketen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som kateket kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk, som omfatter:
 - a) Utdanning i kristendomskunnskap med minimum 80 studiepoeng
 - b) Utdanning i relevant pedagogikk/ formidlingsfag med minimum 30 studiepoeng
 - c) Utdanning i praktisk-kirkelige fag med hovedvekt på kateketiske emner og med veiledet praksis på til sammen minimum 60 studiepoeng.eller
2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og utdanning innen pedagogikk/formidlingsfag tilsvarende minst 60 studiepoeng eller
3. Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/ praksis godkjennes som kateket.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Kateketen vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaningen og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kateketens tjeneste og livsførsel.

Kateketen står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Ved utførelse av oppgaver knyttet til gudstjenester og liturgiske handlinger står kateketen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes *nærmeste overordnede*. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

Kirkemøtet gir retningslinjer for kateketens gudstjenestelige funksjoner.

§ 8. Taushetsplikt

Kateketen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Ole Jakob Modalsli
Saksordførar: Terje Hærås

Desse hadde ordet:

Runar Godø, Inger Anne Naterstad, Ernst Baasland, Harald Gundersen, Bente Hjertenæs, Bjarne Sveinall, Ann-Mari Aas, Magne Solgaard.

Saka vart sendt tilbake til komiteen.

Endeleg innstilling frå komité E

Komiteen sine merknader

Komiteen har lagt til grunn at tenesteordningane skal byggje på dagens stillingsstruktur.

Komiteen er samd i prinsippa bak Kyrkjerådet sitt framlegg til nye tenesteordningar. Komiteen meiner det er viktig å få fram soknerådet sitt ansvar for fagfelta på ein tydelegare måte. Komiteen meiner også at det er god grunn til å ta opplistinga over stillingane sine arbeidsoppgåver ut av § 2. Dette er med å understreke arbeidsgjevars rett til å prioritere arbeidsoppgåver. For å gjere dette endå tydelegare gjer komiteen framlegg om å dele § 2 i tenesteordningane opp i to nye paragrafar. Ved dette klargjer ein også tilhøvet mellom føremål og rammer for tenesta betre.

A. Komiteen har lagt desse premissene til grunn for si handsaming av tenesteordningane:

1. § 3 i tenesteordningane føreset at det vert utarbeidd retningsgivande planar og program for alle tre fagfelta, jf kl 24 b. Innan kyrkjemusikk er det i dag ikkje slike planar, noko som mellom anna er påpeikt frå Noregs Musikkhøgskule. Komiteen ber om at Kyrkjerådet prioriterer dette arbeidet.
2. Komiteen ser at dei nye tenesteordningane stiller nye krav til utlysingstekstar for dei einskilde stillingane. Arbeidsgjevar må i utlysinga klårare definere kva innhald stillinga skal ha. Komiteen meiner at dette er i tråd med dagens tenking om tilsetting og arbeidsleiing.
3. Komiteen har vurdert å ta bort siste ledd i § 4. Når ein likevel vel å la det stå, er det fordi den heimlar bispedømerådet sin rett til mellombels å gjere om stillinga til anna stilling innan feltet. Fleirtalet i komiteen ynskjer å ta bort kravet om to stillingsutlysingar, når det ikkje kjem kvalifiserte søkjarar ved fyrste gongs utlysing, og meiner at dette kan vurderast av tilsettingsorganet. Eit medlem i komiteen ynskjer å halde på dagens ordning med krav om utlysing to gonger for diakon og kateket.
4. Komiteen ynskjer å vidareføre ordninga med at personar som er i stilling, og er kvalifiserte etter dagens kvalifikasjonskrav, også er å rekne som kvalifiserte i framtida. Ein meiner likevel at det ikkje er nødvendig å ta med dette i tenesteordninga.
5. Komiteen meiner at plikt til samarbeid i dag er sjølvstøtt i arbeidslivet, og har vurdert om dette difor kan takast ut av tenesteordninga. For å fremje samarbeidskulturen i

kyrkja vil komiteen likevel halde på noko om samarbeid, og har teke dette inn som del av ny § 3.

6. Komiteen ser gode grunnar for å ta inn eit punkt om den tilsette sitt ansvar for fagleg oppdatering og personleg fornying, slik ein finn det i tenesteordninga for kyrkjelydsprest. Dette er innarbeidd i § 3. Arbeidsgjevar har også ansvar for å leggje til rette for fagleg oppdatering.
7. Komiteen har registrert ynskje frå fleire hald om eit breiare utdanningsmangfald innan kantortenenesta, og viser mellom anna til sak UKM 05/04: "UKM utfordrer kantorutdanningen til å gi kompetanse til å legge til rette for kulturelt mangfold i menighetene, herunder spesielt gi kompetanse på ungdomskultur". Komiteen gjer difor framlegg om at Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet å vurdere også andre typar musikkutdanning som kvalifiserande til kantorteneneste.
8. Komiteen ynskjer å ta vare på intensjonane i "Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren" frå 1999, mellom anna ynskjet om å samle dei ulike føresegnene om kantortenenesta på ein stad. Når ein likevel er samd i framlegget om å oppheve retningslinene, vil komiteen grunngje dette slik:
 - Det har vore reist tvil om det er samsvar mellom "Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren" (KM 9/99) og dei reglane i gudstenesteboka som gjeld kantorens (organistens) ansvar og mynde.
 - Komiteen legg til grunn at reglane i gudstenesteboka framleis gjeld, og gjev tilstrekkelege reglar for den liturgiske tenesta til kantoren.
 - Innhaldet i §§ 1-3 i retningslinene vert tekne vare på i framlegget til ny tenesteordning §§ 2 og 3, i vigslingsordninga, og i dei planane for kyrkjemusikk som vil bli utarbeidde (jf merknad 1).

Komiteen ynskjer at Kyrkjerådet utarbeider eit samla oversyn over gjeldande reglar, og gjer desse tilgjengelege.

Komiteen vil tilrå at kantorens heimel for bruk av tenestedrakt vert teken inn i "retteleiing av om bruk av liturgisk drakt" i gudstenesteboka.

B. Komiteen har elles desse merknadene:

1. Komiteen har i Kyrkjerådet sitt saksframlegg (s. 9, siste avsnitt) merkt seg "at fleire er opptekne av å få avklårt "stillingar med lågare utdanning enn mastergrad". Kyrkjerådet vil arbeide vidare med både stillingar som krev lågare utdanning (sak KM 8/02) og innspelet frå Ungdomens kyrkjemøte om "ungdomspastor" i sokna (sjå sak UKM 8/04 Ungdomsarbeiderens status og stilling i Den norske kirke). Kyrkjerådet følgjer i den samanheng nøye dei erfaringane som ein gjer i samband med trusopplæringprosjektet og kva for rekruttering ein har til stillingane der". Komiteen ser fram til å få dette lagt fram for Kyrkjemøtet.
2. EØF direktiv 89/48 gjer det nødvendig for Den norske kyrkja å lage regelverk for autorisasjon for personar som er kvalifiserte som diakon, kantor eller kateket i et anna EØS-land. Komiteen har innarbeidd dette i framlegget til vedtak punkt 5.

Mindretalet sitt framlegg til vedtak

Tenesteordningar for diakon og kateket § 4, siste ledd får fylgjande ordlyd:

”Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene ved 2. gangs utlysning, kan bispedømmerrådet godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni/ kirkelig undervisning.”

Framlegg til vedtak

1. Kyrkjemøtet fastset vedlagte tenesteordningar for diakon, kantor og kateket, gjeldande frå 1. januar 2005. Desse avløyser tenesteordningane frå 1996.
2. Kyrkjemøtet opphever frå 1. januar 2005 ”Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren”, vedtekne av Kyrkjemøtet 1999.
3. Retningsliner om bruk av tenestedrakt for kantor vert tekne inn i ”Rettleiing om bruk av liturgisk drakt” i gudstenesteboka.
4. Kyrkjemøtet ynskjer å leggje til rette for større breidd i kyrkjas musikalske liv. Kyrkjemøtet ber difor Kyrkjerådet vurdere å godkjenne musikkutdanningar som er fagleg jamgode med kantorutdanning, som normale kvalifikasjonskrav til kantorstilling.
5. Kyrkjemøtet delegerer til Kyrkjerådet mynde til å utarbeide regelverk etter EØF-rådsdirektiv nr 89/48 for godkjenning av utanlandsk kvalifikasjon som grunnlag for tilsetning i Den norske kyrkja, og til å gjere einskildvedtak om autorisasjon, jf. kyrkjelova § 24 tredje ledd bokstav c.

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner

Fastsatt av Kirkemøtet2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf Grl. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som diakon i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkens diakonale tjeneste har som formål å fremme medmenneskelig omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og er den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød.

Diakonen leder menighetens diakonitjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Diakonen er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for diakonitjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Arbeidsgiver fastsetter hvilke tjenesteoppgaver som ligger til stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse skal vedkommende diakon, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg. Innenfor disse rammer har diakonen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen.

Diakonen har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Diakonen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som diakon kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med :

a) Minst en 3-årig fagutdanning på høghskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet

b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minimum 30 studiepoeng

c) Praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og med veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

eller:

2. Teologisk embetseksamen og praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis godkjennes som diakon.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerådet for stillinger med statlig finansiering godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Diakonen vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for diakonens tjeneste og livsførsel.

Diakonen står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Kirkemøtet kan gi retningslinjer for diakonens gudstjenestelige funksjoner.

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står diakonen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

§ 8. Taushetsplikt

Diakonen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer

Fastsatt av Kirkemøtet2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf Grl. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kantor i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkemusikktjenesten har som formål å gi menigheten et musikalsk uttrykk i gudstjeneste og øvrig menighetsliv. Kantoren leder menighetens kirkemusikalske virksomhet, og skal være med å forvalte og gjøre levende tradisjonelle og nye kirkemusikalske verdier, og bidra til bredde og kvalitet i det kirkemusikalske og kulturelle arbeidet i menigheten. Kantoren har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Kantoren er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellelsråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for kirkemusikktjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Kantoren gjør tjeneste ved forordnede gudstjenester, andre gudstjenester fastsatt i menighetens gudstjenesteprogram og ved kirkelige handlinger som forrettes i kirken eller i gravkapell etter Den norske kirkes ordninger.

Arbeidsgiver fastlegger hvilke andre tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse, skal vedkommende kantor, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Innenfor disse rammer har kantoren et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de oppgaver som er tillagt stillingen.

Kantoren har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Kantoren skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som kantor kan tilsettes person som har:

1. 4 års kirkemusikkutdanning med 240 studiepoeng.

eller:

2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis godkjennes som kantor.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Kantoren vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kantorens tjeneste og livsførsel.

Kantoren står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Kirkemøtet kan gi retningslinjer for kantorens gudstjenestelige funksjoner.

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kantoren under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

§ 8. Taushetsplikt

Kantoren har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer

Fastsatt av Kirkemøtet ...2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf GrL. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kateket i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkens undervisningstjeneste har som formål å fremme dåpsopplæringen i menigheten, styrke troen hos alle døpte, gi hjelp til livsmestring og kalle til etterfølgelse. Kateketen leder menighetens undervisningstjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Kateketen er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for undervisningstjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Arbeidsgiver fastsetter hvilke tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse, skal vedkommende kateket, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg. Innenfor disse rammer har kateketen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen.

Kateketen har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Kateketen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som kateket kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk, som omfatter:

a) Utdanning i kristendomskunnskap med minimum 80 studiepoeng

b) Utdanning i relevant pedagogikk/ formidlingsfag med minimum 30 studiepoeng

c) Utdanning i praktisk-kirkelige fag med hovedvekt på kateketiske emner og med veiledet praksis på til sammen minimum 60 studiepoeng.

eller

2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og utdanning innen

pedagogikk/formidlingsfag tilsvarende minst 60 studiepoeng

eller

3. Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngrad og relevant utdanning/ praksis godkjennes som kateket.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerådet for stillinger med statlig finansiering godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Kateketen vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kateketens tjeneste og livsførsel.

Kateketen står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Kirkemøtet kan gi retningslinjer for kateketens gudstjenestelige funksjoner.

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kateketen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere.

Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

§ 8. Taushetsplikt

Kateketen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Arne Grønningsæter

Saksordfører: Terje Hærås

Desse hadde ordet:

Runar Godø, Hans Petter Jahre, Ole D. Mjøs, Ernst Baasland.

Endringsframlegg

Hans Petter Jahre:

Framlegg 1: Tillegg i tenesteordningar for diakon og kateket:

§ 4 siste ledd: ”Dersom det ikke melder seg sakene som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerrådet *for stillinger med statlig finansiering...*”

Komiteen tok framlegget inn i sitt framlegg til vedtak.

Framlegg 2: Alle tenesteordningar:

1. setning i § 7 går ut.

Votering

Det vart votert over Jahres 2. endringsframlegg. Framlegget fekk 23 røyster og falt.

Mindretalet sitt framlegg til endring i tenesteordningar for diakon og kateket § 4 fekk 38 røyster. Fleirtalet sitt framlegg fekk 41 røyster.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

1. Kyrkjemøtet fastset vedlagte tenesteordningar for diakon, kantor og kateket, gjeldande frå 1. januar 2005. Desse avløyser tenesteordningane frå 1996.
2. Kyrkjemøtet opphever frå 1. januar 2005 ”Retningsliner for dei gudstenestlege funksjonane til kantoren”, vedtekne av Kyrkjemøtet 1999.
3. Retningsliner om bruk av tenestedrakt for kantor vert tekne inn i ”Rettleiing om bruk av liturgisk drakt” i gudstenesteboka.
4. Kyrkjemøtet ynskjer å leggje til rette for større breidd i kyrkjas musikalske liv. Kyrkjemøtet ber difor Kyrkjerådet vurdere å godkjenne musikkutdanningar som er fagleg jamgode med kantorutdanning, som normale kvalifikasjonskrav til kantorstilling.
5. Kyrkjemøtet delegerer til Kyrkjerådet mynde til å utarbeide regelverk etter EØF-rådsdirektiv nr 89/48 for godkjenning av utanlandsk kvalifikasjon som grunnlag for tilsetning i Den norske kyrkja, og til å gjere einskildvedtak om autorisasjon, jf. kyrkelova § 24 tredje ledd bokstav c.

79 røysteføre. Samrøystes vedteke.

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner

Fastsatt av Kirkemøtet 20.11.2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf Grl. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som diakon i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkens diakonale tjeneste har som formål å fremme medmenneskelig omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og er den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød.

Diakonen leder menighetens diakonitjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Diakonen er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for diakonitjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Arbeidsgiver fastsetter hvilke tjenesteoppgaver som ligger til stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse skal vedkommende diakon, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg. Innenfor disse rammer har diakonen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen.

Diakonen har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Diakonen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som diakon kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med :

a) Minst en 3-årig fagutdanning på høghskolenivå innen helsefag eller sosialfag, eller pedagogisk utdanning av minst 3 års varighet

b) Utdanning i kristendomskunnskap tilsvarende minimum 30 studiepoeng

c) Praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og med veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

eller:

2. Teologisk embetseksamen og praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på diakoni og veiledet praksis på til sammen minimum 30 studiepoeng

eller:

3. Fast stilling som diakon i menighet, eller er vigslet som diakon.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis godkjennes som diakon.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerådet for stillinger med statlig finansiering godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Diakonen vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for diakonens tjeneste og livsførsel.

Diakonen står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Kirkemøtet kan gi retningslinjer for diakonens gudstjenestelige funksjoner.

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står diakonen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere.

Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

§ 8. Taushetsplikt

Diakonen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer

Fastsatt av Kirkemøtet 20.11.2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf GrL. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kantor i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkemusikkjenten har som formål å gi menigheten et musikalsk uttrykk i gudstjeneste og øvrig menighetsliv. Kantoren leder menighetens kirkemusikalske virksomhet, og skal være med å forvalte og gjøre levende tradisjonelle og nye kirkemusikalske verdier, og bidra til bredde og kvalitet i det kirkemusikalske og kulturelle arbeidet i menigheten. Kantoren har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Kantoren er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for kirkemusikkjenten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Kantoren gjør tjeneste ved forordnede gudstjenester, andre gudstjenester fastsatt i menighetens gudstjenesteprogram og ved kirkelige handlinger som forrettes i kirken eller i gravkapell etter Den norske kirkes ordninger.

Arbeidsgiver fastlegger hvilke andre tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse, skal vedkommende kantor, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg.

Innenfor disse rammer har kantoren et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de oppgaver som er tillagt stillingen.

Kantoren har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Kantoren skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som kantor kan tilsettes person som har:

1. 4 års kirkemusikkutdanning med 240 studiepoeng.
eller:

2. 3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, kristendoms kunnskap, kirkefag, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis godkjennes som kantor.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Kantoren vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kantorens tjeneste og livsførsel.

Kantoren står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Kirkemøtet kan gi retningslinjer for kantorens gudstjenestelige funksjoner.

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kantoren under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

§ 8. Taushetsplikt

Kantoren har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer

Fastsatt av Kirkemøtet 20.11.2004 med hjemmel i lov av 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke §24 tredje ledd bokstav c og kronprins reg. res. 26.10.1990, jf GrL. §16

§ 1. Hvem tjenesteordningen gjelder for

Denne tjenesteordning gjelder for personer som er tilsatt som kateket i Den norske kirke.

§ 2. Tjenestens formål

Kirkens undervisningstjeneste har som formål å fremme dåpsopplæringen i menigheten, styrke troen hos alle døpte, gi hjelp til livsmestring og kalle til etterfølgelse. Kateketen leder menighetens undervisningstjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere.

§ 3. Tjenestens rammer

Kateketen er forpliktet på de planer og prioriteringer menighetsrådet fastsetter i samråd med kirkelig fellesråd, innenfor de planer og programmer som er fastsatt for undervisningstjenesten i Den norske kirke.

Tjenesten utføres i samarbeid med ansatte og frivillige i menigheten.

Arbeidsgiver fastsetter hvilke tjenesteoppgaver som tilligger stillingen innenfor rammen av gjeldende planer. Ved endring av stillingsbeskrivelse, skal vedkommende kateket, menighetsråd og sokneprest gis anledning til å uttale seg. Innenfor disse rammer har kateketen et selvstendig ansvar for den faglige utførelsen av de arbeidsoppgaver som er tillagt stillingen.

Kateketen har ansvar for egen faglig oppdatering og personlig fornyelse.

Kateketen skal utføre sin tjeneste i samsvar med Den norske kirkes ordninger.

§ 4. Kvalifikasjonskrav

Som kateket kan tilsettes person som har:

1. Mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk, som omfatter:
 - a) Utdanning i kristendomskunnskap med minimum 80 studiepoeng
 - b) Utdanning i relevant pedagogikk/ formidlingsfag med minimum 30 studiepoeng
 - c) Utdanning i praktisk-kirkelige fag med hovedvekt på kateketiske emner og med veiledet praksis på til sammen minimum 60 studiepoeng.eller
2. Teologisk embetseksamen, praktisk-teologisk seminar og utdanning innen pedagogikk/formidlingsfag tilsvarende minst 60 studiepoeng eller
3. Fast stilling som kateket eller er vigslet som kateket.

Kirkerådet kan godkjenne at personer med annen faglig jevngod og relevant utdanning/ praksis godkjennes som kateket.

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan bispedømmerådet for stillinger med statlig finansiering godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.

§ 5. Tilsetningsvilkår

Tilsetning skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev.

§ 6. Vigsling, innsettelse og tilsyn

Kateketen vigsles til tjeneste og innsettes etter forordnet liturgi. Formaningen og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for kateketens tjeneste og livsførsel.

Kateketen står under tilsyn av biskopen.

§ 7. Gudstjenestelige funksjoner

Kirkemøtet kan gi retningslinjer for kateketens gudstjenestelige funksjoner.

Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kateketen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.

§ 8. Taushetsplikt

Kateketen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 9. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i disse bestemmelsene.

II Reglene trer i kraft fra 1. januar 2005

KM 8/04 Diakonal tjeneste i Den norske kirke

med hovedvekt på diakontjenesten og embetsforståelsen

Saksdokumenter

Dokument 8.1/04	Saksorientering
Vedlegg 8.1.1/04	Protokollat fra Bispemøtet, sak BM 32/04
Dokument 8.2/04	Utredning: Diakonal tjeneste i Den norske kirke med hovedvekt på diakontjenesten og embetsforståelsen

Første innstilling fra komité A

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet vedtok i 2001, på bakgrunn av innstillingen "Embetet i Den norske kirke", følgende:

KM 10/2001, Kirkemøtets vedtak, pkt. 2:

2. Kirkemøtet ber Kirkerådet igangsette en prosess for å komme til en videre avklaring av følgende problemstillinger: Muligheten for å tenke på en ny måte om diakonatet, i forhold til vår kirkes forståelse av preste- og bispetjenesten. I denne forbindelse bør også tanken om et såkalt samlediakonat utredes.

Kirkemøtet ba om å få saken tilbake i 2004.

På bakgrunn av Kirkemøtets vedtak i 2001 ble det satt i gang en utredningsprosess vinteren 2003/2004, der Kirkerådets sekretariat, i samarbeid og utveksling med en ressursgruppe fra forskjellige kirkelige, teologiske og diakonale miljøer, har utarbeidet dette dokument som har sitt hovedfokus på forståelsen av diakontjenesten i Den norske kirke. Ressursgruppens medlemmer var Kjell Nordstokke, Helen Bjørnøy, Guro Hellgren, Astrid Sandsmark, Tor B. Jørgensen (for Øystein Larsen), Kristin Fæhn og Stephanie Dietrich (sekretær). Dessuten har saken vært uformelt drøftet med en rekke andre aktører, blant annet fra de teologiske fakultetene, og fra Kateketforeningen og Diakonforbundet, og med noen av Den norske kirkes nasjonale og internasjonale økumeniske kontakter.

Saksutredningen i dens ulike stadier har i løpet av 2004 vært behandlet gjentatte ganger i Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Teologisk nemnd og Bispemøtet. Bispemøtet hadde en foreløpig behandling av saken i møter 25.-26.mai 2004 og 8.-9. september 2004. I sistnevnte møte gav Bispemøtet sin tilslutning til den retning som Kirkerådets sekretariat beskrev for en videre tenkning om diakontjenesten. På sitt møte 25.-29. oktober 2004 fattet Bispemøtet sitt endelige vedtak i saken og avga en læremessig uttalelse. Bispemøtets protokollat følger saken som vedlegg (KM 8.1.1/04 Protokollat sak BM 32/04).

Utredningen går inn i debatten og vedtaket som fulgte den utredning om embetsforståelsen som ble lagt fram for Kirkemøtet 2001. Dette er en omfattende og komplisert debatt, som har gått lenge i Den norske kirke og i mange andre lutherske kirker. Forståelsen av den ordinerte tjeneste er også et viktig tema i den økumeniske samtale, særlig gjelder det bispeembetet. Konklusjonen i utredningen fra 2001 var at en i hovedsak definerte kirkens ordinerte embete som presteembetet, men ville ha en ny gjennomtenkning av diakontjenesten.

Derfor drøfter man i den foreliggende utredningen den diakonale tjenesten i Den norske kirke, med hovedvekt på diakontjenesten og embetsforståelsen.

Utredningen tar utgangspunkt i visjonen om Den norske kirke som en tjenende kirke, slik den ble grundig drøftet på Kirkemøtet 2003. Der ble det fremhevet at kirkens diakonale engasjement er en nødvendig del av kirkens oppdrag, og at diakontjenesten i Den norske kirke bør gis et tydelig kirkelig mandat, muligens tydeligere enn i dag.

Kirkens diakonale oppdrag gjelder hele bredden av dens virksomhet og medarbeidere, både ansatte og frivillige. Bakgrunnen for denne utredningen er imidlertid den nevnte diskusjonen omkring embetsforståelsen, og diakonenes plass innenfor den faste tjenestestrukturen i kirken står derfor i sentrum. I denne sammenheng omtales diakontjeneste ofte som ”diakoniat”. Utredningen drøfter ikke forståelsen av diakoni i hele sin bredde, men konsentrerer seg om selve diakontjenesten i forhold til embetsforståelsen.

Et spørsmål som drøftes i denne utredningen er forholdet mellom kirkens diakonale arbeid generelt og forståelsen av diakontjenesten spesielt. Diakonenes plass må blant annet vurderes ut fra hva som best bidrar til å styrke hele bredden av kirkens diakoni. Diakonene har ofte en katalysatorfunksjon og bidrar til å øke det frivillige diakonale engasjementet i menighetene.

Den norske kirke arbeider ikke med utformingen av diakontjenesten alene. I arbeidet med utredningen har det vært lagt vekt på å hente inspirasjon fra de senere års økumeniske arbeid med embetsforståelsen. Diakoniatet har i en del kirketradisjoner lenge vært et stadium på veien til eller er en form for pastoral tjeneste. I flere kirker legger en imidlertid mer vekt på at diakontjenesten skal være en omsorgstjeneste. Det er det også lagt vekt på i denne utredningen.

Ved siden av de økumeniske samtalene legges det i utredningen vekt på hvordan det har vært reflektert om disse spørsmålene innenfor luthersk tradisjon. Spørsmål om kirkens tjenester (embete) er blant annet omtalt i den lutherske reformasjonens viktigste bekjennelsesskrift, Confessio Augustana. Det er derfor avgjørende å vurdere hvordan de modellene som foreslås overensstemmer med forståelsen av kirken og dens oppgaver slik det er beskrevet i dette bekjennelsesskriftet, og hvordan et tydeligere diakonat forholder seg til den tradisjonelle sterke vekt på Ordets embete som en finner i den lutherske kirketradisjon.

Innenfor den lutherske tradisjonen i dag løses spørsmålet om diakonenes plass innenfor kirkens ordinerte tjeneste på ganske ulik måte. Utredningen redegjør for de ulike modellene som er valgt i våre søsterkirker i Norden og i noen andre lutherske kirker av betydning i andre deler av verden. Denne redegjørelsen tjener både til å vise at det rent faktisk finnes et stort mangfold i disse spørsmål blant kirker som står oss meget nær, og den viser at andre lutherske kirkers refleksjon om disse spørsmålene er nyttige for vurderingene som blir gjort i Den norske kirke (se kapittel 7). I tillegg til dette redegjøres det for forståelsen av diakontjenesten i Metodistkirken i Norge, og innenfor Porvookirkefelleskapet mellom anglikanske og lutherske kirker i Storbritannia, Irland, Norden og Baltikum.

I utredningen legger en vekt på at diakontjenesten må være tydelig i en kirke som vil være tro mot sitt oppdrag. Et viktig spørsmål i embetsutredningen i 2001 var om vår kirke skal legge til grunn en tjenestestruktur med tre ordinerte tjenester (diakon – prest – biskop), eller om man skal legge til grunn at det bare er én ordinert tjeneste, prestens. Bispetjenesten er i så fall en spesialversjon av prestedtjenesten med spesielle oppgaver og fullmakter. I denne utredningen argumenteres det for å forstå diakonenes tjeneste som en del av den ordinerte tjenesten i kirken. Dette får også betydning for forståelsen av bispetjenesten (se kapittel 10), uten at det blir gjort til et hovedpoeng i denne sammenheng.

Kirkemøtet i 2001 ba også om å få utredet ”samlediakoniatet”, det vil si en ordning der diakontjenesten regnes som en del av kirkens ordinerte tjeneste, men der forskjellige tjenester (for eksempel katekettjeneste og kantortjeneste) defineres som en del av diakoniatet. I utredningen argumenteres det for å bruke betegnelsen ”inkluderende diakonat” om dette. Utredningen anbefaler at man i første omgang fastslår at diakontjenesten slik vi kjenner den i vår kirke i dag, tilhører den ordinerte tjenesten. En videre utredning er nødvendig før man eventuelt treffer beslutning om et inkluderende diakonat (se kapittel 11).

Utredningen munner ut i forslaget om at diakontjenesten kan forstås som en del av kirkens ordinerte tjeneste, og at det må utredes hvilke praktiske konsekvenser det kan eller vil ha for diakontjenestens ordning og innhold. Det er åpenbart at det er mange spørsmål som må stilles om hvilke konsekvenser en så vil dra av en slik forståelse av diakontjenesten. Det gjelder også hvordan en skal forstå andre tjenester i kirken. Kirkemøtet må komme tilbake til disse spørsmålene etter at de er utredet nærmere.

Komiteens merknader

1. Innledning

I kirkens formidling av evangeliet er omsorgen for våre medmennesker vesentlig: diakonien er en del av kirkens vesen. En slik forståelse av kirken bør være tydelig i våre tjenestestrukturer.

Komiteen er derfor glad for at Kirkemøtet 2004 nå tar opp oppfordringen om "en ny måte å tenke på om diakonatet"(KM 2001). På Kirkemøtet 2001 ba man om en utredning av dette.

Komiteen er i all hovedsak enig i Kirkerådets forslag til vedtak. Komiteens arbeid har lagt Bispemøtets uttalelse om de læremessige sider av saken til grunn for sin behandling.

Bispemøtet konkluderer:

Vår kirkes evangelisk-lutherske lære gir en teologisk bestemmelse av kirkens embete som nødvendig for at mennesker skal komme til tro. Kirken foreskrives imidlertid ikke ett nødvendig mønster som embetet må ordnes etter til alle tider. Kallet til kirken er at den skal overlevere og formidle evangeliet til sin samtid. Kirken har frihet til å ordne embetet og organisere embetets oppgaver etter hva som tjener dette oppdraget best.

Evangeliet forkynnes og bevitnes gjennom ord og handling. Vår egen tid etterspør det troverdige ord. Kirken utfordres dermed til å gi et helhetlig vitnesbyrd om Kristi evangelium. Slik får diakontjenesten en særlig aktualitet i dagens kirkesituasjon. Å tilrettelegge og tydeliggjøre diakontjenesten som del av den ordinerte tjeneste vil kunne styrke denne tjenesten og dermed bidra til å fornye kirkens kommunikasjon av evangeliet.

Komiteen anbefaler at Kirkemøtet slutter seg til denne konklusjonen.

2. Til prosessen

Komiteen har drøftet saksbehandlingen og vil beklage at utredningsarbeidet skjedde under tidspress, slik at det ikke var mulig å ha vanlige høringsrunder der både de teologiske fakultetene og andre berørte aktører kunne komme med sin vurdering av saken. Dokumentet har allikevel vært tilgjengelig, og er blitt drøftet åpent i Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Teologisk Nemnd. I de fleste av disse instansene har det også vært representanter fra de teologiske fakultetene tilstede.

Komiteen har likevel funnet grunnlagsmaterialet tilstrekkelig til at det er forsvarlig å fremme saken og den type vedtak som nå foreslås. Komiteen legger vekt på at et enstemmig Bispemøte har konkludert med at diakontjenesten kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten. Komiteen ønsker å understreke at "kan" ikke betyr "må" eller "skal". Utredningen som må komme i etterkant av årets Kirkemøte vil så danne grunnlag for den videre vurdering av hvordan det er tjenlig for Den norske kirke å tilrettelegge tjenestestrukturen. Det vedtaket Kirkemøtet nå inviteres til, er ikke endelig når det gjelder om det i 2007 skal innføres ordninger som innebærer at diakontjenesten er en del av den ordinerte tjenesten. Nivået på årets vedtak innebærer en avklaring av at det er teologisk legitimt å forstå diakontjenesten som en del av den ordinerte tjeneste. I neste omgang skal det så utredes om det er tjenlig og om man i 2007 skal vedta en ordning som bygger på en slik forståelse.

Forslaget som fremmes er derfor retningsgivende når det gjelder den teologiske forståelsen for det videre arbeid. Komiteen forutsetter at saken blir sendt på en åpen høring før saken kommer til endelig behandling på Kirkemøtet i 2007, og at vi trenger en bred prosess om en rekke sider av saken i det videre arbeid med embetsspørsmålet.

Komiteen ønsker å understreke at saken som er til behandling under årets Kirkemøte, handler om en problemstilling som har vært drøftet i Den norske kirke i veldig mange år. Saksutredningen som foreligger til debatt og forslaget til vedtak, synliggjør at Den norske

kirke er i en prosess, og det er viktig at kirken nå arbeider seg frem mot en større klarhet i dette spørsmålet.

Komiteen har sett på Kirkemøtets vedtak fra 2001 som er bakgrunnen for saken ”Diakonal tjeneste i Den norske kirke”. I vedtaket fra 2001 heter det:

1. *Kirkemøtet tar utvalgets innstilling EMBETET I DEN NORSKE KIRKE til etterretning, og finner på bakgrunn av denne og høringsmaterialet grunn til å fremheve følgende som styrende for det videre arbeid med saken:*
 - A. *Med bakgrunn i vår kirkes historiske og konfesjonelle egenart, slik den kommer til uttrykk i Gudstjenesteboken, er det mulig å sonde mellom følgende tjenester som det i dag er særskilte vigslingsordninger for:*
 - a. *prestedtjenesten, med hovedvekt på nådemiddelforvaltningen,*
 - b. *bispetjenesten, med hovedvekt på tilsynsoppgaven,*
 - c. *diakontjenesten, med hovedvekt på omsorgsarbeid,*
 - d. *katekettjenesten, med hovedvekt på dåpsopplæringen,*
 - e. *kantortjenesten, med hovedvekt på gudstjenestelivets musikalske element.**I kirkeloven er det etablert en tjeneste som daglig leder av kirkelig fellesråds virksomhet og åpnet for en tjeneste som daglig leder av menighetsrådets virksomhet.*
 - B. *Katekettjenesten videreføres som en egen tjeneste og profileres ytterligere i retning av dåpsopplæring på alle alderstrinn.*
 - C. *Språkbruken modifiseres i det videre arbeid slik at en taler om ulike tjenester i kirken. Ved siden av begrepet vigsling brukes også ordinasjon. Det siste brukes i forbindelse med prestedtjenesten. Om det er vigsling eller ordinasjon som skal brukes som begrep i forbindelse med de øvrige tjenestene, avklares gjennom den videre utredning.*
2. *Kirkemøtet ber Kirkerådet igangsette en prosess for å komme til en videre avklaring av følgende problemstillinger:*
 - A. *Muligheten for å tenke på en ny måte om diakonatet, i forhold til vår kirkes forståelse av preste- og bispetjenesten. I denne forbindelse bør også tanken om et såkalt samlediakonat utredes.*
 - B. *Bruk av stola tas med i utredningen. Inntil en embetsteologisk avklaring eventuelt gir grunnlag for nye vedtak, følges det som gjelder i vår kirke.*
 - C. *Nødvendigheten av eventuelle endringer i de gjeldende vigslingsliturgier vurderes med sikte på en tydeligere markering av den enkelte tjenestes egenart. Dette kan eventuelt få følger for de ulike tjenesteordninger og tilhørende retningslinjer for gudstjenestlige funksjoner.*
 - D. *Ledelsesspørsmålet i lokalmenigheten, pastoralt og administrativt.*
3. *Den embetsteologiske utvikling denne prosessen måtte medføre, må drøftes og avklares nærmere med de kirker Den norske kirke har avtale om kirkefelleskap med.*
4. *Kirkemøtet ber om å få saken tilbake i 2004.*

Ut fra vedtaket i 2001, var det nærliggende å begynne med utredningen av punkt 2A, ”muligheten for å tenke på en ny måte om diakonatet”, mens punkt 2B og 2C er en del av konsekvensutredningen som må følge i etterkant. Når det gjelder punkt 2D, ”Ledelsesspørsmålet i lokalmenigheten, pastoralt og administrativt”, må dette gjøres til en egen utredning i den videre prosessen, sammen med utredningene i forhold til de andre tjenestegruppene. Med hensyn til ”samlediakonatet” er dette behandlet i utredningen som ligger til grunn for saksbehandlingen på årets Kirkemøte. Komiteen slutter seg, som Bispemøtet, til utredningens konklusjon om at det ikke var tjenlig å utvikle denne modellen videre.

3. Begrepene "ordinasjon", "vigsling" og "embete"

Komiteen mener at disse begrepene må avklares ytterligere. Begrepene "ordinasjon" og "embete" oppfattes av noen som problematiske. Ordinasjonshandlingen følger den samme grunnstrukturen i de fleste kristne kirker som ordinerer til tjenesten: Å utpeke en person til en livslang ordinert tjeneste ved bønn, påkallelse av Den Hellige Ånd og håndspåleggelse, minner Kirken om at den har sitt oppdrag fra Kristus selv. Ordinasjonen innebærer kallet til en varig tjeneste og forpliktelse på kirkens lære og oppdrag.

"Vigslingshandlingen" omfatter mange av de samme elementene som man finner i "ordinasjonen", men vigslingsbegrepet er videre og dermed mer upresist. Vigslingen gjelder som betegnelse for både det som man tradisjonelt har forstått som ordinasjon, nemlig prestevigslingen, og alle de andre vigslingshandlingene, som vigsling til diakon-, kantor-, bispetjenesten, og til "andre kirkelige stillinger". Pr. i dag er det bare kantortjenesten som av Kirkemøtet er eksplisitt definert utenfor embetet (Jf. KM 10/98, vedtakspunkt 4: "Denne vigslingen er ikke å forstå som en vigsling til det kirkelige embete – verken helt eller delvis."). I den nåværende vigslingsordningen for diakoner er det uklart hvorvidt denne er en vigsling til den ordinerte tjeneste eller ikke.

Komiteen støtter Bispemøtets klargjøring av terminologien når det sier:

I samsvar med økumenisk terminologi omtaler forslaget kirkens embete (ministerium ecclesiasticum) som "den ordinerte tjeneste". Bispemøtet har ingen innvendinger mot en slik terminologi. Bispemøtet legger til grunn at "den ordinerte tjeneste" og kirkens "embete" betyr det samme.

Med innføringen av termen "den ordinerte tjeneste" foretas det et valg også når det gjelder betegnelse for vigslingen til kirkens embete. Denne vigslingshandlingen foreslås kalt ordinasjon. Følgelig får vi et terminologisk skille mellom vigsling til kirkens embete og andre former for vigsling. Bispemøtet finner dette tjenlig. (BM 32/04)

4. Til vedtaksforslaget

Komiteen anser det som nødvendig å presisere forslaget til vedtak. Spørsmålet som drøftes i saksutredningen som en oppfølging av embetsutredningen og vedtaket i 2001, er hvorvidt det er teologisk forsvarlig å forstå diakontjenesten som en del av den ordinerte tjeneste. Komiteen ønsker derfor at forslag til vedtak forandres ved at det tilføyes ordene "teologisk". Forslag til vedtak lyder da: "Kirkemøtet mener at diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke."

Dette er i samsvar med Bispemøtets vedtak, BM 32/04:

Når det i forslaget heter at "diakontjenesten kan (vår utheving) forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke", forstår Bispemøtet denne formuleringen slik at denne forståelse anses som forenlig med vår kirkes læregrunnlag.

Komiteen finner Bispemøtets formuleringer klargjørende i forhold til terminologien, når det sies:

En forståelse av diakonens tjeneste som inkludert i kirkens embete vil medføre at Den norske kirke får en flerdimensjonal embetsstruktur, jf. forslaget pkt. 3. Bispemøtet stiller seg positivt til Kirkerådets innføring av begrepet "dimensjon"/"dimensjonal" i arbeidet med embetsforståelsen. Å tale om at den ordinerte tjeneste har ulike dimensjoner, fremhever denne tjenestens grunnleggende

karakter av å være ett oppdrag, som alle bærere av denne tjenesten har del i. Samtidig kan ulike kategorier av embetsbærere tillegges et særlig ansvar for å ivareta bestemte sider ved dette ene oppdraget, så som tjenesten med Ord og sakrament, omsorgstjenesten og tilsynet.

Videre ønsker komiteen å understreke at embetet ikke nødvendigvis skal organiseres som et treleddet embete. Det vil derfor være en fordel at man taler om ordinasjonen til det flerdimensjonale embete, og ikke til det tredimensjonale eller til det treleddete embete. Talen om det treleddete embete kan også oppfattes som en hierarkisk tenkning. Det er ikke nødvendig å forstå et flerdimensjonalt embete slik, selv om biskopen har en spesiell tilsynsoppgave. Det er ikke utredet om også andre tjenestegrupper bør komme inn under det ordinerte embete.

Forslag til vedtakspunkt 3 forandres derfor slik: ”Kirkemøtet ber om at konsekvensene for kateket- og kantortjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en *flerdimensjonal* tjeneste avklares nærmere. Det er nødvendig at disse tjenester avklares og styrkes som nødvendige tjenester i Den norske kirke.”

Komiteen ønsker å understreke at diakontjenesten i vår kirke fortsatt skal ha sitt hovedfokus på omsorgstjenesten. En eventuell ordinasjonshandling til diakontjenesten bør, på samme måte som prestatjenesten, være obligatorisk og innebære en varig forpliktelse. Komiteen understreker at diakontjenesten i vår kirke er en selvstendig, varig tjeneste, og ikke et skritt på veien til prestatjenesten.

Komiteen er særlig opptatt av at kateketenes plass i Den norske kirke blir avklart.

5. Menighetsrådenes ansvarsområde i forhold til de ordinerte tjenestene

Komiteen har drøftet hvilken betydning det vil ha for det diakonale arbeid i menigheten hvis diakonene blir ordinert til tjenesten. Noen har ytret bekymring for at en eventuell ordinasjon av diakonene vil fjerne deres tjeneste fra menighetsrådets ansvarsområde. I kirkeloven § 9, om menighetsrådets oppgaver, heter det:

Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.

På samme måte som menighetsrådet har ansvar for undervisningen, som ofte utføres av ordinert prest, vil menighetsrådet fortsatt ha ansvaret for det diakonale arbeidet i menigheten, selv om det er slått fast at diakonen har del i den ordinerte tjenesten. Komiteen mener at det ikke skaper problemer for menighetens diakonale arbeid og menighetsrådets styring av denne om diakonen blir ordinert til tjenesten. Den nødvendige avklaringen i forhold til biskopens tilsynsmyndighet må komme i den videre prosess.

Komiteen mener at man gjennom konsekvensutredningen vil kunne finne egnete former for kirkelige ordninger som tilrettelegger for at menighetens diakonale engasjement kan styrkes ytterligere. En styrking og synliggjøring av diakontjenesten vil sannsynligvis også bidra til større frivillig engasjement i menighetene. Et vedtak fra Kirkemøtets side om at diakonien er en del av kirkens vesen og av evangelieforkynnelsen, vil kunne danne grunnlag for det.

6. Forståelsen av diakontjenesten i økumenisk sammenheng

Komiteen ønsker å peke på at det finnes flere ordninger for diakontjenesten i det lutherske kirkefellesskap. Diakontjenesten forstås i noen lutherske kirker som en del av den ordinerte tjenesten. Hver kirke finner de tjenestestrukturene som er mest tjenlig for den, i samsvar med sin lutherske arv og bekjennelse. Å drøfte diakontjenesten også med ikke-lutherske kirker, oppleves som en berikelse, og ikke som en trussel mot vår egen lutherske identitet.

På samme måte inspireres andre kirker av det arbeidet som skjer i vår kirke og andre lutherske kirker, slik som for eksempel de anglikanske kirkene i Storbritannia og Irland, når en der drøfter innføringen av en permanent diakontjeneste, med hovedfokus på omsorgstjenesten. Flere kirker er underveis når det gjelder forståelsen av sine ordinerte tjenester - og det er tjenlig å kunne dra veksler på hverandres erfaringer og refleksjoner.

7. Vedtakets økonomiske og administrative konsekvenser

Vedtaket innebærer betydelig oppfølgings- og utredningsarbeid, og vil være ressurskrevende for Kirkerådets sekretariat.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet mener at diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke.
2. Kirkemøtet ber om at konsekvensene av å forstå diakontjenesten slik, blir utredet med tanke på følgende forhold:
 - arbeidsrettslige og kirkeordningsmessige konsekvenser
 - konsekvenser for aktuelle tjenesteordninger
 - konkret utforming av tjenestens innhold og organisering
 - krav om ordinasjon ved tilsetting til diakonstillinger
 - overgangen mellom ulike kirkelige tjenester
 - bemanningsplanen
 - konsekvenser for andre stillingstyper på lavere nivå innen kirkelig diakoni
3. Kirkemøtet ber om at konsekvensene for kateket- og kantortjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en tredimensjonal flerdimensjonal tjeneste avklares nærmere. Det er nødvendig at disse tjenester avklares og styrkes som nødvendige tjenester i Den norske kirke.
4. Kirkemøtet ber om at endringer i ordinasjons- og vigslingsliturgiene utredes til Kirkemøtet i 2008.
5. Kirkemøtet ber om å få sakene omtalt under vedtakspunkt 2 og 3 tilbake i 2007.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Else Marie Olasveen
Saksordfører: Laila Riksaasen Dahl

Disse hadde ordet:

Helge S. Kvanvig, Odd Bondevik, Olav Skjevesland, Marit Tingelstad, Gunnar Heiene, Knut Lundby, Preben H. Lindøe, Birthe Øverby, Kristine Berbm, Roar Strømme, Arne Grønningsæter, Finn Wagle, Bente N. Westermoen, Gunnar Stålsett, Ole Christian Kvarme.

Endringsforslag

Helge S. Kvanvig:

Forslag til vedtak:

1. Kirkemøtet ber om en utredning hvor konsekvensene av ordinasjon til karitativ diakontjeneste i kirken klargjøres. Kirkemøtet vil legge vekt på følgende forhold:
 - arbeidsmessige og kirkeordningsmessige konsekvenser
 - forholdet til kateket- og kantortjenesten
 - konsekvenser for lokalmenighetenes styringsmuligheter
 - konsekvenser for prioritering av stillinger i kirken
 - forholdet mellom ordinerte diakoner og andre diakonale stillinger og tjenester i kirken
 - overgangen mellom ulike kirkelige stillinger
 - kvalifikasjonskrav for ordinerte diakoner
 - kirkelig diakoni i forhold til offentlig helse- og sosialomsorg.
2. Kirkemøtet ber om at det i utredningen foretas en teologisk og strategisk avveining av forholdet mellom en vigslet diakontjeneste i rammen av vedtatt tjenesteordning for diakoner og ordinasjon av diakoner slik dette er forstått i Bispemøtets uttalelse. Avveiningen skal legge vekt på hva som fremmer forkynnelsen av evangeliet og den diakonale gjerning i lokalmenighetene og i annen kirkelig virksomhet.
3. Kirkemøtet ber om at det nedsettes en referansegruppe for utredningen hvor følgende instanser er representert: Utdanningsinstitusjoner som gir utdanning i diakoni, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon, Diakonforbundet, kirkelige diakonale virksomheter.
4. Kirkemøtet ber om at utredningen sendes til høring ved de aktuelle instanser før den fremmes for Kirkemøtet i 2007.

Roar Strømme:

Forslag til vedtak:

1. Kirkemøtet ber om å få utredet om diakon-, kateket- og kantortjenesten kan forstås som en del av den ordinerte tjeneste i Den norske kirke og hvilke konsekvenser en slik forståelse vil få for følgende forhold:
 - arbeidsrettslige og kirkeordningsmessige konsekvenser
 - konsekvenser for aktuelle tjenesteordninger
 - utforming av tjenestens innhold og organisering
 - krav om vigsling ved tilsetting i disse tjenestene

- overgangen mellom ulike kirkelige tjenester
- bemanningsplanen
- konsekvenser for disse stillingenes forhold til menighets- og fellesråd
- konsekvenser for forståelsen av prestedtjenesten og bispetjenesten

2. Kirkemøtet ber om å få saken tilbake i 2007.

Finn Wagle:

Jeg ber komiteen vurdere om det vil styrke vedtaket å ta inn elementer fra Helge Kvanvigs forslag, pkt. 2, i komiteens forslag til vedtak, evt. som et nytt pkt. 3.

Forslag om prøvevotering

Dag Landmark fremmet forslag om en prøvevotering i saken.
21 stemte for prøvevotering. Forslaget falt.

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité A

Komiteens merknader

1. Innledning

I kirkens formidling av evangeliet er omsorgen for våre medmennesker vesentlig: diakonien er en del av kirkens vesen. En slik forståelse av kirken bør være tydelig i våre tjenestestrukturer.

Komiteen er derfor glad for at Kirkemøtet 2004 nå tar opp oppfordringen om "en ny måte å tenke på om diakonatet" (KM 2001). På Kirkemøtet 2001 ba man om en utredning av dette.

Komiteen er i all hovedsak enig i Kirkerådets forslag til vedtak. Komiteens arbeid har lagt Bispemøtets uttalelse om de læremessige sider av saken til grunn for sin behandling.

Bispemøtet konkluderer:

Vår kirkes evangelisk-lutherske lære gir en teologisk bestemmelse av kirkens embete som nødvendig for at mennesker skal komme til tro. Kirken foreskrives imidlertid ikke ett nødvendig mønster som embetet må ordnes etter til alle tider. Kallet til kirken er at den skal overlevere og formidle evangeliet til sin samtid. Kirken har frihet til å ordne embetet og organisere embetets oppgaver etter hva som tjener dette oppdraget best.

Evangeliet forkynnes og bevitnes gjennom ord og handling. Vår egen tid etterspør det troverdige ord. Kirken utfordres dermed til å gi et helhetlig vitnesbyrd om Kristi evangelium. Slik får diakontjenesten en særlig aktualitet i dagens kirkesituasjon. Å

tilrettelegge og tydeliggjøre diakontjenesten som del av den ordinerte tjeneste vil kunne styrke denne tjenesten og dermed bidra til å fornye kirkens kommunikasjon av evangeliet.

Komiteen anbefaler at Kirkemøtet slutter seg til denne konklusjonen.

2. Til prosessen

Komiteen har drøftet saksbehandlingen og vil beklage at utredningsarbeidet skjedde under tidspress, slik at det ikke var mulig å ha vanlige høringsrunder der både de teologiske fakultetene og andre berørte aktører kunne komme med sin vurdering av saken. Dokumentet har allikevel vært tilgjengelig, og er blitt drøftet åpent i Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Teologisk Nemnd. I de fleste av disse instansene har det også vært representanter fra de teologiske fakultetene til stede.

Komiteen har likevel funnet grunnlagsmaterialet tilstrekkelig til at det er forsvarlig å fremme saken og den type vedtak som nå foreslås. Komiteen legger vekt på at et enstemmig Bispemøte har konkludert med at diakontjenesten kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten. Komiteen ønsker å understreke at "kan" ikke betyr "må" eller "skal". Utredningen som må komme i etterkant av årets Kirkemøte vil så danne grunnlag for den videre vurdering av hvordan det er tjenlig for Den norske kirke å tilrettelegge tjenestestrukturen. Det vedtaket Kirkemøtet nå inviteres til, er ikke endelig når det gjelder om det i 2007 skal innføres ordninger som innebærer at diakontjenesten er en del av den ordinerte tjenesten. Nivået på årets vedtak innebærer en avklaring av at det er teologisk legitimt å forstå diakontjenesten som en del av den ordinerte tjeneste. I neste omgang skal det så utredes om det er tjenlig, og om man i 2007 skal vedta en ordning som bygger på en slik forståelse.

Forslaget som fremmes er derfor retningsgivende når det gjelder den teologiske forståelsen for det videre arbeid. Komiteen forutsetter at saken blir sendt på en åpen høring før saken kommer til endelig behandling på Kirkemøtet i 2007, og at vi trenger en bred prosess om en rekke sider av saken i det videre arbeid med embets spørsmålet.

Konsekvensutredningen skal drøfte om det er tjenlig å forstå diakontjenesten på denne måten i Den norske kirke. I denne sammenheng er det ulike aspekter som vil måtte drøftes, også teologiske, når det gjelder tjenestens innhold, overgang mellom tjenestene, utformingen av ordinasjonsliturgier, o.l. Det rokker allikevel ikke ved Bispemøtets grunnleggende teologiske uttalelse om at diakontjenesten kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke.

Komiteen går inn for en bred høring som går til diakonale og teologiske utdanningsinstitusjoner, de berørte fagforeninger og arbeidsgiverorganer, og andre relevante instanser som bør bli hørt.

Komiteen ønsker å understreke at saken som er til behandling under årets Kirkemøte, handler om en problemstilling som har vært drøftet i Den norske kirke i veldig mange år. Saksutredningen som foreligger til debatt og forslaget til vedtak, synliggjør at Den norske kirke er i en prosess, og det er viktig at kirken nå arbeider seg frem mot en større klarhet i dette spørsmålet.

Komiteen har sett på Kirkemøtets vedtak fra 2001 som er bakgrunnen for saken "Diakonal tjeneste i Den norske kirke". I vedtaket fra 2001 heter det:

- 1. Kirkemøtet tar utvalgets innstilling EMBETET I DEN NORSKE KIRKE til etterretning, og finner på bakgrunn av denne og høringsmaterialet grunn til å fremheve følgende som styrende for det videre arbeid med saken:*

- A. *Med bakgrunn i vår kirkes historiske og konfesjonelle egenart, slik den kommer til uttrykk i Gudstjenesteboken, er det mulig å sonde mellom følgende tjenester som det i dag er særskilte vigslingsordninger for:*
- a. *prestedtjenesten, med hovedvekt på nådemiddelforvaltningen,*
 - b. *bispetjenesten, med hovedvekt på tilsynsoppgaven,*
 - c. *diakontjenesten, med hovedvekt på omsorgsarbeid,*
 - d. *katekettjenesten, med hovedvekt på dåpsopplæringen,*
 - e. *kantortjenesten, med hovedvekt på gudstjenestelivets musikalske element.*
- I kirkeloven er det etablert en tjeneste som daglig leder av kirkelig fellesråds virksomhet og åpnet for en tjeneste som daglig leder av menighetsrådets virksomhet.*
- B. *Katekettjenesten videreføres som en egen tjeneste og profileres ytterligere i retning av dåpsopplæring på alle alderstrinn.*
- C. *Språkbruken modifiseres i det videre arbeid slik at en taler om ulike tjenester i kirken. Ved siden av begrepet vigsling brukes også ordinasjon. Det siste brukes i forbindelse med prestedtjenesten. Om det er vigsling eller ordinasjon som skal brukes som begrep i forbindelse med de øvrige tjenestene, avklares gjennom den videre utredning.*
2. *Kirkemøtet ber Kirkerådet igangsette en prosess for å komme til en videre avklaring av følgende problemstillinger:*
- A. *Muligheten for å tenke på en ny måte om diakonatet, i forhold til vår kirkes forståelse av preste- og bispetjenesten. I denne forbindelse bør også tanken om et såkalt samlediakonat utredes.*
 - B. *Bruk av stola tas med i utredningen. Inntil en embesteologisk avklaring eventuelt gir grunnlag for nye vedtak, følges det som gjelder i vår kirke.*
 - C. *Nødvendigheten av eventuelle endringer i de gjeldende vigslingsliturgier vurderes med sikte på en tydeligere markering av den enkelte tjenestes egenart. Dette kan eventuelt få følger for de ulike tjenesteordninger og tilhørende retningslinjer for gudstjenestlige funksjoner.*
 - D. *Ledelsesspørsmålet i lokalmenigheten, pastoralt og administrativt.*
3. *Den embesteologiske utvikling denne prosessen måtte medføre, må drøftes og avklares nærmere med de kirker Den norske kirke har avtale om kirkefelleskap med.*
4. *Kirkemøtet ber om å få saken tilbake i 2004.*

Ut fra vedtaket i 2001, var det nærliggende å begynne med utredningen av punkt 2A, ”muligheten for å tenke på en ny måte om diakonatet”, mens punkt 2B og 2C er en del av konsekvensutredningen som må følge i etterkant. Når det gjelder punkt 2D, ”Ledelsesspørsmålet i lokalmenigheten, pastoralt og administrativt”, må dette gjøres til en egen utredning i den videre prosessen, sammen med utredningene i forhold til de andre tjenestegruppene. Med hensyn til ”samlediakonatet” er dette behandlet i utredningen som ligger til grunn for saksbehandlingen på årets Kirkemøte. Komiteen slutter seg, som Bispemøtet, til utredningens konklusjon om at det ikke var tjenlig å utvikle denne modellen videre.

3. Begrepene ”ordinasjon”, ”vigsling” og ”embete”

Komiteen mener at disse begrepene må avklares ytterligere. Begrepene ”ordinasjon” og ”embete” oppfattes av noen som problematiske. Ordinasjonshandlingen følger den samme grunnstrukturen i de fleste kristne kirker som ordinerer til tjenesten: Å utpeke en person til en livslang ordinert tjeneste ved bønn, påkallelse av Den Hellige Ånd og håndspåleggelse, minner Kirken om at den har sitt oppdrag fra Kristus selv. Ordinasjonen innebærer kallet til en varig tjeneste og forpliktelse på kirkens lære og oppdrag.

”Vigslingshandlingen” omfatter mange av de samme elementene som man finner i ”ordinasjonen”, men vigslingsbegrepet er videre og dermed mer upresist. Vigslingen gjelder som betegnelse for både det som man tradisjonelt har forstått som ordinasjon, nemlig prestevigslingen, og alle de andre vigslingshandlingene, som vigsling til diakon-, kantor-, bispetjenesten, og til ”andre kirkelige stillinger”. Pr. i dag er det bare kantortjenesten som av Kirkemøtet er eksplisitt definert utenfor embetet (Jf. KM 10/98, vedtakspunkt 4: ”Denne vigslingen er ikke å forstå som en vigsling til det kirkelige embete – verken helt eller delvis.”). I den nåværende vigslingsordningen for diakoner er det uklart hvorvidt denne er en vigsling til den ordinerte tjeneste eller ikke.

Komiteen støtter Bispemøtets klargjøring av terminologien når det sier:

I samsvar med økumenisk terminologi omtaler forslaget kirkens embete (ministerium ecclesiasticum) som ”den ordinerte tjeneste”. Bispemøtet har ingen innvendinger mot en slik terminologi. Bispemøtet legger til grunn at ”den ordinerte tjeneste” og kirkens ”embete” betyr det samme.

Med innføringen av termen ”den ordinerte tjeneste” foretas det et valg også når det gjelder betegnelse for vigslingen til kirkens embete. Denne vigslingshandlingen foreslås kalt ordinasjon. Følgelig får vi et terminologisk skille mellom vigsling til kirkens embete og andre former for vigsling. Bispemøtet finner dette tjenlig. (BM 32/04)

4. Omsorgstjenesten som en del av den ordinerte tjenesten

Komiteen ønsker å understreke at omsorgstjenesten fra reformasjonstiden av var en del av prestetjenesten. Dette var synlig i den gamle ordinasjonsliturgien (1920), der ”omsorg for syke og fattige og hjelpeløse” var mer eksplisitt uttrykt enn det er i dag. Omsorgen er fortsatt en del av prestens oppgaver, men det har skjedd en forskyvning mot at prestens hovedoppgaver er forvaltningen av Ord og sakrament. Det at vi nå har flere tjenestegrupper i Den norske kirke som ivaretar deler av det som tidligere lå til prestens tjeneste, legger til rette for å se på diakontjenesten som en mulig del av den ordinerte tjenesten. Omsorgstjenesten er diakonens særlige ansvarsområde.

I den videre utredningsprosessen kan en også se på eventuelle følger av et vedtak om ordinasjon av diakoner for prioriteringen av stillinger i kirken. Komiteen foreslår derfor å føye til følgende punkt under vedtakspunkt 3, strekpunkt 9: ” - konsekvenser for prioritering av stillinger i kirken”.

5. Til vedtaksforslaget

Komiteen anser det som nødvendig å presisere forslaget til vedtak. Spørsmålet som drøftes i saksutredningen som en oppfølging av embetsutredningen og vedtaket i 2001, er hvorvidt det er teologisk forsvarlig å forstå diakontjenesten som en del av den ordinerte tjeneste. Komiteen ønsker derfor at forslag til vedtak forandres ved at det tilføyes ordet ”teologisk”. Forslag til vedtak lyder da: ”Kirkemøtet mener at diakontjenesten *teologisk* kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke.”

Dette er i samsvar med Bispemøtets vedtak, BM 32/04:

Når det i forslaget heter at ”diakontjenesten kan (vår utheving) forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke”, forstår Bispemøtet denne formuleringen slik at denne forståelse anses som forenlig med vår kirkes læregrunnlag.

Komiteen finner Bispemøtets formuleringer klargjørende i forhold til terminologien, når det sies:

En forståelse av diakonens tjeneste som inkludert i kirkens embete vil medføre at Den norske kirke får en flerdimensjonal embetsstruktur, jf. forslaget pkt. 3. Bispemøtet stiller seg positivt til Kirkerådets innføring av begrepet "dimensjon"/"dimensjonal" i arbeidet med embetsforståelsen. Å tale om at den ordinerte tjeneste har ulike dimensjoner, fremhever denne tjenestens grunnleggende karakter av å være ett oppdrag, som alle bærere av denne tjenesten har del i. Samtidig kan ulike kategorier av embetsbærere tillegges et særlig ansvar for å ivareta bestemte sider ved dette ene oppdraget, så som tjenesten med Ord og sakrament, omsorgstjenesten og tilsynet.

Videre ønsker komiteen å understreke at embetet ikke nødvendigvis skal organiseres som et treleddet embete. Det vil derfor være en fordel at man taler om ordinasjonen til det flerdimensjonale embete, og ikke til det tredimensjonale eller til det treleddete embete. Talen om det treleddete embete kan også oppfattes som en hierarkisk tenkning. Det er ikke nødvendig å forstå et flerdimensjonalt embete slik, selv om biskopen har en spesiell tilsynsoppgave. Det er ikke utredet om også andre tjenestegrupper bør komme inn under det ordinerte embete, heller ikke hvilke konsekvenser det vil ha for preste- og bispetjenesten. Dette må avklares nærmere. Komiteen foreslår derfor å føye til følgende vedtakspunkt 5: "Kirkemøtet ber om at eventuelle konsekvenser for preste- og bispetjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en flerdimensjonal tjeneste, avklares nærmere."

Forslag til vedtakspunkt 4 forandres slik: "Kirkemøtet ber om at konsekvensene for kateket- og kantortjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en *flerdimensjonal* tjeneste avklares nærmere. Det er nødvendig at disse tjenester avklares og styrkes som nødvendige tjenester i Den norske kirke."

Komiteen ønsker å understreke at diakontjenesten i vår kirke fortsatt skal ha sitt hovedfokus på omsorgstjenesten. En eventuell ordinasjonshandling til diakontjenesten bør, på samme måte som prestedtjenesten, være obligatorisk og innebære en varig forpliktelse. Komiteen understreker at diakontjenesten i vår kirke er en selvstendig, varig tjeneste, og ikke et skritt på veien til prestedtjenesten.

Komiteen ber derfor om et nytt vedtakspunkt 2: "Kirkemøtet forutsetter at diakontjenesten videreføres som en omsorgstjeneste, og at tjenesten fortsatt er en varig tjeneste."

Komiteen er særlig opptatt av at kateketenes plass i Den norske kirke blir avklart.

Komiteen mener at det allikevel ikke er nødvendig å starte utredningsprosessen forfra på nytt, ved å utrede diakon-, kantor- og katekettjenesten samtidig. Embetsutredningen i 2001 har allerede prøvd å se disse tjenestene samlet. Kantortjenesten var gjenstand for en stor utredning i 1998 (KM 10/98: "Vigsling av kantorer"). Både av hensyn til ressursbruken, og med bakgrunn i at Bispemøtet nå har utredet at diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten, vil det være rimelig at neste skritt i denne saken blir en konsekvensutredning på bakgrunn av vedtakspunkt 1 og 2. Katekettjenesten må, som allerede understreket, gjøres til gjenstand for en egen utredning.

6. Menighetsrådenes ansvarsområde i forhold til de ordinerte tjenestene

Komiteen har drøftet hvilken betydning det vil ha for det diakonale arbeid i menigheten hvis diakonene blir ordinert til tjenesten. Noen har ytret bekymring for at en eventuell ordinasjon av diakonene vil fjerne deres tjeneste fra menighetsrådets ansvarsområde. I Kirkelovens § 9, om menighetsrådets oppgaver, heter det:

Menighetsrådet har ansvar for at kirkelig undervisning, kirkemusikk og diakoni innarbeides og utvikles i soknet.

På samme måte som menighetsrådet har ansvar for undervisningen, som ofte utføres av ordinert prest, vil menighetsrådet fortsatt ha ansvaret for det diakonale arbeidet i menigheten, selv om det er slått fast at diakonen har del i den ordinerte tjenesten. Komiteen mener at det ikke skaper problemer for menighetens diakonale arbeid og menighetsrådets styring av denne om diakonen blir ordinert til tjenesten. Den nødvendige avklaringen i forhold til biskopens tilsynsmyndighet må komme i den videre prosess.

Komiteen mener at man gjennom konsekvensutredningen vil kunne finne egnete former for kirkelige ordninger som tilrettelegger for at menighetens diakonale engasjement kan styrkes ytterligere. En styrking og synliggjøring av diakontjenesten vil sannsynligvis også bidra til større frivillig engasjement i menighetene. Et vedtak fra Kirkemøtets side om at diakonien er en del av kirkens vesen og av evangelieforkynnelsen, vil kunne danne grunnlag for det.

7. Forståelsen av diakontjenesten i økumenisk sammenheng

Komiteen ønsker å peke på at det finnes flere ordninger for diakontjenesten i det lutherske kirkefellesskap. Diakontjenesten forstås i noen lutherske kirker som en del av den ordinerte tjenesten. Hver kirke finner de tjenestestrukturene som er mest tjenlig for den, i samsvar med sin lutherske arv og bekjennelse. Å drøfte diakontjenesten også med ikke-lutherske kirker, oppleves som en berikelse, og ikke som en trussel mot vår egen lutherske identitet.

På samme måte inspireres andre kirker av det arbeidet som skjer i vår kirke og andre lutherske kirker, slik som for eksempel de anglikanske kirkene i Storbritannia og Irland, når en der drøfter innføringen av en permanent diakontjeneste, med hovedfokus på omsorgstjenesten. Flere kirker er underveis når det gjelder forståelsen av sine ordinerte tjenester - og det er tjenlig å kunne dra veksler på hverandres erfaringer og refleksjoner.

8. Vedtakets økonomiske og administrative konsekvenser

Vedtaket innebærer betydelig oppfølgings- og utredningsarbeid, og vil være ressurskrevende for Kirkerådets sekretariat.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet mener at diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, jfr. BM 32/04.
2. Kirkemøtet forutsetter at diakontjenesten videreføres som en omsorgstjeneste, og at tjenesten fortsatt er en varig tjeneste.
3. Kirkemøtet ber om at konsekvensene av å forstå diakontjenesten som en ordinert tjeneste, blir utredet med særlig tanke på følgende forhold:
 - arbeidsrettslige og kirkeordningsmessige konsekvenser
 - utforming av tjenestens innhold og organisering/tjenesteordninger
 - krav om ordinasjon ved tilsetting til diakonstillinger
 - overgang mellom ulike kirkelige tjenester
 - konsekvenser for andre stillingstyper innen kirkelig diakoni

- konsekvenser for lokalmenighetenes styringsmuligheter
 - konsekvenser for prioritering av stillinger i kirken
4. Kirkemøtet ber om at konsekvensene for kateket- og kantortjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en flerdimensjonal tjeneste avklares nærmere. Det er nødvendig at disse tjenester avklares og styrkes som nødvendige tjenester i Den norske kirke.
 5. Kirkemøtet ber om at eventuelle konsekvenser for preste- og bispetjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en flerdimensjonal tjeneste, avklares nærmere.
 6. Kirkemøtet ber om at endringer i ordinasjons- og vigslingsliturgiene utredes til Kirkemøtet i 2008.
 7. Kirkemøtet ber om å få sakene omtalt under vedtakspunkt 3, 4 og 5 tilbake i 2007.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Arne Grønningsæter
Saksordfører: Laila Riksaasen Dahl

Disse hadde ordet:

Odd Bondevik, Gunnar Stålsett, Knut Lundby, Tone B. Aanderaa, Ann-Mari Aas, Roar Strømme, Dag Landmark, Rolf Steffensen, Gunnar Heiene, Preben H. Lindøe, Tina Strømdal Wik, Alex Norbakken, Harald Gundersen.

Endringsforslag

Knut Lundby

Alternativ til pkt 1:

”Kirkemøtet gleder seg over Bispemøtets enstemmige uttalelse om Diakontjenesten (BM 32/04). Som teologisk læredokument legger den grunnlaget for å avklare diakonenes forhold til den ordinerte tjenesten i Den norske kirke. Kirkemøtet ser, som Bispemøtet, diakontjenesten som en dimensjon ved formidlingen av evangeliet om Jesus Kristus. Kirkemøtet følger Bispemøtets konklusjon, at kirken etter evangelisk-luthersk lære har frihet til å organisere det kirkelige embete slik det best tjener evangeliet.”

Alternativ til pkt 3:

”Kirkemøtet er enig med Bispemøtet i at det er god strategi for en kirke som vil kommunisere med sin samtid, å styrke diakontjenesten ved å avklare dens status som delaktig i kirkens ordinerte tjeneste. Kirkemøtet mener at det særlig er viktig å avklare følgende forhold:

- (resten som komiteens forslag)”

Votering

Det ble stemt over hele Lundbys forslag i ett.

Lundbys forslag fikk 16 stemmer. 61 stemte mot forslaget. Forslaget falt.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet mener at diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, jfr. BM 32/04.
2. Kirkemøtet forutsetter at diakontjenesten videreføres som en omsorgstjeneste, og at tjenesten fortsatt er en varig tjeneste.
3. Kirkemøtet ber om at konsekvensene av å forstå diakontjenesten som en ordinert tjeneste, blir utredet med særlig tanke på følgende forhold:
 - arbeidsrettslige og kirkeordningsmessige konsekvenser
 - utforming av tjenestens innhold og organisering/tjenesteordninger
 - krav om ordinasjon ved tilsetting til diakonstillinger
 - overgang mellom ulike kirkelige tjenester
 - konsekvenser for andre stillingstyper innen kirkelig diakoni
 - konsekvenser for lokalmenighetenes styringsmuligheter
 - konsekvenser for prioritering av stillinger i kirken
4. Kirkemøtet ber om at konsekvensene for kateket- og kantortjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en flerdimensjonal tjeneste avklares nærmere. Det er nødvendig at disse tjenester avklares og styrkes som nødvendige tjenester i Den norske kirke.
5. Kirkemøtet ber om at eventuelle konsekvenser for preste- og bispetjenesten av å tilrettelegge den ordinerte tjeneste som en flerdimensjonal tjeneste, avklares nærmere.
6. Kirkemøtet ber om at endringer i ordinasjons- og vigslingsliturgiene utredes til Kirkemøtet i 2008.
7. Kirkemøtet ber om å få sakene omtalt under vedtakspunkt 3, 4 og 5 tilbake i 2007.

78 stemmeberettigede. Vedtatt mot 8 stemmer.

KM 9/04 Ressursnivået i Den norske kirke

Saksdokumenter

Dokument 9.1/04	Saksorientering
Dokument 9.2/04	Utredning: Ressursnivået i Den norske kirke
Vedlegg 9.2.1/04	Uttalelser fra berørte instanser

Første innstilling fra komité B

Sammendrag av saksorienteringen

Bakgrunn

Kirkerådet er av det offentlige stat-kirke-utvalget bedt om å vurdere ”*hvilket ressursnivå som er nødvendig for at Den norske kirke skal kunne ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte, samt hvilke kriterier som skal legges til grunn for å bestemme dette ressursnivået.*” Utvalget ønsker å få en slik vurdering tilsendt innen 1. desember 2004.

Kirkerådet vedtok på sitt møte 15.-16. mars 2004 å be styringsgruppen for kirkelige reformer om å utrede saken for Kirkerådet. Styringsgruppen ba et eget økonomiutvalg om å foreta selve utredningsarbeidet. Økonomigruppen avsluttet sitt arbeid 26. oktober, og styringsgruppen behandlet utredningen 28. oktober og oversendte den til Kirkerådet.

Utredningen

Utredningen har tre hoveddeler. Først drøftes hovedbegrepene kirkens oppgaver og kirkens ressurser. Deretter beskrives dagens ressursbruk, før en drøfter en modell for beregning av nødvendig ressursnivå i kirken.

Med utgangspunkt i gjeldende lover og regler samt retningsgivende planer og programmer vedtatt av Kirkemøtet, beskriver utredningen hvilke oppgaver som skal løses henholdsvis lokalt, regionalt og sentralt i Den norske kirke. Utredningen legger til grunn at dette er de oppgaver en må kunne forvente utføres i Den norske kirke innenfor dagens ordning. Det er også påpekt at oppgavene i hovedsak ikke er avhengig av forholdet mellom stat og kirke.

Utredningen fortsetter med en drøfting av kirkens ressurser. Deretter pekes det på tre faktorer som får betydning for bruk og fordeling av ressursene: organisering, finansiering og effektivisering. Dagens struktur er mangfoldig og rommer store ulikheter. En eventuell omorganisering vil få konsekvenser både for hvem som har ansvar for oppgaveløsning i kirken og hvordan kirken bemannes.

I utredningen er det tatt utgangspunkt i regnskapstall for 2002 for å få fram hva det koster å drive Den norske kirke i dag. En har benyttet regnskapstall fra de kirkelige fellelråd, menighetsråd, bispedømmeråd, departementet, OVF og enkelte andre sentrale instanser for å få en samlet oversikt over den kirkelige økonomi.

Totalt har en beregnet at det i 2002 kostet kr 3 730 502 000 å drive Den norske kirke. Det tilsvarer en kostnad på kr 956 pr medlem. Institusjonsprester tilsatt av andre organer er ikke med i denne gjennomgangen.

Utredningen påpeker at en kan benytte ulike måter for å vurdere hvilket ressursnivå som er nødvendig for virksomheten i Den norske kirke. I utredningen har en valgt å legge til grunn for sine beregninger den vedtatte Opptrappingsplan for kirkelig bemanning fra 2001. Planen viser hvilken bemanning som er nødvendig for at kirken skal kunne utføre de oppgaver den har fått.

Med utgangspunkt i opptrappingsplanens beregninger har en arbeidet videre med en modell for kostnadsvurdering av den kirkelige virksomhet. Når det gjelder lønnskostnader, er disse beregnet ut fra gjennomsnittlig lønnsnivå i 2003 for de aktuelle stillingsgrupper. Når det gjelder andre utgifter (utstyr, vedlikehold, drift, investeringer o.l.), har en dels benyttet regnskapstallene for 2002 og dels benyttet tall fra

Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. KA har lagt frem tall som viser kostnadsbehovet knyttet til kirkebygg både når det gjelder utstyr, vedlikehold, drift og investeringer. For nye stillinger har en i tillegg lagt inn 35 % overhead-kostnader.

Med utgangspunkt i opptrappingsplanen og kostnadsberegningen vist ovenfor, kommer utredningen frem til at Den norske kirke har behov for 5,145 mrd. for å kunne utføre dagens oppgaver forsvarlig. Dette er en kostnadsøkning på 1,413 mrd. i forhold til 2002. Dette tilsvarer en ressursbruk på ca 1 312 kroner pr. medlem pr år. Til sammenligning var kostnadene i Sverige nkr 1 710 og i Finland nkr 1 480 (utgiftene til de sentrale organer er da ikke inkludert).

Utredningen avsluttes med noen kommentarer og vurderinger hvor en antyder at en endring av kirkens organisering kan være kostnadsbesparende. Her fremkommer også at kirkebygg er en stor utgiftspost og at eventuell reduksjon i antall kirkebygg vil være kostnadsbesparende, uten at en drøfter nærmere hvilke konsekvenser dette vil gi for kirkelig aktivitet og tilknytningen til lokalsamfunnet.

Kirkerådet behandlet utredningen fra styringsgruppen på sitt møte 2. november. Rådet gav tilslutning til de vurderinger og valg som er gjort i utredningen, samtidig som en påpekte enkelte mangler. I særlig grad gjelder dette kirkelige tjenester i andre institusjoner enn Den norske kirke.

Komiteens merknader

Komiteen anser at utredningen på en fruktbar måte beskriver de oppgaver Den norske kirke må løse på lokalt, regionalt og sentralt nivå, hvilke ressurstyper kirken har til disposisjon og hva det faktisk koster å drive Den norske kirke. Utredningen gir en god og nyttig dokumentasjon over dagens ressursbruk. Med utgangspunkt i den vedtatte Opptrappingsplanen for kirkelig bemanning, legger utredningen frem en nøktern oversikt over Den norske kirkes ressursbehov.

Høringsuttalelsene

Komiteen har merket seg de synspunkter som ”høringsuttalelsene” har avgitt. Selv om enkelte av høringsinstansene har kritiske merknader og reservasjoner i forhold til beregningsmåtene, mener de at utredningen gir et godt grunnlag for videre drøfting av kirkens ressursbehov.

Flere av høringsinstansene peker på at det er en svært vanskelig oppgave å gi et entydig svar på henvendelsen fra stat-kirke-utvalget, om ”hvilket ressursnivå som er nødvendig for at Den norske kirke skal kunne ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte, samt hvilke kriterier som skal legges til grunn for å bestemme dette ressursnivået.”

Komiteen ser at det kan være vanskelig å gi et entydig svar på henvendelsen, men mener likevel at utredningen er et nyttig dokument og en verdifull dokumentasjon over det som det er mulig å få frem innenfor en begrenset tidsramme.

Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Diakonforbundet påpeker at det ikke er lagt frem overbevisende argumenter for hvilke kriterier som skal legges til grunn, når en skal dokumentere kirkens behov ut fra en forståelse av hva som er ”forsvarlig” ressursnivå. De mener at dette kan skape en forståelse av at kirken i dag ikke ivaretar sine oppgaver på en ”forsvarlig” måte. Komiteen finner ikke at det er grunnlag for å trekke utredningen i en slik retning. Komiteen vil heller påpeke at dette synliggjør det store spriket mellom dagens finansieringsnivå og de dokumenterte ressursbehovene.

Om utredningen

Komiteen mener at utredningen er nøktern og realistisk og tar utgangspunkt i dagens kirkevirkelighet. Det er de grunnleggende oppgaver knyttet til blant annet stillinger, administrasjon, drift av kirkebygg og kirkegårder som utredningen primært har fokusert på, jf. kap. 2.3 i utredningen.

Utredningen konkluderer med at det er behov for vel 5,1 mrd. kroner for at Den norske kirke skal kunne utføre dagens oppgaver på en forsvarlig måte. Dette vil si en underdekning på vel 1,4 mrd. kroner sammenlignet med dokumentert forbruk i 2002. Komiteen er takknemlig for regjeringens satsing på trosopplæring. En opptrapping av tilskuddet til trosopplæringsreformen til 250 millioner, vil redusere denne underdekningen tilsvarende.

Komiteen mener det er viktig å foreta en viss sammenligning med andre nordiske folkekirker, da kirkens oppgaver i utgangspunktet ikke er så veldig ulike i disse landene.

Sammenligningen viser et stort sprik mellom ressursnivået i Norge og i våre naboland. I Finland har en for eksempel over 20 000 ansatte, bl.a. 1 400 diakoner og 2 700 barne- og ungdomsarbeidere. Til sammenligning har Norge ca 7 600 menighetsstillinger, derav ca 250 diakoner og diakonarbeidere og ca 250 menighetsarbeidere. I tillegg har Norge en særegen geografi som tilsier at menighetene er dyrere å drifte.

Utelatelser og feilkilder

I utredningen har man utelatt utgifter til stillinger som betales av ikke-kirkelige organer. Dette gjelder blant annet institusjonsprester og diakoner. Det er ca 100 prestestillinger innen helsesektoren, noe som vil utgjøre nærmere 65 mill. kroner, dersom en også skal inkludere driftsutgiftene. Videre har en ikke medregnet driftsutgifter til frivillige organisasjoner, diakonale institusjoner og kirkelige utdanningsinstitusjoner. En anser ikke dette som en del av kirkens ordinære drift, men at utgiftene dekkes over andre offentlige budsjetter.

Komiteen vil vise til at utredningen påpeker en rekke områder som det har vært vanskelig å beregne. Det gjelder blant annet omfanget av kommunal tjenesteyting, menighetsrådenes regnskap, investeringer, omfanget av kirkefond og legater. Beregningen er vanskelig fordi det er usikkert hvilket utgiftsnivå disse faktisk representerer i dag.

Komiteen er usikker på om anskaffelse, drift og vedlikehold av menighetskontor/ prestekontor er tilfredsstillende synliggjort i utredningen, og at dette til en viss grad også gjelder menighetshus og andre lokaler som menigheten benytter.

Utredningen har altså holdt seg til det man kan beregne innenfor kirkens drift, noe komiteen finner hensiktsmessig. Komiteen vil likevel peke på at det totale omfanget av kirkelig aktivitet har en betydelig større kostnad.

Frivillig tjeneste

I dag stilles andre krav til gjennomføring av de kirkelige tjenestene enn tidligere. For eksempel har en økt fokus på veiledning og utrustning til medarbeiderskap og andre krav til kompetanse innen ledelse. Slike faktorer krever økte ressurser. Samtidig vil det å bevilge penger til kirkens arbeid, utløse en betydelig grad av frivillighet og dermed øke kirkens ressurser.

Hva kan kirken spare?

Kirken er inne i flere endringsprosesser. Blant annet har en startet arbeid for å komme frem til en mer enhetlig organisasjon og økonomi. Komiteen mener at kirken selv må være med på å ta ansvar for at den er i en økonomisk knapp situasjon ved å se på hvilke områder en kan gjøre innsparelser. Selv om mange råd og instanser i kirken har gjort slike tiltak, er det viktig å ha et fortsatt fokus på det, og komiteen mener at det fremdeles er mye å hente på effektivisering av administrasjon.

Komiteen har merket seg at 80% av soknene har under 5 000 medlemmer og vel 50% har under 2 000 medlemmer. Komiteen mener det er viktig for kirken å arbeide kontinuerlig for å

finne hensiktsmessige og kostnadseffektive løsninger, men vil samtidig understreke at økonomiske hensyn og besparinger ikke må fremstå som det eneste kriteriegrunnlaget. Det kirkelige nærvær, omsorg, fellesskap og tilhørighet i lokalsamfunnet må tillegges betydelig vekt. Dersom folkekirken ikke skal svekkes, vil det kirkelige nærvær i de enkelte lokalsamfunn være av avgjørende betydning.

Spørsmålet om givertjeneste er ikke nytt i vår kirke. Svært mye arbeid i Den norske kirke og i forhold til misjons- og solidaritetsarbeid finansieres i dag ved givertjeneste, ofring, dugnad og annen egeninnsats. Dette er en viktig sak som utvikler nærhet til egen kirke og som kan utvikles videre, blant annet i lys av skattefritaksordningen.

Komiteen er enig med styringsgruppen i at ”det for den kirkelige virksomheten ikke er behov for så mange kirker som vi har i dag, samtidig som det er gode grunner for at samfunnet vil se det som viktig for vår felles kulturarv at det tas vare på slike kirkebygg. I en vurdering av kirkens ressursbehov bør det først og fremst tas utgangspunkt i behovet i den kirkelige virksomheten”.

I Norge er ca 60% av alle kirkene underlagt en eller annen form for offentlig vern. Kirkene representerer viktige kulturhistoriske verdier som må tas vare på, men kirkene er også menighetens brukskirker. Det bør være staten som har et særlig ansvar for vedlikehold av disse kirkebyggene. I Sverige er det inngått en avtale mellom staten og kirken, der staten dekker merutgiftene til drift og vedlikehold av kirker som faller inn under kulturminneloven. Dette utgjør årlig ca 500 mill. nkr. Eiendomsutvalgets utredning som nylig er lagt frem, viser at det er et vedlikeholdsetterslep for kirker som beløper seg til ca 4 mrd. kroner. Dette er store beløp som ikke er inkludert i utredningen.

Fordeling

Komiteen mener det er grunn til å påpeke at variasjonen i soknenes økonomi er svært stor, og at mange menigheter over lang tid har måttet leve med små bevilgninger og tilskudd fra det offentlige til drift, vedlikehold og til kirkelig virksomhet. Det er en stor utfordring både for å få ressursene opp på et akseptabelt nivå, men også for å legge til rette for en bedre rettfærdig fordeling av midler og ressurser mellom menighetene.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet anser at utredningen ”Ressursnivået i Den norske kirke” gir et realistisk bilde av hvilke oppgaver som skal løses i Den norske kirke og av dagens ressursbruk, og at den viser hva det faktisk koster å drive Den norske kirke. Beskrivelsen er et godt utgangspunkt for beregning av kirkens ressursbehov.
2. Med utgangspunkt i den vedtatte Opptappingsplan for kirkelig bemanning, gir utredningen en oversiktlig beskrivelse av kirkens bemannings- og ressursbehov. Kirkemøtet gir, på disse premissene, sin tilslutning til utredningen.
3. Beregningen viser at Den norske kirke på dette grunnlag har en underdekning på ca 1,4 mrd. kroner. Selv om dette skulle bli dekket opp, vil Den norske kirke likevel ha et lavere ressursnivå enn våre søsterkirker i Sverige og Finland.
4. Selv om det offentlige har og vil få et vesentlig ansvar for Den norske kirkes økonomi, er det også et ansvar for kirkelige organer å drive kostnadseffektivt, bl.a. med hensyn til hensiktsmessig organisering og administrative enheter, antall kirkebygg m.v. Det må også

legges til rette for et målrettet arbeid for at kirkens medlemmer tar et økt ansvar for sin kirke bl.a. gjennom dugnadsinnsats, ofring og givertjeneste. Ordningen med skattefrie gaver bør være et godt utgangspunkt for en ny giv på dette feltet.

5. Kirkemøtet ber Kirkerådet oversende utredningen sammen med høringsuttalelsene og Kirkemøtets vedtak med merknader til stat-kirke-utvalget.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Else Marie Olasveen
Saksordfører: Tone B. Aanderaa

Disse hadde ordet:

Gunnar Stålsett, Ådne Berge, Roar Strømme, Finn Wagle, Ole D. Mjøs, Harald Gundersen, Helga Marie de Presno, Per Oskar Kjølås, Oddvar D. Andersen.

Endringsforslag

Gunnar Stålsett:

Tillegg til pkt. 4:

”Kirkemøtet ber menighetene i Den norske kirke snarest mulig opprette en ordnet givertjeneste.”

Finn Wagle:

Endring i pkt. 4:

”Uavhengig av finansieringsordning, er det et blivende ansvar for kirkelige organer å drive kostnadseffektivitet, bl.a.”

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité B

Komiteens merknader

Komiteen anser at utredningen på en fruktbar måte beskriver de oppgaver Den norske kirke må løse på lokalt, regionalt og sentralt nivå, hvilke ressurstyper kirken har til disposisjon og hva det faktisk koster å drive Den norske kirke. Utredningen gir en god og nyttig dokumentasjon over dagens ressursbruk. Med utgangspunkt i den vedtatte Opptrappingsplanen for kirkelig bemanning, legger utredningen frem en nøktern oversikt over Den norske kirkes ressursbehov.

Høringsuttalelsene

Komiteen har merket seg de synspunkter som ”høringsuttalelsene” har avgitt. Selv om enkelte av høringsinstansene har kritiske merknader og reservasjoner i forhold til beregningsmåtene, mener de at utredningen gir et godt grunnlag for videre drøfting av kirkens ressursbehov.

Flere av høringsinstansene peker på at det er en svært vanskelig oppgave å gi et entydig svar på henvendelsen fra stat-kirke-utvalget, om ”hvilket ressursnivå som er nødvendig for at Den norske kirke skal kunne ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte, samt hvilke kriterier som skal legges til grunn for å bestemme dette ressursnivået.”

Komiteen ser at det kan være vanskelig å gi et entydig svar på henvendelsen, men mener likevel at utredningen er et nyttig dokument og en verdifull dokumentasjon over det som det har vært mulig å få frem innenfor en begrenset tidsramme.

Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Diakonforbundet påpeker at det ikke er lagt frem overbevisende argumenter for hvilke kriterier som skal legges til grunn, når en skal dokumentere kirkens behov ut fra en forståelse av hva som er ”forsvarlig” ressursnivå. De mener at dette kan skape en forståelse av at kirken i dag ikke ivaretar sine oppgaver på en ”forsvarlig” måte. Komiteen finner ikke at det er grunnlag for å trekke utredningen i en slik retning. Komiteen vil heller påpeke at dette synliggjør det store spriket mellom dagens finansieringsnivå og de dokumenterte ressursbehovene.

Om utredningen

Komiteen mener at utredningen er nøktern og realistisk og tar utgangspunkt i dagens kirkevirkelighet. Det er de grunnleggende oppgaver knyttet til blant annet stillinger, administrasjon, drift av kirkebygg og kirkegårder som utredningen primært har fokusert på, jf. kap. 2.3 i utredningen.

Utredningen konkluderer med at det er behov for vel 5,1 mrd. kroner for at Den norske kirke skal kunne utføre de beskrevne oppgavene på en forsvarlig måte. Dette vil si en underdekning på vel 1,4 mrd. kroner sammenlignet med dokumentert forbruk i 2002. Komiteen er glad for regjeringens satsing på trosopplæring. En forventet opptrapping av tilskuddet til trosopplæringsreformen til 250 millioner, vil redusere denne underdekningen tilsvarende.

Komiteen mener det er viktig å foreta en viss sammenligning med andre nordiske folkekirker, da kirkens oppgaver i utgangspunktet ikke er så veldig ulike i disse landene. Sammenligningen viser et stort sprik mellom ressursnivået i Norge og i våre lutherske nabokirker. I Finland har en for eksempel over 20 000 ansatte, bl.a. 1 400 diakoner og 2 700 barne- og ungdomsarbeidere. Til sammenligning har Den norske kirke ca 7 600 menighetsstillinger, derav ca 250 diakoner og diakoniarbeidere og ca 250 menighetsarbeidere. Komiteen vil også understreke at Norge har en særegen geografi som tilsier at noen menigheter er dyrere å drifte.

Utelatelser og feilkilder

I utredningen har man utelatt utgifter til stillinger som betales av ikke-kirkelige organer. Dette gjelder blant annet institusjonsprester og diakoner. Det er ca 100 prestestillinger innen helsesektoren, noe som vil utgjøre nærmere 65 mill. kroner, dersom en også skal inkludere driftsutgiftene. Videre har en ikke medregnet driftsutgifter til frivillige organisasjoner, diakonale institusjoner og kirkelige utdanningsinstitusjoner. Komiteen anser også dette som en del av kirkens virksomhet, men da utgiftene dekkes over andre budsjetter, er disse ikke tatt med i denne oppstillingen over kirkens ordinære drift.

Komiteen vil vise til at utredningen påpeker en rekke områder som det har vært vanskelig å beregne. Det gjelder blant annet omfanget av kommunal tjenesteyting, menighetsrådenes regnskap, investeringer, omfanget av kirkefond og legater m.v.

Komiteen er også usikre på om de særlige utfordringer innen samisk kirkeliv og konsekvensene av samelovens språkregler, er tilfredsstillende ivaretatt.

Dette gjelder også om anskaffelse, drift og vedlikehold av menighetskontor/ prestekontor og om menighetshus og andre lokaler som menigheten benytter, er tilfredsstillende synliggjort i utredningen.

Utredningen har holdt seg til en beregning av kirkens ordinære drift, noe komiteen finner hensiktsmessig. Komiteen vil likevel peke på at det totale omfanget av kirkelig aktivitet har en betydelig større kostnad.

Frivillig tjeneste

I kirken er det lang tradisjon for bruk av frivillige. ”Tilstandsrapport for Den norske kirke 2002 – 2003” viser at det er minst 75 000 frivillige som er engasjert i barne- og ungdomsarbeid, innen diakoni og i råd og utvalg i våre menigheter. I dag stilles andre krav til gjennomføring av de kirkelige tjenestene enn tidligere. For eksempel har en økt fokus på veiledning og utrustning til medarbeiderskap og nye krav til kompetanse innen ledelse. Slike faktorer krever økte ressurser som kan lede og legge til rette for en planmessig bruk av frivillig innsats. Erfaring viser at ofte vil det å bevilge penger til kirkens arbeid, utløse en betydelig grad av frivillighet.

Hva kan kirken spare?

Kirken er inne i flere endringsprosesser. Blant annet har en startet arbeid for å komme frem til en mer enhetlig organisasjon og økonomi. Komiteen registrerer at kirken selv vil være med på å ta ansvar i en presset økonomisk situasjon, ved å se på hvilke områder hvor en kan gjøre innsparelser. Utfordringene på dette området synes ikke å bli mindre i årene fremover.

Komiteen har merket seg at 80% av soknene har under 5 000 medlemmer og vel 50% har under 2 000 medlemmer. Komiteen mener det er viktig for kirken å arbeide kontinuerlig for å finne hensiktsmessige og kostnadseffektive løsninger, men vil samtidig understreke at økonomiske hensyn og besparinger ikke må fremstå som det eneste kriteriegrunnlaget. Det kirkelige nærvær, omsorg, fellesskap og tilhørighet i lokalsamfunnet må tillegges betydelig vekt. Dersom folkekirken ikke skal svekkes, vil det kirkelige nærvær i de enkelte lokalsamfunn være av avgjørende betydning.

Spørsmålet om givertjeneste er ikke nytt i vår kirke. Svært mye arbeid i Den norske kirke og i forhold til misjons- og solidaritetsarbeid finansieres i dag ved givertjeneste, ofring, dugnad og annen egeninnsats. Dette er en viktig sak som utvikler nærhet til egen kirke og som kan utvikles videre blant annet i lys av skattefritaksordningen. De menigheter som ikke har en ordnet givertjeneste, utfordres til å etablere dette, og det bør legges til rette for gode praktiske ordninger.

Det har i den senere tid vært stor oppmerksomhet på det store kostnadsetterslepet på vedlikehold av kirkebygg. Komiteen mener det bør utredes om det er grunnlag for å ta enkelte kirker ut av menighetsmessig bruk. Komiteen vil videre påpeke at det må tas utgangspunkt i den kirkelige virksomheten når en vurderer kostnadseffektive tiltak.

I denne sammenheng mener komiteen at det også er viktig å understreke behovet for nye kirker på steder der det i dag ikke er egne kirkebygg. Flere sokn har ventet i mange år på å få nytt kirkebygg.

I Norge er ca 60% av alle kirkene underlagt en eller annen form for offentlig vern. Kirkene representerer viktige kulturhistoriske verdier som må tas vare på, men kirkene er også menighetenes brukskirker. Det bør være staten som har et særlig ansvar for vedlikehold av disse kirkebyggene. Komiteen regner med at kulturminnevernmeldingen som legges frem våren 2005, vil foreslå løsninger for disse kirkene. I Sverige er det inngått en avtale mellom staten og kirken, der staten dekker merutgiftene til drift og vedlikehold av kirker som faller inn under kulturminneloven. Dette utgjør årlig ca 500 mill. nkr. Eiendomsutvalgets utredning som nylig er lagt frem, viser at det er et vedlikeholdsetterslep for kirker som beløper seg til ca 4 mrd. kroner. Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har dessuten foretatt beregninger som viser at i tillegg er det behov for 4 mrd. kroner til utvikling/oppgradering av kirkene og til etterslepet for andre kirkelige bygg. Dette er store beløp som ikke er inkludert i utredningen.

Fordeling

Komiteen mener det er grunn til å påpeke at variasjonen i soknens økonomi er svært stor, og at mange menigheter over lang tid har måttet leve med små bevilgninger og tilskudd fra det offentlige til drift, vedlikehold og til kirkelig virksomhet. Det er en stor utfordring både for å få ressursene opp på et akseptabelt nivå, men også for å legge til rette for en bedre rettferdig fordeling av midler og ressurser mellom menighetene.

Forslag til vedtak

1. Kirkemøtet anser at utredningen "Ressursnivået i Den norske kirke" gir et realistisk bilde av hvilke oppgaver som skal løses i Den norske kirke og av dagens ressursbruk, og at den viser hva det faktisk koster å drive Den norske kirke. Beskrivelsen er et godt utgangspunkt for beregning av kirkens ressursbehov.
2. Med utgangspunkt i den vedtatte Opptrappingsplan for kirkelig bemanning, gir utredningen en oversiktlig beskrivelse av kirkens bemannings- og ressursbehov. Kirkemøtet gir, på disse premissene, sin tilslutning til utredningen.
3. Utredningen viser at Den norske kirke på dette grunnlag har en underdekning på ca 1,4 mrd. kroner i forhold til det ressursbehovet som er beregnet. Selv om dette skulle bli dekket opp, vil Den norske kirke likevel ha et lavere ressursnivå enn våre søsterkirker i Sverige og Finland.
4. Underdekningen synliggjør behovet for økte bevilgninger til kirkelige formål. Uavhengig av dette, er det stadig et ansvar for kirkelige organer å drive kostnadseffektivt, bl.a. med hensyn til hensiktsmessig organisering og administrative enheter, antall kirkebygg m.v. Det må også legges til rette for et målrettet arbeid for at kirkens medlemmer tar et økt ansvar for sin kirke bl.a. gjennom dugnadsinnsats, ofring og givertjeneste. Ordningen med skattefrie gaver er et godt utgangspunkt for en ny giv på dette feltet.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet oversende utredningen sammen med høringsuttalelsene og Kirkemøtets vedtak med merknader til stat-kirke-utvalget.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Arne Grønningsæter
Saksordfører: Tone B. Aanderaa

Disse hadde ordet:

Gunnar Stålsett, Per Oskar Kjølaas, Terje Hærås, Ole D. Mjøs.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet anser at utredningen "Ressursnivået i Den norske kirke" gir et realistisk bilde av hvilke oppgaver som skal løses i Den norske kirke og av dagens ressursbruk, og at den viser hva det faktisk koster å drive Den norske kirke. Beskrivelsen er et godt utgangspunkt for beregning av kirkens ressursbehov.
2. Med utgangspunkt i den vedtatte Opptrappingsplan for kirkelig bemanning, gir utredningen en oversiktlig beskrivelse av kirkens bemannings- og ressursbehov. Kirkemøtet gir, på disse premissene, sin tilslutning til utredningen.
3. Utredningen viser at Den norske kirke på dette grunnlag har en underdekning på ca 1,4 mrd. kroner i forhold til det ressursbehovet som er beregnet. Selv om dette skulle bli dekket opp, vil Den norske kirke likevel ha et lavere ressursnivå enn våre søsterkirker i Sverige og Finland.
4. Underdekningen synliggjør behovet for økte bevilgninger til kirkelige formål. Uavhengig av dette, er det stadig et ansvar for kirkelige organer å drive kostnadseffektivt, bl.a. med hensyn til hensiktsmessig organisering og administrative enheter, antall kirkebygg m.v. Det må også legges til rette for et målrettet arbeid for at kirkens medlemmer tar et økt ansvar for sin kirke bl.a. gjennom dugnadsinnsats, ofring og givertjeneste. Ordningen med skattefrie gaver er et godt utgangspunkt for en ny giv på dette feltet.
5. Kirkemøtet ber Kirkerådet oversende utredningen sammen med høringsuttaalelsene og Kirkemøtets vedtak med merknader til stat-kirke-utvalget.

77 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

KM 10/04 Nytt prosedyrereglement for liturgisaker. Regional godkjenning av liturgiske forsøk

Saksdokument

Dokument 10.1/04	Saksorientering
Vedlegg 10.1.1/04	Høyringsbrev/notat
Vedlegg 10.1.2/04	Skjematisk samanstilling av høyringsfråsegnene
Vedlegg 10.1.3/04	Kopi av høyringsfråsegnene

Innstilling frå komité D

Samandrag av saksorienteringa

Bakgrunn

Myndet til å vedta liturgiar for Den norske kyrkja ligg hos Kongen, jf. § 16 i grunnlova. Liturgimyndet vart i 1990 delegert til Kyrkjemøtet. I dag blir liturgisaker behandla etter ein prosedyre som går fram av "Retningslinjer for arbeidet med liturgisaker" frå 1991. Kyrkjerådet har av fleire grunnar sett behov for å revidere dei gjeldande retningslinjene og har utarbeidd eit framlegg til nytt prosedyrereglement for liturgisaker. Parallelt med arbeidet med nytt prosedyrereglement er det sett i gang ei omfattande reform av gudstenestelivet i Den norske kyrkja. Dette reformarbeidet får på fleire punkt innverknad på prosedyrereglementet.

Høyringa

Framlegget til nytt reglement vart sendt på høyring våren 2004, og Kyrkjerådet har omarbeidd framlegget etter innspela frå høyringsinstansane. Dette samandraget tek berre med eit utval av hovudpunkta i framlegget og innspela frå høyringsinstansane i kortform. Det justerte framlegget til prosedyrereglement ligg ved saksorienteringa. Endringane som er komne til etter høyringsrunden, er korrekturmerkte. I utgangspunktet hadde Kyrkjerådet sett for seg at Kyrkjerådet skulle vedta prosedyrereglementet, men legg no reglementet fram for Kyrkjemøtet til handsaming.

Dei fleste høyringsinstansane understrekar at det er behov for å revidere det gjeldande reglementet. Generelt er høyringsinstansane òg positive til framlegget som vart sendt på høyring. Fleire av innspela frå høyringsinstansane er ikkje berre relevante for konkrete punkt i framlegget til reglement, men òg viktige å ta omsyn til i arbeidet med å reformere gudstenestelivet. Mange høyringsinstansar legg til dømes stor vekt på lokal erfaring og utprøving av liturgiar som ledd i ein prosess fram mot vedtak.

Igangsetjing av liturgisak. Melding av saker til Kyrkjemøtet

Fleire høyringsinstansar oppfattar punkt 2 i reglementet om å setje i gang ei liturgisak som uklårt. Dei meiner punktet står i eit problematisk tilhøve til reglane i forretningsordenen for Kyrkjemøtet som regulerer innmelding av saker til Kyrkjemøtet. Kyrkjerådet oppfattar det hovudsakleg slik at reglane i reglementet og forretningsordenen kan gjelde ved sida av kvarandre, men føreslår å justere både framlegget til punkt 2 i reglementet og § 2–2 andre ledd i forretningsordenen for Kyrkjemøtet for at meininga skal kome tydeleg fram.

Utgreiing. Intern organisering og Nemnd for gudstenesteliv (NFG) som fagorgan for Kyrkjerådet

Ei rekkje høyringsinstansar har merknader til framlegga som har med organiseringa av sjølv utgreiingsarbeidet å gjere. Merknadene gjeld først og fremst NFGs rolle og relasjon til Kyrkjerådet. Dei fleste høyringsinstansane er positive til den "nye" rolla NFG får i prosedyren. Kyrkjerådet føreslår at punkta som gjeld NFGs rolle i

utgreiingsprosessen, blir ståande slik dei vart sende på høyring, men at ein tek ut den særskilde omtalen av rolla til direktøren i Kyrkjerådet.

Høyring i liturgisaker

Mange høyringsinstansar har synspunkt på framlegget til føresegner om høyring. Dei fleste synspunkta gjeld kven som skal ha ei liturgisak på høyring – mange understrekar at høyringsrunden må vere brei. Nokre har òg merknader til reglane om høyringsfrist. Kyrkjerådet føreslår at punkt 4 i reglementet hovudsakleg blir ståande slik det vart sendt på høyring, men at ein tek bort retten til å fastsetje kortare høyringsfrist enn seks veker ”i særlege tilfeller”.

Forsøkssaker og ordinære saker m.m..

Fleire høyringsinstansar understrekar at det i arbeidet med liturgisaker er viktig å hente inn erfaringar frå brukarane, og ei rekkje høyringsinstansar synest å gå ut ifrå eller meine at i framtida bør forsøk vere eit heilt sentralt verkemiddel i utviklinga av gudstenestelivet i Den norske kyrkja. Nokre få høyringsinstansar har konkrete merknader til sontringa mellom forsøkssaker og ordinære saker og punkt 7 i framlegget. Kyrkjerådet ser det som ei naturleg utvikling at nye liturgiske ordningar i framtida normalt kjem som eit resultat av erfaringar henta inn gjennom forsøksarbeid. Kyrkjerådet registrerer at det er ulike oppfatningar blant høyringsinstansane når det gjeld spørsmålet om å oppheve prøvetidsregelen, men Kyrkjerådet held fast på framlegget om oppheving.

Saksgangen etter høyring. Rolla til Bispemøtet

Høyringsinstansane har gitt merknader til fleire sider ved føresegnene om saksgangen etter høyring. Dei fleste merknadene gjeld passusen om at Bispemøtet ”gir læremessig uttalelse” i saka. Kyrkjerådet føreslår at den opphavlege formuleringa blir ståande, og Kyrkjerådet legg avgjerande vekt på at Bispemøtet så tydeleg støttar framlegget slik det ligg føre. Bispemøtet føreslår eit tillegg til punkt 5 i reglementet som skal sikre at fråsegna frå Bispemøtet får stor nok tyngd i den vidare saksgangen, og Kyrkjerådet meiner ein bør ta inn eit slikt tillegg. Prosedyrereglementet presiserer at Kyrkjerådet er saksførebuar og framleggsstillar overfor Kyrkjemøtet i liturgisaker òg. Bispemøtet støttar denne klårgjeringa, men spør om ordlyden i dei særlege reglane i forretningsordenen for Kyrkjemøtet (§ 2–2 tredje ledd) og Bispemøtet (§ 31) er tilpassa presiseringa. Kyrkjerådet oppfattar det slik at reglementet berre gjer tydeleg noko som allereie gjeld, og meiner reglane kan bli ståande uendra.

Publisering m.m.

Kyrkjerådet har merka seg at mange høyringsinstansar understrekar at informasjonen om og publiseringa av liturgiske ordningar og materialet som høyrer til, må vere brei slik at materialet er tilgjengeleg for dei som skal leggje til rette for og gjennomføre gudstenester og kyrkjelege handlingar. Høyringsinstansane er òg opptekne av å ta i bruk nye informasjonskanalar og publiseringsformer. Etter innspela i høyringsrunden gjer Kyrkjerådet framlegg om nokre justeringar i punkt 3 og punkt 8 i framlegget og understrekar at formål og fleksibilitet må vere sentrale føringar når ein skal tolke og praktisere reglane om publisering. Vidare har Kyrkjerådet varsla at det er behov for å reforhandle den gjeldande avtalen med Verbum. Slik Kyrkjerådet ser det, er det òg naturleg og tenleg å gå vidare i ei meir fleksibel og pragmatisk retning på dette feltet. Omsynet til fleksibilitet må likevel balanserast mot – og kan kollidere med – skrankar og argument som er knytte til juridiske rettar, einskapleg og verdig utforming osv. Kyrkjerådet meiner ein bør vurdere desse spørsmåla i eller i tilknytning til prosjektet med å reformere gudstenestelivet.

Regional godkjenning av liturgiske forsøk

Både i tilknytning til arbeidet med å reformere gudstenestelivet og i tilknytning til prosedyrereglementet har det vorte aktuelt å spørje om biskopane skal få mynde til å godkjenne lokale liturgiske forsøk. Kyrkjerådet har funne det naturleg at spørsmålet om biskopane skal få mynde til å godkjenne liturgiske forsøk, blir teke opp i samband med handsaminga av prosedyrereglementet.

Av omsyn til og som eit ledd i reforma av gudstenestelivet, meiner Kyrkjerådet det vil vere nyttig at biskopane får delegert mynde til å godkjenne liturgiske forsøk i kyrkjelydane i sitt bispedømme i reformperioden. Ein av føresetnadene for reforma er at ho skal vere open og erfaringsbasert. For å stimulere til lokal aktivitet og forsøksarbeid, og sidan kunne hauste erfaringar med ulike alternative liturgiske ordningar, vil det vere tenleg at biskopane får slikt mynde. Kyrkjerådet meiner det bør ligge nokre vilkår til denne delegeringa. Blant anna bør myndet vere tydeleg knytt til gjennomføringa av lokale forsøk i kyrkjelydar i eige bispedømme *som ledd i gudstenestereforma*. Det inneber òg at delegeringa bør vere mellombels: Ho bør gjelde berre i reformperioden.

Som ledd i reformprosjektet bør ein vurdere om biskopane skal få eit meir vidtrekkande mynde enn dei har i dag, til å dispensere frå gjeldande liturgiar.

Kyrkjerådet har allereie fått delegert liturgisk forsøksmynde frå Kyrkjemøtet, og Kyrkjerådet har ansvar for å drive prosjektet med å reformere gudstenestelivet i kyrkja. Med desse utgangspunkta meiner Kyrkjerådet det er mest formålstenleg at biskopane får mynde ved at Kyrkjerådet på nærmare vilkår delegerer forsøksmynde vidare til biskopane. Ein føresetnad for dette er at Kyrkjemøtet vedtek å opne for ei slik vidaredelegering. Kyrkjerådet kan då på første møtet i 2005 gjere konkret vedtak om å delegere til biskopane.

Økonomiske og administrative konsekvensar

Kyrkjerådet reknar ikkje med at framlegget til nytt prosedyrereglementet får vesentlege økonomiske og administrative konsekvensar. Det er naturleg å tenkje seg at framlegget om å delegere mynde til biskopane fører til meirarbeid for biskopane/bispedømmekontora, men det er vanskeleg å talfeste kor mykje det kan vere snakk om.

Komiteen sine merknader

Bakgrunn

Komiteen meiner det er gode grunnar for å revidere dei gjeldande retningslinjene for arbeidet med liturgisaker. Til dømes har det vore uklare punkt rundt ordninga med liturgiske forsøkssaker.

Arbeidet med nye prosedyrar i liturgisaker skjer parallelt med at Den norske kyrkja går inn i ei omfattande reform av gudstenestelivet, jf. mellom anna samtalen under Kyrkjemøtet 2003. Dette reformarbeidet er i startfasen, men arbeidet vil venteleg føre til meir fleksibilitet, større lokal fridom, meir involvering og mindre regelstyring på det liturgiske feltet. I dette arbeidet må det vere fokus på lokal erfaring og utprøving av liturgiar.

Komiteen ser at framlegget til nye reglar for handsaming av liturgisaker og retninga som er lagt for gudstenestereforma, står i ei viss spenning til kvarandre. Reglane for handsaming av liturgisaker er, og må vere, knytt til det eksisterande, regelfokuserte "systemet". Samtidig ser komiteen at det i samband med gudstenestereforma er ønskjeleg å stimulere og leggje til rette for forsøk som kan gi erfaringar med alternative liturgiske ordningar, og som ein sidan kan ha nytte av i reformarbeidet.

Ei anna side ved denne "overgangssituasjonen" er spørsmålet om biskopane skal få mynde til å godkjenne lokale liturgiske forsøk og til å godkjenne avgrensa unntak frå gjeldande liturgiar. Komiteen vil tilrå dette, jf. nedanfor i punkt III. Kyrkjerådet har foreslått at heimelen for at biskopane kan godkjenne lokale liturgiske forsøk vert gjeve ved at Kyrkjemøtet ber Kyrkjerådet delegere slikt mynde. Komiteen har vurdert om ikkje heimelsgrunnlaget for biskopen i staden burde gå fram av reglane for handsaming av liturgisaker, men har blitt ståande ved at myndet bør ha ei forankring som gjer samanhengen til reformprosjektet tydeleg.

Komiteen har merka seg at dei fleste høyringsinstansane sluttar opp om hovudpunkta i framlegget til nye reglar, og at ei rekkje av høyringsinstansane understrekar at det er svært viktig å leggje til rette for ei tenleg og demokratisk handsaming av slike saker.

Komiteen vil peike på at arbeidet med gudstenestereforma vil kunne gjere det nødvendig å kome attende til reglane for handsaming av liturgisaker på eit seinare tidspunkt.

I framlegget frå Kyrkjerådet og tittelen på denne saka er reglane omtala som "Prosedyrereglement for liturgisaker". Komiteen foreslår at regelverket vert kalla "Regler for saksbehandling i liturgisaker". Etter komiteen sitt syn er dette både språkleg betre og meir

informativt. I tråd med dette har komiteen justert ordlyden i framlegget til vedtak der namneskiftet får innverknad.

Komiteen sluttar seg i hovudsak til Kyrkjerådet sine merknader i saksframlegget. Komiteen nøyser seg derfor med å gjere greie for enkeltpunkt som har vore sentrale i komiteen sine drøftingar, eller der ein gjer framlegg om endringar i høve til framlegget frå Kyrkjerådet.

I ”Regler for saksbehandling i liturgisaker”

Til § 1: ”Formål og virkeområde”

Komiteen meiner det ikkje er nødvendig eller tenleg å prøve seg på ein presis definisjon av omgrepet ”liturgisak” i sjølve reglane. Reglane har eit prosessuelt siktemål.

Komiteen ser at dei same reglane ideelt sett burde regulere alle slag liturgisaker, men finn det mest tenleg å halde på unntaket for samiske liturgisaker og liturgiar på teiknspråk, slik som Kyrkjerådet har gått inn for. Arbeidet med samiske liturgiar i Samisk kyrkjeråd skjer frå starten av med sikte på å skape liturgiar som tek vare på samisk eigenart. Derfor har det utvikla seg ein eigen framgangsmåte, som i stadig mindre grad ber preg av å vere rein omsetjing. Dette synspunktet gjeld òg for arbeidet med liturgiar på teiknspråk, som treng særskilt tilrettelegging. Komiteen vil peike på at det her er behov for å arbeide fram eigne prosedyrar for kvalitetssikring.

Reglane er avgrensa til å gjelde liturgisaker der Kyrkjemøtet eller Kyrkjerådet skal gjere vedtak. Dette inneber at reglane ikkje gjeld i saker der biskopane på anna heimelsgrunnlag skal gjere vedtak. Av pedagogiske omsyn bør dette seiast direkte i § 1. Komiteen foreslår no for det første at biskopane på nærare vilkår skal få mynde til å godkjenne liturgiske forsøk. Dette er i tråd med Kyrkjerådet sitt framlegg. For det andre foreslår komiteen at biskopane skal få mynde til å godkjenne mindre avvik frå dei ordinære liturgiane, jf. nedanfor under III.

Til § 2: ”Igangsetting av en liturgisak. Anmeldelse til Kirkemøtet”

I førebuinga av saka har det vore reist spørsmål om tilhøvet mellom reglane for sakshandsaming i liturgisaker og reglane i Kyrkjemøtet sin forretningsorden om melding av saker til Kyrkjemøtet.

For at dette tilhøvet skal verte klårare sluttar komiteen seg til framlegget frå Kyrkjerådet om at det i reglane § 2 vert presisert at §§ 2–1 og 2–2 i forretningsordenen for Kyrkjemøtet gjeld ved sida av reglane for sakshandsaming i liturgisaker, men at ein ikkje kan gjere noko endeleg vedtak om liturgiske ordningar før saka er utgreidd i tråd med krava i reglane for sakshandsaming. Komiteen vil halde fram at Kyrkjemøtet på vanleg måte må drive ein viss sjølvkontroll og avgjere om framlegg som eventuelt blir fremja, eller endringar som kjem til under møtet, er av ein slik karakter at det blir nødvendig å utsetje saka for å greie ut framlegga/endringane på nytt.

Komiteen meiner vidare at det òg kan vere formålstenleg å gjere tilhøvet mellom reglane tydeleg i § 2–2 andre ledd i forretningsordenen for Kyrkjemøtet. Komiteen vil gjere merksam på at endringane i ordlyden i § 2-2 ikkje inneber ei endring av relasjonane mellom Kyrkjemøtet og Bispemøtet i desse sakene.

Komiteen foreslår ei språkleg forenkling i § 2, ved at uttrykket ”også på eget initiativ” vert erstatta med ”selv”.

Til § 3: "Utredning"

Komiteen er positiv til den rolla som framlegget til reglar frå Kyrkjerådet gir Nemnd for gudstenesteliv (NFG) i sakshandsaminga.

Etter komiteen sitt syn er det i arbeidet med liturgisaker viktig å vurdere og synleggjere dei økonomiske konsekvensane på eit tidleg tidspunkt. Då er det lettare å få oversikt over eventuelle framtidige utgifter for bispedømeråda og fellesråda. Komiteen oppfattar det som tenleg at ein legg opp til drøftingar av økonomiske konsekvensar på dette tidspunktet i prosessen. Dette kan mellom anna gi grunnlag for å velje kostnadssparande løysingar. Det legg òg til rette for at ein får oversikt over mogelege kostnader tidnok til å kunne ta omsyn til dei i ordinært budsjettarbeid og/eller arbeide for særskilde tilskott til utgreiingsarbeidet, til eventuelle innkjøp av liturgiske bøker m.m. Sjølve dei liturgiske ordningane kan dessutan ha element i seg som får økonomiske/administrative konsekvensar som ein bør drøfte med departementet og/eller KA.

Komiteen foreslår òg to små språklege endringar i § 3.

Til § 4: "Høring"

Komiteen vil understreke at det er viktig med brei høyring i liturgisaker og har drøfta korleis dette bør kome til uttrykk i reglane.

Kronprinsregentens resolusjon frå 1990 som delegerer liturgimynde til Kyrkjemøtet, krev at dei teologiske fakulteta og biskopane alltid skal vere høyringsinstansar i liturgisaker. Komiteen ser det derfor som naturleg at denne plikta kjem tydeleg fram i reglane, jf. § 4 første ledd. I tillegg gjer komiteen framlegg om at bispedømmeråda vert nemnt særskilt i § 4 andre ledd. Komiteen ser det som viktig at eit rådsorgan er obligatorisk høyringsinstans i liturgisaker. Det vil òg vere ein fordel at bispedømeråda – som utgjer Kyrkjemøtet – får tidleg og god kjennskap til, og får gi innspel til, saker som seinare kan kome til Kyrkjemøtet.

Ut over dette går komiteen ikkje inn for at reglane skal rekne opp alle instansar som skal høyrast. Det er mest tenleg med ein generell regel om at liturgisaker elles skal sendast til instansar det er naturleg å høyre i den enkelte saka. Regelen gir dermed rom for vurdering, men komiteen legg til grunn at til dømes kyrkjelege utdanningsinstitusjonar og arbeidstakar- og arbeidsgivarorganisasjonar i praksis vil vere høyringsinstansar i dei fleste sakene. Komiteen vil halde fram at det òg er viktig å få innspel frå lokalplanet. I mange saker vil det til dømes vere naturleg at bispedømeråda får ansvar for å hente inn og innarbeide synspunkt frå lokalnivået i sine høyringsfråsegner.

Komiteen er samd med Kyrkjerådet i at fristen for høyring ikkje skal vere kortare enn seks veker.

Komiteen foreslår òg ei mindre språkleg endring i § 4.

Til § 5: "Behandling i Kirkerådet og i Bispemøtet"

Komiteen sluttar seg til framlegget frå Kyrkjerådet om at reglane gjennom uttrykket "læremessig uttalelse" presiserer kva slag fråsegn ein ventar frå Bispemøtet. Såleis vil ei fråsegn frå Bispemøtet i liturgisaker ha ein annan karakter enn dei merknadene som biskopane gir kvar for seg under den ordinære høringa, jf. § 4. Bispemøtet skal primært gjere ei samla vurdering av om framlegget er i samsvar med læra. Rett nok kan det i praksis vere vanskeleg å definere klårt kva som er "læremessig", men her må både Bispemøtet og Kyrkjerådet bruke skjøn.

Til § 6: "Behandling i Kirkemøtet"

Komiteen vil presisere at det etter framlegget frå komiteen ikkje er krav om kvalifisert fleirtal for vedtak i liturgisaker. Dei gjeldande retningslinjene har eit krav om 2/3 fleirtal, men komiteen meiner dette ikkje samsvarar godt med reglane vi har fått i Kyrkjemøtet sin forretningsorden (§ 2-2) og dei parallelle reglane i Bispemøtet sin forretningsorden (§§ 29-31). Her er det etablert eit særleg system med krav til vedtaksprosedyren for mellom anna "saker som omhandler liturgi og salmebok". Dei særlege reglane krev mellom anna 2/3 fleirtal i ein situasjon der saka kjem opp for andre gong i Kyrkjemøtet, dersom vedtaket ikkje er i samsvar med siste tilråding frå Bispemøtet. Komiteen ser dette som ei nødvendig opprydding.

Til § 7: "Liturgiske forsøkssaker"

Komiteen understrekar at det er viktig å hente inn erfaringar frå brukarane i arbeidet med liturgisaker og legg til grunn at nye liturgiske ordningar i framtida normalt vil kome som eit resultat av røynsler frå forsøk.

Komiteen er samd med Kyrkjerådet i at ordninga med prøvetid i ordinære liturgisaker er tungvint og omstendelig. Ordninga har òg skapt eit uklårt skilje mellom ordinære saker (med prøvetid) og forsøkssaker. Den bør derfor ikkje førast vidare.

Komiteen har drøfta kva rolle soknemøtet bør ha når det er spørsmål om å ta i bruk i den lokale kyrkjelyden ei forsøksordning som er vedteke i Kyrkjerådet. Soknemøtet har lovheimla mynde til å avgjere om ei ordinær liturgisk ordning skal takast i bruk lokalt dersom kyrkjelyden er gitt ein valrett, jf. kyrkelova § 11. Komiteen har blitt ståande ved at soknerådet skal vurdere om soknemøtet bør få uttale seg, slik Kyrkjerådet har gjort framlegg om. Komiteen har lagt vekt på at dette dreier seg om forsøkssaker, og i mange slike saker vil det vere unødvendig tungvint å måtte kalle inn soknemøtet til å gi ei rådgivande fråsegn. Kyrkjemøtet har òg tidlegare (1991) sagt at myndet til å gjere vedtak i desse sakene bør liggje til soknerådet.

Komiteen gjer framlegg om ei språkleg endring i § 7 tredje ledd første punktum. Passusen om valrett for soknerådet ved innføring går ut. Komiteen meiner at dette er dekt opp gjennom uttrykket "med mindre noe annet er særskilt bestemt".

Til § 8: "Publisering"

Komiteen meiner det er viktig med brei informasjon om og publisering av liturgiske ordningar og materiale. Dette må snarast råd gjerast tilgjengeleg for dei som skal leggje til rette for og gjennomføre gudstenester og kyrkjelege handlingar. Komiteen er òg oppteken av at nye informasjonskanalar og publiseringsformer vert brukte.

Komiteen har merka seg at saksframlegget frå Kyrkjerådet inneheld ei omfattande drøfting av spørsmål som reiser seg i samband med publisering av liturgiske ordningar, og komiteen støttar i hovudsak Kyrkjerådet sine vurderingar.

Etter komiteen si oppfatning er det likevel ikkje tenleg å ta inn ei så omfattande regulering av desse spørsmåla i § 8 som Kyrkjerådet har tilrådd. Slike detaljerte føresegner høyrer meir naturleg heime i slike utfyllande føresegner som Kyrkjerådet kan fastsetje med heimel i § 9. Då vil det òg vere enklare å endre detaljforskriftene. Komiteen har merka seg at det er meldt eit behov for å arbeide vidare for å få fleksible og tenlege rutinar for informasjon og publisering, mellom anna må ein vurdere eksisterande avtalar om publisering. Komiteen legg til grunn at Kyrkjerådet følgjer opp dette.

Til framlegget § 9: "Utfyllande regler"

Komiteen har drøfta om det er tenleg at Kyrkjerådet får mynde til å gjere mindre endringar i reglane. Etter komiteen si oppfatning vil det neppe vere eit stort behov for det. Dessutan vil det vere vanskeleg å avgjere kva som er "mindre" endringar. Derimot må Kyrkjerådet få mynde til å fastsetje utfyllande reglar, sjå til dømes merknadene til § 8.

II "Kirkemøtets forretningsorden"

Framlegget om endring i forretningsordenen er omtalt i merknadene til § 2 under punkt I ovanfor.

III Regional godkjenning av liturgiske forsøk m.m.

Myndet til å vedta liturgiar for Den norske kyrkja ligg hos Kongen, jf. Grunnlova § 16. Liturgimyndet vart i 1990 delegert til Kyrkjemøtet. Kyrkjemøtet delegerte i 1991 til Kyrkjerådet å gjere vedtak i liturgiske forsøkssaker. Biskopane har eit visst, men tydeleg avgrensa, mynde til å samtykke til avvik frå dei ordningane som er fastsette.¹

Liturgireforma som no er sett i gang, gjer det naturleg å drøfte om myndet på liturgiområdet bør liggje nærare lokalplanet. Dette må greiast ut i samband med gudstenestereforma.

Komiteen meiner at det av omsyn til og som eit ledd i gudstenestereforma, er tenleg at biskopane i reformperioden får mynde til å godkjenne liturgiske forsøk i sitt bispedøme. Ein av føresetnadene for reforma er at ho skal vere open og tufta på erfaringar. For å stimulere til lokal aktivitet og forsøksverksemd og med det vinne erfaringar med ulike slag alternative liturgiske ordningar, vil det vere gunstig at biskopane får slikt mynde.

Myndet bør vere tydeleg knytt til gjennomføringa av lokale forsøk i kyrkjelydar i eige bispedømme som ledd i gudstenestereforma. Det inneber òg at ordninga bør vere mellombels: Ho gjeld berre i reformperioden.

Komiteen legg til grunn at ein krev skriftleg søknad til biskopen, at eit forsøk er definert tydeleg og klårt når det gjeld innhaldet, grunngevinga og tidslengda, før det blir godkjent og kan setjast i gang, og at det blir laga ein skriftleg evalueringsrapport om forsøket. Rapporten må vere tilgjengeleg for Kyrkjerådet/NFG slik at erfaringane kan kome reformprosjektet til gode. Komiteen finn ikkje grunn til å setje opp detaljerte krav til sakshandsaminga på regionalplanet, men går ut frå at biskopane finn fram til ein forsvarleg praksis.

Biskopen skal orientere Kyrkjerådet/NFG om forsøk som er godkjende, slik at ein i arbeidet med gudstenestereforma kan ha oversikt over det forsøksarbeidet som er i gang.

Kyrkjerådet/NFG har ansvar for å drive prosjektet med å reformere gudstenestelivet i kyrkja. Med eit slikt utgangspunkt meiner komiteen at det er mest tenleg at biskopane får den nødvendige heimelen ved at Kyrkjerådet delegerer forsøksmynde vidare til biskopane. Komiteen gjer derfor framlegg om at Kyrkjemøtet vedtek å opne for ei slik vidaredelegering frå Kyrkjerådet. Ein får då ei samanhengande linje frå Kyrkjemøtet til Kyrkjerådet, biskopane og dei lokale forsøka. Dersom Kyrkjemøtet no gjer vedtak om å opne for delegering, kan Kyrkjerådet treffe vedtak om dette i sitt første møte i 2005.

¹ Jf. del 1 i gudstenesteboka, punkt C i generalrubrikkane: "Biskopen kan i særlege høve samtykke i at hovudgudstenesta på sundag får ei ordning som avvik frå den som er fastsett." Sjå òg § 4 i Tenesteordning for biskopar.

Komiteen reknar med at forsøk som er meir omfattande (i innhald, tidslengd og i første rekkje geografisk utstrekning) blir handsama i Kyrkjerådet. Vedtak om nasjonale forsøk må treffast av Kyrkjerådet i samsvar med reglane ovanfor under punkt I. Komiteen går elles ut frå at Kyrkjerådet og biskopane i praksis finn ei høveleg avgrensing.

Ei aktuell problemstilling, særleg med tanke på den nye tenesteordninga for prostar, er om biskopane bør kunne delegere forsøksmynde vidare til prostane. Kyrkjerådet har gjort framlegg om at det ikkje skal vere høve til dette. Komiteen finn derimot at ein bør opne for slik vidaredelegering. Det bør vere opp til biskopane å avgjere ut frå lokale tilhøve om prostane skal få dette myndet. Komiteen har derfor i framlegget til vedtak tatt inn ei setning om at biskopen har høve til å delegere myndet vidare til prostane.

Når biskopen får mynde til å godkjenne liturgiske forsøk – som kan vere ganske vidtfemnande – ser komiteen det som naturleg at biskopen òg får mynde til å godkjenne mindre avvik frå dei gjeldande liturgiske ordningane. Dette fangar dessutan opp ein praksis som har utvikla seg, der biskopane alt i lang tid har godkjent slike endringar og orientert kvarandre om dette. Ei slik ordning kan ein sjå på som ei vidareføring av den heimelen som biskopane allereie har i Gudstenesteboka, og mange av høyringsinstansane har gått inn for at biskopane bør få dette myndet.

Komiteen legg til grunn at biskopane syter for at viktige erfaringar med avvik frå liturgiane vert formidla til reformprosjektet.

Framlegg til vedtak

I. ”Regler for saksbehandling i liturgisaker”

Kyrkjemøtet vedtek følgjande ”Regler for saksbehandling i liturgisaker”:

§ 1. Formål og virkeområde

Formålet med disse reglene er å sikre god behandling av liturgisaker som skal vedtas av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Reglene gjelder ikke for liturgisaker som vedtas av biskopen. De gjelder heller ikke for arbeidet med samiske liturgisaker og liturgier på tegnspråk.

§ 2. Igangsetting av en liturgisak. Anmeldelse til Kirkemøtet

Liturgisaker som ønskes utredet, fremmes for Kirkerådet. Kirkerådet kan også selv igangsette utredning av en liturgisak.

Instansene som er regnet opp i Kirkemøtets forretningsorden §§ 2-1 og 2-2 kan anmelde en liturgisak for behandling i Kirkemøtet, men Kirkemøtet kan bare fatte endelig vedtak om ordninger dersom saken er forberedt i henhold til reglene her.

§ 3. Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) er Kirkerådets fagnemnd for liturgisaker og rapporterer til Kirkerådet.

NFG utreder liturgisaker og utarbeider forslag til liturgiske ordninger.

Konsekvenser av forslagene skal utredes, blant annet skal økonomiske konsekvenser tallfestes så langt det er mulig. Saker som antas å ha økonomiske konsekvenser for

bispedømmeråd og fellelsråd, skal drøftes med Kirkedepartementet og Kirkens arbeidsgiverorganisasjon.

NFG kan, i samråd med Kirkerådet, oppnevne arbeidsgrupper til å arbeide med delspørsmål eller enkeltsaker.

§ 4. Høring

Kirkerådet sender saken på høring til biskopene og de teologiske fakultetene.

Saken skal også sendes til bispedømmerådene og andre instanser som den enkelte sak gjør det naturlig å høre. Ved mindre liturgiske endringer kan slik høring utelates.

Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 5. Behandling i Kirkerådet og i Bispemøtet

Kirkerådet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken til Bispemøtet, som gir læremessig uttalelse i saken. Bispemøtets uttalelse skal følge saken.

På bakgrunn av Bispemøtets uttalelse forbereder Kirkerådet saken til behandling i Kirkemøtet, med mindre Kirkerådet har myndighet til å fatte vedtak i saken. Dersom Kirkerådet i saksforberedelsen til Kirkemøtet endrer sitt forslag vesentlig i forhold til det forslaget Bispemøtet har uttalt seg om, og det endrede forslaget avviker fra Bispemøtets tilråding, skal saken sendes Bispemøtet til ny læremessig uttalelse.

§ 6. Behandling i Kirkemøtet

Kirkemøtet fatter vedtak i saken i henhold til Kirkemøtets forretningsorden.

§ 7. Liturgiske forsøkssaker

Liturgiske forsøkssaker behandles etter reglene her, men vedtak fattes av Kirkerådet.

I liturgiske forsøkssaker skal de nærmere vilkårene for ordningen, blant annet med hensyn til omfang og varighet, være klarlagt før vedtak fattes.

Når en forsøkssak er vedtatt av Kirkerådet, avgjør menighetsrådet om menigheten skal ta ordningen i bruk, med mindre noe annet blir særskilt bestemt. Aktuelle medarbeidere i menigheten skal gis mulighet til å uttale seg i saken. Menighetsrådet skal vurdere om menighetsmøtet bør få uttale seg i saken.

Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker.

Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om saken skal fremmes for Kirkemøtet og avgjør om det skal gjennomføres ytterligere utredning eller høringer, jf. §§ 3-5.

§ 8. Publisering

Liturgiske ordninger skal publiseres på en hensiktsmessig måte og så raskt som mulig.

§ 9. Utfyllende bestemmelser

Kirkerådet kan gi utfyllende bestemmelser.

*

Reglane trer i kraft straks og erstattar ”Retningslinjer for arbeidet med liturgisaker”, vedtekne av Kyrkjerådet 15. februar 1991.

II. ”Kirkemøtets forretningsorden”

I forretningsordenen for Kyrkjemøtet blir det vedteke slik endring (markert med kursiv):

§ 2-2 andre ledd

Kirkemøtet fatter vedtak om hvilke saker som skal behandles og om behandlingsmåten. *Saker som omhandler kirkens liturgi og salmebok skal være behandlet i henhold til reglene for saksbehandling i liturgisaker før endelig vedtak om ordninger fattes. Økumeniske læresaker forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkemøtet. Bispemøtet får på anmodning andre saker til læremessig uttalelse før behandling i Kirkemøtet.*

Endringa trer i kraft straks.

III. Regional godkjenning av liturgiske forsøk m.m.

1. I tilknytning til det arbeidet som er sett i gang med å reformere gudstenestelivet i Den norske kyrkja, ber Kyrkjemøtet om at Kyrkjerådet på sitt første møte i 2005 delegerer mynde til biskopane til i reformperioden å godkjenne liturgiske forsøk i kyrkjelydar i eige bispedøme.

Kyrkjemøtet legg til grunn at ein krev skriftleg søknad til biskopen, at eit forsøk er definert tydeleg og klårt når det gjeld innhaldet, grunngevinga og tidslengda, før det blir godkjent og kan setjast i gang. Biskopen skal orientere Kyrkjerådet om forsøk som er godkjent. Det skal lagast ein skriftleg evalueringsrapport om forsøket, og denne rapporten skal sendast Kyrkjerådet via biskopen. Kyrkjemøtet føreset ut over dette at biskopane sikrar ei forsvarleg handsaming av slike saker. Biskopane kan delegere dette myndet vidare til prostane.

2. Kyrkjemøtet delegerer til biskopane mynde til å godkjenne mindre avvik frå dei gjeldande liturgiske ordningane. Vedtaket trer i kraft straks.

Plenumsbehandling

Dirigent: Arne Grønningsæter
Saksordførar: Hans Petter Jahre

Desse hadde ordet:

Finn Wagle, Arne Dag Kvamsøe, Ingrid Vad Nilsen, Gunnar Stålsett, Ørnulf A. Elseth.

Endringsframlegg

Arne Dag Kvamsøe :

Endring i III Regional godkjenning:

Pkt.1, siste setning: ”Biskopane kan *ikkje* delegere dette myndet vidare til prostane.”

Votering

Det vart føreteke avrøysting punkt for punkt i vedtaket.

Pkt I: Samrøystes vedteke

Pkt. II: Samrøystes vedteke

Pkt. III: Kvamsøes framlegg fekk 3 røyster. Framlegget falt.

Kyrkjemøtet sitt vedtak

I. ”Regler for saksbehandling i liturgisaker”

Kyrkjemøtet vedtek følgjande ”Regler for saksbehandling i liturgisaker”:

§ 1. Formål og virkeområde

Formålet med disse reglene er å sikre god behandling av liturgisaker som skal vedtas av Kirkemøtet eller Kirkerådet. Reglene gjelder ikke for liturgisaker som vedtas av biskopen. De gjelder heller ikke for arbeidet med samiske liturgisaker og liturgier på tegnspråk.

§ 2. Igangsetting av en liturgisak. Anmeldelse til Kirkemøtet

Liturgisaker som ønskes utredet, fremmes for Kirkerådet. Kirkerådet kan også selv igangsette utredning av en liturgisak.

Instansene som er regnet opp i Kirkemøtets forretningsorden §§ 2-1 og 2-2 kan anmelde en liturgisak for behandling i Kirkemøtet, men Kirkemøtet kan bare fatte endelig vedtak om ordninger dersom saken er forberedt i henhold til reglene her.

§ 3. Utredning

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) er Kirkerådets fagnemnd for liturgisaker og rapporterer til Kirkerådet.

NFG utreder liturgisaker og utarbeider forslag til liturgiske ordninger.

Konsekvenser av forslagene skal utredes, blant annet skal økonomiske konsekvenser tallfestes så langt det er mulig. Saker som antas å ha økonomiske konsekvenser for bispedømmeråd og fellesråd, skal drøftes med Kirkedepartementet og Kirkens arbeidsgiverorganisasjon.

NFG kan, i samråd med Kirkerådet, oppnevne arbeidsgrupper til å arbeide med delspørsmål eller enkeltsaker.

§ 4. Høring

Kirkerådet sender saken på høring til biskopene og de teologiske fakultetene.

Saken skal også sendes til bispedømmerådene og andre instanser som den enkelte sak gjør det naturlig å høre. Ved mindre liturgiske endringer kan slik høring utelates.

Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

§ 5. Behandling i Kirkerådet og i Bispemøtet

Kirkerådet behandler saken på nytt på bakgrunn av høringsprosessen og oversender saken til Bispemøtet, som gir læremessig uttalelse i saken. Bispemøtets uttalelse skal følge saken.

På bakgrunn av Bispemøtets uttalelse forbereder Kirkerådet saken til behandling i Kirkemøtet, med mindre Kirkerådet har myndighet til å fatte vedtak i saken. Dersom Kirkerådet i saksforberedelsen til Kirkemøtet endrer sitt forslag vesentlig i forhold til det forslaget Bispemøtet har uttalt seg om, og det endrede forslaget avviker fra Bispemøtets tilråding, skal saken sendes Bispemøtet til ny læremessig uttalelse.

§ 6. Behandling i Kirkemøtet

Kirkemøtet fatter vedtak i saken i henhold til Kirkemøtets forretningsorden.

§ 7. Liturgiske forsøkssaker

Liturgiske forsøkssaker behandles etter reglene her, men vedtak fattes av Kirkerådet.

I liturgiske forsøkssaker skal de nærmere vilkårene for ordningen, blant annet med hensyn til omfang og varighet, være klarlagt før vedtak fattes.

Når en forsøkssak er vedtatt av Kirkerådet, avgjør menighetsrådet om menigheten skal ta ordningen i bruk, med mindre noe annet blir særskilt bestemt. Aktuelle medarbeidere i menigheten skal gis mulighet til å uttale seg i saken. Menighetsrådet skal vurdere om menighetsmøtet bør få uttale seg i saken.

Kirkerådet skal orientere Kirkemøtet om vedtak som er gjort i liturgiske forsøkssaker.

Etter forsøksperioden tar Kirkerådet stilling til om saken skal fremmes for Kirkemøtet og avgjør om det skal gjennomføres ytterligere utredning eller høringer, jf. § § 3-5.

§ 8. Publisering

Liturgiske ordninger skal publiseres på en hensiktsmessig måte og så raskt som mulig.

§ 9. Utfyllende bestemmelser

Kirkerådet kan gi utfyllende bestemmelser.

*

Reglane trer i kraft straks og erstattar ”Retningslinjer for arbeidet med liturgisaker”, vedtekte av Kyrkjerådet 15. februar 1991.

II. ”Kirkemøtets forretningsorden”

I forretningsordningen for Kyrkjemøtet blir det vedteke slik endring (markert med kursiv):

§ 2-2 andre ledd

Kirkemøtet fatter vedtak om hvilke saker som skal behandles og om behandlingsmåten. *Saker som omhandler kirkens liturgi og salmebok skal være behandlet i henhold til reglene for saksbehandling i liturgisaker før endelig vedtak om ordninger fattes. Økumeniske læresaker forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkemøtet.* Bispemøtet får på anmodning andre saker til læremessig uttalelse før behandling i Kirkemøtet.

Endringa trer i kraft straks.

III. Regional godkjenning av liturgiske forsøk m.m.

1. I tilknytning til det arbeidet som er sett i gang med å reformere gudstenestelivet i Den norske kyrkja, ber Kyrkjemøtet om at Kyrkjerådet på sitt første møte i 2005 delegerer mynde til biskopane til i reformperioden å godkjenne liturgiske forsøk i kyrkjelydar i eige bispedøme.

Kyrkjemøtet legg til grunn at ein krev skriftleg søknad til biskopen, at eit forsøk er definert tydeleg og klårt når det gjeld innhaldet, grunngivinga og tidslengda, før det blir godkjent og kan setjast i gang. Biskopen skal orientere Kyrkjerådet om forsøk som er godkjent. Det skal lagast ein skriftleg evalueringsrapport om forsøket, og denne rapporten skal sendast Kyrkjerådet via biskopen. Kyrkjemøtet føreset ut over dette at biskopane sikrar ei forsvarleg handsaming av slike saker. Biskopane kan delegere dette myndet vidare til prostane.

2. Kyrkjemøtet delegerer til biskopane mynde til å godkjenne mindre avvik frå dei gjeldande liturgiske ordningane. Vedtaket trer i kraft straks.

80 røysteføre. Samrøystes vedteke.

KM 11/04 Den norske kirkes identitet og oppdrag

Uttalelse til regjeringens stat-kirke-utvalg

Saksdokumenter

Dokument 11.1/04	Saksorientering
Vedlegg 11.1.1/04	Protokollat fra Bispemøtet, sak BM 21/04
Vedlegg 11.1.2/04	Brev fra Hamar bispedømmeråd av 21.09.2004
Dokument 11.2/04	Uttalelse til regjeringens stat-kirke-utvalg

Første innstilling fra komité C

Sammendrag av saksorienteringen

Sakens utgangspunkt er en henvendelse til Kirkerådet fra Regjeringens stat-kirke-utvalg, som ber om en representativ uttalelse om kirkeforståelsen. På bakgrunn av denne henvendelsen besluttet Kirkerådet å fremme en sak om Den norske kirkes selvforståelse for Kirkemøtet 2004 (KR 15/04).

Sekretariatet utarbeidet et utkast til uttalelse fra Kirkemøtet om Den norske kirkes selvforståelse. Høringsuttalelser ble innhentet fra de teologiske fakulteter og Teologisk Nemnd. Utkastet ble oversendt til Samisk kirkeråd, Bispemøtet og Mellomkirkelig råd og lagt frem på Kirkerådets møte 13-14. september (KR 41/04).

Bispemøtet anbefalte at Kirkerådet svarer på henvendelsen fra stat-kirke-utvalget. Kirkerådet tok Bispemøtets vedtak til etterretning og ønsket på den bakgrunn ikke å fremme saken for kirkemøtebehandling, men å legge uttalelsen frem som en orientering til Kirkemøtet. Kirkerådet ba videre om at utkastet til uttalelse ble bearbeidet på bakgrunn av rådets kommentarer og de innkomne høringsuttalelser og ba om å få utkastet tilbake til et ekstraordinært Kirkerådsmøte 2. november.

Kirkerådet mottok en henvendelse fra Hamar bispedømmeråd som gir uttrykk for skuffelse over at saken ikke går til kirkemøtebehandling, og henstiller til Kirkerådet å vurdere saken på nytt slik at kirkens høyeste valgte organ får være med å uttrykke kirkens selvforståelse.

Sekretariatet la frem et nytt og bearbeidet dokument for Kirkerådet i sak KR 59/04. Under rådets drøftinger ble det foretatt endringer på flere punkter. Rådet understreket videre ønskeligheten av at Kirkemøtet som Den norske kirkes høyeste representative organ behandler saken. Etter rådets vurdering beskriver uttalelsen Den norske kirke slik den faktisk fremtrer gjennom uttalelser og dokumentasjon som allerede foreligger og inneholder ikke nye elementer av læremessig karakter. På denne bakgrunn vedtok Kirkerådet uttalelsen, og at den skal fremmes som sak på Kirkemøtet 2004.

Komiteens merknader

1. Komiteen understreker at denne saken kommer opp på bakgrunn av en konkret henvendelse fra det regjeringsoppnevnte stat – kirke-utvalget. Komiteen mener det er riktig at Kirkemøtet har fått denne saken til behandling slik at det kan foreligge en representativ uttalelse på vegne av Den norske kirke når utvalget skal foreta sine endelige vurderinger av forholdet mellom staten og Den norske kirke.
2. Komiteen framholder at den uttalelse som Kirkemøtet avgir, må ha formålet med dokumentet klart for øye. Det må derfor tilpasses målgruppen, stat – kirke-utvalget, og den sammenheng teksten skal brukes i. Det er derfor ikke naturlig at uttalelsen tar opp alle

viktige spørsmål vedrørende kirkeforståelsen, men avgrenses til å omfatte spørsmål som det er viktig å si noe om til utvalget.

3. Komiteen viser til vedtak i Kirkemøtet 2002 (sak KM 9/02) om videre arbeid med kirkeforståelsen og framholder at dette arbeidet må fortsette innenfor rammen av en bred og involverende prosess i kirken, slik også Bispemøtet har gitt uttrykk for.
4. Komiteen understreker at den uttalelse som avgis ikke er et bekjennelsesskrift om kirken, men hviler på kirkens bekjennelse. Den er heller ikke en teologisk læreuttalelse.
5. Komiteen mener at en uttalelse av denne karakter kan struktureres på mange måter. Komiteen har drøftet andre måter å disponere uttalelsen på, men mener at den foreliggende struktur er gjennomarbeidet, oversiktlig og tjenlig i forhold til det som er formålet med uttalelsen.
6. Komiteen mener at det foreliggende dokumentet inneholder både en beskrivelse av Den norske kirke slik den faktisk framtrer og elementer av normativ karakter. Komiteen mener dette er nødvendig for å gi et riktig bilde av kirkens identitet og oppdrag.
7. I sine forslag til endringer i fremlegget fra Kirkerådet har komiteen lagt vekt på at dokumentet ikke må framstå med et monokulturelt perspektiv. Det norske samfunn er et flerkulturelt samfunn. Komiteen har lagt vekt på endringer som ivaretar det samiske folks særstilling som urfolk i Norge.
8. Videre er det viktig for komiteen å få fram at Den norske kirke er inne i dyptgripende endringsprosesser. Økumenisk åpenhet og internasjonale kontakter har i sterk grad bidratt til dette, se blant annet forslag til pkt 21 og 22 i uttalelsen.
9. Komiteen har arbeidet med spørsmålene knyttet til ulike tjenester i kirken, både tjenester det vigsles til, andre ansatte og frivillige. Dette er temaer som Den norske kirke arbeider med parallelt med den pågående samtalen om kirkeforståelse. Komiteen mener Kirkemøtet ikke bør legge føringer for dette arbeidet gjennom uttalelsen til stat – kirke-utvalget.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet gir sin tilslutning til uttalelsen ”Den norske kirkes identitet og oppdrag”. Uttalelsen oversendes regjeringens stat-kirke-utvalg.

Den norske kirkes identitet og oppdrag

Uttalelse til regjeringens stat-kirke-utvalg

Kirkemøtet tok i 2002 initiativ til et arbeid med kirkeforståelse og kirkelige reformer. Dette arbeidet er ikke avsluttet, men fortsetter på bredt grunnlag i kirken.

På bakgrunn av en henvendelse fra regjeringens stat – kirke-utvalg, som ber om en representativ uttalelse om kirkeforståelsen, vil Kirkemøtet 2004 uttale følgende:

A. GRUNNLAG OG MÅL

1. En verdensomspennende kirke

Den norske kirke er en del av den verdensomspennende kristne kirke som har sitt grunnlag i Jesu liv, død og oppstandelse. I den nikenske trosbekjennelse uttrykkes troen på én, hellig, allmenn og apostolisk kirke. Den består av mennesker som ved dåpen er satt inn i fellesskap med Gud og med hverandre.

2. Kirke i Norge

Den norske kirke er en videreføring av den kirke som ble etablert i Norge ved slutten av det første årtusen. I dag er Den norske kirke del av et bredt fellesskap av kirkesamfunn i vårt land. Fra sin grunnleggelse har kirken i Norge vært en del av europeisk kirke tradisjon. Denne tradisjon har satt varige spor i gudstjenesteliv, kirkeskikker og kirkeordning. Som folkekirke har kirken blitt formet av og satt sitt preg på kultur, historie og samfunnsliv. På ulikt vis har den hatt nære bånd til konge, statsmakt og andre myndigheter. Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk, det samiske og det norske. Den norske kirke erkjenner at den har bidratt til fornorskning og undertrykkelse av samene som folk. Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen. Som trossamfunn har folkekirken en identitet som er forankret i eget trosgrunnlag. Kirkemøtets vedtak om at Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke gir uttrykk for denne identitet.

3. En bekjennende kirke

Den norske kirke bekjenner troen på den treenige Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd, som skaper, frelser og livgiver, slik det er bevitnet i de bibelske skrifter i Det gamle og Det nye testamente. Den ser de oldkirkelige bekjennelser som et uttrykk for den felles kristne tro som den deler med andre kirker. Den norske kirke anser sine særskilte lutherske bekjennesskrifter som et genuint uttrykk for denne felles tro. Kirken vitner om Guds vilje med verden og det enkelte menneskeliv, og om hvert enkelt menneskes uendelige verdi. Den vitner om nåden og tilgivelsen som frelsen bringer, og om det håp for verden og den enkelte som er gitt i Jesu oppstandelse og i forventningen om at han kommer tilbake og gjør alle ting nye.

4. En misjonerende kirke

Den norske kirke er selv et resultat av at kristen tro og gudstjeneste ble brakt til vårt land. Den er kalt av den treenige Gud til å vitne i ord og gjerning om det gode budskap. For kirken er det således en forpliktelse å dele evangeliet om Jesus Kristus med alle mennesker både i vårt eget land og over hele verden, i ulike kulturer og sammenhenger. Kirken har del i Kristi eget oppdrag; å kalle mennesker til å la seg forsones med Gud og med hverandre, og til å bli døpt inn i den kristne kirke. Kirkens misjon skal preges av vilje til å lytte og til å møte alle mennesker og kulturer med respekt.

5. En tjenende kirke

Den norske kirke er kalt av Gud til å stå på de svakes og utstøttes side, påpeke urett, lindre og overvinne nød. Den norske kirke skal være en tjenende kirke, et diakonalt fellesskap der mennesker gir omsorg og finner omsorg. Kirken utfordres og utfordrer til forvaltertjeneste i en verden der livsmiljø og ressurser er truet, til kamp for rettferdighet der kløften mellom rike og fattige øker og til handling for fred der mennesker lever med urett og krig.

6. En åpen kirke

Troen på kirken som allmenn kaller Den norske kirke til å være en åpen kirke. Slik følger den sin Herre som møtte alle mennesker åpent og tydelig. Kirken skal gi rom for menneskelivets mangfold i hverdag og fest, og den skal lytte til alle slags livserfaringer og spørsmål. Kirken vil la seg utfordre av ulike kunst- og kulturuttrykk og er beredt til å fornye sin forkynnelse og sine trosuttrykk i møte med samtidens kultur. Som en åpen kirke vil Den norske kirke være i dialog med samfunns- og kulturlivet og med andre religioner og livssyn.

B. FELLESKAP OG ORGANISASJON

7. Kirkens former

Den norske kirke trer ikke alltid fram som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Når kirkens formspråk kommer til kort i møte med samtiden, må kirken finne nye former og uttrykk i sin kommunikasjon. Når dens fellesskap oppleves ufullstendige, utfordres kirkens medlemmer til å finne nye former.

8. Gudstjenesten

I menighetens samling om evangeliet, om dåpen og om nattverden finner kirkens fellesskap sitt grunnleggende uttrykk. Jf. den augsburgske bekjennelse, artikkel VII: "Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett." Dette skjer i høymessen som menighetens hovedsamling, men også i andre typer gudstjenester, ved gravferd og vigsel, og i forbindelse med friere møteformer. I gudstjenesten skjer en kontinuerlig fornyelse av kirken i brytningen mellom tradisjon, samtid og kontekst. I gudstjenesten har de øvrige sider ved kirkens liv sin basis fordi gudstjenesten er et møte mellom Gud og mennesker, hvor Gud møter oss med sin nåde og hvor vi ærer Gud. Når evangeliet forkynnes, utfordres mennesker til å tale sant om sitt eget liv, til oppgjør, tilgivelse og nytt liv.

9. Dåp og medlemskap

Den enkelte blir medlem av kirken og i menighetens fellesskap gjennom å bli døpt i den treenige Guds navn, enten det skjer som barn eller voksen. Den norske kirke anerkjenner også dåp som er utført i andre kristne kirker som grunnlag for medlemskap.

10. Trosopplæring

Dåp forutsetter at de dømte gis opplæring i den kristne tro. I samarbeid med foreldre og faddere har kirken et ansvar for trosopplæring for barn og unge. Den norske kirke arbeider nå aktivt med å utvikle en trosopplæring som fremmer kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud og gir hjelp til livstolkning og livsmestring for alle dømte i alderen 0-18 år, uansett funksjonsnivå. En trosopplæring med bredt nedslag blant kirkens medlemmer er avgjørende for å opprettholde Den norske kirke som folkekirke. Kirkens trosopplæring samspiller med den kunnskap og de holdninger som formidles gjennom skolens religionsundervisning og med folkelige og kirkelige skikker og tradisjoner.

11. Medlemskap og deltakelse

Den norske kirke vil bekrefte og ivareta alle sine dømte som fullverdige medlemmer. I Den norske kirke er det store variasjoner i kirkemedlemmenes forhold til kristen tro og til

deltakelse og engasjement i kirkens liv. Den norske kirke vil legge til rette for at flere kirkemedlemmer kan se gudstjenesten og menighetsfellesskapet som et sted å uttrykke troen og finne styrke til livet.

12. Et mangfoldig fellesskap

Med basis i den samme dåp og den samme tro er Den norske kirke et likeverdig fellesskap av menn og kvinner, gamle og unge, mennesker i ulike familiesituasjoner, med ulik etnisk tilhørighet og språklig bakgrunn, ulik seksuell identitet, ulike politiske standpunkt, ulik økonomisk og sosial posisjon og ulike funksjonsnivåer. Det er en stadig utfordring å virkeliggjøre dette i kirkens liv. Kirkemøtet har prioritert som særlig viktig at barn og unge kan kjenne seg som fullverdige medlemmer av menighetens fellesskap.

13. Medansvar og frivillighet

Alle kirkens medlemmer har et kall fra Gud til å tjene sine medmennesker. Dette kall omfatter også et medansvar for sin kirke. Kirken har bruk for de evner og anlegg Gud har gitt mennesker. Derfor vil Den norske kirke fortsette å legge til rette for frivillig arbeid i menighetene fra flest mulig av kirkens medlemmer. Den vil støtte og utruste dem, slik at alle kan bruke sine gaver og anlegg til glede for fellesskapet i menighet og lokalsamfunn. Samtidig vil kirken oppmuntre sine medlemmer til å leve ut Guds kall til tjeneste i hverdagslivet i hjem og samfunn.

14. Tjenester og stillinger i kirken

Til å samle og bygge opp kirken og utruste den til sitt oppdrag har Gud innstiftet en tjeneste med å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene. Prestetjenesten har en offentlig, ordnet karakter og overdras gjennom ordinasjon. Biskopen har et særlig ansvar for tilsynstjenesten. Diakoner, kateketer og kantorer er vigslet til andre viktige tjenester i menigheten. Også mange andre behov menighetene har, ivaretas gjennom ordnede tjenester og stillinger, så som kirkeverger og andre praktiske og administrative ledelses- og støttestrukturer. Som arbeidsgiver utfordres kirken til å ta vare på alle sine ansatte i et godt arbeidsmiljø og til å skape et fruktbart samvirke mellom ansatte og frivillige medarbeidere.

15. Soknet

Soknet er den grunnleggende organisatoriske enhet i Den norske kirke. Som hovedregel er kirkemedlemmene som bor i soknet medlemmer i menigheten der. Gjennom denne strukturen sikres et kirkelig nærvær i alle lokalsamfunn i landet og menighetene gis en klar tilknytning til lokalmiljøet. Døvemenighetene er kategorialmenigheter for en bestemt gruppe kirkemedlemmer innenfor et distrikt. Som følge av endrede samfunnsforhold diskuterer Den norske kirke behovet for større fleksibilitet i den lokale organisering.

16. Kirkebygget

I alle sokn skal det finnes en kirke der den lokale menighet regelmessig feirer gudstjeneste. Gamle og nye kirkebygg er uttrykk for kirkens historie og for menneskelig livserfaring fra ulike tider. Kirkene er steder der evangeliet tolkes og forkynnes på nytt, også ved hjelp av ulike kunstarter og kulturelle uttrykk. Kirkebyggene må ivaretas godt for at de skal kunne være hellige rom for dagens mennesker og fungere som tjenlige lokaler for menighetens virksomhet. Dette innebærer at man må tilpasse mange kirker til aktuelle bruksbehov. Kirkene er i seg selv viktige symboler i lokalsamfunnet, som mange føler nær tilknytning til. Mange steder er også kirkegårdene viktige for lokal kirkelig identitet. Kirken ønsker at tilhørigheten

til den lokale kirke skal styrkes og videreføres. Det forutsetter bl.a. at det legges til rette for bygging av nye kirker når bosettingsmønstrene endres.

17. Kirkelig tjeneste for mennesker i bestemte livssituasjoner

Mange kirkemedlemmer er i faser av livet ikke i stand til å benytte seg av lokalmenighetens tilbud. For Den norske kirke er det viktig å sørge for kirkelig betjening og fellesskap for mennesker i alle livssituasjoner. Det skjer blant annet gjennom feltprestekorpset og sjømannskirkene, og gjennom kirkelig betjening ved sykehus, sykehjem, i fengsler og for studenter. Den norske kirke støtter den rett medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn har til en tilsvarende betjening, og vil samarbeide om dette der det er naturlig.

18. Kirkens organisasjon og styringsstruktur

Den norske kirkes organisasjon er et resultat av en historisk utvikling der rådsstrukturen har vokst fram ved siden av en geistlig embetsstruktur. I dagens ordning er disse to linjene i den kirkelige organisasjon på forskjellig måte flettet sammen i et samhandlingsmønster, samtidig som den geistlige struktur i visse saker har en relativ selvstendighet. Rådsstrukturen i kirken er basert på demokratiske valg av og blant kirkens medlemmer. Den norske kirke vil arbeide for at en større del av kirkens medlemmer tar ansvar gjennom å delta i kirkelige valg. Arbeidet i rådene skjer i et nært samvirke mellom valgte representanter og de som gjennom vigsling og ansettelse har fått ansvar for bestemte tjenester i kirken. De kirkelige rådsorganer har derfor representasjon også fra prester, biskoper og andre kirkelig ansatte. Som kirkelige organer skal rådsorganene utføre sin oppgave på basis av den forståelse av kirken og dens oppdrag som er gitt i kirkens trosgrunnlag. Menighetsrådet, valgt av kirkens medlemmer, er soknets basisorgan. Dets grunnleggende oppgave er å vekke og nære det kristelige liv i soknet. I kommuner med flere sokn ivaretas administrative og økonomiske oppgaver av fellesrådet. I kirkeloven er alle kommuner pålagt et klart ansvar for den lokale kirkes økonomi. Alle menigheter hører til i et prosti og i et bispedømme og står under tilsyn av en biskop. Den grunnleggende formålsbestemmelsen for menighetsrådets virksomhet gjenfinnes i bispedømmerådets oppgaver regionalt og i Kirkemøtets nasjonalt. I tillegg har disse organene samordningsansvar i kirken. Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative organ. Kirkerådet er Kirkemøtets utøvende organ. Gjennom kirkens rådsstruktur har det i senere år vokst fram representative ungdomsråd, ungdomsting og et Ungdommens kirkemøte.

I Den norske kirke har biskopene, hver for seg og som bispemøte, et særlig ansvar for å bevare enheten og samholdet i kirken, ikke minst å verne om kirkens enhet i tro og bekjennelse. Innenfor rammen av statskirkeordningen er det rettslige grunnlaget for kirkens ordninger og styreform, både lokalt, regionalt og nasjonalt, gitt i grunnloven og i kirkeloven. Det innebærer at statlige organer; Kongen (regjeringen/kirkelig statsråd), Stortinget og kirkedepartementet, har styringsoppgaver i kirken. Den norske kirkes ordninger har gjennom historien vært i kontinuerlig forandring og utvikling. Ut fra en teologisk forståelse kan en kirkeordning utformes på ulike måter. Det er et grunnleggende kriterium for vurderingen av Den norske kirkes ordning at den i dagens situasjon skal ivareta kirkens og menighetenes egenart og oppdrag og være fleksibel nok til å møte skiftende utfordringer.

19. Kirke og stat

Mens kirken i grunnloven av 1814 var en integrert del av statsapparatet, har Den norske kirke etter hvert fått en mer selvstendig rettslig og organisatorisk identitet og en stor grad av indre selvstyre. Statskirkeordningen har spilt en viktig rolle for Den norske kirkes plass i det norske samfunn og for forholdet mellom kirke og folk. Også i dag sikrer det nære forhold mellom kirke og stat viktige hensyn både for kirkemedlemmene og for samfunnet. På den annen side

har den nære kobling mellom kirke og statsmakt hatt sine problematiske sider, ikke minst for minoritetene. Mange av de opprinnelige forutsetningene for etableringen av statskirkeordningen er i dag betydelig endret. Med flere tros- og livssynssamfunn er det ikke lenger sammenfall mellom kirke og befolkning. Innføringen av et parlamentarisk demokrati innebærer at kongens personlige kirkestyre er erstattet av organer som henter sitt mandat også fra velgere som ikke er medlemmer av kirken. Et viktig kriterium for den fremtidige ordning av forholdet mellom kirke og stat er at den skal sikre religionsfriheten, både for Den norske kirke og for andre tros- og livssynssamfunn. Så lenge statskirkeordningen består, er det avgjørende at statlige organer utøver sitt kirkelige styringsansvar med respekt for kirkens identitet og trosgrunnlag og med sikte på å sette kirken i stand til å utføre sitt oppdrag. Det er også viktig at kommunen oppfyller kirkelovens krav om å sikre den lokale kirkes økonomi.

20. Frivillige kirkelige organisasjoner og institusjoner

Ved siden av den lovbestemte kirkestrukturen finnes det i Den norske kirke et omfattende frivillig arbeid. I mange menigheter finnes det en omfattende virksomhet i lokale grupper, foreninger og ved lokale bedehus. Institusjoner og landsomfattende organisasjoner for bl.a. barne- og ungdomsarbeid, misjon, utdanning, diakoni, kultur og retreat gjør en stor innsats både i vårt eget land og i andre deler av verden. Det arbeidet disse institusjonene og organisasjonene utfører, tilfører Den norske kirke engasjement og kompetanse og er vesentlig for at kirken skal kunne utføre sitt oppdrag. Det er derfor viktig at dette arbeidet får gode arbeidsbetingelser og at det får spille sammen med menighetene og kirkens offisielle organer på en god måte.

21. Mangfold av tradisjoner

Den norske kirke rommer et mangfold av tradisjoner og uttrykksformer innen trosliv og teologi. Dette er en rikdom. Økt internasjonal kontakt og økumenisk samarbeid har i de siste tiår særlig bidratt til å øke mangfoldet. Ulike tradisjoner må gis rom for sitt særpreg og sine særlige anliggender, samtidig som de må kunne berike og utfordre hverandre. Ulike grupper i kirken bør behandle hverandre med respekt og med vilje til å lytte til hverandres anliggender under en gjensidig forpliktelse på Den norske kirkes læregrunnlag. Biskopene har et særlig ansvar for åndelig ledelse og tilsyn, og Den norske kirkes lærenemnd har et særlig ansvar for å avgi uttalelse i læresaker.

22. Den norske kirke og andre kirker

Den norske kirke deltar aktivt i arbeidet for kirkens enhet gjennom samtaler, samarbeid og avtaler om fellesskap med andre kirker, både i Norge og i andre land. Dette arbeidet har de siste tiårene ført til store endringer i forholdet mellom kirkesamfunnene. Den norske kirke har inngått avtaler om kirkefelleskap med anglikanske og reformatoriske kirker i Europa, og med Metodistkirken i Norge. Kristne fra alle kirkesamfunn er velkommen til å delta i Den norske kirkes nattverdfeiring. Den norske kirke vil fortsette sin deltakelse i økumeniske organisasjoner og nettverk, både nasjonalt og internasjonalt.

C. FOLKEKIRKE OG SAMFUNN

23. Religions- og livssynsfrihet

Den norske kirke anerkjenner og støtter religions- og livssynsfrihet som en grunnleggende menneskerett, både i Norge og i andre land. Den bekrefter enhver rett til selv å velge sin

religiøse og livssynsmessige tilknytning, og til fritt å ytre seg om religiøse og livssynsmessige spørsmål. Den tar avstand fra alle former for diskriminering eller intoleranse på grunnlag av religiøs tilhørighet og overbevisning. Den norske kirke forutsetter at myndighetene behandler alle religiøse og livssynsmessige grupperinger likeverdig og rettferdig, og vil selv arbeide for å fremme gjensidig respekt og forståelse mellom ulike tros- og livssynssamfunn. Som majoritetskirke har Den norske kirke et særlig ansvar for dette, et ansvar kirken ikke alltid har hatt den nødvendige følsomhet for.

24. Den norske kirke som majoritetskirke

Det norske samfunn preges i dag av økt religiøs og livssynsmessig pluralisme. Fortsatt er et stort flertall av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. Kristen tro og tradisjon preger folks liv i hverdag og fest, noe som bl.a. kommer til uttrykk gjennom den høye oppslutningen om dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelse i kirkens regi. Den norske kirke vil fortsette å tilby kirkelige markeringer ved viktige hendelser i lokalsamfunnets eller folkets liv. Uavhengig av hvordan de fremtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for fortsatt å kunne være en kirke med bred oppslutning.

25. Kirken som forvalter av kultur, verdier og tradisjoner

Med sine lange historiske røtter er Den norske kirke en forvalter av tradisjoner og verdier i kultur og samfunnsnivå. Både lokalt og nasjonalt spiller kirkelige tradisjoner og seremonier en viktig rolle i mange sammenhenger. Den norske kirke forvalter en rekke kirkebygg av stor historisk og kulturell betydning. Dette er en oppgave Den norske kirke ønsker å utføre på en ansvarlig måte i samarbeid med offentlige myndigheter. Samtidig vil den være åpen for og bidra til nyskaping og fornyelse av tradisjoner og kulturuttrykk. Kristendommen som kulturarv er det imidlertid ikke Den norske kirke og de andre kirkesamfunnene alene som forvalter i det norske samfunn. Gjennom 1000 år har evangeliet satt dype og varige spor i folk og samfunn, noe som i dag bl.a. lar seg gjenfinne i menneskesyn og virkelighetsforståelse, i ukens og årets rytme i hverdag og helg.

26. Kirkens nærvær i folkelivet

Som folkekirke forholder Den norske kirke seg til allmenne livserfaringer i samfunnet, og søker gjennom kirkelige handlinger, i gudstjenesteliv, og i øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i dets mangfold. Som folkekirke ønsker Den norske kirke å være til stede i alle lokalsamfunn og vil understreke sammenhengen mellom hverdagsliv og kristenliv. Den ønsker med sin virksomhet å være integrert i lokalsamfunnets liv og hendelser. Den ønsker at kristen tro og livstolkning skal prege både dagligliv og høytid.

27. Kirke og etnisitet

Når Den norske kirke omtaler seg som folkekirke, er dette ikke å forstå på en monopoliserende og ekskluderende måte. "Folk" og "kirke" er ikke sammenfallende størrelser. Å tilhøre Den norske kirke er ikke noen betingelse for å være et fullverdig medlem av det norske samfunn. Den norske kirkes rolle som folkekirke må heller ikke oppfattes som en begrensning til det norske i etnisk forstand. Den norske kirke erkjenner gjennom historien å ha vært delaktig i etnisk undertrykkelse og assimilering, særlig overfor samene og romanifolket. Den norske kirke vil bekrefte alle etniske gruppers rett til å bevare og utvikle sitt særpreg og gjenvinne det der det har gått tapt både i samfunnet og i kirken. I forhold til samene har dette gitt seg utslag i et arbeid for å styrke samisk kirkeliv, bl.a. gjennom opprettelsen av Samisk kirkeråd. I møte med innvandringen til det norske samfunnet ønsker

Den norske kirke å være en kirke der mennesker kan finne seg til rette, uansett etnisk og språklig bakgrunn.

28. Kirken og samfunnets verdigrunnlag

Uavhengig av hvordan de fremtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for at kristne verdier fortsatt skal være en viktig del av samfunnets verdigrunnlag. Gjennom etisk veiledning og diakoni vil kirken særlig hevde menneskelivets ukrenkelighet og verdighet, fremme rettferdighet i økonomi og samfunnsliv, fremme verdier som verner ekteskap og familie, fremme fred og forsoning, og kjempe for vern av skaperverket. Kirkens budskap bærer i seg elementer som både bekrefter og utfordrer samfunnet og dets kultur. I dagens situasjon utfordres blant annet sider ved forbrukersamfunnets idealer og livsstil av det kristne budskapet. Kirken vil i så måte representere en motkultur i samfunnet. I arbeidet med etiske og moralske spørsmål er det viktig med dialog internt i kirken og å bygge allianser med andre aktører i kultur- og samfunnsliv. Samtidig som Den norske kirke har en kultur- og samfunnskritisk rolle, ønsker den selv å være lydhør for kritikk og korreksjon i forhold til hvordan den ivaretar sitt oppdrag.

29. Kirkens ansvar i et internasjonalt perspektiv

Den norske kirke er del av et internasjonalt fellesskap. Kirkens oppdrag og forpliktelser er derfor ikke begrenset til vårt eget land. Gjennom internasjonal misjon, diakoni og arbeid for fred, solidaritet, og menneskerettigheter er den i nært samarbeid med partnerkirker og -organisasjoner, med på å ivareta det felles kristne oppdrag også utenfor Norges grenser. På tilsvarende vis mottar kirke og samfunnsliv viktige bidrag og perspektiver fra den verdensvide kirke.

Plenumsbehandling 1

Dirigent: Else Marie Olasveen
Saksordfører: Rolf Steffensen

Disse hadde ordet:

Jorund Andersen, Helge S. Kvanvig, Ingmar Areklett, Bjarne Sveinall, Per Oskar Kjølås, Knut Lundby, Inger Anne Naterstad, Ole Christian Kvarme, Tina Strømdal Wik, Finn Wagle, Oddvar D. Andersen, Laila Riksaasen Dahl, Hans Nic. Nilsen, Ingunn R. Grutle.

Endringsforslag

Helge S. Kvanvig:

1. Tilføyelse punkt 3, etter siste linje:
”Det er kirkens oppgave å formidle dette vitnesbyrd på en slik måte at det blir rotfestet i nye generasjoner”.
2. Tilføyelse punkt 18, til siste linje i 1. avsnitt:
”..., som gir vesentlige bidrag til de saker kirken behandler både regionalt og sentralt”.

3. Punkt 27, fra og med setningen:

”Den norske kirke erkjenner...”. De påfølgende linjene bearbeides og flyttes til punkt 5.

Jorund Andersen:

1. Tilføyelse i pkt. 6, etter 2. setning:

”I en tid hvor nære bånd mellom mennesker brytes, vil kirken tilby fellesskap som gir mennesker en forankring i livet.”

2. Pkt. 11:

Stryke ”medlemskap” i overskriften. Stryke ”kirkemedlemmer” i siste setning. Erstatte siste del av siste setning med ”...uttrykke og finne styrke til livet og troen.”

Ingmar Areklett:

Endring i overskriften:

”Til regjeringens stat-kirke-utvalg. En kortfattet uttalelse om Den norske kirkes identitet og oppdrag.”

Ole Christian Kvarme:

1. Endring i pkt.3, 2. linje:

..”skaper, frelser og livgiver. *Denne tro er forankret* i de bibelske skrifter i Det gamle og Det nye testamente.”

2. Siste to setninger erstattes med:

”Kirken vitner om Guds kjærlighet og gode vilje med verden og menneskers liv, og om hvert enkelt menneskes uendelige verdi. Kirken lever selv av Guds nåde alene, den vitner om nåden og tilgivelsen som frelsen gir, og bekjenner det håp for verden og den enkelte som er gitt i Jesu oppstandelse og i forventningen om at Han skal komme tilbake og gjøre alle ting nye.”

3. Pkt.22:

Ta inn en setning om Dnks deltakelse i den verdensvide lutherske kirkefamilie i LVF; dernest også KV og KEK.

Per Oskar Kjølaas:

Tilføyelse i pkt. 27, 6. linje:

”...samene, *kvenene* og romanifolket”

Inger Anne Naterstad:

Endringer i pkt. 26:

”...om kirkelige handlinger, i sitt gudstjenesteliv og i øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i *sitt* mangfold. Som folkekirke *er* Den norske kirke til stede i alle lokalsamfunn. *Den ønsker at hele befolkningen skal få del i kirkens tjeneste og forkynnelse.* Den ønsker med sin virksomhet å være integrert...”

Finn Wagle:

1. Endringer i pkt. 2:

”...satt sitt preg på kultur, historie og samfunnsliv, *på godt og vondt*. På ulikt vis har den hatt nære bånd til konge, statsmakt og andre myndigheter. Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk *med det norske og samiske folkefellesskapet*, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen...”

2. Tillegg i pkt. 5:

”...de svakes og utstøttes side, påpeke urett, lindre og overvinne nød. Kirken har ikke alltid levet opp til sitt gudgitte oppdrag. Det samiske folks erfaringer gjenspeiler dette. Den norske kirke erkjenner at den har bidratt til fornorsking og undertrykkelse av samene som folk.”

Saken ble sendt tilbake til komiteen.

Endelig innstilling fra komité C

Komiteens merknader

1. Komiteen mener det er riktig at Kirkemøtet har fått denne saken til behandling. Komiteen understreker viktigheten av at det foreligger en representativ uttalelse på vegne av Den norske kirke når regjeringens stat – kirke-utvalg skal foreta sine endelige vurderinger av forholdet mellom staten og Den norske kirke.
2. Komiteen framholder at den uttalelse som Kirkemøtet avgir, må ha formålet med dokumentet klart for øye. Det må derfor tilpasses målgruppen, stat – kirke-utvalget, og den sammenheng teksten skal brukes i. Det er derfor ikke naturlig at uttalelsen tar opp alle viktige spørsmål vedrørende kirkeforståelsen, men avgrenses til å omfatte spørsmål som det er viktig å si noe om til utvalget.
3. Komiteen viser til vedtak i Kirkemøtet 2002 (sak KM 9/02) om videre arbeid med kirkeforståelsen og framholder at dette arbeidet må fortsette innenfor rammen av en bred og involverende prosess i kirken, slik også Bispemøtet har gitt uttrykk for.
4. Komiteen understreker at den uttalelse som avgis ikke er et bekjennesskrift om kirken, men hviler på kirkens bekjennelse. Den er heller ikke en teologisk læreuttalelse.
5. Komiteen mener at en uttalelse av denne karakter kan struktureres på mange måter. Komiteen har drøftet andre måter å disponere uttalelsen på, men mener at den foreliggende struktur er gjennomarbeidet, oversiktlig og tjenlig i forhold til det som er formålet med uttalelsen.
6. Komiteen mener at det foreliggende dokumentet inneholder både en beskrivelse av Den norske kirke slik den faktisk framtrer og elementer av normativ karakter. Komiteen mener dette er nødvendig for å gi et riktig bilde av kirkens identitet og oppdrag.
7. I sine forslag til endringer i fremlegget fra Kirkerådet har komiteen lagt vekt på at dokumentet ikke må framstå med et monokulturelt perspektiv. Det norske samfunn er et flerkulturelt samfunn. Komiteen har lagt vekt på endringer som ivaretar det samiske folks særstilling som urfolk i Norge.
8. Videre er det viktig for komiteen å få fram at Den norske kirke er inne i dyptgripende endringsprosesser. Økumenisk åpenhet og internasjonale kontakter har i sterk grad bidratt til dette, se blant annet forslag til pkt 21 og 22 i uttalelsen.
9. Komiteen har arbeidet med spørsmålene knyttet til ulike tjenester i kirken, både tjenester det vigsles til, andre ansatte og frivillige. Dette er temaer som Den norske kirke arbeider med parallelt med den pågående samtalen om kirkeforståelse. Komiteen mener Kirkemøtet ikke bør legge føringer for dette arbeidet gjennom uttalelsen til stat – kirke-utvalget.

Forslag til vedtak

Kirkemøtet vedtar følgende uttalelse til regjeringens stat – kirke-utvalg:

INNLEDNING

Kirkemøtet tok i 2002 initiativ til et arbeid med kirkeforståelse og kirkelige reformer. Dette arbeidet er ikke avsluttet, men skal fortsette på bredt grunnlag i kirken.

På bakgrunn av henvendelsen fra regjeringens stat – kirke-utvalg, som sier at det er viktig for utvalget at det foreligger en representativ uttalelse om kirkeforståelsen når utvalget skal foreta sin vurdering av stat-kirke-forholdet, vil Kirkemøtet 2004 uttale følgende:

A. GRUNNLAG OG MÅL

1. En verdensomspennende kirke

Den norske kirke er en del av den verdensomspennende kristne kirke som har sitt grunnlag i Jesu liv, død og oppstandelse. I den nikenske trosbekjennelse uttrykkes troen på én, hellig, allmenn og apostolisk kirke. Den består av mennesker som ved dåpen er satt inn i fellesskap med Gud og med hverandre.

2. Kirke i Norge

Den norske kirke er en videreføring av den kirke som ble etablert i Norge ved slutten av det første årtusen. I dag er Den norske kirke del av et bredt fellesskap av kirkesamfunn i vårt land. Fra sin grunnleggelse har kirken i Norge vært en del av europeisk kirke-tradisjon. Denne tradisjon har satt varige spor i gudstjenesteliv, kirkeskikker og kirkeordning. Som folkekirke har kirken blitt formet av og satt sitt preg på kultur, historie og samfunnsliv. På ulikt vis har den hatt nære bånd til konge, statsmakt og andre myndigheter. Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk, det samiske og det norske. Den norske kirke erkjenner at den har bidratt til fornorskning og undertrykkelse av samene som folk. Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen. Som trossamfunn har folkekirken en identitet som er forankret i eget trosgrunnlag. Kirkemøtets vedtak om at Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke gir uttrykk for denne identitet.

3. En bekjennende kirke

Den norske kirke bekjenner troen på den treenige Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd, som skaper, frelser og livgiver. Denne tro er forankret i de bibelske skrifter i Det gamle og Det nye testamente. Kirken ser de oldkirkelige bekjennelser som et uttrykk for den felles kristne tro som den deler med andre kirker. De særskilte lutherske bekjennelsesskrifter er et genuint uttrykk for denne felles tro. Kirken vitner om Guds kjærlighet og gode vilje med verden og det enkelte menneskeliv, og om hvert enkelt menneskes uendelige verdi. Den vitner om nåden og tilgivelsen som frelsen bringer, og om det håp for verden og den enkelte som er gitt i Jesu oppstandelse og i forventningen om at han kommer tilbake og gjør alle ting nye. Det er kirkens oppgave å gi videre sin bekjennelse på en slik måte at den blir rotfestet i nye generasjoner.

4. En misjonerende kirke

Den norske kirke er selv et resultat av at kristen tro og gudstjeneste ble brakt til vårt land. Den er kalt av den treenige Gud til å vitne i ord og gjerning om det gode budskap. For kirken er det således en forpliktelse å dele evangeliet om Jesus Kristus med alle mennesker både i vårt eget land og over hele verden, i ulike kulturer og sammenhenger. Kirken har del i Kristi eget oppdrag; å kalle mennesker til å la seg forsone med Gud og med hverandre, og til å bli døpt inn i den kristne kirke. Kirkens misjon skal preges av vilje til å lytte og til å møte alle mennesker og kulturer med respekt.

5. En tjenende kirke

Den norske kirke er kalt av Gud til å stå på de svakes og utstøttes side, påpeke urett, lindre og overvinne nød. Den norske kirke skal være en tjenende kirke, et diakonalt fellesskap der mennesker gir omsorg og finner omsorg. Kirken utfordres og utfordrer til forvaltertjeneste i en verden der livsmiljø og ressurser er truet, til kamp for rettferdighet der kløften mellom rike og fattige øker og til handling for fred der mennesker lever med urett og krig.

6. En åpen kirke

Troen på kirken som allmenn kaller Den norske kirke til å være en åpen kirke. Slik følger den sin Herre som møtte alle mennesker åpent og tydelig. Kirken skal gi rom for menneskelivets mangfold i hverdag og fest. Den skal lytte til menneskers livserfaringer og spørsmål, og tilby fellesskap som gir forankring og tilhørighet. Kirken vil la seg utfordre av ulike kunst- og kulturuttrykk, og er beredt til å fornye sin forkynnelse og sine trosuttrykk i møte med samtidens kultur. Som en åpen kirke vil Den norske kirke være i dialog med samfunns- og kulturlivet og med andre religioner og livssyn.

B. FELLESSKAP OG ORGANISASJON

7. Kirkens former

Den norske kirke fremtrer ikke alltid som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Når kirkens formspråk kommer til kort i møte med samtiden, må kirken finne nye former og uttrykk i sin kommunikasjon. Når dens fellesskap oppleves ufullstendige, utfordres kirkens medlemmer til å finne nye former.

8. Gudstjenesten

I menighetens samling om evangeliet, om dåpen og om nattverden finner kirkens fellesskap sitt grunnleggende uttrykk. Jf. den augsburgske bekjennelse, artikkel VII: "Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett." Dette skjer i høymessen som menighetens hovedsamling, men også i andre typer gudstjenester, ved gravferd og vigsel, og i forbindelse med friere møteformer. I gudstjenesten har de øvrige sider ved kirkens liv sin basis. I dette fellesskapet møtes mennesker i Guds nærvær, Gud møter oss med sin nåde, og vi ærer Gud. Evangeliet utfordrer oss til å tale sant om livet, til oppgjør, tilgivelse og nytt liv. I gudstjenesten skjer en kontinuerlig fornyelse av kirken i brytningen mellom tradisjon, samtid og kontekst. Den norske kirke arbeider aktivt med å fornye gudstjenesten gjennom en gudstjenestereform som skal fremme fleksibilitet, involvering og lokal forankring.

9. Dåp og medlemskap

Den enkelte blir medlem av kirken og i menighetens fellesskap gjennom å bli døpt i den treenige Guds navn, enten det skjer som barn eller voksen. Den norske kirke anerkjenner også dåp som er utført i andre kristne kirker som grunnlag for medlemskap.

10. Trosopplæring

Dåp forutsetter at de dømte gis opplæring i den kristne tro. I samarbeid med foreldre og faddere har kirken et ansvar for trosopplæring for barn og unge. Den norske kirke arbeider nå aktivt med å utvikle en trosopplæring som fremmer kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud og gir hjelp til livstolkning og livsmestring for alle dømte i alderen 0-18 år, uansett funksjonsnivå. En trosopplæring med bredt nedslag blant kirkens medlemmer er avgjørende for å opprettholde Den norske kirke som folkekirke. Kirkens trosopplæring samspiller med den kunnskap og de holdninger som formidles gjennom skolens religionsundervisning og med folkelige og kirkelige skikker og tradisjoner. Kirkens opplegg for konfirmanter når allerede brede grupper av tenåringer og er i stadig fornyelse.

11. Medlemskap og deltakelse

Den norske kirke vil bekrefte og ivareta alle sine dømte som fullverdige medlemmer. I Den norske kirke er det store variasjoner i kirkemedlemmenes forhold til kristen tro og til deltakelse og engasjement i kirkens liv. Kirken vil legge til rette for at flere kan se gudstjenesten og menighetsfellesskapet som et sted å uttrykke og finne styrke til troen.

12. Et mangfoldig fellesskap

Med basis i den samme dåp og den samme tro er Den norske kirke et likeverdig fellesskap av menn og kvinner, gamle og unge, mennesker i ulike familiesituasjoner, med ulike etniske tilhørighet og språklig bakgrunn, ulike seksuelle identiteter, ulike politiske standpunkter, ulike økonomisk og sosial posisjon og ulike funksjonsnivåer. Det er en stadig utfordring å virkeliggjøre dette i kirkens liv. Kirkemøtet har prioritert som særlig viktig at barn og unge kan kjenne seg som fullverdige medlemmer av menighetens fellesskap.

13. Medansvar og frivillighet

Alle kirkens medlemmer har et kall fra Gud til å tjene sine medmennesker. Dette kall omfatter også et medansvar for sin kirke. Kirken har bruk for de evner og anlegg Gud har gitt den enkelte. Derfor vil Den norske kirke fortsette å legge til rette for frivillig arbeid i menighetene fra flest mulig av kirkens medlemmer. Den vil støtte og utruste dem, slik at alle kan bruke sine gaver og anlegg til glede for fellesskapet i menighet og lokalsamfunn. Samtidig vil kirken oppmuntre sine medlemmer til å leve ut Guds kall til tjeneste i hverdagslivet i hjem og samfunn.

14. Tjenester og stillinger i kirken

Til å samle og bygge opp kirken og utruste den til sitt oppdrag har Gud innstiftet en tjeneste med å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene. Prestetjenesten har en offentlig, ordnet karakter og overdras gjennom ordinasjon. Biskopen har et særlig ansvar for tilsynstjenesten. Diakoner, kateketer og kantorer er vigslet til andre viktige tjenester i menigheten. Også mange andre behov menighetene har, ivaretas gjennom ordnede tjenester og stillinger, så som kirkeverger og andre praktiske og administrative ledelses- og støttefunksjoner. Som arbeidsgiver utfordres kirken til å ta vare på alle sine ansatte i et godt arbeidsmiljø og til å skape et fruktbart samarbeid mellom ansatte og frivillige medarbeidere.

15. Soknet

Soknet er den grunnleggende organisatoriske enhet i Den norske kirke. Som hovedregel er kirkemedlemmene som bor i soknet medlemmer i menigheten der. Gjennom denne strukturen sikres et kirkelig nærvær i alle lokalsamfunn i landet og menighetene gis en klar tilknytning til lokalmiljøet. Døvemenighetene er kategorialmenigheter for en bestemt gruppe kirkemedlemmer innenfor et distrikt. Som følge av endrede samfunnsforhold diskuterer Den norske kirke behovet for større fleksibilitet i den lokale organisering.

16. Kirkebygget

I alle sokn skal det finnes en kirke der den lokale menighet regelmessig feirer gudstjeneste. Gamle og nye kirkebygg er uttrykk for kirkens historie og for menneskelig livserfaring fra ulike tider. Kirkene er steder der evangeliet tolkes og forkynnes på nytt, også ved hjelp av ulike kunstarter og kulturelle uttrykk. Kirkebyggene må ivaretas godt for at de skal kunne være hellige rom for dagens mennesker og fungere som tjenlige lokaler for menighetens virksomhet. Dette innebærer at man må tilpasse mange kirker til aktuelle bruksbehov. Kirkene er i seg selv viktige symboler i lokalsamfunnet, som mange føler nær tilknytning til. Mange steder er også kirkegårdene viktige for lokal kirkelig identitet. Kirken ønsker at tilhørigheten til den lokale kirke skal styrkes og videreføres. Det forutsetter bl.a. at det legges til rette for bygging av nye kirker når bosettingsmønstrene endres.

17. Kirkelig tjeneste for mennesker i bestemte livssituasjoner

Mange kirkemedlemmer er i faser av livet ikke i stand til å benytte seg av lokalmenighetens tilbud. For Den norske kirke er det viktig å sørge for kirkelig betjening og fellesskap for mennesker i alle livssituasjoner. Det skjer blant annet gjennom feltprestkorpsset og sjømannskirkene, og gjennom kirkelig betjening ved sykehus, sykehjem, i fengsler og for studenter. Den norske kirke støtter den rett medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn har til en tilsvarende betjening, og vil samarbeide om dette der det er naturlig.

18. Kirkens organisasjon og styringsstruktur

Den norske kirkes organisasjon er et resultat av en historisk utvikling der rådsstrukturen har vokst frem ved siden av en geistlig embetsstruktur. I dagens ordning er disse to linjene i den kirkelige organisasjon på forskjellig måte flettet sammen i et samhandlingsmønster, samtidig som den geistlige struktur i visse saker har en relativ selvstendighet. Rådsstrukturen i kirken er basert på demokratiske valg av og blant kirkens medlemmer. Den norske kirke vil arbeide for at en større del av kirkens medlemmer tar ansvar gjennom å delta i kirkelige valg. Arbeidet i rådene skjer i et nært samvirke mellom valgte representanter og de som gjennom vigsling og ansettelse har fått ansvar for bestemte tjenester i kirken. De kirkelige rådsorganer har derfor representasjon også fra prester, biskoper og andre kirkelig ansatte. Som kirkelige organer skal rådsorganene utføre sin oppgave på basis av den forståelse av kirken og dens oppdrag som er gitt i kirkens trosgrunnlag. Menighetsrådet, valgt av kirkens medlemmer, er soknets basisorgan. Dets grunnleggende oppgave er å vekke og nære det kristelige liv i soknet. I kommuner med flere sokn ivaretas administrative og økonomiske oppgaver av fellesrådet. I kirkeloven er alle kommuner pålagt et klart ansvar for den lokale kirkes økonomi. Alle menigheter hører til i et prosti og i et bispedømme og står under tilsyn av en biskop. Den grunnleggende formålsbestemmelsen for menighetsrådets virksomhet gjenfinnes i bispedømmerådets oppgaver regionalt og i Kirkemøtets nasjonalt. I tillegg har disse organene samordningsansvar i kirken. Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative organ. Kirkerådet er Kirkemøtets utøvende organ. Gjennom kirkens rådsstruktur har det i senere år vokst frem representative ungdomsråd, ungdomsting og et Ungdommens kirkemøte,

som gir vesentlige innspill til saker som behandles i kirkelige organer. I Den norske kirke har biskopene, hver for seg og som bispemøte, et særlig ansvar for å bevare enheten og samholdet i kirken, ikke minst å verne om kirkens enhet i tro og bekjennelse. Innenfor rammen av statskirkeordningen er det rettslige grunnlaget for kirkens ordninger og styreform, både lokalt, regionalt og nasjonalt, gitt i grunnloven og i kirkeoven. Det innebærer at statlige organer; Kongen (regjeringen/kirkelig statsråd), Stortinget og kirke departementet, har styringsoppgaver i kirken. Den norske kirkes ordninger har gjennom historien vært i kontinuerlig forandring og utvikling. I en tid med store endringer i samfunnet må kirkens organisasjon vurderes fortløpende. Kirken har de siste årene påbegynt en omfattende reformprosess. Ut fra en teologisk forståelse kan en kirkeordning utformes på ulike måter. Det er et grunnleggende kriterium for vurderingen av Den norske kirkes ordning at den i dagens situasjon skal ivareta kirkens og menighetenes egenart og oppdrag og være fleksibel nok til å møte skiftende utfordringer.

19. Kirke og stat

Mens kirken i grunnloven av 1814 var en integrert del av statsapparatet, har Den norske kirke etter hvert fått en mer selvstendig rettslig og organisatorisk identitet og en stor grad av indre selvstyre. Statskirkeordningen har spilt en viktig rolle for Den norske kirkes plass i det norske samfunn og for forholdet mellom kirke og folk. Også i dag sikrer det nære forhold mellom kirke og stat viktige hensyn både for kirkemedlemmene og for samfunnet. På den annen side har den nære kobling mellom kirke og statsmakt hatt sine problematiske sider, ikke minst for minoritetene. Mange av de opprinnelige forutsetningene for etableringen av statskirkeordningen er i dag betydelig endret. Med flere tros- og livssynssamfunn er det ikke lenger sammenfall mellom kirke og befolkning. Innføringen av et parlamentarisk demokrati innebærer at kongens personlige kirkestyre er erstattet av organer som henter sitt mandat også fra velgere som ikke er medlemmer av kirken. Et viktig kriterium for den fremtidige ordning av forholdet mellom kirke og stat er at den skal sikre religionsfriheten, både for Den norske kirke og for andre tros- og livssynssamfunn. Så lenge statskirkeordningen består, er det avgjørende at statlige organer utøver sitt kirkelige styringsansvar med respekt for kirkens identitet og trosgrunnlag og med sikte på å sette kirken i stand til å utføre sitt oppdrag. Det er også viktig at kommunen oppfyller kirkeovens krav om å sikre den lokale kirkes økonomi.

20. Frivillige kirkelige organisasjoner og institusjoner

Ved siden av den lovbestemte kirkestrukturen finnes det i Den norske kirke et omfattende frivillig arbeid. I mange menigheter finnes det en omfattende virksomhet i lokale grupper, foreninger og ved lokale bedehus. Institusjoner og landsomfattende organisasjoner for blant annet barne- og ungdomsarbeid, misjon, utdanning, diakoni, kultur og retreat gjør en stor innsats både i vårt eget land og i andre deler av verden. Det arbeidet disse institusjonene og organisasjonene utfører, tilfører Den norske kirke engasjement og kompetanse og er vesentlig for at kirken skal kunne utføre sitt oppdrag. Det er derfor viktig at dette arbeidet får gode arbeidsbetingelser og at det får spille sammen med menighetene og kirkens offisielle organer på en god måte.

21. Mangfold av tradisjoner

Den norske kirke rommer et mangfold av tradisjoner og uttrykksformer innen trosliv og teologi. Dette er en rikdom. Økt internasjonal kontakt og økumenisk samarbeid har i de siste tiår særlig bidratt til å øke mangfoldet. Ulike tradisjoner må gis rom for sitt særpreg og sine særlige anliggender, samtidig som de må kunne berike og utfordre hverandre. Ulike grupper i kirken bør behandle hverandre med respekt og med vilje til å lytte til hverandres anliggender

under en gjensidig forpliktelse på Den norske kirkes læregrunnlag. Biskopene har et særlig ansvar for åndelig ledelse og tilsyn, og Den norske kirkes lærenemnd har et særlig ansvar for å avgi uttalelse i læresaker.

22. Den norske kirke og andre kirker

Den norske kirke deltar aktivt i arbeidet for kirkens enhet gjennom samtaler, samarbeid og avtaler om fellesskap med andre kirker, både i Norge og i andre land. Dette arbeidet har de siste tiårene ført til store endringer i forholdet mellom kirkesamfunnene. Den norske kirke har inngått avtaler om kirkefellesskap med anglikanske og reformatoriske kirker i Europa, og med Metodistkirken i Norge. Kristne fra alle kirkesamfunn er velkommen til å delta i Den norske kirkes nattverdfeiring. Den norske kirke er medlem blant annet av Norges kristne råd, Det lutherske verdensforbund, Kirkenes verdensråd og Konferansen av europeiske kirker, og vil fortsette sin deltakelse i økumeniske organisasjoner og nettverk, både nasjonalt og internasjonalt.

C. FOLKEKIRKE OG SAMFUNN

23. Religions- og livssynsfrihet

Den norske kirke anerkjenner og støtter religions- og livssynsfrihet som en grunnleggende menneskerett, både i Norge og i andre land. Den bekrefter enhver rett til selv å velge sin religiøse og livssynsmessige tilknytning, og til fritt å ytre seg om religiøse og livssynsmessige spørsmål. Den tar avstand fra alle former for diskriminering eller intoleranse på grunnlag av religiøs tilhørighet og overbevisning. Den norske kirke forutsetter at myndighetene behandler alle religiøse og livssynsmessige grupperinger likeverdig og rettferdig, og vil selv arbeide for å fremme gjensidig respekt og forståelse mellom ulike tros- og livssynssamfunn. Som majoritetskirke har Den norske kirke et særlig ansvar for dette, et ansvar kirken ikke alltid har hatt den nødvendige følsomhet for.

24. Den norske kirke som majoritetskirke

Det norske samfunn preges i dag av økt religiøs og livssynsmessig pluralisme. Fortsatt er et stort flertall av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. Kristen tro og tradisjon preger folks liv i hverdag og fest, noe som bl.a. kommer til uttrykk gjennom den høye oppslutningen om dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelse i kirkens regi. Den norske kirke vil fortsette å tilby kirkelige markeringer ved viktige hendelser i lokalsamfunnets eller folkets liv. Uavhengig av hvordan de fremtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for fortsatt å kunne være en kirke med bred oppslutning.

25. Kirken som forvalter av kultur, verdier og tradisjoner

Med sine lange historiske røtter er Den norske kirke en forvalter av tradisjoner og verdier i kultur og samfunnsliv. Både lokalt og nasjonalt spiller kirkelige tradisjoner og seremonier en viktig rolle i mange sammenhenger. Den norske kirke forvalter en rekke kirkebygg av stor historisk og kulturell betydning. Dette er en oppgave Den norske kirke ønsker å utføre på en ansvarlig måte i samarbeid med offentlige myndigheter. Samtidig vil den være åpen for og bidra til nyskaping og fornyelse av tradisjoner og kulturuttrykk. Kristendommen som kulturarv er det imidlertid ikke Den norske kirke og de andre kirkesamfunnene alene som forvalter i det norske samfunn. Gjennom 1000 år har evangeliet satt dype og varige spor i folk

og samfunn, noe som i dag bl.a. lar seg gjenfinne i menneskesyn og virkelighetsforståelse, i ukens og årets rytme i hverdag og helg.

26. Kirkens nærvær i folkelivet

Som folkekirke forholder Den norske kirke seg til allmenne livserfaringer i samfunnet, og søker gjennom kirkelige handlinger, i sitt gudstjenesteliv, og i øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i dets mangfold. Som folkekirke ønsker Den norske kirke fortsatt å være til stede i alle lokalsamfunn. Den ønsker med sin virksomhet å være integrert i lokalsamfunnets liv og hendelser, og at kristen tro og livstolkning skal prege både dagligliv og høytid.

27. Kirke og etnisitet

Når Den norske kirke omtaler seg som folkekirke, er dette ikke å forstå på en monopoliserende og ekskluderende måte. "Folk" og "kirke" er ikke sammenfallende størrelser. Å tilhøre Den norske kirke er ikke noen betingelse for å være et fullverdig medlem av det norske samfunn. Den norske kirkes rolle som folkekirke må heller ikke oppfattes som en begrensning til det norske i etnisk forstand. Den norske kirke erkjenner gjennom historien å ha vært delaktig i etnisk undertrykkelse og assimilering, særlig overfor samene, kvenene og romanifolket. Den norske kirke vil bekrefte alle etniske gruppers rett til å bevare og utvikle sitt særpreg og gjenvinne det der det har gått tapt både i samfunnet og i kirken. I forhold til samene har dette gitt seg utslag i et arbeid for å styrke samisk kirkeliv, bl.a. gjennom opprettelsen av Samisk kirkeråd. I møte med innvandringen til det norske samfunnet ønsker Den norske kirke å være en kirke der mennesker kan finne seg til rette, uansett etnisk og språklig bakgrunn.

28. Kirken og samfunnets verdigrunnlag

Uavhengig av hvordan de fremtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for at kristne verdier fortsatt skal være en viktig del av samfunnets verdigrunnlag. Gjennom etisk veiledning og diakoni vil kirken særlig hevde menneskelivets ukrenkelighet og verdighet, fremme rettferdighet i økonomi og samfunnsliv, fremme verdier som verner ekteskap og familie, fremme fred og forsoning, og kjempe for vern av skaperverket. Kirkens budskap bærer i seg elementer som både bekrefter og utfordrer samfunnet og dets kultur. I dagens situasjon utfordres blant annet sider ved forbrukersamfunnets idealer og livsstil av det kristne budskapet. Kirken vil i så måte representere en motkultur i samfunnet. I arbeidet med etiske og moralske spørsmål er det viktig med dialog internt i kirken og å bygge allianser med andre aktører i kultur- og samfunnsliv. Samtidig som Den norske kirke har en kultur- og samfunnskritisk rolle, ønsker den selv å være lydhør for kritikk og korreksjon i forhold til hvordan den ivaretar sitt oppdrag.

29. Kirkens ansvar i et internasjonalt perspektiv

Den norske kirke er del av et internasjonalt fellesskap. Kirkens oppdrag og forpliktelser er derfor ikke begrenset til vårt eget land. Gjennom internasjonal misjon, diakoni og arbeid for fred, solidaritet, og menneskerettigheter er den i nært samarbeid med partnerkirker og -organisasjoner, med på å ivareta det felles kristne oppdrag også utenfor Norges grenser. På tilsvarende vis mottar kirke og samfunnsliv viktige bidrag og perspektiver fra den verdensvide kirke.

Plenumsbehandling 2

Dirigent: Else Marie Olasveen
Saksordfører: Rolf Steffensen

Disse hadde ordet:

Inger Anne Naterstad, Hans Nic. Nilsen, Ole D. Mjøs, Ole Christian Kvarme, Tina Strømdal Wik, Gunnar Stålsett, Odd Bondevik, Ådne Berge, Gunnar Tveit Sandvin, Finn Wagle, Arne Grønningsæter.

Endringsforslag

Inger Anne Naterstad:

Opprettholder sitt forslag fra 1. behandling om endringer i pkt. 26:
”Som folkekirke *er* Den norske kirke til stede i alle lokalsamfunn.”

Gunnar Stålsett:

1. Tillegg i pkt. 17, 3. linje:

”Det skjer blant annet gjennom *døvekirken*, feltprestkorpset...”

2. Stryke ”i faser av livet” i 1. setning.

Forslagene ble trukket.

Finn Wagle:

Endring i innledning til uttalelsen: ”Dette arbeidet er ikke avsluttet, men *skal fortsette* på bredt grunnlag i kirken.”

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Tina Strømdal Wik:

Endring i pkt. 8:

”Evangeliet utfordrer oss til å tale sant om livet, til oppgjør, tilgivelse og nytt liv.”

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak.

Ole Christian Kvarme:

Tillegg i pkt.10, etter ”...uansett funksjonsnivå”:

”Kirkens opplegg for konfirmanter inkluderer allerede en majoritet av tenåringer og er i stadig fornyelse”

Forslaget ble tatt inn i komiteens forslag til vedtak, men ble plassert til slutt i pkt. 10 og ordlyden ble endret til ”når allerede brede grupper av”.

Votering

Inger Anne Naterstads endringsforslag fikk 12 stemmer. Forslaget falt.

Protokolltilførsel fra Hans Nic. Nilsen:

Vedr. pkt. 12 Et mangfoldig fellesskap:

”Viser til mitt innlegg i plenum i denne sak. Jeg vil stemme for innstillingen, men påpeke at jeg leser punktene ”ulike familiesituasjoner” og ”ulik seksuell identitet” slik at det her dreier seg om homofilt samliv og ugifte samboere. For meg er dette problemstillinger som ikke kan forenes med Guds ord.”

Kirkemøtets vedtak

Kirkemøtet vedtar følgende uttalelse til regjeringens stat – kirke-utvalg:

INNLEDNING

Kirkemøtet tok i 2002 initiativ til et arbeid med kirkeforståelse og kirkelige reformer. Dette arbeidet er ikke avsluttet, men skal fortsette på bredt grunnlag i kirken.

På bakgrunn av henvendelsen fra regjeringens stat – kirke-utvalg, som sier at det er viktig for utvalget at det foreligger en representativ uttalelse om kirkeforståelsen når utvalget skal foreta sin vurdering av stat-kirke-forholdet, vil Kirkemøtet 2004 uttale følgende:

A. GRUNNLAG OG MÅL

1. En verdensomspennende kirke

Den norske kirke er en del av den verdensomspennende kristne kirke som har sitt grunnlag i Jesu liv, død og oppstandelse. I den nikske trosbekjennelse uttrykkes troen på én, hellig, allmenn og apostolisk kirke. Den består av mennesker som ved dåpen er satt inn i fellesskap med Gud og med hverandre.

2. Kirke i Norge

Den norske kirke er en videreføring av den kirke som ble etablert i Norge ved slutten av det første årtusen. I dag er Den norske kirke del av et bredt fellesskap av kirkesamfunn i vårt land. Fra sin grunnleggelse har kirken i Norge vært en del av europeisk kirketradisjon. Denne tradisjon har satt varige spor i gudstjenesteliv, kirkeskikker og kirkeordning. Som folkekirke har kirken blitt formet av og satt sitt preg på kultur, historie og samfunnsliv. På ulikt vis har den hatt nære bånd til konge, statsmakt og andre myndigheter. Den norske stat er grunnlagt på territoriet til to folk, det samiske og det norske. Den norske kirke erkjenner at den har bidratt til fornorskning og undertrykkelse av samene som folk. Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen. Som trossamfunn har folkekirken en identitet som er forankret i eget trosgrunnlag. Kirkemøtets vedtak om at Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke gir uttrykk for denne identitet.

3. En bekjennende kirke

Den norske kirke bekjenner troen på den treenige Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd, som skaper, frelser og livgiver. Denne tro er forankret i de bibelske skrifter i Det gamle og Det nye testamente. Kirken ser de oldkirkelige bekjennelser som et uttrykk for den felles kristne tro som den deler med andre kirker. De særskilte lutherske bekjennelsesskrifter er et genuint uttrykk for denne felles tro. Kirken vitner om Guds kjærlighet og gode vilje med verden og det enkelte menneskeliv, og om hvert enkelt menneskes uendelige verdi. Den vitner om nåden og tilgivelsen som frelsen bringer, og om det håp for verden og den enkelte som er gitt i Jesu oppstandelse og i forventningen om at han kommer tilbake og gjør alle ting nye. Det er kirkens oppgave å gi videre sin bekjennelse på en slik måte at den blir rotfestet i nye generasjoner.

4. En misjonerende kirke

Den norske kirke er selv et resultat av at kristen tro og gudstjeneste ble brakt til vårt land. Den er kalt av den treenige Gud til å vitne i ord og gjerning om det gode budskap. For kirken er det således en forpliktelse å dele evangeliet om Jesus Kristus med alle mennesker både i vårt eget land og over hele verden, i ulike kulturer og sammenhenger. Kirken har del i Kristi eget oppdrag; å kalle mennesker til å la seg forsone med Gud og med hverandre, og til å bli døpt inn i den kristne kirke. Kirkens misjon skal preges av vilje til å lytte og til å møte alle mennesker og kulturer med respekt.

5. En tjenende kirke

Den norske kirke er kalt av Gud til å stå på de svakes og utstøttes side, påpeke urett, lindre og overvinne nød. Den norske kirke skal være en tjenende kirke, et diakonalt fellesskap der mennesker gir omsorg og finner omsorg. Kirken utfordres og utfordrer til forvaltertjeneste i en verden der livsmiljø og ressurser er truet, til kamp for rettferdighet der kløften mellom rike og fattige øker og til handling for fred der mennesker lever med urett og krig.

6. En åpen kirke

Troen på kirken som allmenn kaller Den norske kirke til å være en åpen kirke. Slik følger den sin Herre som møtte alle mennesker åpent og tydelig. Kirken skal gi rom for menneskelivets mangfold i hverdag og fest. Den skal lytte til menneskers livserfaringer og spørsmål, og tilby fellesskap som gir forankring og tilhørighet. Kirken vil la seg utfordre av ulike kunst- og kulturuttrykk, og er beredt til å fornye sin forkynnelse og sine trosuttrykk i møte med samtidens kultur. Som en åpen kirke vil Den norske kirke være i dialog med samfunns- og kulturlivet og med andre religioner og livssyn.

B. FELLESSKAP OG ORGANISASJON

7. Kirkens former

Den norske kirke fremtrer ikke alltid som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Når kirkens formspråk kommer til kort i møte med samtiden, må kirken finne nye former og uttrykk i sin kommunikasjon. Når dens fellesskap oppleves ufullstendige, utfordres kirkens medlemmer til å finne nye former.

8. Gudstjenesten

I menighetens samling om evangeliet, om dåpen og om nattverden finner kirkens fellesskap sitt grunnleggende uttrykk. Jf. den augsburgske bekjennelse, artikkel VII: ”Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.” Dette skjer i høymessen som menighetens hovedsamling, men også i andre typer gudstjenester, ved gravferd og vigsel, og i forbindelse med friere møteformer. I gudstjenesten har de øvrige sider ved kirkens liv sin basis. I dette fellesskapet møtes mennesker i Guds nærvær, Gud møter oss med sin nåde, og vi ærer Gud. Evangeliet utfordrer oss til å tale sant om livet, til oppgjør, tilgivelse og nytt liv. I gudstjenesten skjer en kontinuerlig fornyelse av kirken i brytingen mellom tradisjon, samtid og kontekst. Den norske kirke arbeider aktivt med å fornye gudstjenesten gjennom en gudstjenestereform som skal fremme fleksibilitet, involvering og lokal forankring.

9. Dåp og medlemskap

Den enkelte blir medlem av kirken og i menighetens fellesskap gjennom å bli døpt i den treenige Guds navn, enten det skjer som barn eller voksen. Den norske kirke anerkjenner også dåp som er utført i andre kristne kirker som grunnlag for medlemskap.

10. Trosopplæring

Dåp forutsetter at de dømte gis opplæring i den kristne tro. I samarbeid med foreldre og faddere har kirken et ansvar for trosopplæring for barn og unge. Den norske kirke arbeider nå aktivt med å utvikle en trosopplæring som fremmer kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud og gir hjelp til livstolkning og livsmestring for alle dømte i alderen 0-18 år, uansett funksjonsnivå. En trosopplæring med bredt nedslag blant kirkens medlemmer er avgjørende for å opprettholde Den norske kirke som folkekirke. Kirkens trosopplæring samspiller med den kunnskap og de holdninger som formidles gjennom skolens religionsundervisning og med folkelige og kirkelige skikker og tradisjoner. Kirkens opplegg for konfirmanter når allerede brede grupper av tenåringer og er i stadig fornyelse.

11. Medlemskap og deltakelse

Den norske kirke vil bekrefte og ivareta alle sine dømte som fullverdige medlemmer. I Den norske kirke er det store variasjoner i kirkemedlemmenes forhold til kristen tro og til deltakelse og engasjement i kirkens liv. Kirken vil legge til rette for at flere kan se gudstjenesten og menighetsfellesskapet som et sted å uttrykke og finne styrke til troen.

12. Et mangfoldig fellesskap

Med basis i den samme dåp og den samme tro er Den norske kirke et likeverdig fellesskap av menn og kvinner, gamle og unge, mennesker i ulike familiesituasjoner, med ulik etnisk tilhørighet og språklig bakgrunn, ulik seksuell identitet, ulike politiske standpunkt, ulik økonomisk og sosial posisjon og ulike funksjonsnivåer. Det er en stadig utfordring å virkeliggjøre dette i kirkens liv. Kirkemøtet har prioritert som særlig viktig at barn og unge kan kjenne seg som fullverdige medlemmer av menighetens fellesskap.

13. Medansvar og frivillighet

Alle kirkens medlemmer har et kall fra Gud til å tjene sine medmennesker. Dette kall omfatter også et medansvar for sin kirke. Kirken har bruk for de evner og anlegg Gud har gitt den enkelte. Derfor vil Den norske kirke fortsette å legge til rette for frivillig arbeid i menighetene fra flest mulig av kirkens medlemmer. Den vil støtte og utruste dem, slik at alle kan bruke

sine gaver og anlegg til glede for fellesskapet i menighet og lokalsamfunn. Samtidig vil kirken oppmuntre sine medlemmer til å leve ut Guds kall til tjeneste i hverdagslivet i hjem og samfunn.

14. Tjenester og stillinger i kirken

Til å samle og bygge opp kirken og utruste den til sitt oppdrag har Gud innstiftet en tjeneste med å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene. Prestetjenesten har en offentlig, ordnet karakter og overdras gjennom ordinasjon. Biskopen har et særlig ansvar for tilsynstjenesten. Diakoner, kateketer og kantorer er vigslet til andre viktige tjenester i menigheten. Også mange andre behov menighetene har, ivaretas gjennom ordnede tjenester og stillinger, så som kirkeverger og andre praktiske og administrative ledelses- og støttefunksjoner. Som arbeidsgiver utfordres kirken til å ta vare på alle sine ansatte i et godt arbeidsmiljø og til å skape et fruktbart samvirke mellom ansatte og frivillige medarbeidere.

15. Soknet

Soknet er den grunnleggende organisatoriske enhet i Den norske kirke. Som hovedregel er kirkemedlemmene som bor i soknet medlemmer i menigheten der. Gjennom denne strukturen sikres et kirkelig nærvær i alle lokalsamfunn i landet, og menighetene gis en klar tilknytning til lokalmiljøet. Døvemenighetene er kategorialmenigheter for en bestemt gruppe kirkemedlemmer innenfor et distrikt. Som følge av endrede samfunnsforhold diskuterer Den norske kirke behovet for større fleksibilitet i den lokale organisering.

16. Kirkebygget

I alle sokn skal det finnes en kirke der den lokale menighet regelmessig feirer gudstjeneste. Gamle og nye kirkebygg er uttrykk for kirkens historie og for menneskelig livserfaring fra ulike tider. Kirkene er steder der evangeliet tolkes og forkynnes på nytt, også ved hjelp av ulike kunstarter og kulturelle uttrykk. Kirkebyggene må ivaretas godt for at de skal kunne være hellige rom for dagens mennesker og fungere som tjenlige lokaler for menighetens virksomhet. Dette innebærer at man må tilpasse mange kirker til aktuelle bruksbehov. Kirkene er i seg selv viktige symboler i lokalsamfunnet, som mange føler nær tilknytning til. Mange steder er også kirkegårdene viktige for lokal kirkelig identitet. Kirken ønsker at tilhørigheten til den lokale kirke skal styrkes og videreføres. Det forutsetter bl.a. at det legges til rette for bygging av nye kirker når bosettingsmønstrene endres.

17. Kirkelig tjeneste for mennesker i bestemte livssituasjoner

Mange kirkemedlemmer er i faser av livet ikke i stand til å benytte seg av lokalmenighetens tilbud. For Den norske kirke er det viktig å sørge for kirkelig betjening og fellesskap for mennesker i alle livssituasjoner. Det skjer blant annet gjennom feltprestekorpset og sjømannskirkene, og gjennom kirkelig betjening ved sykehus, sykehjem, i fengsler og for studenter. Den norske kirke støtter den rett medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn har til en tilsvarende betjening, og vil samarbeide om dette der det er naturlig.

18. Kirkens organisasjon og styringsstruktur

Den norske kirkes organisasjon er et resultat av en historisk utvikling der rådsstrukturen har vokst frem ved siden av en geistlig embetsstruktur. I dagens ordning er disse to linjene i den kirkelige organisasjon på forskjellig måte flettet sammen i et samhandlingsmønster, samtidig som den geistlige struktur i visse saker har en relativ selvstendighet. Rådsstrukturen i kirken er basert på demokratiske valg av og blant kirkens medlemmer. Den norske kirke vil arbeide

for at en større del av kirkens medlemmer tar ansvar gjennom å delta i kirkelige valg. Arbeidet i rådene skjer i et nært samvirke mellom valgte representanter og de som gjennom vigsling og ansettelse har fått ansvar for bestemte tjenester i kirken. De kirkelige rådsorganer har derfor representasjon også fra prester, biskoper og andre kirkelig ansatte. Som kirkelige organer skal rådsorganene utføre sin oppgave på basis av den forståelse av kirken og dens oppdrag som er gitt i kirkens trosgrunnlag. Menighetsrådet, valgt av kirkens medlemmer, er soknets basisorgan. Dets grunnleggende oppgave er å vekke og nære det kristelige liv i soknet. I kommuner med flere sokn ivaretas administrative og økonomiske oppgaver av fellesrådet. I kirkeloven er alle kommuner pålagt et klart ansvar for den lokale kirkes økonomi. Alle menigheter hører til i et prosti og i et bispedømme og står under tilsyn av en biskop. Den grunnleggende formålsbestemmelsen for menighetsrådets virksomhet gjenfinnes i bispedømmerådets oppgaver regionalt og i Kirkemøtets nasjonalt. I tillegg har disse organene samordningsansvar i kirken. Kirkemøtet er Den norske kirkes øverste representative organ. Kirkerådet er Kirkemøtets utøvende organ. Gjennom kirkens rådsstruktur har det i senere år vokst frem representative ungdomsråd, ungdomsting og et Ungdommens kirkemøte, som gir vesentlige innspill til saker som behandles i kirkelige organer. I Den norske kirke har biskopene, hver for seg og som bispemøte, et særlig ansvar for å bevare enheten og samholdet i kirken, ikke minst å verne om kirkens enhet i tro og bekjennelse. Innenfor rammen av statskirkeordningen er det rettslige grunnlaget for kirkens ordninger og styreform, både lokalt, regionalt og nasjonalt, gitt i grunnloven og i kirkeloven. Det innebærer at statlige organer; Kongen (regjeringen/kirkelig statsråd), Stortinget og kirke departementet, har styringsoppgaver i kirken. Den norske kirkes ordninger har gjennom historien vært i kontinuerlig forandring og utvikling. I en tid med store endringer i samfunnet må kirkens organisasjon vurderes fortløpende. Kirken har de siste årene påbegynt en omfattende reformprosess. Ut fra en teologisk forståelse kan en kirkeordning utformes på ulike måter. Det er et grunnleggende kriterium for vurderingen av Den norske kirkes ordning at den i dagens situasjon skal ivareta kirkens og menighetenes egenart og oppdrag og være fleksibel nok til å møte skiftende utfordringer.

19. Kirke og stat

Mens kirken i grunnloven av 1814 var en integrert del av statsapparatet, har Den norske kirke etter hvert fått en mer selvstendig rettslig og organisatorisk identitet og en stor grad av indre selvstyre. Statskirkeordningen har spilt en viktig rolle for Den norske kirkes plass i det norske samfunn og for forholdet mellom kirke og folk. Også i dag sikrer det nære forhold mellom kirke og stat viktige hensyn både for kirkemedlemmene og for samfunnet. På den annen side har den nære kobling mellom kirke og statsmakt hatt sine problematiske sider, ikke minst for minoritetene. Mange av de opprinnelige forutsetningene for etableringen av statskirkeordningen er i dag betydelig endret. Med flere tros- og livssynssamfunn er det ikke lenger sammenfall mellom kirke og befolkning. Innføringen av et parlamentarisk demokrati innebærer at kongens personlige kirkestyre er erstattet av organer som henter sitt mandat også fra velgere som ikke er medlemmer av kirken. Et viktig kriterium for den fremtidige ordning av forholdet mellom kirke og stat er at den skal sikre religionsfriheten, både for Den norske kirke og for andre tros- og livssynssamfunn. Så lenge statskirkeordningen består, er det avgjørende at statlige organer utøver sitt kirkelige styringsansvar med respekt for kirkens identitet og trosgrunnlag og med sikte på å sette kirken i stand til å utføre sitt oppdrag. Det er også viktig at kommunen oppfyller kirkelovens krav om å sikre den lokale kirkes økonomi.

20. Frivillige kirkelige organisasjoner og institusjoner

Ved siden av den lovbestemte kirkestrukturen finnes det i Den norske kirke et omfattende frivillig arbeid. I mange menigheter finnes det en omfattende virksomhet i lokale grupper, foreninger og ved lokale bedehus. Institusjoner og landsomfattende organisasjoner for blant annet barne- og ungdomsarbeid, misjon, utdanning, diakoni, kultur og retreat gjør en stor innsats både i vårt eget land og i andre deler av verden. Det arbeidet disse institusjonene og organisasjonene utfører, tilfører Den norske kirke engasjement og kompetanse og er vesentlig for at kirken skal kunne utføre sitt oppdrag. Det er derfor viktig at dette arbeidet får gode arbeidsbetingelser og at det får spille sammen med menighetene og kirkens offisielle organer på en god måte.

21. Mangfold av tradisjoner

Den norske kirke rommer et mangfold av tradisjoner og uttrykksformer innen trosliv og teologi. Dette er en rikdom. Økt internasjonal kontakt og økumenisk samarbeid har i de siste tiår særlig bidratt til å øke mangfoldet. Ulike tradisjoner må gis rom for sitt særpreg og sine særlige anliggender, samtidig som de må kunne berike og utfordre hverandre. Ulike grupper i kirken bør behandle hverandre med respekt og med vilje til å lytte til hverandres anliggender under en gjensidig forpliktelse på Den norske kirkes læregrunnlag. Biskopene har et særlig ansvar for åndelig ledelse og tilsyn, og Den norske kirkes lærenemnd har et særlig ansvar for å avgi uttalelse i læresaker.

22. Den norske kirke og andre kirker

Den norske kirke deltar aktivt i arbeidet for kirkens enhet gjennom samtaler, samarbeid og avtaler om fellesskap med andre kirker, både i Norge og i andre land. Dette arbeidet har de siste tiårene ført til store endringer i forholdet mellom kirkesamfunnene. Den norske kirke har inngått avtaler om kirkefellesskap med anglikanske og reformatoriske kirker i Europa, og med Metodistkirken i Norge. Kristne fra alle kirkesamfunn er velkommen til å delta i Den norske kirkes nattverdfeiring. Den norske kirke er medlem blant annet av Norges kristne råd, Det lutherske verdensforbund, Kirkenes verdensråd og Konferansen av europeiske kirker, og vil fortsette sin deltakelse i økumeniske organisasjoner og nettverk, både nasjonalt og internasjonalt.

C. FOLKEKIRKE OG SAMFUNN

23. Religions- og livssynsfrihet

Den norske kirke anerkjenner og støtter religions- og livssynsfrihet som en grunnleggende menneskerett, både i Norge og i andre land. Den bekrefter enhvers rett til selv å velge sin religiøse og livssynsmessige tilknytning, og til fritt å ytre seg om religiøse og livssynsmessige spørsmål. Den tar avstand fra alle former for diskriminering eller intoleranse på grunnlag av religiøs tilhørighet og overbevisning. Den norske kirke forutsetter at myndighetene behandler alle religiøse og livssynsmessige grupperinger likeverdig og rettferdig, og vil selv arbeide for å fremme gjensidig respekt og forståelse mellom ulike tros- og livssynssamfunn. Som majoritetskirke har Den norske kirke et særlig ansvar for dette, et ansvar kirken ikke alltid har hatt den nødvendige følsomhet for.

24. Den norske kirke som majoritetskirke

Det norske samfunn preges i dag av økt religiøs og livssynsmessig pluralisme. Fortsatt er et stort flertall av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. Kristen tro og tradisjon preger folks liv i hverdag og fest, noe som bl.a. kommer til uttrykk gjennom den høye oppslutningen om dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelse i kirkens regi. Den norske kirke vil fortsette å tilby kirkelige markeringer ved viktige hendelser i lokalsamfunnets eller folkets liv.

Uavhengig av hvordan de fremtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for fortsatt å kunne være en kirke med bred oppslutning.

25. Kirken som forvalter av kultur, verdier og tradisjoner

Med sine lange historiske røtter er Den norske kirke en forvalter av tradisjoner og verdier i kultur og samfunnsliv. Både lokalt og nasjonalt spiller kirkelige tradisjoner og seremonier en viktig rolle i mange sammenhenger. Den norske kirke forvalter en rekke kirkebygg av stor historisk og kulturell betydning. Dette er en oppgave Den norske kirke ønsker å utføre på en ansvarlig måte i samarbeid med offentlige myndigheter. Samtidig vil den være åpen for og bidra til nyskaping og fornyelse av tradisjoner og kulturuttrykk. Kristendommen som kulturarv er det imidlertid ikke Den norske kirke og de andre kirkesamfunnene alene som forvalter i det norske samfunn. Gjennom 1000 år har evangeliet satt dype og varige spor i folk og samfunn, noe som i dag bl.a. lar seg gjenfinne i menneskesyn og virkelighetsforståelse, i ukens og årets rytme i hverdag og helg.

26. Kirkens nærvær i folkelivet

Som folkekirke forholder Den norske kirke seg til allmenne livserfaringer i samfunnet, og søker gjennom kirkelige handlinger, i sitt gudstjenesteliv, og i øvrig virksomhet å reflektere menneskelivet i dets mangfold. Som folkekirke ønsker Den norske kirke fortsatt å være til stede i alle lokalsamfunn. Den ønsker med sin virksomhet å være integrert i lokalsamfunnets liv og hendelser, og at kristen tro og livstolkning skal prege både dagligliv og høytid.

27. Kirke og etnisitet

Når Den norske kirke omtaler seg som folkekirke, er dette ikke å forstå på en monopoliserende og ekskluderende måte. "Folk" og "kirke" er ikke sammenfallende størrelser. Å tilhøre Den norske kirke er ikke noen betingelse for å være et fullverdig medlem av det norske samfunn. Den norske kirkes rolle som folkekirke må heller ikke oppfattes som en begrensning til det norske i etnisk forstand. Den norske kirke erkjenner gjennom historien å ha vært delaktig i etnisk undertrykkelse og assimilering, særlig overfor samene, kvenene og romanifolket. Den norske kirke vil bekrefte alle etniske gruppers rett til å bevare og utvikle sitt særpreg og gjenvinne det der det har gått tapt både i samfunnet og i kirken. I forhold til samene har dette gitt seg utslag i et arbeid for å styrke samisk kirkeliv, bl.a. gjennom opprettelsen av Samisk kirkeråd. I møte med innvandringen til det norske samfunnet ønsker Den norske kirke å være en kirke der mennesker kan finne seg til rette, uansett etnisk og språklig bakgrunn.

28. Kirken og samfunnets verdigrunnlag

Uavhengig av hvordan de fremtidige relasjonene mellom kirke og stat blir ordnet, vil Den norske kirke arbeide for at kristne verdier fortsatt skal være en viktig del av samfunnets verdigrunnlag. Gjennom etisk veiledning og diakoni vil kirken særlig hevde menneskelivets ukrenkelighet og verdighet, fremme rettferdighet i økonomi og samfunnsliv, fremme verdier som verner ekteskap og familie, fremme fred og forsoning, og kjempe for vern av

skaperverket. Kirkens budskap bærer i seg elementer som både bekrefter og utfordrer samfunnet og dets kultur. I dagens situasjon utfordres blant annet sider ved forbrukersamfunnets idealer og livsstil av det kristne budskapet. Kirken vil i så måte representere en motkultur i samfunnet. I arbeidet med etiske og moralske spørsmål er det viktig med dialog internt i kirken og å bygge allianser med andre aktører i kultur- og samfunnsliv. Samtidig som Den norske kirke har en kultur- og samfunnskritisk rolle, ønsker den selv å være lydhør for kritikk og korreksjon i forhold til hvordan den ivaretar sitt oppdrag.

29. Kirkens ansvar i et internasjonalt perspektiv

Den norske kirke er del av et internasjonalt fellesskap. Kirkens oppdrag og forpliktelser er derfor ikke begrenset til vårt eget land. Gjennom internasjonal misjon, diakoni og arbeid for fred, solidaritet, og menneskerettigheter er den i nært samarbeid med partnerkirker og - organisasjoner, med på å ivareta det felles kristne oppdrag også utenfor Norges grenser. På tilsvarende vis mottar kirke og samfunnsliv viktige bidrag og perspektiver fra den verdensvide kirke.

75 stemmeberettigede. Enstemmig vedtatt.

Deltakere på Kirkemøtet 2004

Medlemmer

Almenning	Oddvar	Bjørgvin	
Andersen	Jorund	Agder	
Andersen	Oddvar D.	Samisk kirkeråds leder	
Areklett	Ingmar	Stavanger	
Arnevåg	Eivind	Oslo	
Aschjem	Benedicte	Borg	
Berbom	Kristine	Tunsberg	(for Siren Eriksen)
Berge	Ådne	Kirkerådet	
Bjørkås	Ivar	Nord-Hålogaland	
Bondevik	Odd	Møre	
Bore	Thor Bjarne	Kirkerådet	
Bryn	Henriette	Møre	(for Kjersti T. Rogne)
Bråtveit	Aslak	Stavanger	
Baasland	Ernst	Stavanger	
Dahl	Laila Riksaasen	Tunsberg	
de Presno	Helga Marie	Agder	
Elseth	Ørnulf A.	Bjørgvin	(for Ole D. Hagesæther)
Espeland	Gyrid	Stavanger	
Flesjø	Bård	Sør-Hålogaland	
Godø	Runar	Borg	
Gran	Trond	Nord-Hålogaland	
Grutle	Ingunn R.	Hamar	
Grønningsæter	Arne	Oslo	
Gundersen	Harald	Oslo	(for Sigrun M. Møgedal)
Hjertenæs	Bente	Møre	
Husan	Mari	Møre	
Hærås	Terje	Agder	
Jahre	Hans Petter	Tunsberg	
Johnsen	Rita Opdal	Nord-Hålogaland	
Kjos	Per L.	Tunsberg	
Kjølaas	Per Oskar	Nord-Hålogaland	
Kvamsøe	Arne Dag	Stavanger	
Kvarme	Ole Chr	Borg	
Köhn	Rosemarie	Hamar	
Landmark	Dag	Hamar	
Landrø	Jostein Martin	Nidaros	
Larsen	Øystein I.	Sør-Hålogaland	
Letmolie	Randi Moskvil	Tunsberg	
Lindberg	Kristin	Sør-Hålogaland	
Lindøe	Preben Hempel	Stavanger	
Lundby	Knut	Oslo	
Malmbekk	Svein	Kirkerådet	
Mikalsen	Johanne G.	Sør-Hålogaland	
Mjøs	Ole D.	Nord-Hålogaland	
Mo	Arnfinn	Agder	
Modalsli	Ole Jakob	Borg	

Naterstad	Inger Anne	Oslo
Nilsen	Hans Nic.	Nord-Hålogaland
Nilsen	Ingrid Vad	Mellomkirkelig råds leder
Norbakken	Alex	Nord-Hålogaland
Olasveen	Else Marie	Hamar
Oltedal	Randi O.	Møre
Rolin	Alf	Borg
Salvesen	Einar	Tunsberg
Sandvin	Gunnar Tveit	Sør-Hålogaland
Sele	Grete Hasselgård	Agder
Skjeldal	Magne	Bjørgvin
Skjevesland	Olav	Agder
Skrede	Håvard	Møre (for Aleksander Aasen Knudsen)
Slettum	Marit	Hamar
Solgaard	Magne	Borg
Stavrum	Guri Lise	Sør-Hålogaland
Steffensen	Rolf	Sør-Hålogaland
Strømme	Roar	Bjørgvin
Stålsett	Gunnar	Oslo
Sveinall	Bjarne	Agder
Søberg	Odd	Sør-Hålogaland
Sødal	Hanna	Nidaros
Sørheim	Kari	Bjørgvin
Sørli	Arne	Nidaros
Tingelstad	Mari	Hamar
Torset	Inge O.	Nidaros (for Håkon Tørring)
Vartdal	Sissel	Bjørgvin
Vollebæk	Per Christian	Borg
Wagle	Finn	Nidaros
Westermoen	Bente Nistad	Stavanger (for Tom Landås)
Wik	Tina Strømdal	Nidaros
Øverby	Birthe	Hamar (for Live S. Presthus)
Øygard	Tone Norvang	Nord-Hålogaland (for Astrid Ø. Skoglund)
Aanderaa	Tone B.	Oslo
Aarseth	Kjell	Møre
Aas	Ann-Mari	Nidaros

Forfall uten vara

Andersen	Barbro H.	Bjørgvin
Renfjell	Laura Jåma	Nidaros
Ruud	Sigmund	Tunsberg

Representanter fra Ungdommens kirkemøte

Hermstad	Gunnhild
Kulø	Sindre
Moe	Jenny Skumsnes
Sandsmark	Astrid

Representanter fra de teologiske fakultetene

Heiene	Gunnar	Det teologiske Menighetsfakultet
Kvanvig	Helge S.	Det teologiske fakultet
Strandenæs	Thor	Misjonshøgskolen

Komiteenes sammensetning

L	= lek
LT	= lek tilsatt
P	= prest
B	= biskop

Komité A

Eivind Arnevåg	Oslo	L
Laila Riksaasen Dahl	Tunsberg	B
Gyrid Espeland	Stavanger	L
Jostein Landrø	Nidaros	L
Øystein I. Larsen	Sør-Hålogaland	B
Ole Jakob Modalsli	Borg	P
Tone Norvang Øygaard	Nord-Hålogaland	L (for Astrid Ø. Skoglund)
Else Marie Olasveen	Hamar	L
Randi O. Oltedal	Møre	L
Einar Salvesen	Tunsberg	P
Astrid Sandsmark	Ungdommens kirkemøte	
Grethe Hasselgård Sele	Agder	LT
Thor Strandenæs	Misjonshøgskolen	
Odd Sjøberg	Sør-Hålogaland	L

Komité B:

Ingmar Areklett	Stavanger	L
Gunnar Heiene	Menighetsfakultet	
Ole Chr. Kvarme	Borg	B
Rosemarie Köhn	Hamar	B
Randi Moskvil Letmolie	Tunsberg	LT
Kristin Lindberg	Sør-Hålogaland	L
Svein Malmbekk	Kirkerådet	P
Jenny Skumsnes Moe	Ungdommens kirkemøte	
Hans Nic. Nilsen	Nord-Hålogaland	L
Magne Skjeldal	Bjørgvin	L
Marit Slettum	Hamar	P
Bjarne Sveinall	Agder	P
Arne Sørli	Nidaros	L
Tina Strømdal Wik	Nidaros	L

Tone B. Aanderaa	Oslo	LT
Kjell Aarseth	Møre	P

Komité C:

Benedicte Aschjem	Borg	L
Odd Bondevik	Møre	B
Thor Bjarne Bore	Kirkerådet	
Trond Gran	Nord-Hålogaland	P
Ingunn R. Grutle	Hamar	L
Harald Gundersen	Oslo	L (for Sigrun M. M�gedal)
Bente Hjertenæs	Møre	LT
Preben Lindøe	Stavanger	L
Johanne G. Mikalsen	Sør-Hålogaland	L
Olav Skjevesland	Agder	B
Rolf Steffensen	Sør-Hålogaland	P
Kari Sørheim	Bjørgvin	L
Per Christian Vollebæk	Borg	L
Ann-Mari Aas	Nidaros	L

Komité D:

�adne Berge	Kirkerådet	L
Helga Marie de Presno	Agder	L
Ørnulf A. Elseth	Bjørgvin	B (for Ole D. Hagesæther)
Hans Petter Jahre	Tunsberg	L
Rita Opdal Johnsen	Nord-Hålogaland	L
Dag Landmark	Hamar	L
Alex Norbakken	Nord-Hålogaland	L
Håvard Skrede	Møre	L (for A. A. Knudsen)
Magne Solgaard	Borg	L
Guri L. Stavrum	Sør-Hålogaland	LT
Gunnar Stålsett	Oslo	B
Hanna Sødal	Nidaros	LT
Inge O. Torset	Nidaros	P (for Håkon Tørring)
Sissel Vartdal	Bjørgvin	LT
Bente Nistad Westermoen	Stavanger	LT (for Tom Landås)

Komité E:

Jorund Andersen	Agder	L
Oddvar D. Andersen	Samisk kirkeråd	
Ivar Bjørkås	Nord-Hålogaland	LT
Aslak Bråtveit	Stavanger	L
Runar Godø	Borg	LT
Gunnhild Hermstad	Ungdommens kirkemøte	
Terje H�r�s	Agder	L
Per L. Kjos	Tunsberg	L

Arne Dag Kvamsøe	Stavanger	P
Helge S. Kvanvig	Det teologiske fakultet	
Knut Lundby	Oslo	L
Ole D. Mjøs	Nord-Hålogaland	L
Henriette Bryn	Møre	L (for Kjersti T. Rogne)
Gunnar Tveit Sandvin	Sør-Hålogaland	L
Roar Strømme	Bjørgvin	P
Marit Tingelstad	Hamar	L
Finn Wagle	Nidaros	B

Komité F:

Oddvar Almenning	Bjørgvin	L
Ernst Baasland	Stavanger	B
Kristine Berbom	Tunsberg	L (for Siren Eriksen)
Bård Flesjø	Sør-Hålogaland	L
Arne Grønningsæter	Oslo	L
Mari Husan	Møre	L
Per Oskar Kjølås	Nord-Hålogaland	B
Sindre Kulø	Ungdommens kirkemøte	
Arnfinn Mo	Agder	L
Inger Anne Naterstad	Oslo	P
Ingrid Vad Nilsen	Mellomkirkelig råd	
Alf Rolin	Borg	L
Birthe Øverby	Hamar	LT (for Live S. Presthus)

Sekretariatet

Brevik	Synnøve	Laugerud	Tore
Dehlin	Liv Janne	Lindseth	Astri
Dehlin	Per E.	Nergård	Eileen
Dietrich	Stephanie	Meling	Øyvind
Fjeld	Vibeke	Morvik	Eigil
Fæhn	Kristin	Nyborg	Berit
Granli	An-Magritt	Pettersen	Erling J.
Haraldsen	Rune	Røsæg	Gerd Karin
Hegstad	Harald	Skonnord	Jahn-Oluf
Hjorthaug	Torbjørn B.	Stange	Dag
Holtedahll	Øivind	Stendal	Synnøve Hinnaland
Horsfjord	Vebjørn	Tanggaard	Per
Haavik	Åge	Thorp	Tone
Johansen	Knut Erling	Tobiassen	Øyvind
Kristensen	Vidar	Tveit	Olav Fykse
		Westermoen	Gunnar

Gjester ved åpningen av Kirkemøtet 2004

Gjester fra regjering, departement, Stortinget, Sametinget, Bodø kommune og Bodø domprosti:

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland, Kultur- og kirke departementet
Statssekretær Berit Øksnes Gjerløw, Kultur- og kirke departementet
Rolf Reikvam, leder av Stortingets Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Avdelingsdirektør Anne-Lise Brodtkorb, Kultur- og kirke departementet
Seniorrådgiver Ellen Ur, Kultur- og kirke departementet
Randi A. Skum, medlem av Sametingsrådet
Ordfører Odd-Tore Fygle, Bodø kommune
Kirkeverge Jan Stavrum, Bodø kirkelige fellesråd
Domprost Tor B. Jørgensen, Bodø domprosti

Gjester fra de nordiske søsterkirker:

Andre viceordførande Wivi-Anne Radesjö, Svenska kyrkans kyrkomöte
Viseordfører Pirjo Pyhäjärvi, kyrkostyrelsen, Finlands evangelisk-lutherske kyrka

Gjester fra andre kirkesamfunn:

Tilsynsman Ola Westad og administrasjonsleder Gunnar Bradley, Metodistkirken i Norge
Arnfinn Løyning, leder av Norges kristne råd og synodeformann i Den Evangelisk Lutherske Frikirke
Generalsekretær Dag Nygård, Norges Frikirkeråd

Øvrige gjester:

Direktør Egil K. Sundbye, Opplysningsvesenets fond
Leder Jørund Midttun, Liturgisk senter
Feltprost Arne Svilosen, Oslo Mil./Akershus
Leder Anett Christoffersen, Døvekirkenes fellesråd
Styreleder Arne Lerheim, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon
Direktør Frank Grimstad, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon
Forskningsleder Ole Gunnar Winsnes, KIFO – Stiftelsen Kirkeforskning
Generalsekretær Gunnleik Seierstad, Bibelselskapet
Direktør Erling Birkedal, IKO
Generalsekretær Atle Sommerfeldt, Kirkens Nødhjelp
Informasjonssjef Thor Ullerø, Stiftelsen Diakonissehuset Lovisenberg,
Informasjonssjef Elisabeth Fougner Rø, Det Norske Diakonhjem
Prest/daglig leder Elisabeth Torp, Kirkens ressursenter mot vold og seksuelle overgrep
Generalsekretær Helen Bjørnøy, Kirkens Bymisjon
Generalsekretær Stein Hardeng, Kirkens Familievern
Leder Ingeborg Midttømme, Den norske kirkes presteforening
Forbundsleder Ola Smeplass, Det Norske Diakonforbund
Leder Ole Martin Thelin, Den norske kirkes kateketforening

Rådsmedlem Berit Moss, Fagforbundet
Styremedlem Terje Kjelling, Kirkeansatte
Sokneprest Ann Helen Fjeldstad, Norsk kvinnelig teologforening
Fung. program- og kommunikasjonssjef Tor-Jarle Larsen, Norges KFUK-KFUM.
Nestleder Trond Egil Hustad Jacobsen, Norges Kristelige Studentforbund
Kretsstyremedlem Olav Tore Jensen, Norges speiderforbund
Generalsekretær Erling Ekroll, Norsk søndagsskoleforbund
Landssjef Tor Marius Dahl, Norges KFUK-KFUM-speidere
Leder Jan Benjamin Rødner, Samarbeidsråd for tros- og livssynssamfunn
Generalsekretær Nils Tore Andersen, Den norske Misjonsallianse
Administrasjonssjef Svein Nybø, Det norske Misjonsselskap
Landstyremedlem Bjørn Hagen, Den indre Sjømannsmisjon
Informasjonsleder Endre Fyllingsnes, Den norske Israelsmisjon
Kåre Gjønnes, leder av regjeringens stat-kirke-utvalg
Johannes Ulltveit-Moe, sekretær i regjeringens stat-kirke-utvalg

Øvrige programinnslag

Middags- og kveldsbønn

Det ble avholdt enkle middags- og kveldsbønner både i komité- og plenumssamlingene. Liturgier var utarbeidet til dette bruk.

Kulturkveld

Onsdag 17. november kl. 20 var Kirkemøtet invitert til kulturkveld i Bodø domkirke. Bodø Domkirkes Ungdomskor og Bodø Domkor deltok med bla. Jazzmesse av Steve Dobrogosz og salmer av Elias Blix i ny drakt. Domprost Tor B. Jørgensen ledet programmet.

Avslutningsgudstjenesten

Avslutningsgudstjenesten ble holdt i Rønvik kirke lørdag 20. november. Biskop Øystein I. Larsen var predikant og sokneprest Svein Malmbekk var liturg.

Taler, foredrag og hilsener

Hilsningstelegram fra HM Kongen

Fra Kirkemøtet ble det 16. november sendt et hilsningstelegram til Hans Majestet Kongen:

”Kirkemøtet 2004, samlet i Bodø, sender Deres Majestet sin hilsen med ønske om Guds velsignelse.”

Kirkemøtet mottok følgende svar fra Hans Majestet Kongen:

”Jeg takker for vennlig hilsen og sender alle deltakerne ved Kirkemøtet 2004 mine beste ønsker. Harald R.”

Kirkerådsleder Thor Bjarne Bores tale

En frimodig kirke

Velkommen til kirkemøte. Vi er glade for å være i en landsdel der vi møter den åpne og inkluderende folkekirke som gjennom århundrene har vært en viktig bidragsyter til utviklingen av nord-norsk identitet.

Vi er i en barsk landsdel med mye styrke og mye følsomhet. Jeg illustrerer det med humoristen Arthur Arntzens beretning om sin første oppgave som journalist for Dagbladet. Etter den tragiske gruveulykken på Svalbard skulle han dekke begravelsen av de omkomne i Harstad kirke. "Alle var spent på hva biskop Monrad Norderval skulle si på en så sorgtung dag i Nord-Norge. Biskopen så ettertenksomt ut over forsamlingen og sa: "Å Gud, kor æ føle med dokk".

Barskt i nord? Krevende virkelighet? Ja, men også følsomhet, omsorg, mye himmel og nordlys!"

Jeg ønsker meg reale dager, kjære møtedeltakere. Men også følsomhet og mye nordlys, så vi kan høyakte hverandre og stride den gode strid.

Kirken er fremfor alt kalt til å bekjenne troen på Jesus Kristus, og føre den videre til nye generasjoner. Bare så lenge kirken er seg bevisst hva den tror - og på hvem den tror - kan den gjøre sin egentlige gjerning i folket og for folket.

Derfor er jeg svært glad for at hele kristen-Norge signaliserer at man vil legge breisida til for å håndtere Stortingets oppdrag til oss om trosformidling, og at det store flertall på dette møtet ifølge dagens Vårt Land ser dette som den aller viktigste saken i årene fremover. Både de 13 forsøksmenighetene her i Nord-Norge og alle andre menigheter har en kjempeutfordring. Det er nemlig ikke nok å lage fine tilbud til alle, vi må lage tilbud som alle bruker.

Det handler om at barn og unge må møte en formidling av kristen tro som gir gode rammer for livstolkning og livsmestring, slik at de får kraft til det livet de skal leve og de valg de skal gjøre.

Denne reformen har lokalmenigheten som sentrum. Der ligger ansvaret for trosopplæringen, der skal forsøks- og utviklingsarbeidet skje. Og så langt viser oppleggene stor kreativitet og mye faglig innsikt. Samtidig må vi se de muligheter som ligger i å lære av andre kirker. Den ortodokse kirke har for eksempel en velutviklet teologi og praksis om "hjemmets teologi", hjemmet som stedet for den kristne tilhørighet og opplæring ved hjelp av enkle bilder og symbolhandlinger. Kanskje har vi noe å hente her? Og et samarbeid med ungdom i andre kirker og/eller i andre land kunne selvsagt gi nye stimuli til trosopplæringen etter konfirmasjonsalder.

Fellesskapet og ulikheter

Dette Kirkemøtet har den bekjennende kirke som hovedtema.

Vi bekjenner troen på den treenige Gud sammen med mennesker over hele verden. Bekjennelsen er felles for alle kristne. Den trenger ikke å bety at vi er enige om alt, eller at vi oppgir alle forskjelligheter i trosuttrykk eller i måten vi tenker om Gud på. Det er den Gud vi

sammen bekjenner, og ikke den bekjennelse vi sammen uttrykker, som er årsaken til vår enhet.

Med utgangspunkt i den felles bekjennelse må vi så i neste rekke spørre om hvor mye forskjell og ulikhet det kristne fellesskapet kan tåle. Da må vi huske at det avgjørende ikke er hva vi liker eller kan tåle av uenighet, men om uenigheten gjør at vi må oppgi troen på en felles Gud.

Utfordringen til en felles kristen bekjennelse er et spørsmål om hvordan vi tar på alvor at vi har noe felles som binder oss sammen tross alle skillelinjer, og som forplikter oss til å ta ansvar for hverandre. Det hjelper lite med en bekjennelse til den ene Gud dersom den i praksis ikke overvinner skiller mellom mennesker, og gjør at noen kan beholde sine privilegier fremfor andre.

Kan lidende mennesker i Darfur oppleve, anerkjenne og tro at de har Gud felles med dem som bare ser på deres nød uten å gjøre noe, eller som prioriterer å bruke ufattelige milliarder på krigføring i Irak?

Kan homofile som opplever at kirkens bud til dem er ”du skal ikke elske”, i den samme kirke gjenkjenne kjærlighetens Gud?

Kan konemishandlere og kvinnen som er gjenstand for overgrep møte kirkens bekjennelse slik at de begge opplever seg komfortable - eller er bekjennelsen til Gud i kirken av en slik art at vi må si: ”dette kan ikke være din Gud”, eller ”vi har ikke den samme Gud” til en overgriper som ikke er utfordret av sitt gudsbilde?

Historisk feste og tydelighet

Det er særlig på to områder at det i dag er viktig å tenke gjennom – og blankpusse – idealet om en tydelig kristen bekjennelse. Begge områder har å gjøre med den kulturelle situasjonen i vårt eget land:

Det er viktig å gi mennesker mulighet til en klar og tydelig bekjennelse i kirken. Tros- og dåpsopplæring bygger på innsikten i at troen ikke kan vedlikeholdes eller føres videre til kommende generasjoner dersom den ikke blir formulert og utfoldet. Dette er en viktig utfordring både for forkynnelse og for andre typer opplæring.

Det finnes faktorer som tyder på at enkelte kristne miljøer i dag tar det for gitt hvem det er de bekjenner når de bekjenner troen på Gud. Men i en kulturell kontekst som preges av ulike forståelser av Gud, er det desto viktigere å fastholde at den Gud vi bekjenner, er den Gud som Jesus forkynte, og ingen annen. I Jesu budskap møter vi en Gud som utfordrer mennesker til å fokusere på noe annet enn egen fortreffelighet og egne privilegier.

Bekjennelsen til Jesu Gud skal derfor ikke være en kontrolleringsmekanisme. Viktigere enn å skulle krysse av i skjemaet for de rette meningene er å åpne oss for andre mennesker, med budskapet om at det finnes en nådig Gud som kan tilby oss et annet livsgrunnlag enn konsum- og ytelsessamfunnets rotterace. Dersom bekjennelsen blir en måte å kontrollere at vi selv og andre besitter den riktige mening, er den ikke noe annet enn en sofistikert form for selvbekreftende narsissisme.

Dette betyr, for det andre, at bekjennelsen til Den treenige Gud er en bekjennelse som vi kan møte andre forståelser av Gud med, forståelser som kan dukke opp både innad i kirken og i møte med andre religioner. Bekjennelsen kan gi troen vår historisk feste og tilstrekkelig tydelighet i møte med andre former for Gudstro. Det handler ikke om en bekjennelse til spesielle løsninger i utvalgte etiske spørsmål, men en bekjennelse til en Gud som har åpenbart at han elsker alle mennesker og vil lede dem til frelse og frihet. Derfor er det så viktig at vi i

dag som kirke fokuserer på bekjennelsen av Gud, og ikke lar oss fange inn av det postmoderne samfunnets forsøk på å gjøre alle problemer knyttet til religion til et spørsmål om etikk og moral. Det som da skjer er nemlig at vi igjen ender opp mer å fokusere mer på oss selv enn på Gud, som gir oss livet og frelsen.

Rungende ja, ikke engstelig tja

For at en bekjennelse skal ha en varig og kirkebyggende verdi i fremtiden, må den være bygget på innsikt i hva det er vi bekjenner og hvorfor vi bekjenner slik, og ikke bare være en utvendig tilslutning til formuleringer man kan svare ja eller nei til Tros- og dåpsopplæring skal fremme innsikt i og kunnskap om kristen tro. Innsikt er forskjellig fra utvendig "lipservice". Tro er å motta Gud og Guds gaver i frihet og tillit. Bekjennelse er det glade svar på, og uttrykk for, at Gud vil møte oss og forandre oss.

Bekjennelsens rungende ja må ikke bli til et selvhøytidelig og engstelig tja. Tiden er så knapp, kulturen så truet og samfunnssituasjonen så krevende at vi som kirke ikke har tid til å fortsette med holdningen: "Vær forsiktig lille fot hvor du går.....!"

Menneskeheten fortjener en frimodig kirke, ikke en vegrende og vag kirke.

Den brasilianske erkebiskopen Dom Helder Camara var et forbilde i klar bekjennelse og en tydelig bekreftelse av menneskeheten. I en av sine siste bøker gir han oss følgende bønn:

"Lær oss å si "nei"

slik at det nesten aldri klinger som "ja",

og aldri "ja"

slik at det nesten klinger som "nei".

Bekjennelsen leder til tjeneste

I fjor var vi på Kirkemøtet opptatt av den tjenende kirke. Jeg synes de to ordene tjeneste og bekjennelse henger tett sammen. Tjenesten er en bekjennelse, et vitnesbyrd. Det å ta vare på hverandre, bry seg om, er å bekjenne både tro, håp og kjærlighet. I en verden preget av så mye grusomhet - både i stort og i det private - blir den diakonale tjeneste en viktig symbolhandling. Den viser at kjærligheten ikke er radert ut og at noen ikke har mistet håpet.

Dette skal vare så lenge verden står, det er vår utfordring.

Tennisporten har lært oss en viktig lekse. "To serve", å serve, handlet opprinnelig om å hjelpe spillet i gang og muliggjøre bevegelse og samspill. Etter hvert som konkurranseinstinktene ble sterkere og pengebelønningene store, ble "the serve" forvandlet fra å tjene spillet til et middel for å knuse motstanderen. "Serve-essene" som kommer fra Agassi og de andre kanonene tjener nå til å utradere motstanderen. Begrepet "to serve" har helt skiftet betydning.

Det er kirkens oppgave å gjeninnføre servens opprinnelige mening. Å tjene er å la den andre blomstre. Å tjene er å sette den andre i bevegelse. Å tjene er å bli med i et spill der jeg er med på å gjøre andre gode. Det spennende er at denne tjenesten garantert ikke fører til utbrenning, og at den garantert gir mening og takknemlighet.

"Embete" er et annet ord for "tjeneste" i vår kirke. Selv om mange kan ha andre assosiasjoner til akkurat dette begrepet, er det å være ordinert til kirkens embete nøyaktig det samme som å være kalt til en livslang tjeneste og forpliktelse for den kristne kirke. Når vi i år skal drøfte spørsmålet om diakontjenesten bør være en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, så er det viktig å huske at spørsmålet ikke skal dreie seg om hierarkier og maktkamp, hvem som er "innenfor" og hvem som er "utenfor", men om tjenester i kirken. Når vi mener at Den

norske kirke vil være en tjenende kirke, så må vi også ha en formening om hvordan vi forstår diakontjenesten. Er den nødvendig for kirken, og en del av vår kirkes formidling av evangeliet, eller er den valgfri?

Vårt syn på diakoniens sentrale betydning for vår troverdighet som kirke bør også ha konsekvenser for forståelsen av diakontjenesten. Alle kristne er kalt til tjenesten for hverandre og for verden, og denne diakonale tjenesten hører til kirkens pulsslag. På samme måte som alle kristne er kalt til å vitne om evangeliet, men noen har det som sitt særskilte livskall å gå inn i prestedtjenesten, på samme måte har noen et spesielt kall til å gå inn i diakontjenesten på oppdrag fra Gud og kirken. En avklaring av forståelsen av diakontjenesten er bare ett av mange ledd for å styrke kirkens diakonale identitet.

Forpliktelsen overfor verden

Kirken kan ikke opprettholde sin karakter av å være bekjennelseskirke uten samtidig å bekjenne sin forpliktelse overfor den verden Gud har skapt.

Kristen tro og vårt ansvar i en såret verden henger nøye sammen. Kristi kjærlighet kan aldri isoleres til tankenes og ordenes virkelighet. Kristi kjærlighet søker forpliktende handling.

I helgen hadde Den norske kirke en strategikonferanse om ”Forbruk og rettferd” på Kjerringøy, en direkte oppfølger av et vedtak på Kirkemøtet i fjor. Nesten samtlige bispedømmer har nå fått ressursgrupper for dette arbeidet, og vi delte erfaringer og ideer. For å komme fra ord til handling ble det intens arbeidet med utkast til handlingsplan og plattform. En nasjonal ressursgruppe skal legge forholdene best mulig til rette for lokale initiativ og langsiktig holdningsarbeid på regionalt plan.

Sokneprest Harold Holtermann i Hemnes her i Nordland har nå gått i spiss for en aksjon i forbindelse med at et lite lokalsamfunn står i fare for å miste en bedrift med 15 arbeidsplasser. Dette er sårbart for befolkningen. Finneidfjord industrier produserer kaviar for Mills, og kaviarfabrikken går med solid overskudd. Mills har i disse dager kjøpt majoriteten av aksjene. De vurderer å flytte kaviarproduksjonen for å rasjonalisere og kanskje dermed øke fortjenesten. Dette handler om viktige arbeidsplasser i et distrikt, men det handler om mer enn det: Det handler om verdsetting av lokal kunnskap og kompetanse. Det handler om trygghet og tradisjon. Og ikke minst handler det om forvaltning av ressurser som Skaperen har gitt folket langs kysten.

Kirken må være nær folket, den må være på banen for å forsvare verdier som er truet: skaperverket, den økologiske balanse, og svake menneskegrupper som rammes av tankeløst overforbruk eller maksimaliserende kapitalkrefter.

Kristen tro og teologi har ikke alltid fungert som en inspirasjon til å ta vare på Guds skaperverk. Vi trenger en økologisk teologi, en teologi der kallet til omvendelse lyder klart, i tråd med den liturgi som kom etter Kirkemøtet i 1996, og i tråd med de utspill vi har sett fra våre biskoper i den senere tid.

Edvard Hoem uttrykker det godt i sin praktfulle salme om de syv skapingsdagene, ”Når heile verda syng mot Gud”, en salme som bør ha en langt bredere plass i vår gudstjenestefeiring:

”Vi møter morgonen i lag, vi stig av søvnen ut.
Dei mørke vatna opnar seg der Herrens ande sviv,
På Herrens ord kjem lys og liv – Halleluja!”

Hva er kristne verdier?

I vår tid snakkes det stadig oftere med store bokstaver om kristne verdier og moral, men begge begreper trenger stadig blankpussing og refleksjon. Jeg var i USA den siste uken før presidentvalget. Der ble det snakket mye om kristne verdier og moral i forbindelse med abort, homofile ekteskap og kristendom i skolen, men lite om menneskeverd, forvalteransvar, rettferdighet for fattige og undertrykte. En teologisk professor fra Fuller Theological Seminary har pekt på at den nedadgående aborttrenden fra 90-tallet er snudd under Bush, at det nå er færre nye ekteskap og flere aborter. Forandringen tilskriver han de siste årenes økning i ledigheten, at minimumslønningene ikke har fulgt inflasjonen, og at 5,2 millioner flere amerikanere er uten helseforsikring. ”To av tre kvinner som aborterer sier at de ikke har råd til å bære frem barnet”, sier professoren.

En verbal innsats for ”Ja til livet” blir ikke troverdig hvis de konkrete konsekvensene av den politikk som føres på andre felter virker motsatt. Og er det uten videre enkelt å være ”Ja til livet i abortsaken” og samtidig være sterk tilhenger av dødsstraff?

I dag må det på norsk mark være viktigere med en virkelig gjennomtenkning av hva som er ”kristne verdier” i politikk og samfunnsliv, enn ukritisk å importere det amerikanske kristne høyres slagord og forenklinger.

Fattigdommen mest presserende

Å si ja til Gud er å si ja til å bli mermenneske. Å si ja til Gud er å si ja til å bli medmenneske. Den som mer enn mange har vist dette i praksis i Vest-Afrika er den kristne humanist og fredskjempen Albert Schweitzer som fikk Nobels fredspris. Han ble begravet ved sitt kjære Lambarene i 1965 og fikk en gravstøtte med følgende skrift:

”Søk og se om der ikke er et eller annet sted i verden der du kan investere din medmenneskelighet”.

Kirkens tjeneste skal være et vitnesbyrd om en Gud som bryr seg - på en god og skapende måte. I dag er kirken ikke minst kalt til dette i møte med mennesker som opplever fattigdommens skam og marginaliseringen som følger av den i vårt land - og dens himmelropende utrettferdighet andre steder. Det faktum at over en milliard mennesker lever i ekstrem fattigdom i verden i dag er vår tids største utfordring, det mest presserende verdispørsmål, også for kirken.

Selv om Jesus sa: ”De fattige har dere alltid hos dere”, så er det selvsagt en primæroppgave for kirken å være de fattiges forsvarer og talsmann - også politisk.

Fattigdomsbekjempelse er ikke bare et økonomisk spørsmål. Det også selvsagt, men ikke bare. Det er en tendens til, på dette felt som på mange andre, at man tror man kan kjøpe seg ut av problemene ved stadig større bevilgninger.

Men de fattige, som i tillegg til sin fattigdom har et stort panorama av andre problemer, får det ikke uten videre bedre ved å få mer penger mellom hendene. Det dreier seg om også om arbeid, nye livsvaner, kompetanse til å bo, ta ansvar for eget liv og ikke minst: Komme inn i sosiale nettverk der en kjenner seg trygg og ønsket.

Ordføreren i Kristiansand, Jan Oddvar Skisland, gikk lørdag ut i avisen Fædrelandsvennen med en oppfordring til menighetene i byen om at de på en helt annen måte må involvere seg å hjelpe dem som trenger støtte aller mest: ”Tersklene er for høye, og store menneskelige og økonomiske ressurser brukes i for høy grad på etablerte tilbud og på vedlikehold av gamle strukturer”.

Jeg tror Skislands analyse gjelder langt utover Kristiansand. Mange ”fattige” ville få et svært viktig tilskudd til sitt liv dersom menighetsmiljøene ble mer åpne for dem. Men dette kommer altså i tillegg til kirkens ansvar for å påpeke fattigdommen som et samfunnsproblem.

Mer rettferdig handel

I det internasjonale økumeniske nettverket som Den norske kirke er en del av, tas det nå initiativ til en global kampanje på handelsspørsmål. Et tilbakeblikk på vår egen historie viser at Norge nettopp fikk sjansen til å selge de produktene hvor vi hadde komparative fortrinn. Som mange utviklingsland i dag var Norge den gang et fattig land, men rikt på naturressurser. Store skoger, mineraler i berggrunnen og rike fiskeforekomster utenfor vår langstrakte kyst la grunnlaget for vår eksport og vår vekst. I dag tilføres hver eneste av EUs 21 millioner kyr 2,5 dollar dagen og har dermed mer å rutte med enn halvparten av verdens befolkning! En skremmende fordelingspolitikk som også fører til overproduksjon som dumpes på verdensmarkedet som tørrmelk.

Dagens handelsregler er urettferdige og tjener først og fremst rike samfunn og mennesker. Vi må redusere subsidier som bidrar til dumping og kronisk prispress for verdens fattige bønder, u-land må få beskytte seg mot konkurranse som driver småbønder ut av hjemlige markeder.

Som kirke er vi moralsk forpliktet til å ta til motmæle mot et handelssystem som svekker menneskers sikkerhet og fører til større fattigdom og dårligere levekår for store deler av verdens befolkning. Jeg håper at mange vil slutte opp om den kirkelige alliansen.

Se ut over egne grenser

TV-aksjonen Hjerterom samlet i høst inn over 150 mill. kroner. Aksjonen var både en påminnelse om vårt ansvar for alle de som av ulike grunner faller utenfor og en bekreftelse på vår evne til å gi når vi bli utfordret. Kronprinsparet og mange andre inviterte til samlende Gjestebud, og nettopp i en religion der bordfelleskapet står i sentrum, var dette tiltaket et spesielt godt uttrykk for våre verdier.

Også til våren vil menighetene bli utfordret til handling for mennesker som faller utenfor på en annen måte. Tema for neste års fasteaksjon er trafficking. Hvert år blir millioner av mennesker, særlig mange kvinner og barn, utsatt for tvang, bortføring, grove overgrep og vold, som del av en stadig mer omfattende og kynisk handel med mennesker.

Menneskehandel er nå den tredje største illegale handelen i verden, etter våpen og narkotika. Vi må gi vårt bidrag til bekjempelse av slike grove krenkelser av menneskeverd.

Et privilegert land som Norge må stadig mer se ut over våre egne grenser, både for å kunne gi hjelp til selvhjelp - og for selv å hente hjelp og inspirasjon. Et godt eksempel på det siste er vår kontakt med den lutherske kirke i Brasil. Vi arbeider med mange av de samme problemstillingene. Fordelen med å se dem i en helt annen kontekst enn vår egen, er at de blir så klare og lette å hente ut læring fra, gjør det både synlig og tydelig at vi tilhører en verdensvid kirke som har mye å hente i tettere samarbeid. Brasil har en stor urbefolkning og landet arbeider med de samme spørsmål som oss med hensyn til rettigheter til land og vann. De har et høyt teologisk refleksjonsnivå om å være kirke ”på begge sider”, dvs. kirken har medlemmer både blant urbefolkningen og blant jordeiere som må avstå land. Her er det mye å hente for oss når vi arbeider videre med Finnmarksloven og dens konsekvenser for både nordmenn og samer i Finnmark.

Samisk merkestein

Kirkemøtets klare vedtak i fjor om forslaget til finnmarkslov, har blitt møtt med glede, anerkjennelse og respekt i den samiske befolkningen, og har vakt bred oppmerksomhet.

Det var viktig at Kirkemøtet erkjente at den norske kirke lot seg bruke av norske myndigheter i en fornorskningpolitikk som vurderte samisk kultur som mindreverdig. Kirken har ikke i tilstrekkelig grad vært til stede hos dem som har opplevd at egen stolthet og verdighet, spiritualitet og kulturell egenart, religiøse erfaringer og språk, er forsøkt tatt fra dem. Dette har skapt sår som må leges.

Det var en opplevelse å være med på de første nordiske Samiske kirkedager i Jokkmokk i sommer. Spesielt inntrykk gjorde de unges stolthet over å være same, den trygge selvfølgeligheten over å tilhøre et urfolk, viljen og evnen til å erobre tilbake det religiøse språk og uttrykk som forsvant med fornorskningen. Man våger å ta i bruk nye kulturuttrykk, og lar kulturen som lever, få plass. Jeg føler meg overbevist om at denne begivenheten blir stående som en merkestein i den samiske kirkehistorien.

Samefolkets dag, 6. februar, var i år offentlig flaggdag, for første gang. Samiske symboler får etter hvert sin rettmessige plass i folkets nasjonale bevissthet. Dette føles som en selvfølge for alle som er i besittelse av et minimum av respekt og toleranse overfor andres kulturelle verdier. Men det samiske flagget har til nå ikke vært godtatt i feiringen av landets nasjonaldag i hovedstaden. Jeg håper at 17. mai-komiteen i Oslo besinner seg i dette følsomme anliggende for det ene av landets to folk.

Dialogen er nødvendig

Vi står overfor en utfordring i forhold til arbeid for å integrere asylsøkere og flyktninger i våre kirkelige nettverk. Den norske kirke har tatt opp mange spørsmål i tilknytning til norsk asylopolitikk, senest gjennom biskopenes meget betimelige kritikk. Men i hvilken grad følger vi opp vårt engasjement ved å integrere de flyktninger og innvandrere som bor i våre lokalsamfunn? Hvordan kan vi være kirke for mennesker som i utgangspunktet kommer fra andre kirker, men som nå bor på steder der Den norske kirke er det mest naturlige tilknytningspunkt? Eller hvordan kan Sjømannskirkens vellykkede metoder for menighetsarbeid tilbakeføres til norsk kirkevirkelighet?

Norske kirkeledere har i løpet av det siste året blitt beskyldt for naivitet og ”lefling” med islam og muslimer. Noen tar til orde for å fremheve de uforsonlige sider av islam, særlig sammenblandingen av religion og politikk på en måte vi i Vesten og ut fra en kristen/protestantisk forståelse ikke har lett for å forstå eller akseptere. Retorikken som benyttes er den samme som den gang muslimer var ”der ute” og vi var ”her hjemme”.

Men den største utfordringen i dag er ikke å konfrontere islam i Vesten, men å skape et samtaleklima som fremmer forståelse og gjensidig respekt på alle steder hvor mennesker med ulike tro møtes: i nabolag, på skoler og arbeidsplasser. Da er det like viktig å understreke det vi har felles som det som splitter. I et samtaleklima der alle kjenner seg trygge og respektert, vil det også være mulig å snakke om de tingene som vi finner problematisk ved andre religioners praksis, akkurat som vi selv må tørre å bli utfordret. Vi må ikke overlate til de mest ekstreme å ta opp kritiske spørsmål i religionsmøtet. Dialogviljen handler ikke om naivitet, men om et ønske og et behov for å skape et samfunn her i Norge med vilkår for samtale og dialog om spørsmål knyttet til religion og samfunn.

Offentlig og privat ansvar

Spørsmålet om kirkens økonomi har vært en gjenganger på Kirkemøtet. Utfordringene synes ikke å bli mindre. Rammebevilgningen til kirken er for lav. Nylig la det offentlige oppnevnte Eiendomsforvaltningsutvalget frem sin utredning (NOU 2004:22) som viser at blant de kommunale/offentlige bygningene kommer kirkene svært dårlig ut. Det dokumenteres at kirkene generelt sett er i dårlig stand. Betydelig vedlikeholdsetterslep beløper seg alene til 4 mrd. kroner.

Den anstrengte kommuneøkonomien skal tas på alvor. Samtidig må kirken vise måtehold i sine krav, og kirkelige organer må utfordres iherdig til å bidra til en kostnadseffektiv kirke og en effektiv bruk av midlene.

For en kirke som synes å være havnet i et fangenskap mellom offentlig fattigdom og en påholden privat rikdom, må det nå være tid for virkelig å satse på å utvikle frivillig målbevisst givertjeneste i menighetene. Et slikt gjennomarbeidet initiativ i min fødeby Molde har til nå ført til at man får inn ti ganger så mange penger til menighetsarbeidet.

Biskop Olav Skjevesland skrev tidligere i år en utmerket kronikk i Vårt Land, om at det blir i lengden noe monomant over en kirke som klager over de offentlige bevilgninger, samtidig som givertjenestene jevnt over er beskjedne. Jeg deler fullt ut hans anliggende. Det vil bli vanskeligere for politikere å kutte i kirkebudsjettene, hvis de får se et sterkere frivillig engasjement. Der menigheten er et tydelig byggende innslag i lokalsamfunnet, vil det legge en større forpliktelse på bevilgende myndigheter.

Jeg har nettopp besøkt mormonerne i Utah. Her har vi noe å lære når det gjelder offervilje. De gir tiende – av bruttoinntekten – og mange av dem har automatisk lønnstrekk på dette. Det er utrolig hva de på denne måten dette klarer å få til både hjemme og i sitt utadrettede misjonsarbeid.

En levende og åpen kirke med nærhet til folket og kirkens medlemmer i hverdag og fest, i gode og onde dager, krever økonomiske rammebetingelser som gjør det mulig for ansatte og frivillige å ivareta oppgavene og utføre tjenestene på en forsvarlig måte.

Det vil bli en særlig utfordring for kirkelige organer i årene fremover å finne frem til egnede finansieringsordninger i samspillet mellom det offentlige og kirkemedlemmenes ansvar, og en målrettet og effektiv bruk av midlene til beste for kirkens medlemmer.

Bekjennelsen som kulturkorrektiv

Jeg slutter der jeg begynte, med bekjennelsen. Jeg tror at bekjennelsen også kan fungere som kultur-korrektiv. Der hvor troen bekjennes klart og tydelig, vil det falle lys over kulturelle fenomen som vil være i strid med Guds gode vilje, tenk for eksempel på Etiopia og Mekane Jesu-kirken, og Gudina Tumsas innsats for å holde kirken fast ved sin bekjennelse i kamp med kommunist-regimet og en undertrykkende og menneskefiendtlig kultur.

Bekjennelsens kår i dagens åndelige norske klima må ses på bakgrunn av de endringer som har foregått stille og langsomt fra ortodoksiens epoke til postmodernismens super-individualisme. Livsfølelse og selvforståelse er endret:

fra Gud der ute til Gud her inne i meg
fra tro som det å holde for sant til tro som tillit, trygghet, tilhørighet
fra forståelsen av verden som et hierarkisk ordnet system med Gud øverst, til et flatt
forvirrende system uten en klar forankring
fra lydighet til selvrealisering

I forlengelsen av 68-opprøret var det vanskelig å gjøre religion til et offentlig tema, og om vi bruker skjønnlitteraturen som barometer, var det i store miljøer vanskelig å skrive noe annet om religion enn at den var reaksjonær. I dag er dette forandret. En forfatter som Dag Solstad, klager faktisk i et intervju over at så få har tatt hans religiøse problematikk alvorlig. Han mener selv å ha skrevet om Gud og gudsbegrepet i fullt alvor både i "Professor Andersens natt" og "16.07.41". Men få skriver om denne siden ved bøkene hans, sier han til Adresseavisen. Og legger til: "Jeg tror det skyldes en slags blygsel".

Solstad mener at noe klamt, innestengt og søtladent ved den kristelige inderlighet har skapt en motvilje til å ta opp religiøse tema. Når han selv tar dette opp, skjer det på andre måter og i et annet språk.

Om denne analysen er riktig, betyr det at religionens tilbaketrunkne stilling kanskje ikke så mye skyldes opplysning og rasjonalisme, eller framskritt og modernitet, men snarere at kristendommen har blitt presentert i en type inderlighet som har støtt mange bort.

Etter noen tiår blir imidlertid de religiøse problemstillingene skarpestilt på ny. De kommer tilbake i skjønnlitteraturen på forholdsvis bred front, i høst kan f.eks. nevnes navn som Karl Ove Knausgård, Hanne Ørstavik, Arne Berggren, Morten Harry Olsen, Levi Henriksen og Anne Oterholm. Det karakteristiske er at religionen nå er tema hos forfattere som ikke alle nødvendigvis har en like uttalt kristen identitet eller noe ønske om å forkynne et budskap. De sirkler inn tema som er viktige for eksistensen, og da finner de at det religiøse språket har kretset om det samme.

Det ligger en stor utfordring for kirken i dette. Når det foregår en viktig drøftelse av de religiøse grunntema i skjønnlitteraturen, må kirken også kunne delta, være samtalepartner. Men det kompliseres ved at den nye religiøse problematikken i utpreget grad er kritisk til institusjonell religiøsitet. Det ser ut til at det har vært viktig for litteraturen å formulere seg utenfor og uavhengig av det etablerte religiøse språket.

Det finnes feller å gå i når vi møter dette nye, kulturelle landskapet. Man står alltid i fare for å diskutere med gårsdagens motparter. Den eldre motparten til kirken var den kulturradikalt baserte avvisningen av religion. I den konstellasjonen utkrystalliserte det seg to ytterpunkter på kirkelig side; de som fikk bekreftet at moderne kultur var "hedenskap", som Hallesby formulerte det, og som anbefalte isolasjon, og de som var åpne mot all kultur, tradisjonen fra Ronald Fangen. Denne konstellasjonen oppstod i en tid med en stor og mektig vekkelsesbevegelse, som hadde institusjonell makt.

Denne situasjonen har endret seg. Den kulturelle åpenheten er nå en selvfølge for nesten alle kirkelige grupperinger. I tidligere tider var det viktig for den kulturåpne fløyen å signalisere åpenhet og distansere seg fra stivhet og dogmatisme. I den nye kulturelle situasjonen finner vi en annen kritikk "utenfra": nemlig at kirken blir for utydelig, ullen og identitetsløs, slik for eksempel Jon Fosse skildrer det i bildet av presten i Hertervig-romanen sin.

Ser vi på de problemstillingene som forfatterne tar opp, går den på helt sentrale tema: Gudsbilde, soning, om det kristne språk har noen realitet i seg, Gudsbegrepet som et vern mot etisk og kulturelt kaos. I møte med dette kreves det en kombinasjon av åpenhet og tydelighet. Det er de helt vesentlige spørsmål i livet man søker svar på. Det krever alvorlige og tydelige innspill fra kirkelig side.

Jesus som forbilde

Åpenhet og tydelighet er også begreper som går igjen i et av de mest oppbyggelige kirkelige dokumenter jeg har lest det siste året – og jeg har lest en del. Jeg tenker på protokollen fra Ungdommens kirkemøte.

Ungdom tiltrekkes ikke av stillstand, men av fellesskap i bevegelse og utfordring. Og de sier: "Vi savner etterfølgelse i kirkens målformulering, fordi ungdom tiltrekkes av utfordring, vekst og kall til etterfølgelse".

Utfordringen fra de unge, til oss alle, er denne: "En bekjennende kirke har Jesus som forbilde og må la seg utfordre av den grenseløse kjærligheten Han viste og den måten Han møtte mennesker på".

Dette tar vi med oss inn i de kommende dager.

Jeg begynte med Arthur Arntzens hyllest til en nord-norsk biskop og jeg avslutter med hans hyllest til 3.klassingen Johannes fra Arnøy i Nord-Troms. "Ka tegne du", ville læreren vite en dag. "Æ tegne Gud", svarte Johannes. "Ja, men Gud e de jo ingen som ha sett". "Nei, æ e ikkje ferdig med tegninga", svarte Johannes.

Det er ikke jeg heller, kjære forsamling. Og vi blir heller ikke i løpet av disse dagene ferdig med tegningen av Gud og av verden. Vi overgir derfor Kirkemøtet i ydmyk forventning til Gud og hverandre, og jeg lar han vesle Johannes ta den hellige Augustin i handa når han sier: "Vi skal overlate fortiden til Guds nåde, nåtiden til Guds barmhjertighet og fremtiden til Guds ledelse."

Godt og reall møte!

Statsråd Valgerd Svarstad Hauglands tale

Gode kyrkjemøte!

Det er ei stor glede å vera saman med dykk igjen. Eg har gledd meg til å koma til kyrkjemøte her i Bodø. De er ei aktiv og engasjert forsamling! Gjennom arbeidet mitt som kyrkjestatsråd i 3 år, har eg møtt mange av dykk i den kvardag og samanheng de står i kyrkja. Den erfaringa de ber med dykk frå kvardagen i ulike arbeidslag og frå ulike delar av landet, er viktig for Kyrkjemøtet sitt arbeid. Dykkar arbeid pregar på mange vis kyrkja gjennom kvardag og fest. De har eit stort ansvar, og eg ser at de ber det ansvaret på ein måte som er egna til å skapa respekt. Det er flott.

Sidan vi er her i Bodø er det og naturleg for meg å nemna det gode og interessante samspelet som er mellom kultur, samfunn og kyrkjeliv her i denne byen, også med lokale produksjonar som Herr Petters lovsang og Ragnhilds Draum som ble framført under Musikkfestuka i sommar.

Og sidan eg er innom kulturen, må eg og understreka at eg ser fram til kyrkja si eiga Kulturmelding. Eg hørte et foredrag av leiaren, Einar Solbu, sist veke, og det gav meirsmak. Det føregår mykje spennande i samspelet mellom kyrkja og kulturen. Vi hadde alle vore mykje fattigare utan dette samspelet.

Kyrkja har ei synleg og viktig plass i samfunnet. Det har ho reint materielt ved at kyrkjene ofte ligg godt synleg i bygd og by. Men det har ho og i samfunnsdebatten. Det vedkjem enkeltmenneske og samfunn – både lokalt og nasjonalt kva kyrkja meiner og står for. Det skal vi vera glade for. Kyrkja er ei levande organisme som står i dialog med omverda. Når religion, livssyn og verdier kjem på dagsorden, er Den norske kyrkja ein viktig dialogpartnar med andre kyrkjer, religions- og livssynssamfunn.

I haust vart det arrangert ein dialogkonferanse i regi av Noregs kristne råd og Samarbeidsrådet for trus- og livssynsamfunn. På denne konferansen vart statens verdigrunnlag drøfta: Kva slags verdigrunnlag skal og bør liggja til grunn for staten i framtida? Skal staten i det heile ha noko fastsett verdigrunnlag? Og korleis vil kyrkjeordninga i framtida, som Gjønnnes-utvalget snart skal leggja fram ei utgreiing om, verka inn på eit eventuelt verdigrunnlag?

På dette seminaret var det utfordrande å lytta til muslimen frå England som omtalte erkebiskopen av Canterbury også som sin leiar. Ikkje fordi han som muslim slutta seg til kristen tru, men fordi han oppfatta at erkebiskopen representerte eit religiøst leiarskap i samfunnet. Som øvste leiar for eit religiøst samfunn sikrar han rom for dei religiøse verdiane. Dette leiarskapet må sjølvstøtt utøvast i respekt for dei ulike religionar, og skaffa rom, gjensidig respekt og felles innsats. Også i Noreg møter vi muslimar som ynskjer skular og andre samfunnsinstitusjonar som har tydeleg verdier.

Innspela på seminaret i september skapte og skaper rom for ei endra dialog også hos oss. I staden for polemiske relasjonar mellom religionar og sekulære livssyn, og mellom Den norske kyrkja og dei andre livssynssamfunna, vart ein utfordra til å byggja relasjonar mellom ulike religiøse samfunn der det som er felles blir synleg. På den måten kan vi øva oss i å konkretisera kva verdier vi snakkar om, og læra å lytta til andre partar i dialogen. Det kviler på Den norske kyrkja, som det største livssynssamfunn i Noreg, et særskilt ansvar i det å lytta til dei andre religiøse samfunn på same tid som ho står fram tydelig i debatten om verdier. Ei bekjennande og levande kyrkje må vera med å halda denne dialogen open. Uavhengig av

framtidig organisering av kyrkja, vil dette vera ei viktig side av kyrkja sitt liv – og dialogen vil vera svært viktig i eit stadig meir fleir-religiøst Noreg.

Så må eg innrømme at eg er glad for kyrkja si handsaming av midlane som Stortinget har løyva til trusopplæring så langt. 99 kyrkjelydar er med i ulike prosjektet det første året! Dei har ikkje vore arbeidsredde i styringsgruppa og prosjektleiinga og Kyrkjerådet. Men kyrkjelydane har ikkje vore arbeidssky, dei heller! Eg har sett utlysingane etter kateketar og dåpslærarar i avisa veke etter veke og har tenkt: ”Her er mykje mot og tru – men òg mykje arbeid!” Vi må motivera kvarandre til å sjå langt fram og høgt opp! Eg er overtydd om at reforma vil lukkast og bli til signing – men er òg sikker på at ho ikkje kjem av seg sjølv. Det krev tung innsats over lang tid; alt vi har og får av tru og håp og kjærleik. Også her handlar det om å sjå den enkelte, – og det har gledd meg å sjå at det såkalla ”diakonale aspektet” går som ei raud tråd i reformtenkinga.

Eit av elementa i evalueringa som Regjeringa ber om, er informasjon om og vurdering av kjønnsaspektet i alle sider av reforma. Kven lagar planane? Kven utarbeidar det visuelle og skriftlege materialet? Kven sit i den sentrale og lokale leiinga, kven underviser - og kven deltar? Er det ein samheng? Er det nokon forskjell mellom aldersgruppene? Vi vil at både kvinner og menn og jenter og gutar skal delta i trusopplæringa og dermed vera med å forma kyrkja.

Så langt har eg ikkje høyrte om problem med å rekruttera kateketar og dåpslærarar. Det er bra. Men det er langt fram og behov for mange stillingar i samband med trusopplæringa. Òg for prestar, diakonar og kantorar er innsats for rekrutteringa viktig. Det er nødvendig at kyrkja arbeider systematisk og bevisst med gode og langsiktige rekrutteringstiltak for alle vigsla stillingar. Vi må tru at kvalifikasjonskrava de no skal vedta, vil virka i rett lei. Så må eg seia at det har vore moro å gå inn på kirken.no/jobb¹. Dei internettsidene lovar godt og var spanande å sjå! Gjennom rekrutteringsprosjektet er det òg etablert eit rekrutterande nettverk i bispedøma, som eg håpar vil inspirera nye til å arbeida i kyrkja.

De er eit Kyrkjemøte som likar forsøk. For tida prøver vi ut det første av fleire forsøk de har tatt fatt på: nye reglar ved nominasjon m.v. av biskop. Dette er spanande. Det ser ut til at vi gjer ein del erfaringar både om korleis vi vil - og ikkje vil - utvikla prosessen før biskopar blir utnemnde.

Liturgiar for gravferd og vigsel er prøvd ut over tid og er blitt ei god og velkomen fornying i det liturgiske livet i kyrkja. Involvering og det å gjera handlinga til si eiga har vore stikkorda. No har de tatt fatt på gudstenestelivet og høgmesse. ”Ta ikkje høgmesse frå meg!” seier eg – om lag som Kyrkjemøtet sa etter kyrkje/stat utgreiinga dykkar. Men eg er sjølvsagt glad for at de arbeider med høgmesse! Eg vil tru at eigarforhold og involvering også er viktige stikkord når det gjeld gudstenestelivet.

Kyrkjemøtet og Kyrkjerådet har tatt initiativ til eit reformarbeid som skal setja kyrkja betre i stand til å utføra arbeidet sitt. Det er nødvendig for kyrkja å vinna erfaring gjennom forsøk og utviklingsprosjekt, samstundes som desse mobiliserar for endring i lokalkyrkja. Ein må gjennomføra forsøk slik at breidda i den kyrkjelege kvardagen blir fanga opp. Departementet ynskjer å gi fullmakter til eit breitt spekter av forsøk, men ber kyrkja sørgja for ei kvalitativ god evaluering og at resultatata vert tilgjengelege slik at mange kyrkjelydar kan gjera seg nytte av desse.

Nytt i år er tenesteordningar for prostar og endringar i tenesteordningar for kyrkjelydsprestar. Sjølv om dei i sak handlar om leiinga og organiseringa av prestetenesta, vedkjem dei i høg

¹ I kyrkjerådet fleipar dei med den engelske lese måten og seier: ”Kyrkja – no jobb!”

grad også kyrkjelydane. Ny organisering kan ikkje skje utan at kyrkjelydsmøtet har uttalt seg. Det gir kyrkjelydane høve til å seia noko om kva slags presteteneste dei treng på grunnlag av kva slags presteteneste det vil vera mogeleg å skaffa. Dei nye tenesteordningane gir høve til å organisera ei betre innretta presteneste og vil kunna stimulera utviklinga av samarbeidet i prostia, bispedøma og kyrkja i det heile.

Gjønnes-utvalet skal koma med si utgreiing om forholdet mellom stat og kyrkje innan utgongen av neste år. I dette året – 2005 – skal vi feira frigjering frå Sverige og Noreg som eige kongedøme, og det er ei ordning vi ikkje har klaga på at forfedrane våre valde. Vi har vore heldige med kongane våre. Dei har gjort si plikt og bore sitt ansvar for land og folk og kyrkje. Mange ser ein samanheng mellom utgreiinga av forholdet mellom stat og kyrkje og feiringa. Dei meiner at det passar bra at utgreiinga kjem samstundes med jubileet. Det er eg einig i. Når utviklinga går så fort som ho gjer i våre dagar, er røtene og samanhengen vi står i, viktigare enn nokon gong. Samanhengen mellom konstitusjon og folk og kyrkje er djup her i landet og har i seg sjølve gitt og lært oss mykje. Dette skal drøftast grundig og frå alle kantar når utgreiinga kjem.

Og så til slutt, ei lita oppfordring til dykk: Då regjeringa i fjor auka summen for frådrag for skattefrie gåver, vart eg kritisert av mange for at ikkje Den norske kyrkja var med i ordninga. Eg vart også utfordra av fleire av dykk om å inkludera kyrkja. Så gjorde eg det – og det kosta nokre millionar. Kva skjer så? Eg har ikkje ein einaste gong opplevd at denne ordninga blir ”reklamert ” for i kyrkja. Kan henda eg har vore uheldig med kyrkjebesøka mine, eller er de for tafatte. Er det berre karismatikanane som skal nytta godt av dette – og organisasjonane? Dette er jo eit ypparleg høve til å oppfordra til fast gjevarteneste! Kvifor brukar de ikkje ordninga meir offensivt?

Eg er takksam for Kyrkjemøtet og arbeidet de gjer. De bruker mykje tid og engasjement på kyrkja, ikkje berre denne veka – men gjennom heile året og i mange år, nokre så og seia heile livet. Takk for det!

Lukke til med Kyrkjemøtet 2004!

KUF-komiteélederens hilsen

ved **Rolf Reikvam (SV)**

Kjære delegater.

Godtfolk.

Det er en stor glede å hilse Kirkemøtet fra kirkekomiteen på Stortinget og ønske lykke til med arbeidet her på møtet.

Vår tid er preget av mangel på moralske røster som har nødvendig tyngde til at de blir lyttet til. I en tid der den politiske ledelsen i verdens mektigste land blir valgt ved å spille på populistiske stemninger under dekke av kristne verdier. Den samme ledelsen står bak den mest grusomme krig de senere år, og ikke minst, denne politiske ledelsen viser forakt for skaperverket ved å opprettholde og utvide den førkristne avstraffelsen dødsstraff som først og fremst rammer de minst ressurssterke i det amerikanske samfunnet. Denne ledelsen kan ikke bli en moralsk røst inn i vår tid.

Det nærmeste vi kommer en politisk moralsk røst er Nelson Mandela som med sin bakgrunn fra fengsel, tortur og systematisk undertrykkelse har mot og kraft til å tale om forsoning og brobygging i møte med undertrykkeren.

Kirken har et mandat og alle forutsetninger til å bli den veiviseren og den moralske røsten som vår tid trenger. Tilliten til kirken er økende. Kirken har våget å utfordre myndigheter og beslutningstakere på sentrale områder som gjelder livet og vår felles framtid. Da kan en ikke ende opp med en form for moralisme der en retter pekefingeren mot dem som utfordrer kirkens tradisjonelle rammer for hva som er riktig moral. En moralsk røst må våge å utfordre makthaverne slik kirkens grunnvoll gjorde. En kan ikke bli en troverdig moralsk røst hvis det kun er minoritetene, de som er annerledes, de som har en annen legning, de som ikke klarer å innordne seg majoritetens krav som alltid skal utfordres av kirkenes krav. På kort sikt er det fordeler og ikke minst mindre krevende å slippe å utfordre den tilfredse majoritet, men Kirken må – om den skal følge Mesteren – alltid være på de svakestes side. Der finner en ikke den tilfredse majoritet. For ca. 10 år siden skrev den amerikanske økonomen John K. Gailbraith en bok med tittelen ”Den tilfredse majoritet”. Boka var et voldsomt oppgjør med den politikk som ble ført i USA på slutten av 80-tallet og inn på 90-tallet. Dette var politikk for de vellykkede og ikke for dem som trengte fellesskapets omsorg. Den politikken døde ikke ut på 90-tallet, snarere er den blitt den rådende ideologi i enda flere land.

En røst som vil bli lyttet til, må utfordre oss som sitter i ulike maktposisjoner, det er vi som kan skape en annen utvikling. Det er ikke de som av ulike grunner sliter med å leve opp til forventninger og krav fra flertallet som skal møte stigmatisering og utstøting. Den kirken som også vil bli en moralsk røst som kan nå langt utover egne rekker, må i praksis vise at den gir hjelp til livsmestring til de mange som står ved brønnen og ser tilbake på et rotete og vanskelig liv. Det er håp og ikke fordømming som skal prege samtalene ved brønnen før hverdagen igjen møter oss. Får dette prege min kirke, kan den bli den moralske røsten som vår tid så inderlig trenger.

Dere står foran store utfordringer. Jeg er glad for at vi klarer å følge opp arbeidet med trosopplæringen neste år. Det blir helt sikkert ikke så mye penger som dere ønsker, men jeg må da minne om at det ikke er mange sektorer som får en opptrapping på neste års statsbudsjett. Tiden er ikke preget av at det er det offentlige forbruket som skal økes.

I løpet av neste år får vi trolig utredningen fra stat/kirkeutvalget. Jeg har tidligere gitt ros til Bakkevigutvalgets utredning og konklusjoner. Jeg tilhører også dem som ikke var skuffet over menighetenes reaksjoner og høringssvar. Vi skal huske på at det er helt uvanlig at de som har privilegier frivillig gir disse fra seg. Bakkevigutvalgets flertallsforslag om å endre dagens relasjoner mellom staten og Den norske kirke var derfor et modig forslag. Selv om forslaget ikke ble støttet av et flertall blant menighetene, var det et stort mindretall som våget å gå inn i den utfordring som vårt pluralistiske og sekulære samfunn vil kreve av oss. Jeg håper at det offentlige utvalget er like modig som Bakkevigutvalget. Jeg er i alle fall sikker på at historien og samfunnsutviklingen er kommet til et punkt der det ikke er så mange alternativer.

På veien fram til en nyordning av relasjonene mellom staten og kirken vil kirken måtte gjøre endringer organisatorisk. Den nye ordningen som er klar til å bli satt i verk, er spennende og vil åpne for nye måter å bruke ressursene på. Jeg håper inderlig at en får det til. Derfor håper jeg at vi i løpet av høstens budsjettbehandling klarer å finne penger som kan motivere den videre prosessen. Innspillene er tydelige på at det trengs friske penger som kan smøre prosessen. Derfor håper jeg at vi kan finne en løsning i komiteen slik at nyordningen blir iverksatt. Den kan gi mange menigheter nye utfordringer som skaper ny kveik, og som kan være et steg på veien mot å gjøre kirken til den viktigste moralske røsten inn i vår tid.

Lykke til med det viktige arbeidet dere skal gjøre i løpet av disse dagene. Vi kommer til å følge med fordi vi er mange som har et godt og nært forhold til Kirken. Takk for oppmerksomheten.

Ei vedkjennande kyrkje

Hovudforedrag på Kyrkjemøtet ved dr. theol. Olav Fykse Tveit, generalsekretær i Mellomkyrkjeleg råd for Den norske kyrkja

1. Å KJENNE VEDKJENNINGA I HANDA

Den norske kyrkja er ei vedkjennande kyrkje. Og vi er ikkje åleine om det. Lat meg byrje med eit nytt, lite avsnitt i saga vår som de kanskje ikkje har høyrte før. Tidleg på syttitalet fekk Mellomkyrkjeleg råd besøk av ein kvit sør-afrikanar med namnet Beyers Naudé. Han var den kvite presten som måtte forlate kyrkja si fordi han forandra syn og sto opp mot apartheid, og som sidan vart ein av søylene i kampen mot raseskilleregimet. Han ba om norsk støtte til denne kampen, og 4000 kr frå Kirkens Nødhjelp vart det fyrste bidraget i 1971.

I september døydde han, mett av dage, i det nye Sør-Afrika. Gravferda var lada av minner om frigjeringskampen, men også av teikn på forsoning og håp. Ho var sendt direkte på sør-afrikansk TV frå den kyrkja i Johannesburg der Naude i 1963 tok av seg prestekjolen og gjekk, etter å ha preika om å lyde Gud meir enn menneske. I tillegg til familien var venene hans, presidenten, representantar for alle kyrkjene i Sør-Afrika og frå mange økumeniske partnarar der. Nelson Mandela sa i si helsing at Oom Bey – onkel Bey - hadde hatt ein klår bodskap, forankra i si kristne tru, ei vedkjenning som hadde bidratt til å forandre Sør-Afrika, nemleg trua på "the one and united humanity". Det er ein bodskap som framleis er like aktuell. Det kosta han trakassering og bannlysing.

Den norske kyrkja fekk delta i kampen mot apartheid. Dei drog oss med i fridomskampen, i økumeniske program mot rasisme, i diskusjonar om boikott. Og vi lærte lovsongane og bønene deira. Vi vart ein del av det økumeniske fellesskapet som støtta den vedkjennande kyrkja i Sør-Afrika. Eg hadde med helsing frå Den norske kyrkja og frå Det lutherske verdsforbundet til kona, Ilse. Ho ba meg helse og seie at støtta frå Noreg hadde betydd så mykje for Beyers og henne i alle desse åra. Det er viktig å ikkje undervurdere kva denne kontakten med Sør-Afrika har betydd for Den norske kyrkja si utvikling i desse åra, økumenisk, politisk, teologisk og åndeleg.

Han var lagt i den enklaste kista eg har sett, laga av finér-plater og med hamptau til handtak, med eit sørafrikansk flagg og ei lilje frå familien oppå. Han sjølv ville at aska hans skulle bli spreidd i Alexandra, mellom dei fattigaste i Sør-Afrika. Minnet om han er no knytta til deira naud. Då eg vart beden om å bere båra hans inn i kyrkja saman med hans gamle vener, var det ei stor ære. Det var jo ikkje på grunn av meg, men eit teikn på at Den norske kyrkja og den norske staten (som gav mange pengar til antiapartheid formidla m.a. gjennom Trond Bakkevig personleg til Beyers Naudé), hadde stått saman med dei. For meg vart det ei handfast oppleving av kva for ein samanheng vi står i når vi spør kva det er å vere ei vedkjennande kyrkje i dag. Trua på Kristus betydde mykje for den fromme Beyers Naudé. Eg fekk på ein måte kjenne vedkjenninga hans lagt meg i handa. Tauet på kista vart som ein stafettpinne, og som eg heldt på vegner av oss som er her.

2. KAN EI VEDKJENNANDE KYRKJE OGSÅ VERE EI FOLKEKYRKJE?

Ei vedkjennande folkekyrkje. Det er faktisk det som står i definisjonen av Den norske kyrkja. Då Kyrkjemøtet på fyrste halvdel av 90-talet fekk krav frå departementet om planar for målstyring, og difor føreslo ei målsetjing for Den norske kyrkja, prøvde ein å dra ulike linjer i norsk kyrkjedebatt saman. Er det to ulike kyrkjemodellar som står ved sida av kvarandre her: Både den opne folkekyrkja med vekt på å vere ei kyrkje for alle som brukar kyrkja ved livets store høgtider og markeringar, og ei vedkjenningskyrkje for dei som samlast regelmessig til gudsteneste og oftare vedkjenner seg si tru i kvardag og helg? Er den samansette visjonen vår eit uttrykk for at alle har fått litt havre til kvar sine kjepphestar, som ein så kan ri vidare på - kvar sin veg?

Målsetjinga kan lesast som eit kompromiss. Etter mitt syn er det meir enn det. Det er forsvarleg å seie ja, takk begge deler. Ikkje fordi ein ikkje maktar å velje mellom to linjer. Heller ikkje fordi det er laga ein definisjon vi synest pent nødt til å leve med. Men fordi dei to faktisk høyrer saman. Det er eigenleg to sider av same sak.

Orda ”vedkjennande” og ”folkekyrkje” kan verte meir enn kyrkjepolitiske markørar, slik som det skjedde då vi tok opp kva det er å vere ei ”tenande” kyrkje i fjor. No må vi gjere ”vedkjennande” til fellesgods. Og vi må sjå på korleis dette perspektivet på kyrkja belyser dei andre perspektiva: tenande, misjonerande og open folkekyrkje.

Forfattaren Dorothy L. Sayers skal ha spurt ein gong etter ”a faith that men (and women) could be glad to believe”. Ei tru menn og kvinner kunne vere glade for å stå for. Ho spurte ikkje etter ei lettvinnt livshaldning, men ei tru som kan bere i møte med livets mange realitetar, som tek både Gud og menneskelivet på alvor, både det gode og det syndige. Det er vel noko slikt som er oppgåva når ein talar om ei vedkjennande folkekyrkje.

Om ein skal følge bibelsk biletbuk om kyrkja som ein bygning, er det avgjerande kva for grunnvoll kyrkja har. Og det var vel det ein meinte då ein førte inn ordet ”vedkjennande”. Vi har ikkje funne opp kyrkje eller kristendom. Vi står på mødrene og fedrene våre si tru. Denne trua er ikkje teken ut av lufta, men er ein reaksjon på kva den treeinige Gud er og har gjort, slik det er vitna om det i det vi kallar Skrift og vedkjenning. Det er til denne Gud vi er døypte. Som medlemmer i ei folkekyrkje.

Kyrkjemøtet står i ein viktig historisk samanheng når det gjeld dette emnet, med sterke føringar frå det 20. hundreåret.

Kyrkjemøtet er vel det viktigaste resultatet av reformrørsla som dreiv fram endringar som førte til meir kyrkjeleg sjølvstende, både nasjonalt og lokalt. Her har mottoet vore – som i tittelen til boka åt Andreas Aarflot: ”La kirken være kirke!” Det er ei rørsle som har sine røter mellom anna i kyrkjekampen under krigen. Enno står ein del reformar att. I dag er utfordringa kanskje ”Lat kyrkja vere éi kyrkje”; det vil seie å framstå med ordningar som legg til rette for samhold og felles ansvar lokalt, i prostiet, på bispedømmeplan, nasjonalt og mellom desse nivåa.

I krigsåra fann ulike grupper – frå Hope til Berggrav - saman som ei vedkjennande kyrkje i kamp mot nazismens overgrep. Ein tala om ”den hellige samhørighet i kirken”. Fellesskrivet ”Kirkens grunn” (som særleg Torleiv Austad har gjort kjent) – vart opplese påskedag 1942 på preikestolar i heile landet, og slik knytta ein kyrkjeleinga som lagde skriftet og den lokale kampen saman. Eitt av dei mest originale avsnitta i dette vedkjenningsskriftet er der ein nyttar ein folkekyrkje-ekklesiologi som argument: Foreldra som hadde døypt barna sine og forplikta dei til å oppdra dei i den kristne trua hadde rett til å nekte nazistisk oppseding.

Dåpsopplæringa var altså eitt av dei sentrale punkta i dette vedkjenningskriftet; dette gjaldt både vedkjenninga og folkekyrkja, det var "hele kirkens sak".

Då ein etter krigen meir eller mindre motvillig måtte halde fram med dei same gamle banda til staten som lovleg statsmakt, hadde ein sett noko tydeleg: Kyrkja har si eiga vedkjenning, som prestane og biskopane er ordinerte på. "Staten er ikke kirke." Staten skulle "være tro mot kirkens karakter av bekjennende kirke." Sa "Kirkens grunn". At ein har kunna hatt ei sjølvstendig linje i kyrkjelege organ i etterkrigstida i aktuelle samfunnsspørsmål, uavhengig av kva Regjering og Storting meiner, byggjer på denne erkjenninga. Om ein ser til Danmark, ser vi at det ikkje er sjølvsgagt. Mellomkyrkjeleg råd der får mindre løyvingar når dei blandar seg i det regjeringa meiner er politiske spørsmål.

Om kyrkjeministeren etter Einar Førdes gode ideal skal vere teologisk blind og dauv, kan jo ikkje kyrkjelege leiarar og organ vere det. Den meir sjølvstendige folkekyrkja lokalt, på bispedømmeplan og nasjonalt har ei lære og er eit "trussamfunn" (eit anna sentralt ord i reformrørsla). Vi høyrer også i dette "vedkjennande" eit ekko av diskusjonen om vedkjenningsplikt for dei som sit i kyrkjelege råd. Den enda som kjent med at vedtaka, ikkje det einskilte medlem i råda, kan prøvast i høve til læra.

Det er ikkje nokon fasit på alle spørsmål som ligg og ventar på oss, korkje i fortida eller framtida. Men det er gjeve eit grunnlag i Skrifta, og eit oppdrag å tolke og bruke det i kyrkja som fellesskap. Difor er det viktig med ope og grundig arbeid om viktige spørsmål som t.d. om utforminga av diakontenesta i kyrkja.

Ein kan stundom få inntrykk av at det å vere ei open folkekyrkje er å seie ja til mangfald og ulike retningar, medan det å vere ei vedkjennande kyrkje er å seie nei til det nye og ukjende. Det ville vere historisk og teologisk misvisande. For det er jo nettopp på grunn av vedkjenninga at kyrkja skal vere open. Å følgje Jesus Kristus er å møte kvarandre slik han møtte menneske, ope og tydeleg. Kyrkja har ei open invitasjon til Guds opne famn. Det er jo det som er sentrum i vedkjenninga vår.

Dessutan er det ofte nettopp på grunnlag av vedkjenninga at ein har funne at ein kan vere open og seie "ja" til noko nytt, nye arbeidsformer i kyrkja, til ny forståing av kallet til einskap, til nye liturgiar, "ja" til rettferd og fred og til vern om livet. Men kyrkja har også sagt "nei", og vedkjent at noko har vore gale, som t.d. måten kyrkja har handsama det samiske folket og romanifolket på. Men under slike og andre "nei" ligg eit grunnleggjande "ja".

3. Å VEDKJENNE ER Å SEIE JA, – TAKK

Å vere ei vedkjennande kyrkje er i djupaste forstand å seie "ja" - til Gud. Og dette "ja" er i sitt vesen ein takk. Vedkjenning er ortodoksi, den rette tilbedinga. Fordi Gud fyrst vender seg til oss, svarar vi med vår vedkjenning.

På gresk er det særleg ordet "homologein", på latin "confessere" (jf. confession, vedkjenning), som er omset med "vedkjenne". Begge orda tyder å seie det same som, å slå fast det same. Som kven? Som apostlane, som den eine, heilage, katolske og apostolske kyrkja. Det er altså å gå inn i ei vedkjenning saman med dei som har denne vedkjenninga. "Å vedkjenne" peikar på å kjennast ved, å identifisere seg med, å stå ved noko og å gå inn i fellesskap med. Med den treeinige Gud. Med kvarandre. Eller ein talar om "å sanne", å erkjenne kva som er sant (jf. liturgiens ord "sanne syndene våre").

Kyrkja rekkjer meg gjennom vedkjenninga ei form på den kristne trua som er bygd på dei fyrste vitne, på generasjonar sin kamp med tvil og vantru, ei tru som er prøvd i livet, ei tru som menneske før og no har vore viljuge til å døy for. Dette er ein kostbar skatt.

For vedkjenning har vore i sentrum frå den fyrste kyrkjedanninga. ”Du er Peter, og på dette berget vil eg byggje mi kyrkje.” Det er Jesu ord til den læresveinen som vedkjente at Jesus var Messias, Guds Son (Matt 16,16ff). Sjølv dei fornektande og tvilande fekk Jesu oppdrag å vere døypande og lærande (Matt 28,16ff). Og sanneleg vart dei vedkjennande. Vi har høyrte om Peters lagnad. Lukas formulerer Jesu ord slik: ”Den som kjennest ved meg for menneska, skal han skal òg Menneskesonen kjennast ved for Guds englar.” (Luk 12, 8)

Det siste kapitlet av Johannesevangeliet gjer eit stort nummer av at fornektaren Peter vert teken inn att i flokken. Einskapen vert gjenoppretta ved svaret på spørsmålet: ”Elskar du meg?”. Kjærleikserklæringa ”du veit eg held av deg” er ei vedkjenning. Vi minnest Jesu bøn: ”Eg i dei og du i meg, så dei heilt og fullt kan vera eitt. Då skal verda skjønna at du har sendt meg, og at du har elska dei liksom du har elska meg.” (Joh 17,23)

I 1. Johannes brev finn vi temaet handsama overfor nye spørsmål i nye generasjonar. Korleis går det med den som er falle, evt. falle frå? Korleis skal ein møte naud og liding? Korleis skal ein møte den som - ut frå den tids heilt alminnelege religiøse logikk - nektar å godta at Gud er komen i kjøt og blod (1 Joh 4)?

Då handlar det om å tale sant om synda. Elles gjer ein Gud til ein løgnar. (1 Joh 1,8f) Vedkjenninga må bli tydeleg i handling: ”Den som let att hjarta sitt når han ser bror sin lida naud, korleis kan han ha Guds kjærleik i seg?” (1 Joh 3, 17) Dei fyrste kristne gjekk til dei stadene der Jesus hadde vore og vedkjente at her hadde Gud vore i kjøt og blod. Det er i responsen til denne Herre at det vert nokon som høyrer Herren til (jf. den greske rota til ordet ”kyrkje” - kyriaké = det som høyrer Herren til).

Vedkjenninga vart altså frå fyrste stund formulert på ulike vis etter kva spørsmålet til kyrkja var, om det var det jødiske spørsmålet etter Messias eller det greske spørsmålet om kven som er Herre, keisaren eller Kristus. Men svaret er i sak den same vedkjenninga, og innhaldet i vedkjenninga definerer vårt forhold til den treeinige Gud.

Det er denne gjensidige kjærleikserklæringa – evangeliet og vårt felles ”ja” - som bind oss saman som kyrkje. Det er det som ligg i det viktige utsagnet i Den augsburgske vedkjenninga (CA) i artikkel 7: ”Til sann einskap i kyrkja er det nok å vere samd om evangelielæra og sakramentsforvaltninga.”. Denne evangelielæra og den tilsvarande vedkjenninga til Kristus, er som vi har sett, integrert i Skrifta. Vår lutherske lære får fram at dette er ein nøkkel til å forstå Skrifta.

I den såkalla Tunsbergsaka i 2000 handsama Lærenemnda nettopp kva denne artikkelen inneber. Ho gav ein prost rett i at ein prest må kunne kritisere ein biskop ut frå sitt samvit. Men det store fleirtalet gav ikkje prosten rett i at prost og biskop kan stå utan fellesskap ved nattverdbordet, heller ikkje gav ho han rett i at einskap i kyrkja er umogeleg om ein er ikkje samde i t.d. homofilispørsmålet. (”Selv om uenigheten i homofilispørsmålet utfordrer kirkens enhet, er det ikke grunnlag for å si at den aktuelle uenighet innebærer at den nødvendig enhet om evangeliets lære er opphørt.” Tunsbergsaken, Oslo 2000, s. 54). Ein kunne kome til å flytte fokus frå dei lutherske premissane for einskap i kyrkja.

Vedkjenninga fekk fast form i samband med dåpen. Truvedkjenninga et eit ”troens ord” (jf. tittelen på Oskar Skarsaune si bok om dei oldkyrkjelege vedkjenningane), som har lydd og lyder ved kvar dåp og gjer den til ein kristen dåp. Å vere ei vedkjennande kyrkje er meir enn å ha ei vedkjenning, i ei bok eller ei regle å remse opp. Det er å vedkjenne seg den Herre som vann over døden den fyrste påskedag. I oldkyrkja vaks trua på den treeinige Gud fram av

denne trua på Jesus som Kristus, Guds Son og fekk form i dei oldkykjelege vedkjenningane. Apostolikum og Nikenum har gått inn i gudstenesteliturgien. Athanasianum blir ikkje brukt på same vis. Det er denne trua som er stadfesta og tydeleggjort i Den augsburgske vedkjenninga og i Luthers vesle katekisme. Det er også denne trua på den heilage treeininga som Rublev i det 15. hundreåret fyrst prøvde å framstille i det kjende ikonmotivet.

Gudstenesteleg vedkjenning og forklarande utlegging eller vern om denne vedkjenninga i ulike vedkjenningsskrift, er to ulike nivå i vedkjenninga. Vedkjenninga høyrer primært til i gudstenesta. Innhaldet i denne vedkjenninga har vorte presisert når det har vore nødvendig.

Vi trur ikkje på vedkjenninga. Vi trur på den treeinige Gud. Vedkjenninga er ei kjærleikserklæring, og difor er det vesentleg kva innhald ho har, kva for ein Gud vi trur på. Difor er det også viktig kva bilete vi har av vedkjenninga. Ho er eit vern, men ikkje eit bur. Vedkjenninga er også eit vindauge vi kan opne, som gjev utsyn – til ein større røyndom. Vedkjenninga er ikkje eit våpen for å ta andre. Vedkjenninga er som eit beger, som vert løfta opp og samlar vår takk til Gud. Dei betinga og avklarande ”nei” i vedkjenninga kjem fyrst etter det grunnleggjande ”ja”. Ho gjeld ikkje berre når det er noko som er galt fatt.

”Vårherre i vårres verden” er mottoet for Sør-Hålogaland i jubileumsåret. Det er eit knakande godt uttrykk for denne trua på den treeinige Gud. Det er Skaparen som alle må forholde seg til, som ofte går under namnet ”Vårherre”. ”Æ blir ikkje kvitt han”, som ein uttrykte det. Den krossfeste og oppstadne Kristus er Herre over synd og djevel og død. I vårres verden - det er Andens gjerning. Vedkjenninga fører til at det blir kyrkje. Som med Peter i bygdene ved Cæsarea Filippi, nord for Gennesaret sjø. Som med Petter Dass her nord på Helgelandskysten: ”Du har blant oss din kirke, grunnfestet Herre kjær!” (NoS 529)

Dette er alle døypte si vedkjenning. Vi er ei vedkjennande kyrkje. Eit fellesskap av menneske som har ei trygg tru, eit fellesskap som også består av dei som måtte stotre på dette, som er meir tause, som ikkje veit om dei forstår alt. Og det kan jo vere gode grunnar til å innsjå at ein ikkje har forstått alt. Gode teologiske grunnar.

Å vere ei vedkjennande kyrkje er å seie dei to mest grunnleggjande orda i livet. ”Ja”. Og ”takk”. ”Ja” opnar oss for det som er meir enn vårt eige. Trua er eit ”ja”, ei open hand som tek i mot Guds nåde. ”Ja” er det einaste ordet vi som kyrkjemedlemer seier høgt i kyrkja framfor andre menneske. Ved dåpen vert vi spurte og kan svare eit høgt ”ja” på at vi og våre barn vil knyte vår og deira identitet til den treeinige Gud.

Ei vedkjennande kyrkje takkar. Å takke er ein måte å sprengje sine eigne grenser på, det knyter det vi er og har til ein gjevar. Å takke er å hugse det gode, og det er jo det ei truvedkjenning er. Å minnast heldt oss fast i livet, i historia, i fellesskapet. Å bla i familiealbumet hjelper oss å sjå at livet er gitt oss i ein samanheng. Den kollektive takken, den kollektive feiringa i eit samfunn er viktig for at vi ikkje skal miste fotfeste, at vi ikkje skal gløyme kva verdiar vi byggjer på, at vi ikkje skal gå inn i hovmod eller likesæle.

Nattverden fekk i den fyrste kristne tida namnet eukaristi, takkseing. Den lange takkebøna ved nattverden har hatt preg av å vere ei vedkjenning – ei påminning av Guds skapar- og frelsesgjerning – ei forlenging av den takkebøna som høyrde til det jødiske påskemåltidet. Den som deltok der vart dregen inn i flokken av dei som vart berga i Egypt, gjennom Raudehavet og ut av ørkenen. I nattverden vert vi dregne inn i feiringa av det Kristus har gjort for oss.

Ei vedkjennande kyrkje er ei feirande kyrkje. Salmane i det gamle testamentet var viktige i gudstenestefeiringa. Bileteforbodet gjorde at salmane vart viktige skildringar av Gud. Desse salmane har spelt ei avgjerande rolle i utviklinga også av den kristne trua og den kristne kyrkja. Sang og musikk er også for oss kanskje det mest levande uttrykk for vår takk til den

treeinige Gud. Alle som vil delta i livets fest og feire at dei har fått evig liv av den treeinige Gud, er velkomne til bords. Og hugs: Det var den heimeverande sonen som var vanskeleg å få til bords for å glede seg og slik gjenopprette fellesskapet med den bortkomne sonen! (Luk 15) Vi må ikkje overstresse invitasjonen eller overtude responsen slik at nattverden vert ein botsbenk eller eit premiebord som skal skilje dei ulike åndelege sosiale lag. Eg trur det er mogeleg at nattverden kan verte eit teikn på den glade tru i breidda i folkekyrkja sitt liv, og eg meiner vi ser at det skjer. Ikkje minst fordi barn deltek i nattverden.

I eukaristien ber vi fram brød og vin, Guds gåver og frukta av menneskets arbeid. I sanning verdig og rett er det å takke Gud, og vi får brød og vin tilbake som forvandla, som Guds nådige gåve til oss. Gjennom denne takken til Gud vert vårt liv forvandla.

Ei vedkjennande kyrkje er ei kyrkje som deler. Takk er meir enn å slå seg til ro med alt slik det er. Takken kan skape kritisk distanse slik at ein ser korleis det skulle ha vore, slik at ein ikkje tek det gode for sjølv sagt. Takken minner oss på det ufortente. Eit felles måltid er berre meiningsfullt om ein deler det som er på bordet. Jf. Paulus sitt oppgjær med dei som ikkje delte, som lagde skiljer mellom rike og fattige når kyrkjelyden kom saman for å feire Herrens måltid. Dei åt og drakk seg sjølv til døds, fordi ein kan ikkje gjere slikt når ein er samla om Herrens måltid (1 Kor 11). Difor vart også apartheid-teologien om at ulike rasar ikkje kunne dele Herrens måltid rett og slett det motsette av ei vedkjenning til Gud.

Vi vedkjenner også når vi går frå dette måltidet, i "liturgien etter liturgien". Den som deltek i kyrkja sin takkefest, er ikkje lenger for seg sjølv, men vorte del av eit fellesskap som er til for å dele. Den som deler brød, går Kristi ærend. I den opne, felles takken ser vi vårt liv som gitt av Guds hand. Gitt for at andre skal ha glede av det. Vi går ut i ei verd der ulik fordeling, fattigdom og svolt framleis er typisk. Og det er typisk for vår tid at skilnadane mellom rik og fattig aukar. I vårt arbeid med liturgireformane frametter bør dei aspekta eg her har teke fram få berande og varige uttrykk, ikkje berre som nyttige liturgiske byggeklossar.

I desse perspektiva vil eg også sjå dei nye tiltaka for trusopplæringa vi no har sett i gang. Trusopplæringa handlar om å bli kjent med historia, om det ein har å vere takknemleg for. Der ein får hjelp til å bla i Bibelen, kyrkja sitt familiealbum, der ein får vite at her høyrer ein til, i Vårherres verden, og i ei kyrkje som seier: Jesus vann og eg har vunne. Skal det vere ei vedkjennande folkekyrkje i framtida, må det vere nokon som også har glede av kyrkja si tru. Og då må dei kjenne denne trua. Kyrkja skal vere ei kyrkje for dei som skal leve, ikkje for dei døde. Det må få følgjer for kva kyrkja brukar ressursane sine på.

Det er framleis viktig med meir ressursar til dette. Men vi må også spørre etter innhaldet: Korleis blir barn og unge kjende med ei tru som hjelper dei til å sjå seg sjølve som verdifulle, skapte, frelste og trøysta av Gud, som hjelper dei til å ta ansvar for denne verda, ei tru dei kan vere glade for å tru?

Eg var fadder ein påskedag for ein konfirmant. Etter gudstenesta stod alle på kyrkjegarden og den døypte spelte sjølv trompet då vi sang "Påskemorgen slukker sorgen". Det var som om kyrkjelyden fekk ny blodtilførsel. Det er nokon som på eiga hand vel å gå inn i dette. Der eg bur, vel berre halvparten av kulla kyrkjeleg konfirmasjon. Eg trur at desse unge, opne, bevisste og leitande menneska, døypte og udøypte, peikar på ei framtid for kyrkja som ei vedkjennande kyrkje.

Eg synest vi har mykje å lære av den bevisste leit etter den kulturelle og religiøse historia som t.d. samisk kyrkjeliv er inne i. Kva gjer vi for å finne fram det vi har å vere glade for og stolte over i våre tradisjonar, og som vi vil gje vidare?

For det er ikkje alt som skaper like stor glede. Vi må høyre også at det er eit “Ja, men!?”

4. JA, MEN!?

Det er ein blåtone i vårt arbeid med vedkjenninga. Det er ei historie med vedkjenningsskriftene som ikkje er berre lys. Det var lite evne til å la kyrkje vere kyrkje og politikk vere politikk under og etter reformatorisk tid. Det vart religionskrig. Westfalerfreden i 1648 etter tredveårskrigen la grunnlag for at det går an å leve med ulike syn ved sida av kvarandre. Danskekongen var i 1536 klok nok til å avgrense talet på vedkjenningsskrifter så det vart mindre å slåst om internt i riket. Til gjengjeld vart vedkjenninga i hundreåra etter brukt som eit middel til stats-konfesjonalisme (berre lutheranarar skulle bu fast i riket, andre kulturars religionar vart bekjempa, t.d. fekk ikkje jødane tilgang til riket etter grunnlova av 1814), politisk-religiøs konfesjonalisme (annleis tenkjande slapp ikkje fram i det offentlege liv, jf. konventikkelplakaten og krav om konfesjonell tilknytning for embetsmenn), majoritets-konfesjonalisme (gjendøyparar vart fordømte og forfylgde, dissentarar var fyrst ulovlege, sidan lovlege, men på eigne vilkår og ikkje som fullverdige medborgarar før seint i det 20. hundreåret) og lære-konfesjonalisme (der gamal og ny ortodoksi og pietisme har sett opp grenser som har vore så stramme at det spørts om det evangeliet ein ville verne, stundom vart uklart). Det finst mange sår. Det skal vi ikkje underslå når vi tek opp dette emnet i kyrkja i dag.

Luther vart ein fredlaus religionspolitisk flyktning. Han gav premissar for ei anna utviklinga då han hevda at kyrkja sitt einaste middel er Ordet, og når han ville verne om einskildmennesket sitt samvit. Likevel vart det lite fridom. Synet for toleranse, demokrati og menneskerettar har vakse fram ved å lytte til kloke kvinner og menn, gamle og unge, og ikkje berre til hovdingar og leiarar i kyrkja, for å seie det slik. Det er difor all grunn til å vere varsam med dei absolutte avvisningar av nye tankar.

Eg vil heller ikkje underslå at kyrkja sine vedkjenningsskrift kan gjere menneske – også prestar - forlegne i møte med livets spørsmål og svar. Og frå dei meir eller mindre kjende spørsmåla frå den filosofiske religionskritikken, frå naturvitenskap, frå historikarar, frå feministar og andre ein har høyrte. Ein del brukbare svar har ein fått, ikkje alle like gode. Elles er det kanskje fleire enn meg som kan bli forlegne når det er tale om kyrkje og kristendom i debattprogram i media. Det kan også ha noko å gjere med korleis nokon framstiller kristendomen der. Mykje meir forlegen kan ein verte i møte med spørsmåla frå dei som har opplevd Holocaust eller annan grov urett og ulukke – og som kjem innpå oss i ei globalisert medieverd. Vi kan ikkje skyve dei eller spørsmåla deira frå oss: Kvar er Gud?

Slike spørsmål vil følgje oss og stundom plage oss. Mest prekært var det for meg etter eit halvt års presteteneste og eg vart i stuss om kva eg skulle svare på dei normale spørsmåla frå konfirmantane. Dei spurte jo mine spørsmål! Sjølv om eg for så vidt kunne svare, og hadde kome fram til ein del svar i studietida, plaga det meg. Så mykje at eg fann å konsultere ein av dei mange kloke og dyktige prestane vi har i kyrkja vår, ein av dei som vert rekna for å vere konservativ og som kallar seg vedkjenningstru. Der måtte det vel vere hjelp å få på korleis ein formulerer gode svar. Den kloke presten hørte tålmodig på problemstillingane. Han berre såg på meg og braut til slutt ut: ”Så flott. Det er fantastisk at Gud arbeider slik med deg.” Og det var det einaste han sa. Maken til arroganse. Gadd ikkje ein gong å svare på spørsmåla mine. I dag seier eg: Maken til klårsyn. Ingen forsøk på å forklare og gje meg det han meinte var dei rette svara på alle spørsmål. Nei, berre ei frimodig erklæring om at dette var eit teikn. Han kvalifiserte min tvil, mitt spørsmål etter Gud, som Guds verk.

Tanken om Gud har vorte trengt opp i hjørne eller sprekkar i tilveret, og mange har ikkje funne Gud, korkje her eller der. Sjølv om dei har leita. Om Descartes skal ha skulda for det, er ei anna sak. Han konkluderte som kjent med at "eg tvilar, altså er eg". Alt må etterprøvast. Den moderne tenking og vitskap kan oppfattast som ein motsetnad til ei vedkjennande kyrkje som heldt på gamle tekstar. Men Descartes har lært oss noko viktig. Vi skal ikkje late oss fortelje korleis livet er, berre fordi ein eller annan har ein sterk posisjon eller makt. Det har vist seg svært så nødvendig å stå på denne linja for å utvikle menneskerettane og demokratiet som motvekt til både det eine og det andre totalitære regime.

Descartes sa faktisk meir som er relevant for vårt emne. Det tenkjande "eg" er også plassert ein stad. Difor er eg ei - menneskeleg - avgrensing av det uendelege. Descartes seier at "eg har i meg ideen om det uendelege, før ideen om det avgrensa, det vil seie ideen om Gud før ideen om meg sjølv." "Korleis kunne eg tvile og lengte, om det ikkje var fordi eg hadde ideen om ein som er meir perfekt enn meg sjølv?" Dersom eg er min eigen opphavsmann og forfattar, så tvilar eg ikkje på noko og lengtar ikkje etter noko, då kan eg jo sjølv definere alt. Spørsmåla, tvilen, lengten og trua avviser den ideen at menneskeleg liv og tanke er lukka inn i seg sjølv. Den kristne vedkjenninga er ikkje ein logikk om det innlysande, det som er heilt avgrensa og nødvendig, men det som er meir enn det og peikar utover. Når vi talar om Gud peikar vi utover oss sjølve. Slik er det ein samanheng mellom den gode lengten etter det som er godt og Gud. Det svarar til Luther si forklaring på det fyrste bodet: "Ein Gud er det ein ventar seg alt godt av, og som ein tek si tilflukt til i all slags nød." (Store katekisma) Å tru er å setje si lit til noko meir enn det vi har definert. På denne bakgrunnen – meiner eg – er det vi må sjå kva det er å vedkjenne seg Gud.

Kanskje er vårt forlegne blick i ferd med å bli henta inn utanfrå. Spørsmåla etter Gud, etter religion, verdjar og tru er i ferd med å kome på alle sine lepper. Det er mange som igjen spør interessert etter kva kyrkja verkeleg har å kome med. Dette året har media og film på ulike vis faktisk hatt dogmatiske emne på dagsordenen. Mel Gibson sin film om Kristi lidingar kan ein seie mykje om. Men det vart hovudoppslag om kva Kristi død tyder i magasina Time og i Der Spiegel. Årets bestselgar, Browns "Da Vinci koden", vert med god grunn diskutert heftig, men det handlar m.a. om kyrkja sine symbol (og dermed om vedkjenning). No går det ein film om Luther på norske kinoar. Tydelegare nærvær av andre religionar i Noreg har gjort at det er vorte mykje greiare å seie at ein er kristen. Det er ikkje ein tittel berre på nokre få.

Ein måte å kome ut over ein lukka samtale om vedkjenninga, er å gå inn i ein open og ansvarleg samtale med andre kyrkjer som lever i den same tradisjonen om Jesus frå Nazareth. Det er det vi gjer i det økumeniske arbeidet. Og det er mitt neste punkt:

5. ÉI VEDKJENNANDE KYRKJE

Vedkjenninga har fått ulike uttrykk. I den økumeniske rørsla har ein teke på alvor at kyrkjene av ymse grunnar har vorte ulike, men at dei likevel har noko felles fordi dei trur på den same treeinige Gud og lever av dei same kjeldene i Skrifta og dei oldkyrkjelege vedkjenningane. Ein har erkjent at den felles kyrkjelege Tradisjonen (med stor T) – og då tenkjer ein på hovudtankar i Skrifta, den kyrkjelege vedkjenninga, liturgien og sakramenta - lever og er integrert i dei mange ulike tradisjonar. Gjennom eit ope og ansvarleg møte mellom desse tradisjonane, der ein gjer greie for kva ein står for, kan ein bringe saman ein felles skatt av erkjenning og erfaring. Gjennom dette møtet kan dei ulike tradisjonane bli utfordra til å etterprøve det ein står for, om det er noko som treng supplement, om det er noko som treng korleksjon. Ein slik prosess vart gjennomført av Kirkenes verdensråd frå 1960-talet til 80-talet om dåp, nattverd og embete (Limadokumentet frå 1983). Der vart t.d. barnedøypande

folkekyrkjer utfordra til å tenkje gjennom si opplæring av dei ein døyper, og dei vaksendøypande vart utfordra til å gå gjennom korleis dei får fram at barna lever under Guds beskyttande nåde.

Dersom vi trur at Anden verkar i kyrkja, er det spesielt løfterikt å arbeide med den økumeniske samtalen. Sjølv om han stundom er vanskeleg, fordi det også der er sterke interesser som står på spel. Men den metoden ein har utvikla er viktig: Å erkjenne at det finst ein kostbar, felles skatt, at ein må finne han i det som er ulikt, at det som er felles kan formulerast og at ein må gjere kvarandre gjensidig forplikta på det utan at ein må verte like i eitt og alt. Å vere gjensidig ansvarlege overfor kvarandre er å stå ansvarleg overfor Gud og dei som skal ha glede av vedkjenninga. Utan innhaldet i den overleverte vedkjenninga vert ein lett offer for mange innfall og svermeriske idear. Utan den aktuelle samtalen om vedkjenninga vert vedkjenninga ein gamal tekst frå ei gamal tid.

Det er ikkje godt for noka kyrkje eller nokon kyrkjelyd (eller ”menighetslignende forsamlingar”) å vere isolerte og utan tilsyn og gjensidige forpliktingar. Å vere ein del av ei kyrkje eller den økumeniske rørsla er difor ikkje eit ekstra pluss ein kostar på seg – så vidt det er – men ein integrert del av det å vere ei vedkjennande kyrkje. Kyrkjemøtet understreka det då dei økumeniske dialogane vart handsama i tur og orden på slutten av 90-talet. Dialogane tolkar vedkjenninga i nye tider og opnar for felles erkjenning. Nettopp vår lutherske vedkjenning legg grunnlag for ein open og grundig samtale om lærespørsmål.

For å ta to av dei: Den mest radikale, men som har ført til minst konkret endring, er “Joint Declaration” – felleserklæringa om rettferdiggjeringsslæra mellom Det lutherske verdsforbundet og Vatikanet. Her kjem det klårt til uttrykk at det er berre Guds nåde som frelser menneske, og at denne Guds nåde verkar i oss kvar dag for at vi skal gjere Guds vilje i denne verda. Også avtalen mellom Den norske kyrkja og Metodistkyrkja i Noreg (Nådens fellesskap) byggjer på eit arbeid med forståinga av nåden: Å forstå nåden som Guds gåve som frigjer det bundne samvitet er det lutherske bidraget til samtalen. Å forstå nåden som ei kraft til å føre mennesket over frå elende til eit verdig liv, frå døden til livet, er metodismens bidrag. Saman kan vi tale om nåden som ei frigjerande kraft til å skape eit nådens fellesskap.

Det er svært viktig for den økumeniske dialogen å vise til at det finst felles uttrykk for vår tru. I Faith and Order (Kirkenes verdensråd) sitt arbeid med å føre kyrkjene saman til ei felles truvedkjenning, valde ein å ta utgangspunkt i Nikenum, finne kva slags bibelske tekstar og tradisjonar som ligg bak formuleringane, og kva det inneber å tru dette i møtet med dei utfordringar vi står overfor i dag. Nokre av dei kyrkjene som ikkje har truvedkjenningar - t.d. i Noreg - erkjente også at det innhaldet Nikenum har, er bibelsk og dermed noko dei i prinsipp kan seie ja til. (Studiet vart omsett til norsk: ”Vi bekjenner den ene tro.”)

Slik ser vi at vedkjenninga er eit vindauge for oss, eit vindauge som er lyst nok og stort nok til at vi ser konturane av den treeinige Gud. I møte med andre kyrkjetradisjonar har vi sett at det er andre uttrykk enn skrivne vedkjenningstekstar som samanfattar evangeliet og trua. I den ortodokse tradisjonen har dei ikon, vindauge mot æva, teologi i fargar. Ikonet får den som ser på det til å sjå bort frå seg sjølv og inn i ei større verd. Det er der eit omvendt perspektiv, biletet utvidar seg bakover, den foten som er lengst frå oss er størst. Ikonet inviterer til tilbeding av den Gud det viser. Nettopp det kjende ikonet som framstiller dei himmelske gjestene som vitja Abraham i eikelunden i Mamre som treeininga, har vorte mykje brukt og blitt svært kjært for mange av oss. Dei to andre personane i Den treeinige Gud er retta mot Faderen, som er til venstre for oss. Det er ikkje klart kva kjønn dei har. Dei lever i eit fellesskap der dei utfyller kvarandre, der dei peikar mot kvarandre, der dei inviterer oss inn til eit fellesskap med seg.

Ettersom evangeliet er ein god bodskap for alle, er ei vedkjennande kyrkje ei misjonerande kyrkje. Vi trur jo at evangeliet er sant. Det må gjerast kjent og gjeldande under alle slags tilhøve og for alle slags menneske, i ord og gjerning. Men det finst ikkje noko uttrykk for evangeliet som ikkje er historisk og kontekstuel bestemt. Det veit misjonærar mykje om. Det inneber også at vi må arbeide jamt og trutt med kva det inneber å ha denne vedkjenninga. Det må vere rom i kyrkja for diskusjon, refleksjon, for å prøve ut den innsikta ein har kome til. Og alle må vere viljuge til å la seg prøve. Har vi gjeve kvarandre den fridomen som trengst?

Vi kan ikkje skulde på korkje Paulus eller kyrkjefedrene, Luther eller kven det måtte vere når vi utformar vår forståing og vår bruk av den kyrkjelege tradisjonen, og her tenkjer eg altså både på Skrift og vedkjenning. Det er vi som må stå til rette og vere ansvarlege for kva vi brukar tekstar, symbol, salmar, liturgiar og andre uttrykk for vår lære til. Også kva vi ikkje brukar det til, om vi står og ser på urett og ufred og seier at det har vi ikkje mandat til å seie noko om. Difor treng vi eit fellesskap mellom kyrkjene og i vår kyrkje som er ope, ansvarleg, kritisk og forpliktande. Det er i eit slikt fellesskap vi kan håpe at vi klarar å høyre alle, og ikkje minst dei som har vorte ramma av kyrkja si handling i fortid og notid. Som ei vedkjennande kyrkje må vi alltid spørje: Kva har vi gjort med evangeliet for dei som treng det? Har evangeliet fått sette menneske fri?

6. JA OG NEI

Når vi seier ”ja” til Gud, seier vi også ja til Guds kamp mot det vonde, då seier vi også ”nei”. Utgangspunktet er ja, men nei er konsekvensen. Ved kvar dåp seier vi difor fram både forsakinga og trua. Ved kvar dåp talar kyrkja sant om mennesket og om Gud, som biskop Gunnar Stålsett sa det så tydeleg for heile nasjonen då prinsesse Ingrid Alexandra skulle døypast.

Men det kunne vore betre balanse enn det vi har i dagens dåpsliturgi. Det kunne vore gjort tydelegare at det mennesket som skal døypast er skapt og elska av Gud. Eg forstår dei foreldre som reagerar, ikkje minst når 14-åringar skal døypast, at det ikkje er eit ord om verdien av deira Gud-skapte liv før dåpen.

Vi trur ikkje på djevelen og alt hans vesen, som fremjar synd, død og vonløyse. For det er Gud vi trur på. Å tru er noko anna.

Heile tida og under alle vilkår finst kyrkja midt i det pulserande livet, der vi menneske får våre livsvilkår forma. Der naturen blir brukt og misbrukt. Det er der vedkjenninga høyrer heime. Det er difor ei oppgåve heile tida, kvar sundag og kvar kvardag, på kvar stad å arbeide med kva vedkjenninga til den treeinige Gud tyder i den aktuelle situasjonen.

Det er å seie ”ja” til Guds nåde i Kristus. Og det er å ta krossen sin og følgje Kristus. Vi lever med ein religion som har krossen som symbol. Den vedkjennande kyrkja kan vere ei frimodig kyrkje. Men ho er ikkje ei triumferande kyrkje. Ofte må vedkjenninga stå der på trass av det ein ser. Slik vi opplever det i kyrkja sin kamp for fred, rettfærd og vern om skaparverket. Når menneskeliv vert truga av vald og terrorisme, når utnyttinga av jorda, ressursane og menneska skjer utan at dei som har makt gjer nok med det, i ei verd der dei store og mektige internasjonale selskapa styrer kva som er vilkåra for dei fattige i verda, når atomvåpen blir utvikla av stormakter og dei ikkje set alt inn for å hindre spreiding av desse våpna som ikkje kan skape nokon rettfærdig fred, når smerte, stigmatisering og utestenging er vilkår for dei som er ramma av hiv/aids. Når menneske ikkje har mat. Dess lengre lista vert, dess meir audmjuk vert ein.

Ein biskop i Malaysia (som representant for ein minoritet i eit muslimsk land) sa at dersom du ber kross rundt halsen fortel du to ting: Du syner at du er eit religiøst menneske, og difor har respekt for andre si tru. Og vidare at du er ein kristen, som vil vise nestekjærleik. Vi må ikkje misbruke krossmerket til å trakassere eller vise vanvørndnad for andre truande. Krossmerket skulle få oss til å kjempe mot all vald eller undertrykking på religiøse premisser, anten det er antisemittisme, kristenforfylging eller valdeleg islam-fobi. Lidinga på krossen er over. Krossen seier: Aldri meir. Aldri meir skal kampen om Gud løysast med vald i ord eller handling. Biskop Munib Younan i den lutherske kyrkja i Jerusalem seier at krossen gjer han til eit vitne for fred. Mot okkupasjon. Mot terror.

Vi vedkjenner for å takke Gud. Det er ein takk som lever med lengten etter at det som er slått sund og at det som er sjukt, skal bli heilt. Gud er meir enn ei "tilfredsstilling" av våre behov. Gud er også den som skaper uro. For ingen ting har vi fått det, for ingen ting skal vi gje det vidare. Vi vedkjenner trua på Gud som metta dei svoltne med gode gåver og støytt stormenn ned, som det heiter i Marias lovsong. Vedkjenninga vert slik eit vindauge også til våre medmenneske. Vi vedkjenner ikkje trua berre for å forankre vårt liv og vårt fellesskap, men også for å forandre.

Ei vedkjennande kyrkje er difor ei kyrkje som står for si kjærleikserklæring til Gud og til medmenneske, og som det kan merkast står for dette. Overfor den enkelte og overfor fellesskapet. Difor er det også viktig at diakonien vert tydeleg i kyrkja sitt arbeid. Den vedkjennande kyrkja finn vi der menneske lovar Gud og der menneske tener Gud, når 20 møtest til å feire høgmesse på Fjørtoft eller når hundrevis møtest i Storsalens gudstenester i Staffeldtsgate, når den som er vorte åleine i ein utkant får besøk, eller når dei mange får kome på Bymisjonens Møtested i Skippergata bortanfor Kirkens Hus i Oslo.

Kyrkja må seie "nei" fordi ho seier "ja". I visse situasjonar vert dette tilspissa. Dei tydelege situasjonane kan kaste lys over dei mindre tydelege. Kyrkja må seie nei for å verne om sitt klare ja til Gud og medmennesket. Viktigare enn å klassifisere spørsmål som vedkjenningsspørsmål eller ikkje er det å arbeide med kva vedkjenninga til den treeinige Gud fører til. Å vedkjenne er å avleggje rekneskap for den vona ein har. Audmjukt, men tydeleg.

Eg kunne brukt mykje tid på å tale om utfordringane til oss. Denne gongen trur eg mi oppgåve var å peike på samanhengen mellom vedkjenninga, takken, spørsmåla, lengten og ansvaret. Så kan vi alle tenkje vidare på kva det skal innebere for kyrkja som eit takkens fellesskap.

7. EIT TAKKENS FELLESSKAP

Til slutt, tilbake til Johannesburg. Biskop Tutu heldt ein glitrande tale om Naudé og korleis Gud i sin humor hadde valgt han ut – som Gud gjorde med Paulus – til å overtyde nettopp sine eigne. Mot slutten av talen såg han for seg korleis Naudé no var framme, og møtte dei som hadde gått føre han. Walter Sisulu, Moder Theresa, Martin Luther King og andre som hadde kjempa mot rasisme og forakt for Guds skapning. Og så Malaan, sa Tutu. Og det gjekk eit søkk gjennom forsamlinga. Malaan var den fyrste statsministeren etter at apartheidlovene var vedtekne. Her sat mange som var fengsla og torturerte under det regimet. Tutu underslår ikkje noko om at Gud dømer urett, det gale er gale, synd er synd. Og Gud dømer det i si rettferd. Samstundes uttrykkjer han kyrkja si vedkjenning om Guds uendelege og ufattelege nåde.

Så ser Tutu dei alle går for å møte Gud, stansar då dei ser Gud - og Naudé seier berre ei einaste setning. Tutu tek han opp att mange gonger: "God, you are so good!" Gud, du er så god!

Det er den kristne vedkjenninga i fem ord. Det er ei tru menn og kvinner kan verte glade for å tru.

Ei vedkjennande kyrkje?

Ja.

Takk.